

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: "Η στάση των εργοδοτών ως προς την επαγγελματική
αποκατάσταση των ενηλίκων καταρτισμένων εκπαιδευσίμων
ατόμων".**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ : Παναγιώτου Παναγιώτα
Βασιλείου Μαρία.**

ΥΠΕΥΘΥΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Μπιλιάνη Μαρία.

ΕΤΟΣ 2001. ΠΑΤΡΑ.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	3402
----------------------	------

Η Επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής εργασίας.

Υπογραφή

Υπογραφή

Υπογραφή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	σελ. IV
B. ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ	σελ. 1
Γ. ΟΡΙΣΜΟΙ – ΟΡΟΛΟΓΙΑ	σελ. 4
1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ: "ΝΟΗΤΙΚΗ ΣΤΕΡΗΣΗ	
I./ Αίτια και Χαρακτηριστικά Νοητική Στέρησης	σελ. 14
II/ Εξέταση	σελ. 21
III/ Διάγνωση	σελ. 23
IV/ Ταξινόμηση	σελ. 26
V/ Κατηγορία – Βαθμίδες Νοητικής Στέρησης	σελ. 30
VI/ Πρόληψη και Θεραπεία	σελ. 34
2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΜΟ ΑΤΟΜΟ (ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ)	σελ 36
3. ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	
α) Σκοπός	σελ 48
β) Εκπαίδευση	σελ 75
γ) ΑΜΕΑ και Ελληνική Νομοθεσία	σελ.79
δ) Επαγγελματική κατάρτιση και ένταξη στην αγορά εργασίας	σελ. 82
4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ- ΔΟΜΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΜΕΑ	σελ 107
E. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
1. Σκοπός και Στόχοι της Έρευνας	σελ. 134
2. Δείγμα - Μεθοδολογία	σελ. 136
3. Εργαλεία Έρευνας – Ερωτηματολόγιο.	Σελ. 138

4. Στατιστικά Αποτελέσματα – Συμπεράσματα

ερωτηματολογίου

σελ.145

ΣΤ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Κ.Λ.

σελ 166

Ζ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- Θεωρητικό-Ερευνητικό - Γενικά

Η. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

Σελ. 170

Θ. - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

A. Νομικό πλαίσιο

B. Άρθρα Εφημερίδων.

Γ. Άρθρα Περιοδικών.

4. Στατιστικά Αποτελέσματα – Συμπεράσματα
ερωτηματολογίου

σελ.145

ΣΤ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Κ.Λ.

σελ 166

Ζ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- Θεωρητικό-Ερευνητικό - Γενικά

Η. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

Σελ. 170

Θ. - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

A. Νομικό πλαίσιο

B. Άρθρα Εφημερίδων.

Γ. Άρθρα Περιοδικών.

Ευχαριστίες.

Για την πολύτιμη συμβολή τους στην εργασία μας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε :

Την Κα Αποστολοπούλου, Κοινωνική Λειτουργό της Υπηρεσίας των Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων του ΟΑΕΔ.

Την Κα Γιαλούση, Κοινωνική Λειτουργό και τις Κα Τσακάλου και Κα Ασημακοπούλου, Ψυχολόγους του θεραπευτικού κέντρου "ΜΕΡΙΜΝΑ"

Την Κα Δαγγίλα και την Κα Αυγερινού, Κοινωνικές Λειτουργούς του Ε.Ι.Α.Α.

Την Κα Τσαμπά, Κοινωνική Λειτουργό του Κέντρου Ψυχικής Υγιεινής.

Στην Κύπρο θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε:

Την Κα Γεωργίου, Κοινωνική Λειτουργό και την Κα Ξενοφώντου, Εργοθεραπεύτρια, του Σωματείου "ΣΚΑΠΑΝΕΑΣ"

Τον Κο Όθωνος, Κοινωνικό Λειτουργό του Ιδρύματος Χρίστου Στέλιου Ιωάννου.

Τον Κο Κωνσταντινίδη, Διευθυντή της Επιτροπής Προστασίας Νοητικοί Υστερούντων ατόμων.

Επίσης ευχαριστούμε εκείνους τους εργοδότες, που χωρίς τη βοήθειά τους, δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί η έρευνά μας.

Ιδιαίτερα, ευχαριστούμε την εισηγήτρια Κα Μπιλιάνη Μαρία για την βοήθεια και τη συμπαράσταση που μας πρόσφερε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.

Αρχικά παραθέτονται κάποιοι ορισμοί, η επεξήγηση των οποίων κρίθηκε αναγκαία για την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου που ακολουθεί. Στην συνέχεια η εισήγηση χωρίζεται σε δύο κυρίως μέρη : το θεωρητικό και το ερευνητικό.

Το πρώτο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους, πραγματεύεται τον ορισμό, τα αίτια και τα χαρακτηριστικά της νοητικής υστέρησης. Παρουσιάζονται η διάγνωση της νοητικής υστέρησης από ιατρική, ψυχολογική, παιδαγωγική σκοπιά και οι βαθμίδες της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευσιμου ατόμου, που είναι σωματικά, νοητικά, κοινωνικά και χαρακτηριστικά που συνδέονται με την σχολική επίδοση και την επαγγελματική αποκατάσταση του ατόμου.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται ο ορισμός, το περιεχόμενο και ο σκοπός της Ειδικής Αγωγής. Γενική τάξη, ειδική τάξη, το διδακτικό πρόγραμμα που τηρείται, οι διδακτικές αρχές που διέπουν αυτό, είναι θέματα που εμπεριέχονται στο συγκεκριμένο κεφάλαιο. Παρουσιάζονται οι σημερινές μορφές της εκπαίδευσης που λαμβάνουν τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση, και θέτονται προβληματισμοί και προτάσεις από το Πανελλήνιο Επιστημονικό Σύλλογο Ειδικής Αγωγής με αφορμή το 3^ο Συνέδριο στις 10 και 11 Μαΐου 2000.

Επίσης εξετάζονται ειδικότερα οι όροι επαγγελματική κατάρτιση και επαγγελματική αποκατάσταση.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού σκέλους καταγράφονται πληροφορίες για τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την κάλυψη των αναγκών των ατόμων αυτών και για τα προγράμματα που εφαρμόζονται. Συγκεκριμένα επισκεφθήκαμε τις παρακάτω υπηρεσίες:

Στην Λευκωσία : το ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου και το Σωματείο Σκαπανέας

Στην Πάτρα: το Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής, το Ε.Ι.Α.Α> (Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων), το Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο "Μέριμνα" και το Κέντρο Στήριξης Πολιτών με Ειδικές Ανάγκες. Πραγματοποιήθηκαν συνεργασίες με Κοινωνικούς Λειτουργούς, Ψυχολόγους και άλλους ειδικούς ώστε να διαμορφωθεί όσο το δυνατό μια πλήρη εικόνα.

Το ερευνητικό κομμάτι ακολουθεί για να επιβεβαιώσει ή αν αντικρούσει το θεωρητικό αλλά και τις υποθέσεις που κάνουμε. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας μας που διεξήχθη σε εργοδότες, οι οποίοι απασχολούν προσωπικό σε : φυτώρια, αρτοποιεία, πιτσαρίες, ζαχαροπλαστεία, είδη κεραμικής, βιοτεχνίες, βενζινάδικα, κ.λ.π. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα αποκαλύπτουν τη στάση των εργοδοτών σε γνωστικό, συναισθηματικό επίπεδο και σε σχέση με την συμπεριφορά τους.

Επιπλέον παραθέτονται συμπεράσματα και από το θεωρητικό κομμάτι που αναφέρονται στο εκπαιδευσιμο άτομο, στην εκπαίδευση που έχει, στο ρόλο του ειδικού σχολείου και στο ρόλο των γονέων.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα, προτείνονται και κάποιες αλλαγές για την βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης. Οι προτάσεις αυτές αφορούν κυρίως την ενημέρωση των εργοδοτών, και το ρόλο της οικογένειας και του σχολείου, που είναι σημαντικοί πυρήνες στη ζωή του ατόμου, και συμβάλλουν στην επαγγελματική του αποκατάσταση.

Τέλος, γίνεται μια αναφορά στο ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού που θεωρούμε, ότι είναι αναγκαίος για την πρόσληψη ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα νοητικά υστερούντα άτομα αποτελούν μέρος του συνόλου κάθε κοινωνίας, η αντιμετώπισή τους όμως διαφοροποιείται από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή.

Στο παρελθόν, οι άνθρωποι κάποιων περιοχών, για παράδειγμα, στην αρχαία Σπάρτη, θεωρούσαν τα άτομα με νοητική υστέρηση, είτε απειλή για την προσωπική τους ασφάλεια, είτε ανάξια, να κάνουν οτιδήποτε, και για αυτό και τα αφάνιζαν. Άλλοτε πάλι η στάση των ανθρώπων, χαρακτηριζόταν από οίκτο και συμπόνια, θεωρώντας τα υστερούντα άτομα ανίκανα και ανήμπορα για επιβίωση και εργασία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό του Μεχμέτ Αλή (1769-1849), ο οποίος, «έχτισε ένα ολόκληρο συγκρότημα το γνωστό Ιμαρέτ, προσφέροντας φαγητό και στέγη στους φτωχούς και ανήμπορους». (Σταθόπουλος 1995, σελ 94).

Πριν από μερικές δεκαετίες, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, τα άτομα με νοητική υστέρηση ζούσαν κατά πλειοψηφία μαζί με τις οικογένειές τους. Παρόλο που δεν υπήρχαν συγκεκριμένες πρόνοιες αναφορικά με την φροντίδα και την εκπαίδευσή τους, τα άτομα αυτά είχαν την ευκαιρία να αναπτύξουν καθημερινές δεξιότητες, ώστε να μπορούν να ενταχθούν μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Η κοινωνική απομόνωσης των ατόμων αυτών προέκυψε μετά από την δημιουργία των πρώτων ιδρυμάτων.

Αυτό το φαινόμενο της κοινωνικής απομόνωσης σε ιδρύματα έγινε ιδιαίτερα αισθητό στην Κύπρο μετά από την Τουρκική εισβολή του 1974, όταν 40% περίπου του πληθυσμού εξαναγκάστηκε να εγκαταλείψει τα σπίτια του και να καταφύγει σε προσφυγικούς συνοικισμούς. Υπό αυτές τις συνθήκες η φροντίδα των ατόμων με νοητική υστέρηση ήταν ιδιαίτερα δύσκολη και κατά συνέπεια ένας μεγάλος αριθμός αυτών, εισήχθησαν σε

ιδρύματα περιλαμβανομένου και του ψυχιατρείου. Αρκετά από τα άτομα αυτά εξακολουθούν σήμερα να είναι ιδρυματοποιημένα.

Τα πρώτα βήματα, για αναγνώριση των δικαιωμάτων των ατόμων με νοητική υστέρηση, στην Ελλάδα και στην Κύπρο, άρχισαν τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Τα βήματα αυτά αναφέρονται στις σύγχρονες τάσεις και εφαρμογές για αποϊδρυματοποίηση, ενσωμάτωση στο κοινωνικό σύνολο και δημιουργία υπηρεσιών για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσή τους.

Η αρχική ενέργεια, στην Ελλάδα έγινε το 1975 με την συγκρότηση της πρώτης επιτροπής, υπεύθυνη για την ειδική εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, είναι η «Επιτροπή Μελέτης και Προγραμματισμού της Ειδικής Αγωγής».

Στην Κύπρο, το 1979 ψηφίζεται ο νόμος της Ειδικής Εκπαίδευσης (47/49), που διαχωρίζει τα παιδιά με ειδικές ανάγκες σε 4 κατηγορίες και προβλέπει στην δημιουργία ειδικών σχολείων για την εκπαίδευση τους. Πρόσφατα ο νόμος αυτός έχει τροποποιηθεί ώστε να συνάδει με την ένταξη και ενσωμάτωση των παιδιών μέσα στα κανονικά σχολεία.

Οι προοδευτικές προσπάθειες, που πραγματοποιήθηκαν, που είναι η δημιουργία τμήματος Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα στο 1980, η ανάπτυξη προγραμμάτων, καθώς και η σύσταση της επιτροπής προστασίας νοητικά υστερούντων ατόμων, στην Κύπρο, το 1989, της οποίας τα μέλη είναι, κρατικοί λειτουργοί που διορίζονται από τα αρμόδια Υπουργεία (Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Οικονομικών, Παιδείας, Πολιτισμού, Υγείας) αλλά και εκπρόσωποι του Παγκύπριου Συνδέσμου Γονέων Ατόμων με Νοητική Υστέρηση, συντελούν στην ανεξαρτητοποίηση αυτών των ατόμων. Παρέχουν ευκαιρίες στα άτομα με νοητική υστέρηση, ώστε να έχουν όσο το δυνατό μια φυσιολογική ζωή σαν ενεργά μέλη της κοινωνίας,

σύμφωνα και με τις δικές τους επιθυμίες, επιλογές και δυνατότητες και με βάση τις αρχές της ομαδοποίησης, της ένταξης, της ενσωμάτωσης.

Στόχος της εργασίας μας είναι να διερευνήσει την υπάρχουσα πραγματικότητα που αφορά την επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση που λαμβάνουν τα άτομα με ελαφροί νοητική υστέρηση, τις υπηρεσίες που δέχονται από διάφορους φορείς, αλλά κυρίως τη στάση των εργοδοτών προς αυτά.

Η στάση τους, εκφράζεται με την διάθεσή τους να προσλάβουν ή όχι ένα τέτοιο άτομο και εξαρτάται από το βαθμό ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που έχουν για την ελαφρά νοητική υστέρηση. Στο τομέα της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης, στοχεύει και η έρευνά μας.

ΟΡΙΣΜΟΙ

Απόκλιση :

Η απομάκρυνση από την πλήρη θεσμοθέτηση, τα κοινά πρότυπα συμπεριφοράς τα οποία αναγνωρίζει μια κοινωνία ή μια ομάδα. Η έννοια της απόκλισης δεν είναι καθολική, αλλά ορίζεται κοινωνικά σε συνάρτηση με ό,τι θεωρείται ως αξία και κανόνας στα πλαίσια της εκάστοτε – κοινωνίας. Η απόκλιση, που συνιστά αντίθεση με την διδασκαλία της προσαρμογής, στην βάση των κοινωνικών κριτηρίων χρησιμοποιούνται για την διαβάθμισή της, προκαλεί την εμφάνιση των εκάστοτε αντίστοιχων μηχανισμών του κοινωνικού ελέγχου.

Δειγματοληψία :

Η δειγματοληψία αφορά την δημοσκόπηση, όπου με την λήψη ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος από ένα κοινωνικό σύνολο, επιχειρείται η ποιοτική και ποσοτική πρόγνωση των προτιμήσεων και των στάσεων του συνόλου, σχετικά με κάποιο ζήτημα που το αφορά.

Δείκτης νοημοσύνης :

Αποτελεί κριτήριο ταξινόμησης, σύμφωνα με την οποία, τα άτομα με νοητικό πηλίκο μεταξύ 85-115 είναι τα μέσα - φυσιολογικά. Όσα έχουν νοητικό πηλίκο άνω του 115 θεωρούνται ευφυή και όσα έχουν κάτω του 85 θεωρούνται νοητικός υστερούντα.

Ειδική αγωγή :

Αρχικά το περιεχόμενο του όρου «ειδική αγωγή», αφορούσε την ειδικά σχεδιασμένη διδασκαλία, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις

μοναδικές ανάγκες του αποκλίνοντος παιδιού. Από το τέλος της δεκαετίας του '70, ο όρος αυτός δεν ορίζεται με βάση το χώρο στον οποίο η εκπαίδευση παρέχεται αλλά εκτείνεται και συμπεριλαμβάνει κάθε μορφή πρόσθετης βοήθειας οπουδήποτε και οποτεδήποτε αυτή παρέχεται, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες του παιδιού, από την γέννηση ως την ωρίμανσή του, τόσο στους τομείς της σχολικής μάθησης όσο και στους τομείς της κοινωνικής του προσαρμογής.

Εκπαιδευσιμότητα :

Ο όρος «εκπαιδευσιμότητα» σημαίνει την δυνατότητα του παιδιού για μάθηση, συνήθως σε ό,τι αφορά την τυπική ή σχολική μάθηση.

Ευφυΐα :

Ορίζεται ως έμφυτη ικανότητα και μετριέται με βάση την επίδοση του ατόμου σε νοητικά τεστ που δίνουν το πηλίκο της ευφυΐας (IQ) σε μια κλίμακα με όρο το 100.

Το 1904 ο υπουργός Δημόσιας Εκπαίδευσης της Γαλλίας ανέθεσε στο Γάλλο ψυχολόγο A. Binet (1857-1911) μια έρευνα σχετικά με την εκπαίδευση των νοητικά υστερούντων παιδιών. Ο Binet κατασκεύασε ένα τεστ ευφυΐας που κατέτασσε τα παιδιά με βάση τη νοητική τους ηλικία (η οποία καθοριζόταν από διάφορα γνωστικά τεστ) και την χρονολογική τους ηλικία. Η τεχνική αυτή αναπτύχθηκε από τον W. Stepi, ο οποίος και δημιούργησε το πηλίκο ευφυΐας (IQ), διαιρώντας τη νοητική ηλικία με την χρονολογική ηλικία και πολλαπλασιάζοντάς το, με το 100. οι πράξεις αυτές έδιναν έναν αριθμό που θεωρήθηκε δείκτης της νοητικής ικανότητας του παιδιού.

Μειονεκτικός :

Ο όρος «μειονεκτικός» είναι γενικός όρος και χρησιμοποιείται για να εκφράσει την επίδραση των νοητικών, κοινωνικών, συναισθηματικών και φυσικών ανικανοτήτων που παρεμποδίζουν το άτομο από το να διάγει μια ομαλή ζωή και τα παιδιά από το να προάγουν τη μάθησή τους σ' ένα κοινωνικό παιδευτικό περιβάλλον.

Νοητική ηλικία :

Δείχνει το επίπεδο της νοητικής ανάπτυξης του παιδιού σε μια δεδομένη στιγμή και αναμένεται να μεταβάλλεται από ηλικία σε ηλικία.

Νοητικό πηλίκιο :

Εκφράζει το ρυθμό της ανάπτυξης ανεξάρτητα από την χρονολογική ηλικία και αναμένεται να παραμένει σταθερό στις διάφορες ηλικίες.

Νοητική υστέρηση :

Σύμφωνα με τον ορισμό που προτείνει ο Αμερικανικός Σύνδεσμος Διανοητικής Καθυστέρησης (American of Mental Deficiency), είναι μια παθολογική κατάσταση που εμφανίζεται σαν περίοδο ανάπτυξης, χαρακτηρίζεται από νοητική ικανότητα κάτω από το μέσο όρο και συνοδεύεται από μειωμένη ικανότητα προσαρμογής, που εκδηλώνεται κατά την διάρκεια της εξελικτικής περιόδου.

Ομαλοποίηση :

Πρόκειται για έναν πολυσυζητημένο όρο στο χώρο της Ειδικής Α. Εκφράζει την φιλοσοφική πίστη ότι για κάθε «μειονεκτικό» παιδί πρέπει αν δημιουργηθεί ένα περιβάλλον εκπαίδευσης και διαβίωσης που να είναι

όσο γίνεται πιο κοντά στο κανονικό. Η ομαλοποίηση εκτείνεται από την ενσωμάτωση του ελαφρά «μειονεκτικού» παιδιού στην κανονική τάξη ως την αποιδρυματοποίησή του. Η έννοια της ομαλοποίησης διακηρύσσει ότι η ζωή κάθε ατόμου με ανικανότητα πρέπει να είναι ίδια με εκείνη των άλλων πολιτών στους ρυθμούς, τις ευκαιρίες και τις επιλογές της.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΑΣΗΣ

Στο Λεξικό Επιστημών του Ανθρώπου, των Θ.Α. Βασιλείου και Ν. Σταματάκη (1992) η στάση ορίζεται ως εξής από τον G. Allport:

«είναι μια ψυχική και νευρική κατάσταση ετοιμότητας του ατόμου, που οργανώνεται μέσα από την εμπειρία του και ασκεί μια κατευθυντική και δυναμική επιρροή πάνω στην αντίδρασή του, απέναντι σε όλα τα αντικείμενα και τις καταστάσεις που σχετίζονται με αυτή».

Η στάση επομένως εκφράζει το υπόλειμμα της προγενέστερης εμπειρίας του ατόμου, και αναφέρεται στην οργάνωση των ψυχολογικών τοποθετήσεων και αντιδράσεών του, όπως αυτές συνάγονται από την συμπεριφορά του, όχι γενικά στον κόσμο, αλλά προς κάποιο συγκεκριμένο αντικείμενο ή κατάσταση, δηλαδή προς κάποια συγκεκριμένη όψη του κόσμου, με την οποία το άτομο σχετίζεται.

Έτσι η στάση ορίζεται πολλές φορές ως εξειδικευμένη συμπεριφορά, που εκδηλώνεται άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά (προκατάληψη). Η στάση είναι ένα σύνθετο ψυχοκοινωνικό φαινόμενο και χρησιμοποιείται ως προσδιοριστική έννοια των ενδιάμεσων ψυχολογικών καταστάσεων μεταξύ ατομικού και κοινωνικού επιπέδου. Οι ψυχολογικές καταστάσεις και τοποθετήσεις των ατόμων, απέναντι στα αντικείμενα του προσανατολισμού τους, εκδηλώνονται συνήθως με τις γνώμες.

Σύμφωνα με το Ερμηνευτικό Λεξικό των Αναστασία Χουντουμάδη – Λένα Πατεράκη (1989), στάση ορίζεται «η σταθερή προδιάθεση ενός ατόμου απέναντι σε μια κατηγορία ατόμων, αντικειμένων ή καταστάσεων, που καθορίζει τις αντιδράσεις του και διαμορφώνεται από τις εμπειρίες με το περιβάλλον».

Στο Λεξικό Κοινωνιολογικών Εννοιών (1987) ο ορισμός της στάσης είναι ο εξής : «ένα σχετικό σταθερό σύστημα πεποιθήσεων το οποίο οδηγεί στην τελική αξιολόγηση κάποιου αντικειμένου Υποστηρίζεται επίσης πως η γνώση των ανθρωπίνων στάσεων δεν είναι απαραίτητο ότι θα οδηγήσει στην ερμηνεία ή την πρόβλεψη της συμπεριφοράς των ατόμων».

Ο Δ. Γεωργιάς (1995) στο βιβλίο του Κοινωνική Ψυχολογία Α' τόμος κάνει μια πιο αναλυτική προσέγγιση του ορισμού της στάσης, διακρίνοντας τρεις διαστάσεις : την γνωστική, την συναισθηματική και την συμπεριφορική.

Η γνωστική διάσταση των στάσεων αναφέρεται στις γνωστικές λειτουργίες του ανθρώπου, δηλαδή στην ικανότητά του να αντιλαμβάνεται τα διάφορα ερεθίσματα, να τα οργανώνει και να τα κατηγοριοποιεί σε ενιαία σύνολα.

Το συναισθηματικό στοιχείο, αναφέρεται στα συναισθήματα που μπορεί να προκαλέσει μια συγκεκριμένη στάση, τα οποία ενδέχεται να είναι είτε θετικά, είτε αρνητικά, είτε ουδέτερα.

Τέλος είναι η διάσταση της συμπεριφοράς του ατόμου, που βρίσκεται σε άμεση σχέση με τους κανόνες συμπεριφοράς της κοινότητας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ερευνώντας τη στάση των εργοδοτών, εξετάζεται, το τι γνωρίζουν για τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση, ποια είναι τα συναισθήματά τους προς εκείνα τα άτομα, για το αν τελικά έχουν προσλάβει, θα προσλάβουν ή όχι άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση στην εργασία τους.

Οι πρώτοι προσδιορισμοί της Νοητικής Υστέρησης.

Νόηση είναι η ικανότητα με την οποία το άτομο κατανοεί τον κόσμο γύρω του, δίνει λύσεις στα προβλήματα κατά τρόπο λογικό και συμμετέχει ενεργά για να συμβάλει στον λεγόμενο «ανθρώπινο πολιτισμό». Η

γνωστική ανάπτυξη καλύπτει ένα ευρύ φάσμα νοητικών ικανοτήτων, όπως είναι η προσοχή, η μάθηση, η μνήμη, η κρίση, η ακρόαση, η ομιλία και η δημιουργική σκέψη.

Ο όρος «νοητική ανάπτυξη» αναφέρεται στις μεταβολές που συμβαίνουν στις γνωστικές ικανότητες με την πάροδο της ηλικίας. Πληροφορίες για την νοητική ανάπτυξη αντλούμε κυρίως από δύο ομάδες ερευνητών : του ψυχομετρικούς και τους γενετικούς.

Οι ψυχομετρικοί ενδιαφέρονται για την ποσοτική πλευρά της νοητικής ικανότητας και τις ατομικές διαφορές, επιχειρούν κυρίως να καθορίσουν ποια γνωστικά προβλήματα μπορεί να λύσει το παιδί σε κάθε ηλικία και πώς να διαφέρουν τα παιδιά ως προς την ικανότητα αυτή. Κύριοι εκπρόσωποι είναι ο Binet, ο Gesell και άλλοι νεότεροι ψυχομετρικοί ψυχολόγοι.

Οι γενετικοί ενδιαφέρονται για την ποιοτική πλευρά της νοητικής ανάπτυξης, δηλαδή, για τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν τα παιδιά στις διάφορες ηλικίες, στην προσπάθειά τους να λύσουν γνωστικά προβλήματα. Κύριοι εκπρόσωποι είναι ο Piaget και ο Bruner. (Παρασκευόπουλος Ι, τόμος 1^{ος}, 1985, σελ 157).

Η επίδοση στις ψυχομετρικές κλίμακες νοημοσύνης εκφράζεται με δύο ψυχομετρικούς δείκτες : την νοητική ηλικία και το νοητικό πηλίκο. (Παρασκευόπουλος Ι, τόμος 2^{ος} , 1985, σελ 56). Όταν η χρονολογική ηλικία είναι αντίστοιχη με εκείνη της νοητικής, τότε το παιδί είναι ένα μέσο – φυσιολογικό παιδί. Όταν όμως η χρονολογική ηλικία διαφέρει από την νοητική, τότε το παιδί είναι νοητικά αποκλίνον, ευφυές ή καθυστερημένο, ανάλογα με την κατεύθυνση και τον βαθμό της διαφοράς. Όταν η νοητική ηλικία είναι σημαντικά μεγαλύτερη της χρονολογικής, το παιδί είναι ανώτερης νοητικής ικανότητας, ενώ όταν η νοητική ηλικία

είναι σημαντικά μικρότερη της χρονολογικής, το παιδί έχει νοητική ανεπάρκεια.

Το νοητικό πηλίκο εκφράζει το πηλίκο της νοητικής ηλικίας δια της χρονολογικής ηλικίας, το πηλίκο αυτό πολλαπλασιάζεται επί 100, για να αποφεύγονται τα δεκαδικά ψηφία (ο.π., σελ 56). Στις περιπτώσεις που οι δύο ηλικίες, η νοητική και η χρονολογική, είναι ίσες, το νοητικό πηλίκο είναι 100 και αντιπροσωπεύει τα μέσα – φυσιολογικά άτομα. Στις περιπτώσεις που οι δύο ηλικίες δεν έχουν, αντιστοιχία το νοητικό πηλίκο είναι μια άλλη τιμή, άνω ή κάτω του 100. Τα άτομα με νοητικό πηλίκο μεταξύ 85 και 115 είναι τα μέσα – φυσιολογικά, όσα έχουν νοητικό πηλίκο άνω του 115 θεωρούνται ευφυή και όσα έχουν νοητικό πηλίκο κάτω του 85, θεωρούνται νοητικός υστερούντα.

Ο Dr Ley (Παρασκευόπουλος I, 1979, σελ 10-12), ορίζει ως καθυστέρηση, ένα βαθμό νοητικής αδυναμίας, ψυχικής αστάθειας ή διανοητικής αναπροσαρμογής, που αντιδρά ομαλώς στο μαθητικό παιδαγωγικό περιβάλλον.

Ο Goddard (ο.π., σελ 10-12) ονομάζει καθυστερημένο το παιδί που από την γέννηση, του παρουσιάζεται μια έλλειψη ή του προξενείτε αυτή σε μικρή ηλικία και δεν βρίσκεται στο ίδιο πνευματικό επίπεδο με τα άλλα παιδιά, ούτε είναι άξιο να κατευθύνει τις προσωπικές του υποθέσεις.

Ο Burt (ο.π., σελ 10-12) θεωρεί ως καθυστερημένο παιδί, που στο μέσο των σπουδών του (ηλικία 10 ½ χρονών), είναι ανάξιο να ακολουθήσει την αμέσως κατώτερη τάξη από αυτή που ανταποκρίνεται η χρονολογική του ηλικία.

Κατά τους Binet – Simon (ο.π., σελ 10-12) έχουν ελαφρά νοητική υστέρηση τα άτομα που παρουσιάζουν μια σχολική καθυστέρηση δύο χρόνων και έχουν χρονολογική ηλικία άνω των 9 χρονών.

Οι παρακάτω προσδιορισμοί της νοητικής υστέρησης αφορούν στην ενήλικη περίοδο των ατόμων και οι εκπρόσωποί τους είναι :

Ο Tredgold, (Μ. Καΐλα – Ν. Πολεμικός – Γ. Φιλίππου., (επιμ), 1995, σελ 649)., ο οποίος περιέγραψε την ενήλικη συμπεριφορά σε γενικές γραμμές, όταν προσδιόρισε τη νοητική υστέρηση σα μια κατάσταση ατελούς νοητικής ανάπτυξης, έτσι ώστε το άτομο να είναι ανίκανο να προσαρμοστεί στο κοινωνικό περιβάλλον και να μην μπορεί να αποφύγει την επίβλεψη και την φροντίδα από εξωτερικούς παράγοντες.

Ο Doll, (ο.π., σελ 649), προσδιόρισε την νοητική υστέρηση με βάση έξι κριτήρια : 1) την έλλειψη κοινωνικής ανταγωνιστικότητας, 2) την διανοητική υπολειτουργία, 3) την αναπτυξιακή πορεία, 4) την τελική υπολειμματικότητα, 5) την ιδιοσυγκρασιακή προέλευση και 6) το αθεράπευτο του προβλήματος της νοητικής υστέρησης.

Ο Kanner, (ο.π., σελ 649), πρόσφερε ένα διαφορετικό προσδιορισμό δίνοντας έμφαση στο βαθμό του προβλήματος της νοητικής υστέρησης και στην φύση του περιβάλλοντος στο οποίο το άτομο αντιμετωπίζει τις καθημερινές συνθήκες και κανόνες και που πρέπει να προσαρμοστεί με τα πρότυπα της κοινωνίας του. Προσδιόρισε την νοητική υστέρηση σε δύο τύπους.

Στον ένα τύπο πήρε σαν βάση τις γνωστικές, συναισθηματικές και ιδιοσυγκρασιακά συμφυείς δυνατότητες και ικανότητες, οι οποίες πρέπει να ξεχωρίζουν σαν υπολειμματικές σε σχέση με τα άτομα της κοινωνίας του.

Ο Kanner προσδιόρισε τον άλλον τύπο της νοητικής υστέρησης με βάση τους περιορισμούς και την ανεπάρκεια του ατόμου σε σχέση με τους κανόνες του πολιτισμού και της κοινωνίας που ζει.

Σύγχρονοι προσδιορισμοί .

Η βιο-ιατρική προσέγγιση που αναπτύχθηκε στις Η.Π.Α και στην Ρωσία, ισχυρίζεται ότι πρέπει να υπάρχουν αλλαγές στον εγκέφαλο κατά την διάγνωση της νοητικής υστέρησης. Η κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση δίνει έμφαση στην κοινωνική λειτουργικότητα του ατόμου και στη γενική προσαρμογή του στους παραδεκτούς κοινωνικούς κανόνες. Η ψυχοκοινωνική προσέγγιση εστιάζει την προσοχή στην αναπτυξιακή βλάβη κατά την νηπιακή και προσχολική ηλικία πάνω στις δυσκολίες της μάθησης και πάνω στην φτωχή κοινωνικό-επαγγελματική προσαρμογή κατά την ενήλικη ηλικία. (ο.π. σελ 650)

Η νοητική ικανότητα η οποία αποκλίνει πολύ από το μέσο όρο προς τα πάνω, θεωρείται επιθυμητή, ενώ η νοητική ικανότητα η οποία αποκλίνει κάτω από το μέσο όρο, θεωρείται παθολογική. Ο Bijon (ο.π. σελ 650) προσδιόρισε τη νοητική υστέρηση σαν ένα περιορισμένο απόθεμα της συμπεριφοράς, διαμορφωμένο από τα γεγονότα τα οποία αποτελούν το ιστορικό της.

→ Ο Αμερικάνικος Σύνδεσμος της Νοητικής Ανεπάρκειας, A.A.M.D. (American Association of Mental Deficiency) (ο.π. σελ 650), δίνει μια ευρύτερη άποψη με τον προσδιορισμό του, όπου προσδιορίζει την νοητική υστέρηση σαν τη σημαντικά κάτω του μέσου όρου διανοητική λειτουργία (δύο σταθερές αποκλίσεις κάτω από το μέσο όρο), η οποία συνυπάρχει με ελλείψεις στην προσαρμοστική συμπεριφορά και εμφανίζεται καλά την αναπτυξιακή περίοδο.

ΑΙΤΙΑ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ.

Τα αίτια της νοητικής υστέρησης ταξινομούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τα γενετικά και τα περιβαλλοντικά.

Τα γενετικά αίτια είναι παρόντα κατά τη στιγμή της σύλληψης και σε αυτά συμπεριλαμβάνονται κι εκείνα που ανάγονται σε κληρονομικούς παράγοντες. Οφείλονται κυρίως σε ανωμαλίες των χρωμοσωμάτων και σε ανωμαλίες του μεταβολισμού.

Τέτοιες ανωμαλίες των χρωμοσωμάτων είναι οι εξής :

- 1). Η απουσία δευτέρου χρωμοσώματος στο 23^ο ζεύγος, με αποτέλεσμα αυτή η μονοσωμία να προκαλεί το σύνδρομο Turner. Το σύνδρομο αυτό απαντά μόνο στα θηλέα (σε αναλογία 1 στις 3.000 νεογέννητα θηλέα) και χαρακτηρίζεται από δυσπλασία των γεννητικών οργάνων και νοητική υστέρηση.
- 2). Η παρουσία ενός επιπλέον χρωμοσώματος στο 23^ο ζεύγος που προκαλεί το σύνδρομο Klinefelter. Το σύνδρομο αυτό απαντά αποκλειστικά στα άρρενα (σε αναλογία 1 στα 1.500 νεογέννητα) που παρουσιάζουν υψηλό ανάστημα, μικρά γεννητικά όργανα, χαρακτηριστικά θηλέος, είναι στείρα και έχουν νοητική υστέρηση.
- 3) Η παρουσία στο 23^ο ζεύγος τεσσάρων χρωμοσωμάτων, με αποτέλεσμα τα άτομα αυτά να παρουσιάζουν το σύνδρομο Klinefelter και μογγολοειδή ιδιότητα.
- 4). Επίσης μπορεί να συμβούν ανωμαλίες στην βιοχημική σύσταση των χρωμοσωμάτων, όπως είναι οι γονυλλιακές βλάβες, που έχουν ως αποτέλεσμα να μην αναπαράγονται ένζυμα και πρωτεΐνες που αποτελούν την βάση της ζωής ή να σχηματίζονται νέα ένζυμα και πρωτεΐνες

διαφορετικές από τις αρχικές. Οι διαμαρτίες αυτές στο βιοχημικό κώδικα προκαλούν και τις διάφορες αναπτυξιακές ανωμαλίες. (Παρασκευόπουλος, σελ 88-89).

Άλλα γενετικά αίτια για πρόκληση νοητικής ανεπάρκειας είναι οι χρόνιες τοξικές δηλητηριάσεις των γονέων (συνήθως από χρήση ναρκωτικών), η ελονοσία, η βλεννόρροια, η φυματίωση, η σύφιλη, ο αλκοολισμός κ.λ.π. Τα διάφορα φάρμακα, οι ακτινοβολίες, η ασυμφωνία Rhesus μητέρας και παιδιού, η ηλικία της μητέρας, μητέρες κάτω των 18 και άνω των 35 έχουν μεγάλη πιθανότητα να παρουσιάσουν επιπλοκές κατά τον τοκετό.

Συμπεριλαμβάνονται, η αλόγιστη χρήση αντισυλληπτικών φαρμάκων, η ανεπιθύμητη σύλληψη σε συνδυασμό με αποτυχημένες προσπάθειες αποβολής της μητέρας, οι αμβλώσεις (που αλλοιώνουν το ενδομήτριο περιβάλλον), οι καρδιακές διαταραχές, ο διαβήτης, η επιληψία, η σχιζοφρένεια, η διατροφή, το κάπνισμα, και η ψυχική κατάσταση της εγκύου.

Επίσης από τα αποτελέσματα ερευνών προέκυψε ότι οι γονείς με νοητική υστέρηση γεννούν περισσότερα νοητικά ανάπηρα παιδιά από ότι οι φυσιολογικοί γονείς. Ειδικότερα σύμφωνα με μία μέτρηση, το ποσοστό της πρώτης περίπτωσης είναι περίπου 8% ενώ το ποσοστό της δεύτερης είναι μόνο 1%. Επιπλέον έχει παρατηρηθεί ότι ανάμεσα στα παιδιά που προέρχονται από γάμους μεταξύ συγγενών, το ποσοστό των ατόμων με νοητική υστέρηση είναι μεγαλύτερο.

Σύμφωνα με τα περιβαλλοντικά αίτια, οι παράγοντες που επηρεάζουν την πνευματική εξέλιξη κατά την παιδική ηλικία, είναι οι ασθένειες που προσβάλλονται άμεσα τα εγκεφαλικά κύτταρα, οι πτώσεις

και οι ελαφροί τραυματισμοί, η κακή διατροφή, για παράδειγμα ο υποσιτισμός, όταν παρατείνεται, προκαλεί αναστολή της πνευματικής εξέλιξης.

Οι τροφικές δηλητηριάσεις ή οι δηλητηριάσεις από χημικές ουσίες, τα ελαττωματικά αισθητήρια όργανα, παρεμποδίζουν και καθυστερούν την κανονική ανάπτυξη της νοημοσύνης του παιδιού, όπως η υπολειτουργία του θυρεοειδή.

Επίσης, το ακατάλληλο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, όπως η αποδιοργάνωση της οικογένειας λόγω διαζυγίου, η απουσία επαρκών εμπειριών και κατάλληλων ευκαιριών μάθησης, η παραμελημένη αγωγή. Έρευνες έχουν δείξει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό νοητικής υστέρησης (περίπου 70%) οφείλεται στις δυσμενείς επιδράσεις του περιβάλλοντος.

Τέλος, η είσοδος του παιδιού στο σχολείο κατά την οποία το παιδί πρέπει να έχει ανάλογη πνευματική ωριμότητα. Αν το παιδί δεν είναι ώριμο πνευματικά, ακόμα και αν έχει την απαιτούμενη φυσική – βιολογική ηλικία, η είσοδος του στο σχολείο, μπορεί αν αποβεί ανασταλτικός παράγοντας στην εξέλιξή του.

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ.

1). ΓΕΝΕΤΙΚΗ

Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο διαπιστώθηκε ότι τα χρωμοσώματα περιέχουν μια χημική ουσία (το DNA) που είναι υπεύθυνη για την ακριβή μεταφορά της γενετικής πληροφορίας από γενιά σε γενιά. Την ίδια εποχή, από μελέτες που έγιναν πάνω στις ιδιότητες των ακτινοβολιών, διαπιστώθηκε ότι οι αλλαγές που παρατηρούνται στη φύση μέσα στο ίδιο είδος, μπορούσαν να αυξηθούν κατά πολύ, αν στον οργανισμό επιδρούσε κάποια ακτινοβολία ή χημική ουσία. Οι αλλαγές αυτές που δημιουργούνταν στους απογόνους ήταν πολύ μικρές και ονομάστηκαν μεταλλάξεις.

Σήμερα, είναι γνωστό, ότι η γενετική πληροφορία που έχει κάθε είδος στο DNA του, μεταφέρεται με μεγάλη ακρίβεια από τους γονείς στους απογόνους με ένα τρόπο απόλυτα κωδικοποιημένο. Αν γίνει κάποιο μικρό λάθος πάνω σ' αυτό το κωδικοποιημένο μήνυμα θα έχει ως συνέπεια κάποιος από τους απογόνους να παρουσιάζει κάποια μικροδιαφορά από τους γονείς, πάντοτε αρνητική. Σύμφωνα με το νόμο της φυσικής επιλογής, που διατυπώθηκε από τον Δαρβίνο, η ίδια η φύση επιλέγει τα πιο ικανά από τα όντα και τα είδη για την προσαρμογή τους στις συνθήκες του περιβάλλοντος (που δεν παραμένουν στατικές). Ενώ τα λιγότερα ικανά είδη με τις μειονεξίες, παραμελούνται και εκλείπουν.

Τα δεδομένα από τις διάφορες βιολογικές επιστήμες, και ιδιαίτερα από την Μοριακή Βιολογία και την Γενετική, συγκλίνουν προς την άποψη ότι οι έννοιες της μεταλλαγής και της φυσικής επιλογής βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση και δεν δρουν ποτέ ανεξάρτητα. Ανάμεσα στο φυσικό

περιβάλλον και στην εξελικτική πορεία των ειδών και των όντων υπάρχει στενότερη διαλεκτική συνάφεια. Στο διαλεκτικό δίπτυχο κληρονομικότητα – περιβάλλον κυριαρχεί η ανάγκη της προσαρμογής με τις έμφυτες ικανότητες της συμμόρφωσης και αφομοίωσης, για τον βασικό σκοπό της επιβίωσης των όντων και της συνέχισης του είδους τους.

Οι μεταλλάξεις, λοιπόν, συντελούν στην βελτίωση και στην αύξηση της τελειότητας των ειδών για την εξασφάλιση της συνέχειάς τους, και συμπεριλαμβάνονται στο γενετικό κώδικα. Αντίθετα, από τα λάθη και τις βλάβες στα χρωμοσώματα και από τις ανωμαλίες του μεταβολισμού, προκύπτει πάντα αποτέλεσμα ατελέστερο του αρχικού.

2). ΕΥΓΟΝΙΚΗ

Η επιστήμη αυτή προσπαθεί να επιτύχει τον εξευγενισμό του ανθρώπινου γένους με βάση του νόμους της βιολογίας και της κληρονομικότητας. Οι διάφοροι υποστηρικτές της δέχονται την ύπαρξη επίδρασης από το περιβάλλον, αλλά τη θεωρούν αμελητέα. Με ένα σύνολο "πνευματικών ασκήσεων", που κατά τη γνώμη τους, αποδεικνύουν με το Δ.Ν. το βαθμό ευφυΐας του κάθε ατόμου, κατατάσσουν τους ανθρώπους σε «ευφυείς», «βλάκες» κ.λ.π. Όμως η συλλογιστική τους εμπεριέχει θεληματικά ή αθέλητα λάθη, γιατί αν γίνει αποδεκτή η τιμή του 60-80% κληρονόμησης του χαρακτήρα της ευφυΐας, που ισχυρίζονται, το ποσοστό αυτό έχει νόημα μόνο για τον πληθυσμό που μέτρησαν και μόνο υπο τις δεδομένες συνθήκες του περιβάλλοντος που έγιναν οι μετρήσεις. Θεωρείται ότι είναι επιστημονικά απαράδεκτο ότι το 89% αποτελεί παγκόσμια σταθερή.

Ο ισχυρισμός ότι η ευφυΐα ελέγχεται κατά 80% γενετικά, είναι επίσης επιστημονικά απαράδεκτος από βιολογική πλευρά. Ένας τέτοιος ισχυρισμός θα ταύτιζε το κληρονομικό ή το γενετικό με το αμετάβλητο και αυτό θα σήμαινε πως οι επιστήμες όπως π.χ. η Κλινική Γενετική, δεν θα είχαν κανένα νόημα και πως ο άνθρωπος δεν θα μπορούσε να παρέμβει με τις γνώσεις που διαθέτει.

3). ΚΟΙΝΩΝΙΟΒΙΟΛΟΓΙΑ.

Η νέα αυτή επιστήμη ενσωματώνει γνώσεις από την Ηθολογία, την Οικολογία και την Γενετική με σκοπό να θεσπίσει γενικές αρχές πάνω στις βιολογικές ιδιότητες των κοινωνιών. Κατά την επιστήμη της Κοινωνιοβιολογίας, ο άνθρωπος, όπως όλα τα ζωικά είδη, διέπεται από τους νόμους της φύσης και της φυσικής επιλογής, ενώ η ιστορία του δεν είναι παρά μια προέκταση ή ένα εξάρτημα της φυσικής ιστορίας. Στόχος του ανθρώπινου είδους είναι η επιβίωσή του με την αναπαραγωγή και ο εγκέφαλος του ανθρώπου, προϊόν και αυτός της φυσικής εξέλιξης, εξυπηρετεί αυτόν ακριβώς και κανέναν άλλο σκοπό. Τα πάντα εξυπηρετούν τα "κληρονομικά γονίδια".

Σύμφωνα με την άποψη των κοινωνιοβιολόγων η ανθρώπινη φύση είναι βιολογικά και εξελικτικά πρωτόγονη και σαν συνέπεια αυτού του πρωτογονισμού κάθε πολιτιστική εκδήλωση ή κοινωνικός θεσμός αποτελεί μια βιολογική αναγκαιότητα μεταμφιεσμένη, πνευματοποιημένη ή εξιδανικευμένη. Υποστηρίζουν επίσης ότι οι πολιτιστικές και εθιμοτυπικές διαφορές και ανισότητες μεταξύ φύλων, φυλών και τάξεων, αποκρύπτουν συχνά αντίστοιχες βιολογικές ανισότητες και διαφορές.

Η κοινωνιοβιολογία αδυνατεί να εξετάσει την επίδραση του πολιτισμού επάνω στην φύση. Φύση και πολιτισμός βρίσκονται σε διαρκή αλληλεπίδραση και οι κοινωνιοβιολόγοι, εξετάζοντας μόνο την επίδραση της φύσης επάνω στον πολιτισμό, αγνοούν ότι ο άνθρωπος είναι όν πολιτιστικό μαζί και βιολογικό, που χρησιμοποιεί εργαλεία και σύμβολα με τα οποία κυρίως εξασφαλίζει την επιβίωσή του. Δεν είναι επομένως μόνο γονίδια που επιλέγονται, αλλά κυρίως πληθυσμοί με συγκεκριμένους πολιτισμούς και τεχνολογίες.

Επίσης, η επιστήμη της κοινωνιοβιολογίας, αποδίδοντας στην κληρονομικότητα σχεδόν όλες τις πνευματικές ικανότητες του ανθρώπου, αρνείται ολοσχερώς την επίδραση του περιβάλλοντος, και καταστρέφει έτσι κάθε ελπίδα βελτίωσης με την εκμάθηση και την εκπαίδευση. Οι κοινωνιοβιολόγοι επικαλούνται τους βιολογικούς νόμους σαν επιστημονική εγγύηση που επιβάλλει όρια στην ανθρώπινη συμπεριφορά. Και αφού οι επιδόσεις ενός ατόμου αντικαθρεφτίζουν τις γενετικές δυνατότητες, οι κοινωνικές ανισότητες, τότε, απορρέουν άμεσα από τις βιολογικές ανισότητες, οπότε είναι δύσκολο να αλλάξει η κοινωνική ιεραρχία.

Συμπερασματικά, λοιπόν, η νοημοσύνη είναι ένα κληρονομικό "δώρο" όλων των ανθρώπων. Ανάλογα όμως με τις κατά περίπτωση γενετικές προϋποθέσεις (παρεμβολή ανωμαλιών και βλαβών ή απουσία τέτοιων διαταραχών στη φυσική δομή του κυττάρου), μπορεί να φτάσει αυτό το "δώρο" είτε ακρωτηριασμένο (οπότε θα προκύψει νοητική ανεπάρκεια), είτε ανέπαφο και ολόκληρο ως τη στιγμή της σύλληψης. Και από τη στιγμή της σύλληψης, εναπόκειται πλέον στις περιβαλλοντικές συνθήκες η εξελικτική πορεία της νοημοσύνης ως την ολοκλήρωση της ή το σταμάτημά της σε κάποια στιγμή αυτής της πορείας. Και γι' αυτόν

ακριβώς το λόγο κατατάσσονται όλες οι άλλες ασθένειες των γονέων (και λοιπών προγόνων) που ενοχοποιούνται για πρόκληση νοητικής ανεπάρκειας στα παιδιά, όχι στις κληρονομικές αλλά στις γενετικές αιτίες.

Εξέταση των ατόμων με Νοητική Υστέρηση.

Για την ταξινόμηση των ατόμων με νοητική υστέρηση απαιτείται να τα υποβάλουμε σε μια τριπλή εξέταση : α) παιδαγωγική, β) ψυχολογική γ) ιατρική.

α) Παιδαγωγική εξέταση.

Ο δάσκαλος της τάξης επισημαίνει τα παιδιά που πιθανόν να παρουσιάζουν νοητική υστέρηση: το γεγονός της παραμονής ένα ή δύο χρόνια στην κανονική τάξη, χωρίς καμία πρόοδο, θεωρείται σα μια απόδειξη καθυστέρησης, που είναι αρκετή για να υποβάλλει ειδικά μέτρα το ίδιο και με το γεγονός της κατά δύο χρόνια καθυστέρησης ως τα 9 χρόνια και της κατά 3 χρόνια καθυστέρησης σε σύγκριση με τα παιδιά της ίδιας ηλικίας.

Πρέπει να εξετάζονται με προσοχή όσα δεν παρακολουθούν εύκολα τη βαθμίδα σπουδών σε σχέση με την ηλικία τους, όσα ξεχωρίζουν από την ανικανότητα τους να προσηλώσουνε την προσοχή τους και από την εξακολουθητική αφηρημάδα τους.

β) Ψυχολογική εξέταση.

Η παιδαγωγική εξέταση έχει κάποια αξία για τα παιδιά που έχουν ήδη φοιτήσει στο σχολείο ένα ή δύο χρόνια. Μένουν όμως εκείνα που, για διάφορες αιτίες: αρρώστια, αλητεία, παραμέληση των γονιών,

απομάκρυνση από το σχολείο, αλλαγή κατοικίας κ.τ.λ. δεν έχουνε φοιτήσει στο σχολείο και που γι' αυτά συνεπώς, αυτή η παιδαγωγική εξέταση είναι χωρίς αξία.

Οι Binet και Simon επινοήσανε μια κλίμακα για τη μέτρηση της νόησης η οποία παρά τις ατέλειές της μας βοηθά να κατανοήσουμε την νόηση ενός παιδιού κανονικού ή ανώμαλου. Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει μια σειρά ερωτήσεις, που απευθύνονται σε παιδιά όλων των ηλικιών, από 3 έως 12 χρονών, και που αποκλείονται στις πιο διαφορετικές διανοητικές λειτουργίες (ακουστική και οπτική μνήμη, κρίση, συλλογισμό, παρατηρητικότητα, πρακτικές γνώσεις κ.τ.λ.). Οι περισσότερες από αυτές τις ερωτήσεις είναι ανεξάρτητες από τη σχολική μάθηση. Η επιτυχία σε ένα λίγο – πολύ μεγάλο αριθμό από αυτές τις ερωτήσεις τοποθετεί το παιδί είτε στο κανονικό επίπεδο, είτε πάνω ή κάτω από την ηλικία του και αυτό επιτρέπει να ειπωθεί πως ένα άτομο με νοητική ανεπάρκεια έχει 1,2,3, χρόνια καθυστέρηση.

Η εφαρμογή των τεστ προσφέρει μεγάλη υπηρεσία σε οποιοδήποτε δάσκαλο, πιο ξεχωριστά όμως στο δάσκαλο των παιδιών με νοητική ανεπάρκεια. Τα τεστ αποκαλύπτουνε στο δάσκαλο μερικά κενά στην μάθηση, που ίσως να μην τα είχε παρατηρήσει χωρίς αυτά. Συντελούνε στο να ανακαλύψει ποιες είναι οι ατέλειες της μνήμης, της παρατηρητικότητας, της κρίσης, της συλλογιστικής ικανότητας κ.λ.π., και συνεπώς, ποιες είναι οι καλύτερες μέθοδοι, που πρέπει να χρησιμοποιήσουμε.

γ). Ιατρική εξέταση.

Ο ρόλος του γιατρού είναι να καθορίσει, εκτός από τα διανοητικά κενά, που αποκαλύπτουν οι προηγούμενες εξετάσεις, τις σωματικές ατέλειες, που επιδρούνε στην καθυστέρηση (μυωπία, μερική κώφωση,

αδενοπάθειες κ.λ.π.). Γι' αυτές επιβάλλεται, πολύ περισσότερο από την παιδαγωγική μεταχείριση, μια ιατρική θεραπεία.

Μόλις διαπιστωθεί ότι το παιδί μπορεί να παρουσιάσει νοητική υστέρηση, καταρτίζεται το ιατροπαιδαγωγικό δελτίο του. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που προσφέρουν οι γονείς, ο γιατρός συμπληρώνει το ιατρικό του μέρος ενώ ο δάσκαλος αναλαμβάνει να σημειώσει τις παρατηρήσεις τους από την ψυχολογική και παιδαγωγική άποψη. Πρόκειται όμως πολύ λιγότερο για ένα δελτίο και περισσότερο για μια στενή και διαρκή συνεργασία ανάμεσα στο γιατρό και τον παιδαγωγό, για το καλό του παιδιού.

Διάγνωση της Νοητικής Υστέρησης.

Σύμφωνα με τον Πολυνείκη Δ. Μπαρδή (1985)

η διάγνωση δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά η αρχή για τον καταρτισμό και την εφαρμογή του κατάλληλου προγράμματος θεραπείας, αγωγής, επαγγελματικής κατάρτισης και κοινωνικής αποκατάστασης.

Απαιτείται κλινική αξιολόγηση δηλαδή εκτίμηση των ειδικών ικανοτήτων και ανεπαρκειών του παιδιού.

Σκοποί της κλινικής αξιολόγησης.

Οι σκοποί της κλινικής αξιολόγησης είναι :

- α. Η γενική διάγνωση της νοητικής καθυστέρησης
- β. Η πρόγνωση για την εξέλιξη του
- γ. Ο προγραμματισμός της σχολικής ζωής και της κοινωνικής αποκατάστασης του παιδιού

Για να γίνει σωστή διάγνωση απαιτούνται πληροφορίες που θα προέλθουν από :

- α. Το οικογενειακό περιβάλλον**
- β. Το εξελικτικό ιστορικό του παιδιού**
- γ. Την παρούσα κατάσταση του παιδιού στους τομείς**
 - I) της σωματική ανάπτυξης
 - II) του ψυχολογικού τομέα
 - III) της κοινωνικής προσαρμογής
 - IV) της σχολικής επίδοσης

Η διαγνωστική ομάδα αποτελείται από τους :

- α. Παιδοψυχίατρο, ο οποίος αξιολογεί το ιατρικό ιστορικό του παιδιού
- β. Ψυχολόγο, ο οποίος αξιολογεί τη νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού καθώς και την κοινωνική του προσαρμογή
- γ. Κοινωνικό Λειτουργό, ο οποίος αξιολογεί το οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού
- δ. Ειδικό παιδαγωγό, ο οποίος εφαρμόζει το τελικό πόρισμα της διάγνωσης στην πράξη.

Έγκαιρη Διάγνωση.

Η έγκαιρη διάγνωση της νοητικής υστέρησης είναι το "κλειδί" της επιτυχίας κάθε προγράμματος θεραπείας και αγωγής.

Οι γονείς είναι εκείνοι που μπορούν πρώτοι απ' όλους να βοηθήσουν για μια έγκαιρη διάγνωση.

"Ενδείξεις" για νοητική υστέρηση.

- α. **Καθυστερημένη ομιλία :** π.χ. Το παιδί δεν λέει καμιά λέξη στον 18^ο μήνα, σε ηλικία 3 ετών δεν σχηματίζει καμία απλή πρόταση κ.λ.π.
- β. **Καθυστερημένη κινητική ανάπτυξη :** π.χ. Σηκώνεται όρθιο μετά τον 12^ο μήνα, βαδίζει για πρώτη φορά μετά τους 24 μήνες κ,λ,π.
- γ. **Καθυστερημένη ψυχοσωματική ανάπτυξη :** π.χ. Δεν διστάζει τον κίνδυνο σε ηλικία 4 ετών, δεν μπορεί να κυκλοφορεί στη γειτονιά του σε ηλικία 6 ετών κ.λ.π.
- δ. **Μειωμένη ικανότητα μάθησης :** π.χ. Δεν κατανοεί την εικόνα των αντικειμένων σε ηλικία 4 ετών κ.λ.π.

Στην έγκαιρη διάγνωση μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά οι γιατροί, οι υπηρεσίες υγιεινής, οι κινητικές διαγνωστικές κλινικές για ύπαιθρο.

Επίσης η εφαρμογή προγραμμάτων ψυχολογικής εξέτασης όλων των παιδιών θα εντόπιζε αυτά που χρειάζονται ειδική αγωγή και εκπαίδευση.

Τα διαγνωστικά κριτήρια της Νοητικής Υστέρησης σύμφωνα με το DSM – III – R είναι τα εξής :

A. Γενική διανοητική λειτουργία σημαντικά κάτω του μέσου φυσιολογικού όρου : ΔΠ70 ή λιγότερο σε ατομικά χορηγημένο τεστ νοημοσύνης (προκειμένου για βρέφη και νήπια, επειδή τα υπάρχοντα τεστ νοημοσύνης δεν δίνουν αριθμητικές τιμές, πρέπει να υπάρχει κλινική εκτίμηση ότι η διανοητική λειτουργία βρίσκεται σημαντικά κάτω του μέσου φυσιολογικού όρου).

Β. Ταυτόχρονα υπάρχουν ελλείμματα ή βλάβες στην προσαρμοστική λειτουργικότητα, δηλαδή στην αποτελεσματικότητα του ατόμου αν ανταποκριθεί στις σταθερές που αναμένονται για την ηλικία του από την πολιτισμική του ομάδα σε τομείς όπως κοινωνικές δεξιότητες και υπευθυνότητα, επικοινωνία, δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης, ατομική ανεξαρτησία και αυτάρκεια.

Γ. Έναρξη πριν την ηλικία των 18 χρονών.

Ταξινόμηση των παιδιών με νοητική υστέρηση.

Σύμφωνα με τους Kauffman J.M and Hallahan, D. P. (1974) και Κα Λατζί, Κ (1977) τα άτομα με νοητική υστέρηση δεν χαρακτηρίζονται από ομοιομορφία και αυτό γιατί οι πολυποίκιλες μεταξύ τους διαφορές οφείλονται είτε στην αιτία και το βαθμό της νοητική υστέρησης, είτε στα διαφορετικά χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς τους, είτε στο πλήθος και το είδος των άλλων διαταραχών που ακολουθούν τα κύρια συμπτώματα, είτε στις προβλέψεις για το λεξικό επίπεδο ανάπτυξης, είτε στο είδος των απαιτούμενων προγραμμάτων εκπαίδευσης και κοινωνικής ένταξης. Είναι σχεδόν αδύνατη η καθιέρωση ενός συστήματος ταξινόμησης των νοητικά υστερούντων ατόμων για τους εξής λόγους: α) γιατί είναι πολλές οι επιστήμες και μελετούν αυτό το πρόβλημα (Ιατρική, Βιολογία, Ψυχολογία, Παιδαγωγική, Γενετική, Ευγονική, Κοινωνιολογία κ.λ.π.) β) γιατί είναι διαφορετικές οι μέθοδοι έρευνας που χρησιμοποιούν οι επιστήμες αυτές και γ) γιατί είναι διαφορετικοί οι σκοποί που θέτουν η καθεμιά από τις επιστήμες αυτές.

Οι δυσκολίες της εξεύρεσης μιας ταξινόμησης κοινής αποδοχής από όλες τις επιστημονικές ειδικότητες οφείλονται κυρίως στην αδυναμία

καθιέρωσης κοινών κριτηρίων απ' όλες τις εμπλεκόμενες επιστήμες στο πρόβλημα αυτό. Παρόλα αυτά όμως, είναι απαραίτητος ο διαχωρισμός των νοητικά υστερούντων ατόμων σε διάφορες κατηγορίες, με τη μεγαλύτερη δυνατή ομοιογένεια, για δύο βασικούς λόγους : Πρώτα για να διευκολύνεται η έρευνα, η διάγνωση, η πρόληψη και ο προγραμματισμός εκπαίδευσης και κοινωνικής ένταξης των νοητικά υστερούντων ατόμων, σε αντιδιαστολή με τις άλλες κατηγορίες αποκλινόντων, και δεύτερο, για να διευκολύνεται η μελέτη των κύριων χαρακτηριστικών τους με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια, ώστε με βάση αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά να γίνεται και η επιλογή των πιο κατάλληλων τρόπων και μεθόδων αγωγής και εκπαίδευσης τους.

Πολλές δυσκολίες προκύπτουν επίσης και στον καθορισμό των ορίων της κάθε κατηγορίας, αφού η νοημοσύνη είναι μια συνεχής μεταβολή, που εκτείνεται από την ιδιωτεία ως τη μεγαλοφυΐα. Αναγκαστικά, λοιπόν, ο κάθε διαχωρισμός σε κατηγορίες των νοητικά υστερούντων ατόμων είναι τεχνητός και κατά ένα τρόπο αυθαίρετος. Κύρια, οι πολλές διαφωνίες και αντιγνώμιες αφορούν τον καθορισμό του κατώτατου και ανώτατου ορίου μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών. Ιδιαίτερες δυσκολίες καθιέρωσης κοινών κριτηρίων ταξινόμησης, παρουσιάζονται με τα ελαφρά υστερούντα άτομα γιατί τα άτομα αυτά έχουν σημαντικές ενδοατομικές διαφορές. Είναι δυνατόν ένα ή και περισσότερα χαρακτηριστικά τους να υπάγονται στην αμέσως κατώτερη βαθμίδα νοημοσύνης και άλλα χαρακτηριστικά τους στην αμέσως ανώτερη.

Ο βαθμός της νοητικής υστέρησης δεν συνεπάγεται κοινά και ομοιόμορφα για όλα τα άτομα χαρακτηριστικά, που να μπορούν εύκολα να οριοθετηθούν σε κατηγορίες. Πολλά και διάφορα έχουν προταθεί μέχρι

σήμερα, κριτήρια ταξινόμησης των νοητικά υστερούντων ατόμων σε κατηγορίες. Το βασικότερο και παλιότερο από όλα είναι ο δείκτης νοημοσύνης. (Δ.Ν).

A. Ταξινόμηση με κριτήριο της βιολογικές και ιατρικές αιτίες της Νοητικής Υστέρησης.

Με βάση τις αιτίες που προκαλούν νοητική υστέρηση, όπως προαναφέρθηκε, η ταξινόμηση περιλαμβάνει, αντίστοιχα με τις αιτίες, οχτώ κατηγορίες νοητικής υστέρησης.

Οι κατηγορίες αυτές είναι οι παρακάτω και οφείλονται:

- α. Σε λοιμώξεις (μολυσματικές ασθένειες)
- β. Σε τροφικές και τοξικές δηλητηριάσεις.
- γ. Σε εγκεφαλικά τραύματα κατά την κύηση, τοκετό, παιδική ηλικία.
- δ. Σε διαταραχές του μεταβολισμού ή της θρέψης
- ε. Σε ασθένειες της παιδικής ηλικίας
- στ. Σε άγνωστα προγεννητικά αίτια
- ζ. Σε άγνωστα ή ασαφή αίτια με συμπτώματα νευρολογικών διαταραχών, και
- η. Σε σαφή ή πιθανά ψυχολογικά αίτια, χωρίς νευρολογικά συμπτώματα.

B. Ταξινόμηση με κριτήριο τη συμπεριφορά – προσαρμοστικότητα των Νοητικά Υστερούντων.

Με βάση τη συμπεριφορά – προσαρμοστικότητα, η ταξινόμηση περιλαμβάνει πέντε κατηγορίες νοητικής υστέρησης, οι οποίες είναι οι εξής :

- α) Η οριακή νοητική υστέρηση με νοητικό πηλίκο (Ν.Π) από 70 ως 84.
- β) Η ελαφρά νοητική υστέρηση με Ν.Π. από 55 ως 70
γ) Μέτρια νοητική υστέρηση με Ν.Π. από 40 ως 55
- δ) Η βαριά νοητική υστέρηση με Ν.Π. από 25 ως 40
ε) Η βαρύτερη νοητική υστέρηση με Ν.Π. κάτω του 25.

ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ.

1) Οριακή Νοητική Υστέρηση (Δ.Ν: 75-85)

Τα παιδιά αυτής της κατηγορίας τείνουν να έχουν περιθωριακή επιτυχία στην κανονική σχολική τάξη, λιγότερο στο Δημοτικό και περισσότερο στο Λύκειο. Μερικά από αυτά κατορθώνουν να αποφοιτούν, αλλά ένας σημαντικός αριθμός είτε εγκαταλείπει το σχολείο, είτε κατατάσσεται στις τάξεις των ειδικών σχολείων.

Στην πλειοψηφία τους είναι αυτοσυντήρητα άτομα και κοινωνικά προσαρμόσιμα, καθώς και ικανά να ασκήσουν κάποιο επάγγελμα.

2) Ελαφρά ή Ήπια Νοητική Υστέρηση (Δ. Ν.: 50-70)

Τα παιδιά που ανήκουν στην κατηγορία αυτή έχουν πνευματική ηλικία από 7 μέχρι 10 ετών, όσον αφορά το σωματότυπο δεν παρουσιάζουν έντονες διαφορές με τα φυσιολογικά άτομα. Ηλικιακά παρατηρείται αργοπορία στην εμφάνιση του γέλιου και στο βάδισμα, καθυστέρηση στην πρώτη οδοντοφυΐα, αργή ανάπτυξη ομιλίας, παρατηρούνται κινήσεις αδέξιες, ακανόνιστες. Διακρίνεται δυσχέρεια στην απόκτηση συνηθειών π.χ. καθαριότητα, ελαττωμένη αντιληπτική και κριτική ικανότητα, επίσης παρατηρούνται ενστικτώδεις εκδηλώσεις συναισθημάτων π.χ. κρίσεις θυμού.

Τα παιδιά αυτά μπορούν να επικοινωνούν κανονικά με το περιβάλλον τους, αναπτύσσοντας φιλικές και συνεργατικές σχέσεις με τους συνομήλικους τους, από τους οποίους δεν διακρίνονται ούτε στην εμφάνιση ούτε στην συμπεριφορά. Όμως από την ηλικία των 5 ετών και έπειτα, που αρχίζουν να πηγαίνουν στο σχολείο, διαπιστώνεται η αδυναμία τους.

Ωστόσο, κάτω από ευνοϊκές συνθήκες μπορούν να αποκτήσουν τη μόρφωση ενός αντάξιου δημοτικού σχολείου και να μάθουν μια τέχνη που θα τους επιτρέψει κάποια οικονομική ανεξαρτησία όταν ενηλικιωθούν. Ειδικότερα είναι ικανοί να μάθουν στοιχεία των συνήθων σχολικών γνώσεων και δεξιοτήτων (αναγνώσεως, γραφής, αριθμητικής), σε βαθμό ώστε να μην θεωρούνται αναλφάβητοι. Μπορούν να αφομοιώσουν τη σχολική ύλη έως την Δ΄ τάξη.

Τα άτομα αυτά έχουν τις ικανότητες να αποκτήσουν κοινωνικές και επαγγελματικές δεξιότητες και τελικά να ενταχθούν στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και να ζήσουν κοινωνικώς και οικονομικώς, ανεξάρτητοι, μερικώς ή ολικώς.

Ο όρος, δηλαδή «εκπαιδεύσιμος» αναφέρεται σε επαρκή αγωγιμότητα για σχολικές, κοινωνικές και επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες.

3) Μέτρια Νοητική Υστέρηση (Δ. Ν: 40-55)

Τα άτομα αυτά ονομάζονται ασκήσιμα, η πνευματική τους ηλικία είναι μέχρι 7 ετών ενώ η πνευματική τους εξέλιξη σταματά στο 12^ο έτος της ζωής τους. Η κοινωνική ανάπτυξη σταματά στο 15^ο έτος της ζωής τους και δεν ξεπερνά το επίπεδο παιδιού 9 ετών, ενώ όταν οι περιπτώσεις είναι σοβαρές δεν ξεπερνά το επίπεδο παιδιού 6 ετών.

Οι ασκήσιμοι δεν είναι ικανοί να αποκτήσουν τις συνήθεις σχολικές γνώσεις και δεξιότητες, εκτός από μερικές μεμονωμένες λέξεις ή απλές φράσεις και απλές αριθμητικές έννοιες. Έχουν μικρή δυνατότητα να αφομοιώσουν σχολικά μαθήματα πέρα από τη Β΄ Δημοτικού. Μπορούν όμως να ασκηθούν σε δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης, όπως π.χ. είναι η καθαριότητα, η ένδυση, η προπαρασκευή και η λήψη φαγητού, η

κυκλοφορία μέσα στο σπίτι και η εκτέλεση απλών εργασιών μέσα στην οικογένεια ή σε προστατευμένα εργαστήρια με αμοιβή.

Οι ασκήσιμοι μπορούν να αποκτήσουν δεξιότητες ανειδίκευτου ή ημιειδικευμένου εργάτη, όμως για να διατηρηθούν στη ζωή απαιτούν συνεχή φροντίδα, εποπτεία και οικονομική στήριξη.

Όσον αφορά τη φυσική τους εμφάνιση δεν παρουσιάζουν ελαττώματα και παραμορφώσεις, η κινητική του όμως ανάπτυξη είναι ανεπαρκής. Είναι αντιφατικοί στην συμπεριφορά τους, υπάκουοι και ταυτόχρονα ευέξαπτοι, ενθουσιάζονται, χαίρονται, λυπούνται με θορυβώδη τρόπο π.χ. κλάματα.

Οι αντιδράσεις τους γίνονται κάποτε αντικοινωνικές – αξιόποινες πράξεις και γι' αυτό και χρειάζονται επίβλεψη. (εμπρησμοί, καταστροφές, βιασμοί).

4) Βαριά Νοητική Υστέρηση (Δ. Ν: 25-40)

Τα άτομα σε τέτοια διανοητική κατάσταση δεν έχουν την δυνατότητα να μάθουν πώς να φροντίζουν τον εαυτό τους, παρουσιάζουν κάποια κινητική ανάπτυξη αλλά η δυνατότητα για λειτουργική απόδοση σε κινητικές και αντιληπτικές ικανότητες είναι ελάχιστη έως μηδαμινή.

Οι δεξιότητες επικοινωνίας είναι ελάχιστες επίσης, ενώ στην σχολική ηλικία μπορεί να μάθουν να μιλούν, μαθαίνουν να επικοινωνούν και μπορούν να ασκηθούν σε βασικές συνήθειες ατομικής υγιεινής. Με συστηματική άσκηση μπορεί να μάθουν τις απλές συνήθειες της ζωής και μπορούν ^α να αποκτήσουν δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης, μόνο σε ελεγχόμενο περιβάλλον.

Τα άτομα αυτά έχουν ολική καθυστέρηση και γι' αυτό έχουν ανάγκη από συνεχή φροντίδα για να επιζήσουν.

5) Σύνδρομο Dawn ή Μογγολοειδής Ίδιωτεία (Δ.Ν.: <25)

Η πνευματική εξέλιξη αυτών των ατόμων είναι συνήθως μέση έως βαριά νοητική υστέρηση, σπάνια και εκπαιδεύσιμη.

Όσον αφορά την σωματική τους εμφάνιση, έχουν μικρό στρογγυλό κεφάλι, παρουσιάζουν βραχυκεφαλία (πλατύ, βραχύ κρανίο), το στόμα είναι μικρό με χαμηλωμένα άκρα, η γλώσσα είναι χοντρή και προεξέχει, τα μάτια είναι μικρά και λοξά ενώ μπορεί να έχουν πολλαπλά ελαττώματα οράσεως. (στραβισμός, μυωπία, καταρράκτης).

Οι λοβοί των αυτιών είναι παραμορφωμένοι και φυτρώνουν χαμηλότερα από τα συνηθισμένα. Το δέρμα στο λαιμό είναι περιττό και χαλαρό, το άτομο παρουσιάζει υπερκινητικότητα των αρθρώσεων και προδιάθεση για ασθένειες του αναπνευστικού συστήματος. Επίσης το ανάστημά τους είναι μικρό, τα πόδια και τα χέρια είναι κοντά και χοντρά, ενώ υπάρχει δυσκολία στην κίνηση και την ομιλία.

Στην σχολική ηλικία παρουσιάζουν κάποια κινητική ανάπτυξη, που όμως περιορίζεται όταν ενηλικιωθούν. Μπορεί να πετύχουν πολύ περιορισμένη αυτοεξυπηρέτηση και γενικά για να επιζήσουν χρειάζονται συνεχή κοινωνική και ιατρική φροντίδα.

Οι ιδιώτες στις συναισθηματικές τους εκδηλώσεις παρουσιάζουν έντονες μεταπτώσεις, για παράδειγμα, απότομα ξεσπάσματα θυμού, επιπλέον δεν προσαρμόζονται και δεν συνεργάζονται εύκολα. Γενικότερα είναι άτομα πρόσχαρα, καλοδιάθετα και υπάκουα σε άτομα που τα φροντίζουν.

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ.

Πρόληψη.

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο, Ι. (1985), ένας τρόπος για να προληφθεί η γέννηση παιδιών με γενετικές ανωμαλίες είναι η **γενετική καθοδήγηση**. Το ζευγάρι, πριν αποφασίσει να αποκτήσει παιδί, πληροφορείται, από ειδικούς συμβούλους γενετιστές, πόση είναι η πιθανότητα να γεννήσουν παιδί με γενετική ανωμαλία. Η πιθανότητα ενός τέτοιου κινδύνου υπολογίζεται κυρίως με βάση το γενεαλογικό δέντρο του ζευγαριού και με τους νόμους της κληρονομικότητας. Η πληροφόρηση αυτή είναι ιδιαίτερα απαραίτητη για τα ζευγάρια που ο ένας ή και οι δύο, έχουν βεβαρημένο οικογενειακό ιστορικό. Ένας άλλος τρόπος για την έγκαιρη διάγνωση γενετικών ανωμαλιών είναι η **προγεννητική διάγνωση**. Είναι δυνατό, με την βοήθεια ιατρικών μεθόδων, η προγεννητική διάγνωση. Είναι δυνατό, με την βοήθεια ιατρικών μεθόδων, να καθορίσουμε, από τις πρώτες ακόμη εβδομάδες της κύησης, κατά πόσο υπάρχει στο κύημα γενετική ανωμαλία. Η διάγνωση αυτή γίνεται με την **αμνιοκέντηση**.

Με άλλες μεθόδους, όπως είναι η **εμβρυοσκόπηση με υπερήχους**, είναι δυνατό να απεικονιστεί το έμβρυο μέσα στη μήτρα και να καθοριστεί η εξωτερική μορφολογία του και έτσι να διαπιστωθούν προγεννητικός η απουσία μελών του σώματος, όπως είναι η ανεγκεφαλία και άλλες εσωτερικές ανωμαλίες, όπως είναι η ατρησία του οισοφάγου κ.α.

Ένας πιο δραστικός τρόπος πρόληψης γενετικών ανωμαλιών είναι οι πειραματικές προσπάθειες ενός νέου κλάδου της βιολογίας, της γενετικής μηχανικής. Ο κλάδος αυτός ασχολείται με την ανακάλυψη, μεθόδων για

την άμεση παρέμβαση στο έμβρυο και διόρθωση γενετικών ανωμαλιών προγεννητικός (γενετική χειρουργική).

Θεραπεία.

Σύμφωνα με τον Μάνο, Ν, (1988), η θεραπεία της Διανοητικής Υστέρησης αρχίζει με τον καθορισμό και την θεραπεία των σωματικών προβλημάτων, όπως διαιτολογικά προβλήματα και επιληπτικές διαταραχές. Εμπλουτισμός των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων είναι αρκετός καμιά φορά για να βοηθήσει τα παιδιά με ήπια ή μετριοχιακή καθυστέρηση στην πνευματική και κοινωνική τους ανάπτυξη, όταν ένα στερητικό οικογενειακό περιβάλλον συνέβαλε στην καθυστέρηση της ανάπτυξης του παιδιού. Οι περισσότερες μορφές θεραπείας είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να βοηθήσουν το παιδί με νοητική υστέρηση, να μεγιστοποιήσει τις ικανότητές του για αυτοφροντίδα και κοινωνική και επαγγελματική λειτουργικότητα. Έτσι, η θεραπεία περιλαμβάνει προγράμματα κοινωνικοποίησης όπου διδάσκονται ομιλία, υγιεινή, σχολικές και διαπροσωπικές δεξιότητες και επαγγελματική εκπαίδευση όπου δίνεται η ευκαιρία στο άτομο να εργαστεί μέσα σ' ένα προστατευτικό πλαίσιο. Ότι διδάσκεται στα διανοητικά υστερούντα παιδιά, πρέπει να βρίσκεται σε άμεση σχέση με τις πρακτικές ανάγκες της καθημερινής ζωής και να συντελεί στην επίτευξη των ειδικών σκοπών της αγωγής τους, δηλαδή στην επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη σαν ανειδίκευτων ή ημειδίκευμένων εργατών.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΜΟ ΑΤΟΜΟ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.

Από τις μελέτες του Παρασκευόπουλου Ι. (1979), Νιτσόπουλου Μ. (1981) και Βασιλείου Γ. (1988), συνοψίζονται τα παρακάτω χαρακτηριστικά.

1). Σωματικά.

Οι εκπαιδευσιμοι παρουσιάζουν συνήθως και σωματικά μειονεκτήματα, όπως μικρή αντίσταση στις μολύνσεις, βλάβες στην ακοή και στην όραση, αδεξιότητα στον κινητικό συντονισμό, επιληψία, υπερκινητικότητα κ.λ.π. Τα περισσότερα όμως εκπαιδευσιμα παιδιά έχουν το ίδιο ύψος και βάρος με τα κανονικά παιδιά. Οι σοβαρές διαφορές στην σωματική ανάπτυξη, βαρύνουν μόνο εκείνα από τα εκπαιδευσιμα παιδιά, που η νοητική τους αναπηρία οφείλεται σε οργανικές βλάβες γενετικής ή περιβαλλοντικής αιτιολογίας.

Οι άλλες διαφορές στην σωματική ανάπτυξη σε σχέση με τα άλλα εκπαιδευσιμα παιδιά, οφείλονται όχι στην νοητική υστέρηση, αλλά στις δυσμενείς συνθήκες της κατώτερης κοινωνικής βαθμίδας, από την οποία προέρχονται οι περισσότεροι. Έτσι, αν γίνει σύγκριση ανάμεσα στους εκπαιδευσιμους και στα κανονικά παιδιά του ίδιου οικονομικού – κοινωνικού επιπέδου, θα διαπιστωθεί ότι, ως προς την σωματική ανάπτυξη, δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές.

Πολλά από τα εκπαιδευσιμα παιδιά παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ομιλία, στο βάδισμα, αλλά όχι μακράς διάρκειας που να προκαλέσει ανησυχίες. Επίσης οι περιπτώσεις ενουρήσεων είναι πολλές καθώς και ο ανήσυχος, με παραληρήματα και εφιάλτες ύπνος.

Γενικά, οι αποκλίσεις που παρουσιάζουν οι εκπαιδευσιμοι στην σωματική τους ανάπτυξη, εκτός από τις οφειλόμενες σε οργανικές παθήσεις, είναι τόσο ασήμαντες, ώστε δεν αποτελούν παράγοντα διαφοροποίησης, ούτε για τη διάγνωση, ούτε για τη διδακτική πράξη.

2) Νοητικά.

Οι εκπαιδευσιμοι έχουν χαμηλή διανοητικότητα και υπολείπονται από τα κανονικά όρια κατά δύο - τρία έτη ή και περισσότερο. Ένας εκπαιδευσιμος λ.χ. μαθητής χρονολογικής ηλικίας 12 ετών μοιάζει στη νοητική του λειτουργία με κανονικό παιδί 6 με 9 ετών. Ο ρυθμός της νοητικής ανάπτυξης των εκπαιδευσιμων είναι μεταξύ του μισού ($\frac{1}{2}$) και των τριών τετάρτων ($\frac{3}{4}$) του κανονικού. Μεταξύ των εκπαιδευσιμων και των κανονικών παιδιών της ίδιας νοητικής ηλικίας, υπάρχουν μεγάλες διαφορές και στον ρυθμό και στην ποιότητα της μάθησης.

Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευσιμοι δεν έχουν την ικανότητα της αναστρεψιμότητας της σκέψης τους και της επεξεργασίας αφηρημένων συμβόλων. Η σκέψη τους είναι εμπράγματα και συγκεκριμένη, βασίζεται δηλαδή στα πράγματα και στη χρησιμότητά τους, στο σχήμα, το μέγεθος, το χρώμα κ.λ.π. Οι εκπαιδευσιμοι δυσκολεύονται πολύ να μεταφέρουν σε νέες καταστάσεις τις γνώσεις που κατέχουν και δεν μπορούν να τις αξιοποιήσουν για την επιτυχή αντιμετώπισή τους. Η αντίληψή τους είναι αμβλεία, η μνήμη τους αδύνατη, η ικανότητα για γενικεύσεις και συσχετίσεις καταστάσεων πολύ περιορισμένη και η φαντασία τους μικρή και συγκεκριμένη.

Οι ανώτερες νοητικές λειτουργίες, όπως η κριτική και δημιουργική σκέψη, παρουσιάζουν ιδιαίτερη καθυστέρηση. Η συγκέντρωση της

προσοχής τους σε ένα οποιοδήποτε αντικείμενο μάθησης διαρκεί ελάχιστα και συνεχώς αποσπάται σε οτιδήποτε άλλο και ασήμαντο.

Οι εκπαιδευσιμοι δεν επιδιώκουν αυτόβουλοι την επίδοση και χρειάζονται συνεχή παρότρυνση για να εκτελέσουν κάποια εργασία, έστω και αν βρίσκεται αυτή στα πλαίσια των δυνατοτήτων τους. Η παρατηρητικότητα τους είναι μειωμένη και δυσκολεύονται πολύ να ανακαλύψουν βασικές διαφορές και ομοιότητες ακόμα και μεταξύ συγκεκριμένων πραγμάτων. Μεγάλη είναι η δυσκολία τους στην αντίληψη του χώρου και του χρόνου, καθώς και στην συνειδητοποίηση τοποχρονικών εννοιών και αλληλοσυσχετίσεων. Η επινοητικότητα τους λειτουργεί κυρίως για το πώς να αποφεύγουν σχολικές εργασίες και όχι για το πώς θα μπορέσουν να τις εκτελέσουν με επιτυχία.

3) Συναισθηματικά – Κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Τα εκπαιδευσιμα παιδιά είναι ευερέθιστα και συνήθως επιθετικά και απαιτητικά, δεν ταυτίζονται εύκολα με την ομάδα και παρουσιάζουν μικρό βαθμό επιθετικότητας, τάσεις ανησυχίας και ανασφάλειας. Όταν φοιτούν σε κανονικές τάξεις με παιδιά της ίδιας χρονολογικής ηλικίας, παραμένουν σε κοινωνική απομόνωση για δύο κυρίως λόγους:

Πρώτον, γιατί τα άλλα παιδιά αποφεύγουν την συντροφιά τους και την φιλία τους, όχι τόσο για την χαμηλή τους νοημοσύνη και τη μειωμένη επίδοσή τους, αλλά κυρίως για τη δύσκολη συμπεριφορά τους, την έλλειψη καθαριότητας και την έλλειψη συνεργατικότητας στα παιχνίδια.

Δεύτερον, γιατί μόνα τους τα παιδιά αυτά αποφεύγουν τους κανονικούς συνομηλίκους τους από συναισθήματα κυρίως μειονεκτικότητας, ανασφάλειας και φόβου για τα τυχόν προσβλητικά και ειρωνικά πειράγματά τους.

Τα περισσότερα από τα αρνητικά αυτά συμπτώματα συμπεριφοράς και προσαρμοστικότητας των εκπαιδευσιμων παιδιών, δεν αποτελούν συνέπειες της νοητικής τους υστέρησης, αλλά συνέπειες του ακατάλληλου οικογενειακού και εγγύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος από το οποίο προέρχονται. Και αυτές οι οικογένειες της χαμηλής οικονομικοκοινωνικής στάθμης χαρακτηρίζονται συνήθως, από έλλειψη ενδιαφερόντων και ευκαιριών για μάθηση, από κακές συνήθειες υγιεινής και καθαριότητας, από διαταραγμένες ενδοοικογενειακές σχέσεις (συγκρούσεις, διαπληκτισμοί, βία, ξυλοδαρμοί, διαζύγια), από ψυχικές διαταραχές κ.λ.π.

Πρέπει ^{να} τονιστεί ότι τα προβλήματα συμπεριφοράς προέρχονται, επίσης και από την ^ασυμφωνία μεταξύ των ικανοτήτων τους και των απαιτήσεων του σχολείου και της οικογένειάς τους. Οι δυσκολίες μάθησης και οι συνεχείς σχολικές αποτυχίες δημιουργούν στα παιδιά αυτά, άγχος, συναισθηματική ένταση, απογοήτευση και συμπλέγματα κατωτερότητας. Με αυτές τις δεδομένες συνθήκες τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση δοκιμάζουν συνεχώς δυσάρεστες εμπειρίες και γεύονται αδιάλειπτα το συναίσθημα της αποτυχίας.

Τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευσιμων παιδιών για το παιχνίδι και τις λοιπές ελεύθερες απασχολήσεις τους αντιστοιχούν στα ενδιαφέροντα παιδιών της ίδιας νοητικής παρά της ίδιας χρονολογικής ηλικίας.

4) Χαρακτηριστικά με κριτήριο τη Γλωσσική εξέλιξη των εκπαιδευσιμων.

Η γλωσσική εξέλιξη των ατόμων με νοητική υστέρηση είναι ανάλογη της ανάπτυξης της νοημοσύνης τους. Οι εκπαιδευσιμοι παρουσιάζουν κάποια καθυστέρηση στην ομιλία, αλλά όχι τόσο ανησυχητική για να τεκμηριώσει μια έγκαιρη διάγνωση της νοητικής τους υστέρησης. Οι

διαταραχές του λόγου είναι συχνό στην βαθμίδα τους φαινόμενο και το λεξιλόγιό τους είναι πολύ φτωχό, ιδιαίτερα δυσκολεύονται να κατανοήσουν λέξεις, που εκφράζουν αφηρημένες έννοιες.

Παρόλα αυτά, η ομιλία τους και η γλωσσική τους ικανότητα είναι επαρκής για τις συνήθειες απαιτήσεις της καθημερινής ζωής. Ο προφορικός τους λόγος στην χρήση και κατανόηση τους, κατά την προσχολική τους ηλικία δεν προσδίδει την ύπαρξη νοητικής υστέρησης, αφού, άλλωστε, η γλωσσική τους ανάπτυξη βρίσκεται σε στενή συνάφεια με την μορφωτική στάθμη του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

5) Χαρακτηριστικά με κριτήριο την σχολική επίδοση των εκπαιδευσιμων.

Κατά την είσοδό τους στο σχολείο, στην ηλικία, δηλαδή, των 6 ετών, οι εκπαιδευσιμοι δεν είναι ώριμοι για να διδαχθούν τα βασικά σχολικά μαθήματα (ανάγνωση, γραφή, αριθμητική κ.λ.π.), αυτήν την ωριμότητα την αποκτούν στην ηλικία των 9 ετών ή και ακόμα αργότερα. Οι μαθητές που βρίσκονται πλησιέστερα προς την βαθμίδα της οριακής νοημοσύνης, είναι δυνατό να καλύψουν στην ηλικία των 12 ετών, ύλη και γνώσεις σχολικές έως το επίπεδο της Δ΄ Δημοτικού. Οι εκπαιδευσιμοι με υψηλότερο βαθμό νοητικής υστέρησης δεν μπορούν να φτάσουν ούτε ως το επίπεδο της Β΄ Δημοτικού.

Η ανάγνωση που μαθαίνουν είναι κυρίως μηχανικής φύσεως, γιατί δυσκολεύονται πάρα πολύ στην σύλληψη και κατανόηση της νοηματικής ενότητας ενός κειμένου, όσο μικρό και αν είναι αυτό. Μπορούν να αποκτήσουν αναγνωστική δεξιότητα όσο και ένας κανονικός μαθητής, δεν μπορούν όμως να εκφράσουν το νόημα του κειμένου που διαβάζουν, όσο και όπως ο κανονικός μαθητής. Περιορίζονται σε ελάχιστα μόνο στοιχεία

του αναγνώσματος, χωρίς καμία σχεδόν σύνδεση και αλληλουχία μεταξύ τους. Και αυτό δεν οφείλεται σε εκφραστική αδυναμία ή σε έλλειψη του βασικού λεξιλογίου, αλλά στην ανικανότητά τους κυρίως, να αντιλαμβάνονται και να αλληλοσυνδέουν γραπτά μηνύματα – ερεθίσματα.

Οι εκπαιδευσιμοι μπορούν να εκτελέσουν πολλές σχολικές εργασίες, όταν η παραγγελίες τους γίνεται προφορικά από τον παιδαγωγό. Όταν όμως η παραγγελία της άσκησης είναι γραπτή, δεν εννοούν τι πρέπει να κάνουν, όχι εξαιτίας του γενικού νοητικού τους επιπέδου, αλλά από αδυναμία, κυρίως, να εστιάζουν την προσοχή και την σκέψη τους πάνω σε ένα γραπτό ερέθισμα. Χαρακτηριστική είναι η αδυναμία τους, ^{να} απομνημονεύουν και να απαγγέλλουν ποιήματα. Γενικά, μπορούν περισσότερο να κάνουν μόνοι τους χρήση του γραπτού λόγου, για να διατυπώσουν τις επιθυμίες και τις σκέψεις τους, παρά να κατανοήσουν ένα ομόλογο γραπτό κείμενο. Μπορούν λ.χ. να γράψουν ένα γράμμα σε ένα συγγενή τους με ικανοποιητική πληρότητα (χωρίς ^{να} λαμβάνεται υπόψη η ορθογραφία), αλλά δεν μπορούν να κατανοήσουν στο ίδιο βαθμό ένα όμοιο γράμμα που θα διαβάσουν.

Στην αριθμητική οι δυσκολίες τους είναι ακόμα περισσότερες, υστερούν πολύ στο να ορίζουν και να χρησιμοποιούν τους κατάλληλους αριθμητικούς όρους και σύμβολα, δεν μπορούν να διαχωρίσουν το ουσιώδες από το επουσιώδες και προτιμούν τη μέτρηση από το λογισμό. Η σκέψη τους παραμένει προσκολλημένη πάνω στα συγκεκριμένα μόνο πράγματα και για τη λύση απλών προβλημάτων τείνουν στην άμεση εικασία και στην τυχαία και αβασάνιστη επιλογή των πράξεων.

Οι εκπαιδευσιμοι μαθητές καταφέρνουν να μάθουν καλά την πράξη της πρόσθεσης, της αφαίρεσης και του πολλαπλασιασμού, ενώ πολύ δύσκολα μπορούν να μάθουν την πράξη της διαίρεσης. Αδυνατούν ^{να} επιλέξουν τις

κατάλληλες αριθμητικές πράξεις και χρησιμοποιούν άσχετους αριθμούς, περιττό υλικό για τη λύση ενός προβλήματος.

Αν τους δοθεί, για παράδειγμα, το πρόβλημα : «Ο Νίκος έχει 15 μολύβια και 8 τετράδια, έδωσε στον Γιώργο 5 μολύβια. Πόσα μολύβια κράτησε ο Νίκος;». Τα 8 τετράδια είναι άσχετος αριθμός με την λύση του προβλήματος και όμως οι εκπαιδεύσιμοι μαθητές χρησιμοποιούν και αυτόν τον άσχετο αριθμό, εντελώς στην τύχη.

6) Χαρακτηριστικά με κριτήριο τις δυνατότητες επαγγελματικής αποκατάστασης και κοινωνικής ένταξης των εκπαιδύσιμων.

Οι εκπαιδύσιμοι μπορούν στην μετασχολική τους ζωή, σαν ενήλικες πλέον, να μάθουν εργασίες που απαιτούν λίγες ή καθόλου ειδικές δεξιότητες, μπορούν ^{να} αν εργάζονται μόνιμα σε πρακτικές εργασίες σαν ανειδίκευτοι ή ημειδικευμένοι εργάτες. Από έρευνες διαπιστώθηκε ότι το 80% περίπου των εκπαιδύσιμων έχουν ικανοποιητική κοινωνική προσαρμογή, εργάζονται με επιτυχία σε πρακτικά επαγγέλματα και συντηρούν τους εαυτούς τους και την οικογένειά τους, μερικά η ολικά. Οι περισσότεροι εκπαιδύσιμοι, μετά την αποφοίτησή τους από το σχολείο, ζούνε ομαλή ζωή, ακόμα και σαν έγγαμοι οικογενειάρχες, με οικονομική αυτάρκεια και ανεξαρτησία.

Απ' όλα τα παραπάνω γίνεται έκδηλα φανερό, ότι οι διαφορές των εκπαιδύσιμων από τα κανονικά παιδιά γίνονται αντιληπτές κυρίως με την έναρξη της σχολικής περιόδου. Γι' αυτό το λόγο είναι δύσκολη και εντελώς συμπτωματική η διάγνωση της νοητικής υστέρησης κατά την προσχολική ηλικία. Όταν όμως η διάγνωση γίνει κατά την κρίσιμη αυτή προσχολική περίοδο, με έγκαιρη και κατάλληλη αγωγή και άσκηση, μπορούν τα παιδιά αυτά να φτάσουν στο σχολείο με περισσότερη

προκειμένου να κόψουν με μαχαίρι το κρέας. Ντύνονται μόνα τους χωρίς πρόβλημα με τα κουμπιά, τα φερμουάρ και τα κορδόνια των παπουτσιών τους. Κάνουν μπάνιο μόνα τους χωρίς επίβλεψη και βοήθεια.

Φυσικές δεξιότητες: παρουσιάζουν ολοκληρωμένες δεξιότητες

Επικοινωνία: χρησιμοποιούν σύνθετες προτάσεις, η ομιλία τους είναι κατανοητή, χρησιμοποιούν συνδέσμους, όπως «γιατί», «αλλά». Αναγνωρίζουν λέξεις αλλά δυσκολεύονται να διαβάσουν ένα κείμενο και να κατανοήσουν το περιεχόμενό του.

Κοινωνικότητα: συμμετέχουν αυθόρμητα σε ομαδικές δραστηριότητες, οι φίλιες τους διαρκούν περισσότερο χρόνο, εκτελούν μικροθήματα και ψωνίζουν μικροπράγματα με σχετικό σημείωμα. Αναγνωρίζουν την αξία των χρημάτων, αλλά χρειάζονται κάποια βοήθεια για την σωστή χρήση τους.

4) Χρονολογική ηλικία 12 ετών.

Ανεξαρτησία: ντύνονται, ξεντύνονται, κάνουν μπάνιο μόνα τους, ετοιμάζουν φαγητό για τον εαυτό τους και τους άλλους, βουρτσίζουν δόντια, χτενίζουν μόνα τους τα μαλλιά τους και γενικά φροντίζουν τον εαυτό τους.

Φυσικές ιδιότητες: κανένα πρόβλημα με το έλεγχο του σώματος και με τον οπτικοκινητικό συντονισμό

Επικοινωνία: συμμετέχουν σε απλές συζητήσεις, χρησιμοποιούν σύνθετες προτάσεις, αναγνωρίζουν λέξεις, διαβάζουν προτάσεις και αγγελίες και κατανοούν απλά κείμενα

Κοινωνικότητα: είναι συνεργάσιμοι με τους άλλους, πηγαίνουν μόνα τους για ψώνια, κάνουν μικροδουλειές στο σπίτι, παρουσιάζουν κάποια υπευθυνότητα στις πράξεις τους

(B). Χαρακτηριστικά ως προς τη Συμπεριφορά.

Τα βασικότερα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς των εκπαιδευσίμων ατόμων είναι :

1. Ευαισθησία προς το περιβάλλον.

Δείχνουν ιδιαίτερη ευαισθησία στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται, είναι σε θέση να καταλάβουν πότε ο δάσκαλος τα παραδέχεται ή όχι και πότε ένας επισκέπτης τους φέρεται φιλικά ή απλώς τους ανέχεται. Η αποδοχή είναι βασικός παράγοντας για την διατήρηση της αξιοπρέπειας των παιδιών αυτών. Χωρίς αποδοχή και αγάπη εκδηλώνουν αλλοπρόσαλλη συμπεριφορά, γίνονται μελαγχολικά, αδιάφορα, απρόσεκτα, ανήσυχα, ευερέθιστα και επιθετικά.

2. Σύγχυση στα όρια της ιδιοκτησίας.

Τα άτομα της βαθμίδας των εκπαιδευσίμων δεν είναι σε θέση αν αντιληφθούν που τελειώνει η δική τους ιδιοκτησία και που αρχίζει η ιδιοκτησία των άλλων. Όταν συνειδητοποιήσουν ότι κάτι είναι δικό τους, τότε κάνουν ότι μπορούν για να μην το χάσουν. Το αίσθημα της ιδιοκτησίας είναι πολύ ισχυρό στην περίπτωση των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση.

3. Δυσκολίες στην αναγνώριση σχημάτων.

Όταν έρχεται η ώρα να σχολάσουν δυσκολεύονται να βρουν τα δικά τους αντικείμενα, γιατί δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν εύκολα τα σχήματα των αντικειμένων.

4. Συναισθηματική αστάθεια.

Τα εκπαιδεύσιμα άτομα δεν παρουσιάζουν συναισθηματική σταθερότητα, μια απροσδόκητη κατάσταση του προκαλεί αναστάτωση.

5. Αδυναμία στο να διακρίνουν το καλό από το κακό

Τα εκπαιδεύσιμα άτομα δεν είναι σε θέση να προβλέψουν τις συνέπειες των πράξεών τους και αυτό γιατί δυσκολεύονται πολύ να διακρίνουν το καλό από το κακό. Η αδυναμία τους σ' αυτή την περίπτωση, τους οδηγεί πολλές φορές σε αντικοινωνική συμπεριφορά.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Αρχές.

1. **Ανεξαρτησία**, που αντανακλάται στην ευκαιρία που έχει το άτομο να απαιτήσει έλεγχο στο περιβάλλον του και να κάνει επιλογές.
2. **Παραγωγικότητα**, που αντανακλάται στην θετική εργασία του και περιλαμβάνει τη συνεισφορά σε άλλους, είτε στην οικογένεια είτε στην κοινότητα.
3. **Κοινωνική Ενσωμάτωση**, η οποία αντανακλάται με τα ίδια πρόσωπα ζωής, περιλαμβάνοντας κοινωνικές και διαπροσωπικές επαφές και σχέσεις. Η ικανοποίηση αντανακλάται στην εκπλήρωση των αναγκών ή των ελλείψεων και στην ευτυχία που προκύπτει από αυτή την εκπλήρωση.

Σύμφωνα με τις παραπάνω αρχές, διαμορφώνονται και τα χαρακτηριστικά της Αγωγής των εκπαιδευσιμων ατόμων, που είναι τα εξής:

- α) Να δώσει τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες, όπως είναι η προφορική, γραπτή έκφραση ιδεών και συναισθημάτων, η κατανόηση απλών αριθμητικών προβλημάτων και φυσικών φαινομένων, η εκμάθηση βασικών στοιχείων από τον φυσιολογικό κόσμο και το ανθρώπινο περιβάλλον κ.τ.λ. Γενικά το σχολικό πρόγραμμα πρέπει να βοηθήσει τους τροφίμους στην αφομοίωση σχολικής ύλης τουλάχιστο ως την Γ΄ τάξη του δημοτικού σχολείου.
- β) Ν' ασκήσει τα άτομα σε συνήθειες ατομικής καθαριότητας και υγιεινής και να τους βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη διαφυλάξεως και προαγωγής της σωματικής τους ευεξίας, υγείας και ακεραιότητας.

γ) Να προσφέρει στα άτομα ευκαιρίες για την προαγωγή της ψυχικής τους υγείας και την απόκλιση συναισθηματικής ισορροπίας να καλλιεργήσουν το συναίσθημα της ατομικής αξίας και αξιοπρέπειας και να τους συνηθίσουν να ζουν αρμονικά με τους εαυτούς τους.

δ) Ν' ασκήσει τα άτομα στις βασικές κοινωνικές συνήθειες να τους βοηθήσει στην ανάπτυξη του κοινωνικού συναισθήματος και την απόκλιση υγειών κοινωνικών σχέσεων.

ε) Να τους δώσει βασικές γνώσεις σχετικές με το οικογενειακό προγραμματισμό να τους προσφέρει ευκαιρίες ώστε να συνειδητοποιήσουν και να εκπληρώσουν τις ατομικές και οικογενειακές τους υποθέσεις.

στ) Να βοηθήσει τα άτομα να αποκτήσουν καλές συνήθειες στον χώρο της εργασίας, όπως είναι η κόσμια συμπεριφορά απέναντι στους συναδέλφους, η συνεργασία, η αξιοπιστία κ.α.

ζ) Να ασκήσει αυτά στην ορθή χρήση του ελεύθερου χρόνου και στην επιλογή του τρόπου διασκέδασης και ψυχαγωγίας, όπως είναι η αισθητική απόγνωση της φύσεως και της τέχνης, η συμμετοχή στα σπορ και στα αγωνίσματα, καθώς και η ενεργός παρακολούθηση θρησκευτικών, οικογενειακών και εθνικών εορταστικών εκδηλώσεων.

Ειδική Αγωγή – Εκπαίδευση.

Ειδική αγωγή, σύμφωνα με την Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια – Λεξικό (1989), σημαίνει την ειδικά σχεδιασμένη εκπαίδευση που ικανοποιεί τις ιδιαίτερες ανάγκες παιδιών με μειονεξίες. Πιο αναλυτικά, η ειδική αγωγή είναι το σύστημα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υπηρεσιών που παρέχονται στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες, για την αντιμετώπιση των

προβλημάτων τους και για την ανάπτυξη και την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους.

Τα άτομα αυτά έχουν συνήθως προβλήματα, όπως νοητική υστέρηση, μαθησιακές δυσκολίες, συναισθηματικές διαταραχές, σωματικές αναπηρίες ή προβλήματα όρασης και ακοής. Ειδικές διδακτικές στρατηγικές, ειδικά βιβλία, εργαλεία ή άλλα εποπτικά ή ακουστικά μέσα, καθώς και ειδικοί χώροι και κτιριακές εγκαταστάσεις μπορεί να χρησιμοποιηθούν στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή προγραμμάτων ειδικής αγωγής.

Η νομιμοποίηση του δικαιώματος των νοητικά υστερούντων στην εκπαίδευση και στην εργασία επιτεύχθηκε με την συνταγματική κατοχύρωση που έγινε στα μέσα της δεκαετίας του 1970 καθώς και με την επιψήφιση του πρώτου νομικού πλαισίου της Ε.Ε. (Ειδική Εκπαίδευση) και έγινε στις αρχές περίπου της δεκαετίας του 1980. (Βλ. Νόμο 1143/31 Μαρτίου 1981 & Νόμο 1566 «Δομή και λειτουργία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» ΦΕΚ 1^{ης} 30^{ης} Σεπτεμβρίου 1985 τ. Α', αριθμ. φύλλου 167, Κεφ Ι').

Η μεταδιδακτορική Βουλή των Ελλήνων του 1974 κατοχύρωσε συνταγματικά «δικαιώματα του μειονεκτικού παιδιού» (Άρθρο 16(§4) του Συντάγματος «Πάντες οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, καθόλας τας βαθμίδας αυτής εως και κρατικά εκπαιδευτήρια. Το κράτος ενισχύει τους διακρινόμενους, ως και τους δεομένους αρωγής ή ειδικής προστασίας σπουδαστάς αναλόγως προς τας ικανότητάς αυτών» και Άρθρο 21(§2) του Συντάγματος «.....ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδουως και πάσχοντες εξ ανιάτου σωματικής ή πνευματικής νόσου δικαιούνται της ειδικής φροντίδας του Κράτους»), και το καλοκαίρι του 1975 συγκροτείται στο ΥΠΕΠΘ (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και

Θρησκευμάτων), η πρώτη «(Επιτροπή Μελέτης και Προγραμματισμού της Ειδικής Αγωγής)», που απαρτίζονται από ειδικούς επιστήμονες, όπως, παιδαγωγούς, ψυχολόγους και ψυχιάτρους καθώς και από συνεργάτες του υπουργείου.

Έργο της άνω επιτροπής ήταν να προχωρήσει στον καταρτισμό ενός σχεδίου νόμου για την Ειδική Εκπαίδευση και την Επαγγελματική Κατάρτιση και Απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην χώρα μας.

→ Το Μάρτιο του 1981 η Βουλή των Ελλήνων ψηφίζει τον πρώτο νόμο για την Ειδική Εκπαίδευση. Ο νόμος αυτός, ο 1143/81 (ΦΕΚ 80):

- α) Οριοθετεί εννοιολογικά τον όρο «αποκλίνοντα άτομα».
- β) Προσδιορίζει τις κατηγορίες στις οποίες εγγράφονται τα άτομα αυτά.
- γ) Ορίζει ότι η ειδική εκπαίδευση και η ειδική επαγγελματική εκπαίδευση παρέχονται σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία.
- δ) Προβλέπει τις ειδικές σχολικές δομές του θεσμού (ειδικά σχολεία, ειδικές τάξεις ή τμήματα ή ομάδες).
- ε) Ορίζει ως υποχρεωτική την φοίτηση των ατόμων αυτών (ηλικίας 6-17 ετών).
- στ) Μεταβιβάζει στο ΥΠΕΠΘ την αποκλειστική ευθύνη για την λειτουργία του θεσμού (σε επίπεδο εκπαιδευτικό και διαγνωστικό – συμβουλευτικό)
- ζ) Εξασφαλίζει το συντονισμό δράσης των συναρμόδιων φορέων της ειδικής εκπαίδευσης (προβλέπεται η σύσταση «Συντονιστικού και Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Ειδικής Αγωγής»).
- η) Συνιστά, κατά κλάδους, θέσεις εκπαιδευτικού και λοιπού προσωπικού καθώς και θέσεις νέων κλάδων.

- θ) Προσδιορίζει τις δυνατότητες ειδίκευσης και επιμόρφωσης του προσωπικού
- ι) Υλοποιεί την επαγγελματική ένταξη των ατόμων αυτών θέτοντας σε εφαρμογή παλιότερους νόμους, και
- ια) Προβλέπει τη σύσταση τεσσάρων θέσεων ειδικών επιθεωρητών στο τομέα αυτό.

Στις αρχές της ίδιας δεκαετίας (1980) το ΥΠΕΠΘ υπηρετώντας την αρχή της σχολικής ενσωμάτωσης ξεκινά την ίδρυση ενός αυξημένου αριθμού ειδικών τάξεων σε κανονικά σχολεία που δεν φιλοξενούν μόνο παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες αλλά και μαθητές με ελαφρά νοητική υστέρηση.

Από το 1983 το ΥΠΕΠΘ συμπεριέλαβε στις δραστηριότητες του, την μελέτη και προώθηση των διαδικασιών που αφορούν την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία μονάδων ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Για τον παραπάνω νόμο διατυπώθηκαν πολλές απόψεις, όπως ότι τα μέτρα που θεσπίζονται, δεν αποβλέπουν στο να βοηθήσουν αυτά τα παιδιά, αλλά συντελούν στην περιθωριοποίησή τους, με το διαχωρισμό αποκλίνοντα και φυσιολογικά. Άλλες απόψεις, αντίθετα υποστηρίζουν ότι αυτός ο νόμος επιδιώκει την βελτίωση και την εξάλειψη των προβλημάτων.

Τον Ιανουάριο του 1984 ο τότε Υπουργός Παιδείας παρουσίασε το σχέδιο νόμου «αντί – 309», στον οποίο υπήρχαν κάποια θετικά στοιχεία, όπως η ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες στα κανονικά σχολεία και η επιμήκυνση του χρόνου υποχρεωτικής τους φοίτησης σε σχολεία. Σε γενικές γραμμές όμως, ο νόμος επαναλάμβανε τις διατάξεις του 1143/1981.

Βαθμίδες Ειδικής Εκπαίδευσης.

Η ειδική αγωγή παρέχεται στα νοητικά υστερούντα άτομα στις παρακάτω βαθμίδες εκπαίδευσης.

A. Προσχολική βαθμίδα.

Η ειδική εκπαίδευση παρέχεται στο Νηπιαγωγείο, στον παιδικό σταθμό ή αλλού, προτού το παιδί φθάσει σε σχολική ηλικία.

Έχει προληπτικό χαρακτήρα και αναπληρώνει ως ένα βαθμό την παιδαγωγική ανεπάρκεια του οικογενειακού περιβάλλοντος.

B. Σχολική βαθμίδα.

Αυτή περιλαμβάνει :

- 1. Την Προκαταρτική βαθμίδα ή Προβαθμίδα:** Σ' αυτήν φοιτούν παιδιά ηλικίας 6 έως 8 ετών. Οι γνώσεις που αποκτούν είναι αυτές του Νηπιαγωγείου για τα κανονικά παιδιά.
- 2. Την κατώτερη βαθμίδα:** Σ' αυτήν εντάσσονται παιδιά 9 έως 10 ετών και 11 ετών.
- 3. Την μέση βαθμίδα:** Σ' αυτήν εκπαιδεύονται παιδιά ηλικίας 11 έως 12 ετών η και 13 ετών.
- 4. Την ανώτερη βαθμίδα:** Σ' αυτήν φοιτούν παιδιά ηλικίας 13 έως 14 ετών ή και 15 ετών.

Γ. Επαγγελματική βαθμίδα.

Δέχεται παιδιά πάνω από 15 ετών. Σ' αυτήν γίνεται η επαγγελματική κατάρτιση των νοητικά υστερούντων ατόμων, η οποία περιλαμβάνει:

- α. Παροχή πληροφοριών για τα επαγγέλματα.**
- β. Προσανατολισμό του παιδιού στο επάγγελμα που έχει τις περισσότερες ικανότητες και το ενδιαφέρον.**

- γ. Καθοδήγηση ηθικής και κοινωνικής συμπεριφοράς
- δ. Στοιχειώδη απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων.

Ειδικές Εκπαιδευτικές Μονάδες.

Για τα εκπαιδύσιμα παιδιά χρησιμοποιούνται οι παρακάτω τύποι σχολείων:

1. Ειδικά Σχολεία – Οικοτροφεία:

Σ' αυτά τα σχολεία τα παιδιά μένουν «έγκλειστα» όλο το εικοσιτετράωρο και για ολόκληρο το διάστημα της φοίτησης ως την επαγγελματική τους αποκατάσταση και την τελική τους ένταξη.

Πολύ λίγα τέτοια σχολεία λειτουργούν σήμερα και μάλιστα δέχονται παιδιά με ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον, βαριά νοητική υστέρηση, ιδιώτες.

2. Ημερήσια Ειδικά Σχολεία:

Στα σχολεία αυτά τα παιδιά παραμένουν μέχρι το απόγευμα, οπότε επιστρέφουν στο σπίτι τους. Μερικά βέβαια παιδιά, από απομακρυσμένες περιοχές παραμένουν όλο το εικοσιτετράωρο σ' αυτά και γι' αυτό το λόγο λειτουργεί μικρό Οικοτροφείο. Το πλεονέκτημα αυτού του Σχολείου είναι ότι το παιδί παραμένει μέσα στην οικογένεια και απολαμβάνει τη θαλπωρή της και τις δυνατότητες που του δίνονται για μόρφωση και βοήθεια.

Τα μειονεκτήματα του είναι ότι τα παιδιά μεταφέρονται σε μακρινές αποστάσεις με συνέπεια την κόπωση του παιδιού.

3. Ειδικές Τάξεις.

Οι τάξεις αυτές στεγάζονται μέσα στα κανονικά σχολεία. Οι μαθητές των τάξεων αυτών βοηθούνται 1 έως 2 ώρες την ημέρα, από ειδικό

δάσκαλο, στην Γλώσσα, στα Μαθηματικά ή και στα δύο. Τις υπόλοιπες ώρες ο μαθητής παρακολουθεί τα μαθήματα της κανονικής τάξης με τους συμμαθητές του. Τα παιδιά αυτά συμμετέχουν σ' όλες τις δραστηριότητες του σχολείου μαζί μ' όλους τους μαθητές π.χ. στην γυμναστική, στο παιχνίδι, στις εκδρομές, στις γιορτές κ.λ.π.

Απαραίτητη, προϋπόθεση για την επάνδρωση των τάξεων αυτών είναι η διενέργεια μαθησιακής εξέτασης στους μαθητές των κανονικών τάξεων. Η μαθησιακή εξέταση βοηθά:

1. Στην διερεύνηση των μαθησιακών αναγκών του παιδιού
2. Στο χωρισμό των μαθητών σε ομάδες με κριτήριο το μαθησιακό του επίπεδο
3. Στο σχεδιασμό του κατάλληλου προγράμματος για κάθε ομάδα παιδιών
4. Στην αποφυγή δημιουργίας συναισθημάτων αποτυχίας (αν δοθεί δύσκολη εργασία) και ανίας (αν δοθεί εύκολη εργασία)
5. Στην σωστή βοήθεια που θα παρέχει ο ειδικός δάσκαλος προς τους γονείς και το δάσκαλο της τάξης εφ' όσον θα γνωρίζει τις πραγματικές ανάγκες του παιδιού.

Η φοίτηση στις ειδικές τάξεις είναι κατά κανόνα μερική, ανάλογα με τις δυσκολίες που παρουσιάζει κάθε μαθητής και το χρονικό διάστημα που χρειάζεται να τις ξεπεράσει, ενώ παράλληλα παρακολουθεί και τα μαθήματα της κανονικής τάξης. Ο θεσμός έχει έντονα χαρακτηριστικά, φροντιστηριακού μαθήματος για την ενίσχυση της λειτουργίας του μαθητή μέσα στην κανονική του τάξη. Η εκπαίδευση των δασκάλων που επανδρώνουν τα ειδικά σχολεία γινόταν στην "Μαράσλειο" παιδαγωγική

Ακαδημία με 2ετή φοίτηση. Η εκπαίδευση αυτή που δεν ήταν επαρκής και πρόσφατα δημιουργήθηκε τομέας ειδικής αγωγής στα παιδαγωγικά τμήματα των Πανεπιστημίων. Επόμενο βήμα είναι η συγκρότηση αυτόνομων τμημάτων ειδικής αγωγής. Η ειδική εκπαίδευση έχει οργανωθεί σε επάλληλες βαθμίδες διάρκειας 3-4 ετών η καθεμιά και κάθε βαθμίδα σε ομάδες διδασκαλίας. Οι βαθμίδες συστηματικής αγωγής στα εκπαιδευσιμα άτομα είναι:

1. **Προσχολική βαθμίδα** στην οποία φοιτούν παιδιά χρονολογικής ηλικίας κάτω των 6 ετών και νοητικής ηλικίας $2 \frac{1}{2}$ ως 4 ετών.
2. **Προκαταρτική βαθμίδα** στην οποία φοιτούν παιδιά χρονολογικής ηλικίας 6-9 ετών και νοητικής 4-6 ετών
3. **Κατώτερη Στοιχειώδη Βαθμίδα** στην οποία φοιτούν χρονολογικής ηλικίας 9-12 ετών και νοητικής 4-6 ετών ³⁻⁸
4. **Ανώτερη Στοιχειώδη βαθμίδα** στην οποία φοιτούν παιδιά χρονολογικής ηλικίας 12-14 ετών και νοητικής 8-10 ετών
5. **Επαγγελματική βαθμίδα** στην οποία φοιτούν παιδιά χρονολογικής ηλικίας 14 ετών και πάνω και νοητικής 10-12 ετών. Οι ομάδες διδασκαλίας συγκροτούνται για να επιτευχθεί μεγαλύτερη ομοιογένεια κατά την διδασκαλία των βασικών σχολικών μαθημάτων.

Σε κάθε ομάδα τοποθετούνται παιδιά που παρουσιάζουν την ίδια ετοιμότητα μαθήσεως και τον ίδιο βαθμό επίδοσης στο συγκεκριμένο μάθημα. Κάθε ομάδα αποτελείται από 3-4 παιδιά. Ο αριθμός των ομάδων για κάθε μάθημα εξαρτάται κυρίως από την ομοιογένεια των μαθητών. Ο διδακτικός σκοπός και το πρόγραμμα διδασκαλίας διαφέρει σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης και ομάδα διδασκαλίας.

Για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών των ειδικών σχολείων έχει αναγνωριστεί αναγκαίο από το Υπουργείο Παιδείας η συγκρότηση κατά νόμο, μονάδων με συμμετοχή διαφόρων ειδικών επιστημόνων (εκπαιδευτικών, γιατρών, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, φυσιοθεραπευτών) με έργο την εξέταση και παρακολούθηση των παιδιών που φοιτούν στα ειδικά σχολεία και καθοδήγηση των εκπαιδευτικών στην παρεχόμενη ειδική αγωγή. Ακόμα το Υπουργείο έχει συγκροτήσει ομάδες εργασίας για την σύνταξη ειδικών αναλυτικών προγραμμάτων που θα δοθούν για χρήση σ' όλα τα ειδικά σχολεία.

Περιοδεύοντες Ειδικοί δάσκαλοι.

Σε περιοχές όπου ο αριθμός των «ειδικών» παιδιών είναι μικρός και δεν μπορεί να ιδρυθεί ειδική τάξη, μπορεί να εφαρμοστεί ο θεσμός περιοδεύοντος ειδικού δασκάλου. Αυτός δεν βοηθάει μόνο τα παιδιά που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες ή άλλα προβλήματα, αλλά συνεργάζεται και βοηθάει τους δασκάλους των μαθητών αυτών στο να αντιμετωπίσουν τις ειδικές ανάγκες τους.

Θα ήταν πολύ καλό εάν ο θεσμός του περιοδεύοντος ειδικού δασκάλου δοκιμαζόταν και ακολούθως εφαρμοζόταν στα πολυθέσια σχολεία. Θα πρέπει να αποτολμηθεί η καινοτομία αυτή.

Προβληματισμός και διχογνωμία υπάρχει στο εάν τα νοητικά υστερούντα άτομα πρέπει να εκπαιδεύονται σε ειδικές σχολικές μονάδες ή μέσα στο κανονικό σχολείο μαζί με συνομήλικούς τους μαθητές.

Οι μεν υποστηρίζουν ότι, αν τα άτομα αυτά φοιτήσουν σε κανονικά σχολεία, τότε λόγω της πολύ χαμηλής σχολικής απόδοσής τους θα γευτούν πικρία και απογοήτευση και συγχρόνως θα δεχτούν ψυχολογικά τραύματα που θα έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην εξέλιξη της προσωπικότητάς τους,

ενώ αν επισκέπτονται ειδικές σχολικές μονάδες, όπου το πρόγραμμα συμβαδίζει με τις μειωμένες ικανότητές τους, μαθαίνουν πιο ευχάριστα , πιο εύκολα, χωρίς να νιώθουν μείωση ή να δέχονται ψυχολογικές τραυματικές ειρωνίες.

Οι δε υποστηρίζουν ότι τα άτομα αυτά πρέπει αν συνεκπαιδευόνται με τα κανονικά παιδιά στις ίδιες εκπαιδευτικές μονάδες, διότι έτσι επιτυγχάνεται η κοινωνική τους ένταξη και η επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Η χρυσή τομή βρίσκεται ανάμεσα στις δύο αυτές απόψεις. Δεν είναι δυνατόν χάριν της ενσωμάτωσης να γενικεύεται και να υποστηρίζεται ότι όλα τα «ειδικά» άτομα μπορούν να ενταχθούν στο κανονικό σχολείο.

Κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται μεμονωμένα, αφού κάθε παιδί αποτελεί ιδιαιτερότητα με το δικό τους «μοναδικό» πρόβλημα.

Σίγουρα η Ειδική Τάξη προσφέρει την καλύτερη λύση για πολλά άτομα με νοητική υστέρηση, αφού παρέχει Ειδικό Πρόγραμμα, προσαρμοσμένο στις ανάγκες, τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα του παιδιού.

Βασικοί Τομείς του Διδακτικού Προγράμματος.

Το όλο πρόγραμμα των ειδικών σχολείων των νοητικά υστερούντων ατόμων αποβλέπει στο να ^{βοηθήσουν} απαιτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να πετύχουν την κοινωνική τους ενσωμάτωση απ' τη μία και την επαγγελματική τους αποκατάσταση από την άλλη, ώστε να μπορέσουν να ζήσουν αυτόνομα και ανεξάρτητα, όσο αυτό είναι δυνατό.

Γι' αυτό οι βασικοί τομείς του διδακτικού προγράμματος αυτών των Σχολείων αναφέρονται:

- α. στην αισθητηριακή και κινητική αγωγή
- β. στις συνήθειες και δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης
- γ. στην κοινωνική προσαρμογή
- δ. στη διδασκαλία βασικών στοιχείων απ' τα γλωσσικά μαθήματα και τα μαθηματικά
- ε. στην επαγγελματική κατάρτιση
- στ. στην συνεργασία σχολείου και οικογένειας και παράλληλα στην καθοδήγησή της

Σύμφωνα με την Διεύθυνση Εκπαίδευσης της Πολιτείας του Ιλινόις, που πιστά αντανακλά τις ζυμώσεις από τις αντικρουόμενες απόψεις στις ΗΠΑ (δεκαετία '60-'70) οι τομείς στους οποίους θα πρέπει να αναφέρεται η εκπαιδευτική ύλη για τα παιδιά με νοητική υστέρηση είναι:

- Επικοινωνία, κοινωνική προσαρμογή, κοινωνική αγωγή, σωματική και ψυχική αγωγή, προφύλαξη και ασφάλεια, επαγγελματική επάρκεια, οικογενειακές σχέσεις, ελεύθερος χρόνος, διαχείριση υλικών αγαθών και χρημάτων, κυκλοφοριακή αγωγή, πρακτικές γνώσεις.

Οι παραπάνω τομείς χωρίζονται σε επιμέρους ενότητες.

Για κάθε ενότητα απαιτείται προσεκτική προετοιμασία των ειδικών στόχων, ανάλυση, προσδιορισμός μεθοδολογίας και οπτικών μέσων. Το πρόγραμμα των εκπαιδευσιμων με νοητική υστέρηση παιδιών θα πρέπει – σχηματικά – να περιλαμβάνει τους εξής τομείς, καθένας από τους οποίους, φυσικά χωρίζεται σε αρκετές επιμέρους ενότητες:

- α. Ψυχοσωματική ωριμότητα
- β. Ατομικές – κοινωνικές συνήθειες
- γ. Σχολικές γνώσεις
- δ. Επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες.

Αντίστοιχα, φυσικά, προγράμματα, στο πλαίσιο της ευρύτερης λογικής αντιμετώπισης του χώρου, που έχει αναπτυχθεί στις ΗΠΑ, υπάρχουν και για τα ασκήσιμα και εξαρτημένα παιδιά με νοητική καθυστέρηση.

Γενικές Διδακτικές Αρχές.

Οι Γενικές Διδακτικές Αρχές το τελικό μέχρι σήμερα καταστάλαγμα της θεωρητικής και της πρακτικής μαζί αντιμετώπισης του προβλήματος της αγωγής, εκπαίδευσης, επαγγελματική κατάρτιση και κοινωνικής ενσωμάτωσης των νοητικά υστερούντων ατόμων.

Έχουν όλες τον ίδιο βαθμό σημαντικότητας και δεν αποβλέπουν στην επίτευξη ενός μονάχα σκοπού (π.χ. εκπαιδευτικού) αλλά στην διαδοχή εξυπηρέτησης πολλών με την φυσική τους σειρά σκοπών.

Επιπλέον, μπορεί και πρέπει να εφαρμόζονται αυτές οι αρχές όχι μόνο από τους ειδικούς παιδαγωγούς αλλά και από τους ίδιους τους γονείς, όσο είναι δυνατό κατά περίπτωση.

Αυτές οι αρχές ισχύουν για κάθε κατηγορία νοητικά υστερούντων παιδιών, για κάθε ηλικία, για κάθε γνωστικό αντικείμενο και για κάθε μαθησιακή προσπάθεια και δεξιότητα ακόμα και για την προεπαγγελματική και επαγγελματική κατάρτισή τους.

Η αρχή της εξατομίκευσης της διδασκαλίας.

Τα προγράμματα για κανονικά παιδιά έχουν σαν βάση τις ομοιότητες των ικανοτήτων τους, που χαρακτηρίζουν γενικά το επίπεδο της σωματικής και ψυχονοητικής τους ωρίμανσης. Στα νοητικά υστερούντα παιδιά η σχετική μεταξύ τους ομοιογένεια δεν απορρέει τόσο από τις ομοιότητες των ικανοτήτων τους, όσο κυρίως από το βαθμό και το είδος των ανικανοτήτων τους.

Αυτές ακριβώς οι ανικανότητες είναι που διαφοροποιούν τα νοητικά υστερούντα από τα κανονικά παιδιά και που τα εμποδίζουν για μια κοινή με αυτά σχολική πορεία. Επιπλέον τα νοητικά υστερούντα παιδιά παρουσιάζουν επίσης πολλές και μεγάλες ενδοατομικές διαφορές. Είναι λοιπόν πολύ συνηθισμένο το φαινόμενο να συναντούμε σ' αυτά τα παιδιά, μαζί με τις πολλές τους ανικανότητες, και μερικές γενικές ή ειδικές ικανότητες, που βρίσκονται στο επίπεδο των κανονικών παιδιών και όχι σπάνια και σε μεγαλύτερο ύψος. Αλλά και αυτές οι πολλές τους ανικανότητες παρουσιάζουν μεταξύ τους ελάχιστη ομοιομορφία.

Οι διαφορές τους στις ανικανότητες είναι πολυποίκιλες και οφείλονται στην αιτιολογία και το βαθμό της νοητικής υστέρησης, στο πλήθος και το είδος των συνοδευτικών διαταραχών και στα διαφορετικά χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του καθενός.

Για να είναι λοιπόν αποτελεσματική η εκπαίδευση των νοητικά υστερούντων παιδιών, πρέπει απαραίτητα να εφαρμόζεται με κάθε πληρότητα η αρχή της εξατομίκευσης της διδασκαλίας. Πρέπει ο ειδικός παιδαγωγός να έχει σε κάθε στιγμή υπόψη του τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ιδιαίτερες ειδικές ικανότητες και ανικανότητες του κάθε παιδιού ξεχωριστά. Να έχει επίσης υπόψη του τη δύναμη της προσωπικότητας του κάθε παιδιού, όλα τα στοιχεία της διαγνωστικής ομάδας, το οικογενειακό του ιστορικό, τις συγκεκριμένες κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του, την αναμενόμενη από την οικογένεια βοήθεια και συμπαράσταση και κάθε στοιχείο γενικά που καθορίζει την δική του ιδιαιτερότητα.

Βέβαια η εξατομίκευση της διδασκαλίας συνεπάγεται αυξημένες για τον ειδικό παιδαγωγό ευθύνες και ενέργειες όπως:

- α. Να τηρεί ατομικό φάκελο του παιδιού

- β. Να καταχωρεί από την αρχή μέσα στο φάκελο όλα τα στοιχεία της διαγνωστικής ομάδας, το ατομικό και το οικογενειακό ιστορικό του παιδιού.
- γ. Να παρατηρεί συνεχώς το παιδί στις διάφορες εκδηλώσεις του μέσα στην σχολική κοινότητα και να καταγράφει σε ιδιαίτερο ημερολόγιο του ατομικού φακέλου αυτές τις παρατηρήσεις.
- δ. Να κάνει συνεχή αξιολόγηση των αδυναμιών και των ικανοτήτων του παιδιού στα διάφορα γνωστικά αντικείμενα της καθημερινής σχολικής πράξης, να καταγράφει σε ιδιαίτερο δελτίο του ατομικού φακέλου τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων και να προσαρμόζει ανάλογα με αυτά τις διδακτικές του ενέργειες.

Χωρίς τα απαραίτητα αυτά τυπικά στοιχεία, χωρίς την συνεχή ατομική παρακολούθηση και ψυχοδιαγνωστική παρατήρηση και χωρίς ατομική βοήθεια, χωριστά σε κάθε παιδί, με βάση τις κάθε τόσο διαπιστώσεις για το επίπεδο των ικανοτήτων και ανικανοτήτων του, δεν μπορεί να γίνει σοβαρός λόγος για εξατομικευμένη διδασκαλία. Φυσικά, η παροχή της εξατομικευμένης διδασκαλίας δεν αποκλείει τις ομαδοποιήσεις των παιδιών για διδασκαλία και μάθηση πάνω σε κοινή ύλη, σε κοινά μαθήματα (ανάγνωση, αριθμητική, χειροτεχνίες κ.λ.π.), αποκλείει όμως τις συνήθειες και τις γενικές οδηγίες, εντολές, εξηγήσεις, αξιολογήσεις κ.λ.π., που χαρακτηρίζουν την κάθε ομαδική μορφή διδασκαλίας. Εξατομικευμένη λοιπόν διδασκαλία είναι η παρακολούθηση όλων των χαρακτηριστικών της ατομικότητας του κάθε παιδιού χωριστά και η προσαρμογή της διδασκαλίας, της βοήθειας και των απαιτήσεων, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη κάθε μία ιδιαιτερότητα.

Η αρχή της συνειδητοποίησης της πρακτική αναγκαιότητας και χρησιμότητας των μαθήσεων για την ζωή.

Ο ειδικός παιδαγωγός πρέπει να επιμένει ιδιαίτερα σε γνώσεις και δεξιότητες που είναι αναγκαίες για την ζωή κάθε παιδιού με νοητική υστέρηση, για τις άμεσες και μελλοντικές τους ανάγκες.

Όταν οι νοητικά υστερούντες μαθητές και ιδιαίτερα οι εκπαιδευσιμοι, συνειδητοποιούν την χρησιμότητα των παρεχόμενων γνώσεων για την ζωή τους, όταν προσδοκούν απ' αυτές άμεση η μελλοντική κοινωνική αναγνώριση, όταν συνειδητοποιήσουν κατά τρόπο φυσικό και αβίαστο ότι αυτό που τώρα θα μάθουν είναι απαραίτητο για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, τότε «βάζουν όλα τους τα δυνατά» για να αποκτήσουν αυτές τις γνώσεις και τις δεξιότητες. Αντίθετα όταν οι γνώσεις των σχολικών προγραμμάτων δεν έχουν κανένα προσανατολισμό στις ψυχικές ανάγκες του παιδιού και στις πρακτικές ανάγκες της ζωής, είναι σχεδόν αδύνατο να αποσπάσουν έστω και το παραμικρό ενδιαφέρον του παιδιού.

Οι περιορισμένες δυνατότητες των νοητικά υστερούντων παιδιών για μάθηση ακαδημαϊκή και άσχετη προς τις βιοτικές ανάγκες της ζωής τους, επιβάλλουν στην ειδική αγωγή και τον ειδικό παιδαγωγό να δίνουν και να επιμένουν στο πρακτικά ουσιώδες, στο άμεσο, στο ζωντανό, στο σημερινό και στο προσανατολισμένο στις άμεσες και μελλοντικές ανάγκες της ζωής τους.

Η τρίπτυχη διδακτική αρχή: από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο, από το εύκολο στο δύσκολο, από το κοντινό στο μακρινό.

Η διδακτική αυτή αρχή ισχύει για όλα τα κανονικά παιδιά, με βάση την φυσιολογική εξελικτική πορεία της προσωπικότητάς τους. Για τα κανονικά

παιδιά αναμένεται το φυσιολογικό πέρασμά τους στο στάδιο της αφηρημένης σκέψης (μετά το ενδέκατο-δωδέκατο έτος της ηλικίας τους).

Για τα νοητικά υστερούντα παιδιά όμως, αυτή η προσδοκία δεν υπάρχει.

Επομένως για τα νοητικά υστερούντα παιδιά θεωρείται απαραίτητη η τροποποίηση της διδακτικής αυτής αρχής: «από το συγκεκριμένο στο ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ», από το εύκολο στο ΕΥΚΟΛΟ και από το κοντινό στο ΚΟΝΤΙΝΟ. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι δεν υπάρχει κανένα συγκεκριμένο πράγμα στον κόσμο, που μπορεί να φθάσει στη νόησή μας απαλλαγμένο από κάθε αφηρημένη έννοια και συμβολισμό. Λέμε π.χ. «τραπέζι» και τραπέζι δεν είναι τίποτε άλλο, παρά το αντικείμενο εκείνο που συγκεντρώνει ορισμένες ιδιότητες και χαρακτηριστικά. Αυτές όμως οι ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά του τραπεζιού είναι αφηρημένες έννοιες.

Η διαφορά μεταξύ νοητικά υστερούντων και κανονικών παιδιών δεν είναι μόνο ποσοτική ως προς το δυναμικό της νοημοσύνης τους. Συμβαίνει λοιπόν ώστε, αυτά που κατά τεκμήριο θεωρούνται εύκολα για τα κανονικά παιδιά, να είναι διαρκώς δύσκολα για τα νοητικά υστερούντα παιδιά.

Η αρχή της εποπτείας

Τα παιδιά με νοητική ανεπάρκεια υστερούν στην κατανόηση αφηρημένων εννοιών και συμβόλων (λέξεων, αριθμών, λεξικών σχημάτων κ.λ.π.) όπως αναφέραμε πιο πάνω. Μπορούν όμως να εργάζονται σε ικανοποιητικό βαθμό με συγκεκριμένα αντικείμενα, με πράγματα γνωστά από το σπίτι τους και από την καθημερινή τους ζωή. Τα απλά και συγκεκριμένα πράγματα ενισχύουν τα κίνητρα για προσπάθεια και μάθηση, γιατί αποτελούν «βαθύ δρόμο» για το παιδί και περιορίζουν την ψυχική τους ανασφάλεια.

Η βαρύνουσα σημασία της εποπτείας για την μάθηση επισημάνθηκε από τα αρχαία χρόνια. Στον Αριστοτέλη αποδίδεται το αξίωμα : «Τίποτα δεν μπαίνει στο νου εάν δεν περάσει πρώτα από τις αισθήσεις».

Η εποπτεία σημαίνει παράσταση με την συμμετοχή όλων των αισθήσεων και όλων των αντιληπτικών δυνάμεων του ατόμου. Ακόμα δεν περιορίζεται η έννοια της εποπτείας σε παραστάσεις μόνο από τον έξω κόσμο, αλλά καλύπτει και τις παραστάσεις εκείνες που προέρχονται από την λειτουργία της ανάμνησης και της φαντασίας από βιώματα και εμπειρίες. Επιπλέον το συνηθισμένο φυσικό εποπτικό υλικό έχει άμεση σχέση με την περιβαλλοντική αγωγή · οι εποπτείες του είδους αυτού διεγείρουν το συναίσθημα, και διευκολύνουν το δρόμο προς τη μάθηση. Στο σχηματισμό των εποπειών, όπως προαναφέρθηκε, πρέπει και παίρνουν μέρος, εκτός από την όραση, και οι άλλες αισθήσεις, που συχνά παραμελούνται. Δεν πρέπει να μεταβάλλονται οι μαθητές σε παθητικούς παρατηρητές ενός αντικειμένου, ενός πράγματος, μιας εικόνας. Τέλος, πρέπει να εξασφαλίζεται η ενεργοποίηση όλων των δυνάμεων του παιδιού.

Η πλήρης και ολοκληρωμένη εφαρμογή της διδακτικής αρχής της εποπτείας σημαίνει ταυτόχρονα:

- α. Άσκηση της παρατηρητικότητας
- β. Άσκηση της παρατηρητικότητας ^{η φροναση})
- γ. Άσκηση της αντιληπτικότητας, της φαντασίας, της κρίσης και της σκέψης.

Η αρχή της αγωγής της ψυχοκνητικότητας.

Τα άτομα με νοητική ανεπάρκεια υστερούν πολύ στην κιναισθητική αντίληψη, στην αντίληψη των χωρικών εννοιών, στην αντίληψη χρονικών εννοιών και στην συναντίληψη ταυτοχρονικών εννοιών. Η αρχή λοιπόν,

της αγωγής της ψυχοκινητικότητας είναι βασική και αφετηριακή, όχι μόνο από στενή διδακτική σκοπιά, αλλά σαν γενική παιδαγωγική επίδραση για την βελτίωση και ενίσχυση της λειτουργικότητας αυτών των παιδιών. Η αγωγή της ψυχοκινητικότητας γίνεται με όλες τις μορφές παιχνιδιού, την γυμναστική και τα αθλήματα, με τις φυσικές κινήσεις και την ελεύθερη απασχόληση, με την σκόπιμη εργασία, με τις χειροτεχνικές εργασίες, με το χορό, τη μίμηση, το σχέδιο, τη γραφή. Αποσκοπεί: στην οργάνωση και διαμόρφωση της γενικής κινητικότητας, με την διάλυση των συμπαγών και ολικών σχημάτων και την εξειδίκευση και αυτοματοποίηση των κινήσεων.

Η αρχή της οργάνωση της τάξης.

Τα νοητικά υστερούντα παιδιά δεν κατανοούν την ανάγκη για μια τάξη και οργάνωση των σχολικών τους ειδών: μολύβια, τετράδια, βιβλία, κ.λ.π. των παιχνιδιών, των οικιακών και σχολικών αντικειμένων όπως τραπέζια, θρανία κ.λ.π. Δεν τοποθετούν το καθετί εκεί που πρέπει, δεν έχουν την έννοια της προτεραιότητας και της ιεράρχησης των αναγκών, των κινήσεων, των πραγμάτων. Γι'αυτό λοιπόν το λόγο απαιτείται καλή οργάνωση της σχολικής ζωής. Επίσης οι δραστηριότητες της σχολικής ζωής (είσοδος στην τάξη, αναχώρηση από το σχολείο κ.λ.π) πρέπει να ακολουθούν κάποια συγκεκριμένη διαδικασία οι οποία είναι απαραίτητη για την κοινωνικοποίησή τους. Στην αγωγή και εκπαίδευση των παιδιών αυτών δεν μπορούμε να ακολουθούμε πιστά τις τάσεις που επικρατούν στα κανονικά σχολεία όπως σύνταξη στη γραμμή, τυποποιήσεις, σχολαστικότητες κ.λ.π. γιατί αυτό που είναι κατά τεκμήριο ικανά να πράξουν τα κανονικά παιδιά από μόνα τους, αποτελεί σκοπό για τα νοητικά υστερούντα.

Η αρχή της απλοποίησης και συστηματοποίησης της εργασίας.

Η ύλη που πρέπει να διδάσκεται στα παιδιά με νοητική υστέρηση, πρέπει να είναι απλή και να βρίσκεται μέσα στον κύκλο των εμπειριών του παιδιού. Το κάθε νέο στοιχείο που προσφέρεται στα παιδιά αυτά, πρέπει να περιλαμβάνει όσο το δυνατό λιγότερες άγνωστες έννοιες, ώστε να μην προκαλείται σύγχυση, αποστροφή και απωθητικές τάσεις για κάθε μορφή σχολικής εργασίας. Αυτό που διδάσκεται να είναι απόλυτα προσιτό στις γνωστικές δυνάμεις του παιδιού, να μπορεί να προκαλεί το ενδιαφέρον του και να μπορεί να δημιουργεί την ελπίδα της επιτυχίας. Κάθε φορά πρέπει να διδάσκεται μία μόνο έννοια και κάθε νέο στοιχείο να δίνεται σε σύντομο χρόνο, γιατί τα νοητικά υστερούντα παιδιά έχουν μικρή διάρκεια προσοχής.

Γι' αυτό η διδασκαλία πρέπει να είναι οργανωμένη σε εξελικτικά στάδια, χωρίς κενά και άλματα, νοουμένου ότι τα παιδιά αυτά δεν μπορούν να αυτενεργήσουν, να μάθουν ευκαιριακά και να κάνουν γενικεύσεις.

Η απλοποίηση της ύλης και η συστηματοποίηση της εργασίας να είναι καθημερινή μέριμνα του ειδικού παιδαγωγού και όχι να αρκείται μόνο σε γενικούς προγραμματισμούς.

Η αρχή της υπεράσκησης – υπερμάθησης και η αρχή της εμπέδωσης.

Σύμφωνα με την αρχή της υπεράσκησης – υπερμάθησης τα νοητικά υστερούντα παιδιά δεν μπορούν να αφομοιώσουν το περιεχόμενο της διδασκαλίας με μία ή δύο παρουσιάσεις. Απαιτούνται συνεχείς επαναλήψεις της διδασκόμενης ύλης και συνεχής επιμονή σε ερεθίσματα για να αποδίδουν και να χρησιμοποιούν αυτά που διδάχτηκαν. Λίγη λοιπόν να είναι η προσφερόμενη ύλη, ελάχιστα τα άγνωστα στοιχεία,

συντομότατος ο χρόνος προσφοράς της ύλης, πολλές όμως να είναι οι επαναλήψεις, συνεχόμενες και μετά από την μεσολάβηση νέων χρονικών διαστημάτων, η άσκηση να είναι επίμονη, να γίνεται υπεράσκηση.

Η υπεράσκηση και η υπερμάθηση έχουν θετικότερα αποτελέσματα, όταν το μαθησιακό αντικείμενο δεξιότητα συνδέονται με πραγματικά κίνητρα και ενδιαφέροντα του παιδιού. Αυτά τα κίνητρα-ενδιαφέροντα εξασφαλίζονται περισσότερο με το παιχνίδι, την αμοιβή, την άσκηση της ψυχοκινητικότητας.

Με την υπεράσπιση και την υπερμάθηση είναι δυνατό το νοητικά υστερούντα παιδί να χωρίσει και να δοκιμάσει τελικά την επιτυχία, να βιώσει τη χαρά της, να επαναλάβει την προσπάθεια και την επιτυχία και να τονώσει το αυτοσυναίσθημά του με την χορήγηση της αμοιβής – αναγνώρισης. Η διδακτική λοιπόν αυτή αρχή σε τελευταία ανάλυση σημαίνει να μάθουν τα παιδιά «λίγα και καλά», καλά θεμελιωμένα και εμπεδωμένα.

Συνέπεια και συμπλήρωμα της διδακτικής αυτής αρχής είναι η **αρχή της εμπέδωσης**. Η αρχή αυτή αποβλέπει στην διατήρηση των αποκτημένων, στην βαθύτερη θεμελίωσή τους, στην αναπαραγωγή τους και στην κατοπινή εποικοδόμησή τους με νέες εποπτικές παραστάσεις και έννοιες, καθώς και με κοινωνικές στάσεις και συμπεριφορές, με νέες δεξιότητες.

Η άσκηση, η επανάληψη, ο εθισμός, η συνεχής εφαρμογή και η πολύπλοκη τύπωση (αισθητηριακή, γλωσσική, κινητική) καθώς και η συναισθηματική φόρτιση του διδακτικού αντικειμένου (ενδιαφέρον-κίνητρα), αποτελούν όλα προϋποθέσεις υλοποίησης της αρχής της εμπέδωσης.

Η αρχή της αναπλήρωσης.

Σύμφωνα με τον ψυχολογικό νόμο της αναπλήρωσης, το άτομο τείνει να υπερκαλύψει τα όσα μειονεκτήματα παρουσιάζει σ' έναν τομέα, με την υπερανάπτυξη – την εντυπωσιακή ανάπτυξη άλλων στοιχείων της προσωπικότητάς τους.

Τα άτομα με νοητική υστέρηση μέσα στο πλήθος των ανικανοτητών τους, διατηρούν σε πολλές περιπτώσεις και ορισμένες ικανότητες – στοιχεία στο κανονικό επίπεδο (σωματική ανάπτυξη, μυϊκή δύμάνη, κλίση στη μελωδία και το ρυθμό κ.λ.π.)

Γι' αυτό πρέπει λοιπόν, η καθημερινή παιδαγωγική – διδακτική πράξη να αποσκοπεί στην ενίσχυση, ανάπτυξη και αξιοποίηση των δυνατοτήτων του παιδιού. Αυτό που στα κανονικά άτομα λειτουργεί σαν νόμος ψυχολογικός, πρέπει να αποτελεί σκοπό, με κατανάλωση πολλής διδακτικής ενέργειας, της αγωγής και εκπαίδευσης των νοητικά υστερούντων ατόμων.

Αντί να γίνεται αλόγιστη σπατάλη χρόνου και διδακτικής ενέργειας, είναι ωφελιμότερο για τα παιδιά αυτά να ασκούνται σε χειρωνακτικές, πρακτικές δεξιότητες, τις οποίες μπορούν να αποκτήσουν σε ικανοποιητικό βαθμό και ικανοποιητικό επίπεδο. Με τις δεξιότητες αυτές μπορούν να αναπληρώσουν πολλές άλλες αδυναμίες τους. άλλωστε ο σκοπός της κοινωνικής ενσωμάτωσης των νοητικά υστερούντων ατόμων, θεμελιώνεται περισσότερο με την άσκηση των πρακτικών δεξιοτήτων τους.

Η αρχή της αυτενέργειας σαν σκοπός της ειδικής αγωγής.

Η «παιδαγωγική ελευθερία» και η «αυτενέργεια» του μαθητή δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην διδακτική αρχή των νοητικά

υστερούντων παιδιών, αλλά σαν σκοπός, σαν προσπάθεια για την επίτευξη ενός βαθμού συνειδητότητας και αυτοβοήθειας.

Για να φτάσουν λοιπόν σε δυνατότητες για αυτενέργεια, πρέπει η αγωγή, η καθοδήγηση, η συνεργασία και η βοήθεια που τους προσφέρεται στην καθημερινή διδακτική πράξη, να αποβλέπουν στην ολικότητα της αντίληψης, στην συνειδητοποίηση της σχέσης των «επιμέρους» με το όλο, με τον σκοπό. Χρησιμοποιούνται οι καθημερινές ευκαιρίες, μαθήσεις και εμπειρίες για την ενίσχυση των παιδιών αυτών. Και όλα αυτά πρέπει να γίνονται πάνω σε πρακτική βάση, πρακτικές μαθήσεις, πρακτικές δεξιότητες και πρακτικές ανάγκες.

Η αρχή της υπεραξιοποίησης του συναισθήματος.

Η συναισθηματικότητα του παιδιού με νοητική υστέρηση μπορεί να ειπωθεί ότι είναι «ατόφια», μη εξειδικευμένη και λίγο επεξεργασμένη από τις άμεσες κοινωνικές επιδράσεις.

Ο δρόμος του συναισθήματος είναι πιο βατός απ' όλους για να μπορέσει κάποιος να προσπελάσει στην προσωπικότητα του παιδιού. Το συναίσθημα απευθύνεται στο σύνολο της προσωπικότητας και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την εναρμόνιση και την ισορροπία της. Επιβάλλεται λοιπόν η υπεραξιοποίηση του συναισθήματος στην αγωγή και εκπαίδευση των παιδιών με νοητική υστέρηση για να «θερμανθεί» και να «κινητοποιηθεί» μ' αυτό την βραδυκίνητη, στάσιμη εξελικτική τους πορεία. Με το συναίσθημα επιδιώκεται το ξύπνημα της χαράς και του ενδιαφέροντος του παιδιού για δοκιμή και μετάπλαση του υλικού, για πείρα και γνώση, για δημιουργίες και επιτεύγματα, για κοινωνική επαφή.

Τα χειροτεχνικά και κινητικά μαθήματα για αυτόν ακριβώς το λόγο έχουν τόση σπουδαιότητα για την αγωγή των νοητικά υστερούντων παιδιών και ποτέ δεν πρέπει να υποσκελίζονται από τα άλλα μαθήματα, ούτε σε χρόνο διδακτικό, ούτε σε ενέργειες διδακτικές. Η αναπαράσταση και η δραματοποίηση έχουν τεράστια σημασία σαν μέσο και μέθοδος για την ανύψωση του λειτουργικού επιπέδου των νοητικά υστερούντων παιδιών, αφού έτσι εξασφαλίζεται η καθολική τους ενεργοποίηση, για εργατικότητα, για δραστηριότητες, για θέληση, για επιτυχίες, για ικανοποίηση και κοινωνική αναγνώριση. Μέσα από τις διαδικασίες αυτές το παιδί αποφορτίζεται ψυχικά, λυτρώνεται, ισορροπεί, κοινωνικοποιείται και ωθείται προς την γνωστική κατάκτηση του πρόβάλλοντος του.

Η αρχή της κοινωνικοποίησης.

Η διδακτική αυτή αρχή της κοινωνικοποίησης αποβλέπει στην καθημερινή συνδρομή και καθοδήγηση του παιδιού:

- α. Στον προοδευτικό περιορισμό της εξάρτησής του από τα πρόσωπα της οικογένειάς του (μόνο του δηλαδή να φροντίζει για τα σχολικά του είδη, μόνο του να συνηθίσει να πηγαίνει και να επιστρέφει από το σχολείο κ.λ.π.).
- β. Στην μεγαλύτερη βιολογική και κοινωνική αυτάρκεια και ανεξαρτητοποίηση από το περιβάλλον του (μεγαλύτερη δηλαδή αυτοεξυπηρέτηση σ' όλες του τις βιολογικές και κοινωνικές ανάγκες, λιγότερη επιτήρηση και επίβλεψη κ.λ.π.), και
- γ. Στην καλύτερη διαλεκτική τοποθέτηση και λειτουργία του «εγώ» με το «εσύ», «εμείς», «εσείς» κ.λ.π., για την απόκτηση βασικών ηθικοκοινωνικών στάσεων και συμπεριφορών.

Η ομαλή και κανονική συμβίωση με τα άλλα μέλη της σχολικής ομάδας (μικρή μαθητική κοινωνία) σαν καθημερινό μέλημα της αγωγής του ειδικού παιδιού, αποτελεί τη βασικότερη προϋπηρεσία της κατοπινής επαγγελματικής και κοινωνικής τους ένταξης.

Η αρχή της εργατικότητας.

Οι καθημερινές σχολικές εργασίες των παιδιών με νοητική υστέρηση σε όλα τα μαθήματα (και όχι μόνο στα χειροτεχνικά), γίνονται με την προτροπή, την καθοδήγηση και την βοήθεια του ειδικού παιδαγωγού, προγραμματισμένα και μεθοδικά. Οι μαθητές προσπαθούν, δοκιμάζουν, πετυχαίνουν και αποτυχαίνουν, χωρίς συνήθως μεγάλη αυτενέργεια αλλά κατευθύνονται σε κάθε βήμα τους από το δάσκαλο. Οι καθημερινές εργασίες χρησιμοποιούνται για να τονωθεί στα παιδιά αυτά ισχυρότερη θέληση για εργασία, για εργατικότητα και για αυτόβουλες δραστηριότητες. Οι «μικροχαρές» από την εργασία, φέρνουν την επιθυμία για εργασία. Η αγωγή με την εργασία να γίνεται αγωγή για την εργατικότητα.

Η αρχή του παιχνιδιού.

Το παιχνίδι των παιδιών με νοητική υστέρηση συνιστάται πιο πολύ σε «παρορμητικές κινήσεις», χωρίς κάποια πραγματική εξέλιξη, χωρίς σκοπό, συνέχεια, ολοκλήρωση. Προσελκύουν το ενδιαφέρον τους τα φανταχτερά και θορυβώδη κυρίως παιχνίδια, εκείνα που καλύπτουν άμεσα το οπτικό τους πεδίο.

Υπάρχει όμως και στα παιδιά αυτά, στον εσωτερικό, συναισθηματικό τους κόσμο, μια ορμή για παιγνιώδη απασχόληση με την «μίμηση», μια ορμή για έκφραση και αναπαράσταση.

Τα παιδιά μιμούνται παίζοντας, βιώματα και γεγονότα από το στενό περιβάλλον τους και ασκούνται μ' αυτόν τον τρόπο σε συμπεριφορές και δεξιότητες.

Το παιδαγωγικό παιχνίδι απαιτεί να δίνουμε μορφή ζωής και κίνησης σε μια γνώση ή συμπεριφορά, να φροντίζουμε θυμικά στην άσκηση, να δένουμε τη μάθηση με τη λειτουργικότητα του παιδιού. Μπορούμε επίσης με το παιχνίδι να πετύχουμε εκφόρτωση των επιθετικών τάσεων του παιδιού και να το χρησιμοποιούμε ως βασικό μέσο της κοινωνικοποίησής του.

Η αρχή της δραματοποίησης της διδασκαλίας.

Η δραματοποίηση της διδασκαλίας ικανοποιεί και καλύπτει τις περισσότερες από τις έννοιες και τις αποκλήσεις της ενιαίας συγκεντρωτικής διδασκαλίας. Η δραματοποίηση προσφέρεται για την ενόπιση πολλών μαζί στοιχείων μιας πλατιάς διδακτικής ενότητας και πολλών, επίσης, στοιχείων από περισσότερες διδακτικές ενότητες. Επίσης η δραματοποίηση βρίσκεται, σε αμεσότερη συνάφεια προς το νοητικό δυναμικό των νοητικά υστερούντων παιδιών και τον κύκλο των εμπειριών τους, καθώς και σε αμεσότερη ανταπόκριση προς τους βασικούς της ειδικής αγωγής σκοπούς. Αναπτύσσει την συνεργατικότητα και κοινωνικότητα των παιδιών, διεγείρει το συναίσθημα και το κατευθύνει σε σκοπούς συνειδητούς και διευκολύνει την κατανόηση και συνειδητοποίηση των πραγματικών συνθηκών της ζωής.

Οι μαθητές, με την απόδηση ρόλων, μπορούν να συμμετέχουν σε καθορισμούς ενεργειών, σε σχεδιασμούς σκοπών και σε διευθετήσεις διαφόρων καταστάσεων. Σκέφτονται και προβάλλουν την γνώμη τους, προβληματίζονται, επινοούν, πράττουν ενεργούν χαίρονται.

Με τη δραματοποίηση οι πραγματικές συνθήκες της πρακτικής ζωής εισάγονται «ζωντανές» μέσα στο σχολείο και η απόκτηση κοινωνικών εμπειριών γίνεται με τον πιο φυσικό και αβίαστο τρόπο, με πιο φυσικό και αβίαστο τρόπο.

Με την σκηνοθέτηση, δραματοποίηση και αναπαράσταση ενός περιπέτρου π.χ. η ενός σχολικού κυλικείου όπου με την σειρά άλλοι θα υποδύονται το ρόλο του πωλητή και άλλοι τους ρόλους των αγοραστών, μπορούν και πρέπει να γίνονται καθημερινές ασκήσεις με πραγματικά ή μη πραγματικά χρήματα. Αγοράζουν οι μαθητές αυτό που θέλουν, υπολογίζουν την τιμή του, υπολογίζουν τα υπόλοιπα χρήματα που πρέπει να πάρουν κ.λ.π. Όταν γίνονται πωλητές, πάλι ασκούνται στις ίδιες έννοιες, στις ίδιες ενέργειες, στις ίδιες εμπειρίες. Με τέτοιο τρόπο οι πρακτικές αριθμητικές έννοιες γίνονται πραγματικά εφόδια για την ζωή. Όλες οι έννοιες και οι πρακτικές δεξιότητες του επαγγελματικού προσανατολισμού γίνονται καθημερινό βίωμα από την σχολική ζωή, για την ζωή της ώριμης ηλικίας.

ΑΜΕΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

α. Ειδική ή γενική τάξη;

Είναι ένα δίλημμα που απασχολεί όλους όσους σχετίζονται με το χώρο αρκετά εκπαιδευτικοί ισχυρίζονται ότι η ειδική τάξη είναι ό, τι καλύτερο για την ένταξη και ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο κανονικό σχολείο. Τα παιδιά αυτά είναι ανάμεσα στους συμμαθητές τους και παιδιά άλλων ηλικιών και τάξεων, επομένως δέχονται όλα ανεξαρτήτως αλληλεπιδράσεις που βοηθούν στην κοινωνικοποίησή τους. Γι' αυτό και απαιτούνται πολλές προϋποθέσεις για επιτυχία.

Ο αριθμός μαθητών της κάθε τάξης δεν πρέπει να ξεπερνάει τους 20, από τους οποίους 1-2 με ειδικές ανάγκες. Η διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος του γενικού σχολείου και της ειδικής τάξης πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις πολύπλοκες συνθήκες.

Ο δάσκαλος πρέπει να τυγχάνει ειδικής εκπαίδευσης, ώστε να διασφαλίσει στην τάξη ατμόσφαιρα ησυχίας, ηρεμίας και ανοχής, μειωμένη πίεση προς τα ειδικά παιδιά, αποφυγή των οδυνηρών συγκρίσεων και τονισμό των ομοιοτήτων των ειδικών ατόμων με τους άλλους, όταν παραστεί η ανάγκη.

Τέλος, και τούτο είναι η σπουδαιότερη προϋπόθεση για την ένταξη των ειδικών παιδιών στο γενικό σχολείο, είναι η αλλαγή διαθέσεως, όλου του προσωπικού του σχολείου και της κοινωνίας ευρύτερα.

Τα αποτελέσματα της αμοιβαίας προσαρμογής θα είναι θετικά και για τις δύο πλευρές. Καταρχήν, η παρουσία στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής (ΣΜΕΑ) εξειδικευμένων διεπιστημονικών ομάδων θα συνέβαλλε στην αντιμετώπιση προβλημάτων, που παρατηρούνται σε πολλά παιδιά που φοιτούν στα γενικά σχολεία.

Με την συνεκπαίδευση δημιουργούνται στενές διαπροσωπικές σχέσεις, από τις οποίες ωφελούνται και οι μαθητές χωρίς προβλήματα, γιατί τους δίνεται η ευκαιρία να αναπτύξουν τα κοινωνικά τους αισθήματα, την αγάπη προς το συνάνθρωπο, το σεβασμό της προσωπικότητας και να συνειδητοποιήσουν την αξία της σωματικής και ψυχικής υγείας.

Όσον αφορά τα ειδικά παιδιά, η άμεση επαφή διαλύει τους φόβους και τους μύθους που έχουν δημιουργηθεί γύρω από την ένταξη και την ενσωμάτωση, και καθιστά τη συνύπαρξη γεγονός φυσιολογικό. Στη χώρα μας έγιναν μερικά δειλά βήματα με την λειτουργία ειδικών τάξεων σε πολυθέσια γενικά σχολεία, με βάση τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β. Έννοια, φιλοσοφία και οργάνωση ειδικών τάξεων.

Είναι γνωστό ότι 2-3 παιδιά σε μια τάξη 25-30 μαθητών του κανονικού σχολείου παρουσιάζουν σοβαρές ή ελαφρότερες δυσκολίες μάθησης σε ορισμένα μαθήματα ή σε όλα τα μαθήματα, και τα οποία έχουν ανάγκη από ειδική ψυχοπαιδαγωγική βοήθεια. Από την υποχρέωση του σχολείου, να δέχεται την ατομικότητα κάθε παιδιού και να του παρέχει εκπαίδευση ανάλογα με τις ανάγκες του, προέκυψε η ιδέα της εξατομικευμένης εργασίας. Μια ειδική τάξη μπορεί να εξυπηρετήσει 10-15 παιδιά, χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ειδικές τάξεις και με 25 ή παραπάνω μαθητές. Για την καλή οργάνωση και λειτουργία των ειδικών τάξεων απαιτείται προσεκτική μελέτη, σοβαρός προγραμματισμός και τήρηση ορισμένων αρχών και συγκεκριμένης διαδικασίας.

Η ειδική τάξη εκφράζει δύο αξιώματα: α) το αξίωμα της ενσωμάτωσης και β) το αξίωμα της παροχής ίσων ευκαιριών για όλους. Υπάρχουν δύο τύποι ειδικών τάξεων, ο τύπος της πλήρους φοίτησης, όπου οι μαθητές

παρακολουθούν όλο το πρόγραμμα της ημέρας σ' αυτή και ανήκουν οργανικοί σ' αυτή. Ο τύπος αυτός μοιάζει με μικρό ειδικό σχολείο μέσα στο κανονικό, δεν μπορεί βέβαια να υποκαταστήσει το Ειδικό Σχολείο, και συναντάται σε αρκετές χώρες της Ευρώπης.

Ο δεύτερος τύπος, που είναι της μερικής απασχόλησης, οι μαθητές απασχολούνται μερικές ώρες την εβδομάδα (1-2 ώρες την ημέρα), και τις υπόλοιπες ώρες παρακολουθούν το πρόγραμμα της τάξης τους. Η βοήθεια παρέχεται μόνο στην Γλώσσα ή μόνο στα Μαθηματικά ή και στα δύο. Το σύνολο σχεδόν των ειδικών τάξεων στην Ελλάδα είναι αυτού του τύπου ενώ σε πολλές περιπτώσεις γίνεται συνδυασμός των δύο τύπων.

γ. Προγράμματα της Ειδικής Τάξης.

Ο τρόπος κατάρτισης και εφαρμογής του αναλυτικού προγράμματος της ειδικής τάξης είναι ένα από τα πιο σημαντικά σημεία για την επιτυχία του σκοπού της. Τα αναλυτικά προγράμματα των ειδικών τάξεων διαφοροποιούνται ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών και ανάλογα διαφοροποιούνται οι μέθοδοι, τα μέσα και οι τεχνικές διδασκαλίας.

Οι κύριοι τομείς του προγράμματος της ειδικής τάξης είναι οι εξής:

1. Γνωστικός που περιλαμβάνει τη διδακτική εργασία για την αντιμετώπιση γνωστικών δυσκολιών και ελλείψεων. Οι στόχοι προσδιορίζονται συνήθως ανά εβδομάδα ή δεκαπενθήμερο.
2. Θεραπευτικός που περιλαμβάνει δραστηριότητες με θεραπευτικό περιεχόμενο π.χ. τροποποίηση μιας παθολογικής συμπεριφοράς, συναισθηματική στήριξη των παιδιών.
3. Συμβουλευτικός που εμπεριέχει τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας, βασική προϋπόθεση η συντονισμένη προσπάθεια.

Χωρίς τη συναίνεση του γονιού κανένας μαθητής δεν φοιτά στην
Ειδική Τάξη.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.

Οι παλιότεροι ορισμοί για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες περιέχουν κλινικά στοιχεία, έχουν ιατρική κατεύθυνση και τονίζουν, κυρίως, την απόκλιση από το «φυσιολογικό». Είναι γνωστές οι πολυπληθείς ονομασίες που έχουν χρησιμοποιηθεί για το χαρακτηρισμό αυτών των ατόμων, όπως, ανώμαλα, αποκλίνοντα (Ν1143/81), προβληματικά, διαφορετικά, απροσάρμοστα, μειονεκτικά κ.λ.π.

Οι όροι αυτοί έχουν αντικατασταθεί με τους όρους «άτομα με ειδικές ανάγκες, άτομα με μαθησιακές δυσκολίες», που θεωρούνται λιγότερο συναισθηματικά φορτισμένοι σε σχέση με τους προηγούμενους και επιπλέον, μην περιγράφοντας το είδος και το βαθμό του προβλήματος, δεν οδηγούν στην ετικετοποίηση. Ο τονισμός του κυρίου προβλήματος, που είναι η δυσκολία μάθησης, ενισχύει άμεσα την δυνατότητα αποδοχής σχολικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Αξίζει σ' αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι στις περισσότερες χώρες ο όρος «παιδί με ειδικές ανάγκες» περιλαμβάνει και το διανοητικά προικισμένο και ταλαντούχο παιδί.

Ο ισχύων νόμος για την Ειδική Αγωγή (Ν. 1566/85, κεφάλαιο Ι), ως άτομα με ειδικές ανάγκες θεωρεί τα πρόσωπα εκείνα που από οργανικά, ψυχικά ή κοινωνικά αίτια παρουσιάζουν καθυστερήσεις, αναπηρίες ή διαταραχές στη γενικότερη ψυχοσωματική κατάσταση ή στις επιμέρους λειτουργίες τους και σε βαθμό που δυσκολεύεται ή παρεμποδίζεται σοβαρά η παρακολούθηση της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, η δυνατότητα ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία και η αλληλοαποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο.

Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται: α) οι τυφλοί και όσοι έχουν σοβαρές διαταραχές στην όραση, β) οι κωφοί και βαρήκοοι, γ) τα άτομα με κινητικές διαταραχές, δ) τα άτομα με νοητική υστέρηση, ε) οι συναισθηματικά διαταραγμένοι, στ) όσοι παρουσιάζουν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, ζ) οι επιληπτικοί, η) οι χανσενικοί, θ) όσοι πάσχουν από ασθένειες που απαιτούν μακρόχρονη θεραπεία και παραμονή σε νοσηλευτικά ιδρύματα και, ι) κάθε άτομο νηπιακής παιδική ή εφηβικής ηλικίας, που δεν ανήκει σε μια από τις προηγούμενες περιπτώσεις και που παρουσιάζει διαταραχή της προσωπικότητας από οποιαδήποτε αιτία.

Κύπρος και ΑΜΕΑ : Η λογική της μέριμνας.

Η παρεμβατική πολιτική στην Κύπρο εστιάζει, κυρίως, στο στόχο της διάχυσης της λογικής της μέριμνας, στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση.

Το κυριότερο συντονιστικό – στρατηγικό όργανο είναι το Παγκύπριο Συμβούλιο Ευημερίας, μέλη του οποίου είναι τα Επαρχιακά Συμβούλια του συνόλου των επαρχιών της Μεγαλονήσου.

Τα επί μέρους Επαρχιακά Συμβούλια εποπτεύουν τη δραστηριότητα των Εθελοντικών Οργανώσεων Κοινωνικής Πρόνοιας, των Συμβουλίων Κοινοτικής Ευημερίας και των – κάθε μορφής – φιλανθρωπικών σωματείων.

Το πυραμίδικό διοικητικό μοντέλο, στο σχεδιασμό ανάπτυξης μιας πολιτικής που αφορούν τα ΑΜΕΑ και τις ειδικά ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, έχει ως προφανές αποτέλεσμα φαινόμενα εξομοίωσης της δράσης και των στόχων του κάθε σημείου, υστέρησης σε αναγκαίες και επίπονες εξειδικεύσεις, σύγχυσης των ορίων μεταξύ παρέμβασης, φιλανθρωπίας και εθελοντισμού και συχνά διολίσθησης σε πνευματικές – επιμορφωτικές κατευθύνσεις, ασύνδετες με τις αντίστοιχες καθημερινές πρακτικές.

Η έμφαση σε συνέδρια, διαλέξεις, δημόσιες συζητήσεις και προσπάθειες – μέσω αυτών – να καλλιεργηθεί στο κοινό πνεύμα κοινωνικής προσφοράς και αλληλεγγύης παράγει ως αποτέλεσμα διακριτική διαχωριστική γραμμή και αποδυναμώνει τις δυνατότητες του χώρου των ΑΜΕΑ να ενταχθεί σ' ένα ευρύτερο σχεδιασμένο πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής.

Η αναμενόμενη ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. θα δημιουργήσει σαφές πρόβλημα, δεδομένου ότι η εναρμόνιση του πυραμιδωτού πλαισίου ανάπτυξης κοινωνικής πολιτικής και πρωτοβουλίας με το νομοθετικό πλαίσιο της Ε.Ε., που κινείται σ' άλλη κατεύθυνση και είναι προϊόν διαφορετικής «κουλτούρας» αντιμετώπισης του θέματος, θα ακυρώσει στην πράξη το λόγο ύπαρξης μεγάλου κομματικού της βάσης της «πυραμίδας».

Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε σοβαρή μελέτη αναφορικά με το χώρο, από τους Κύπριους αρμοδίους, πρέπει να εστιάζει στη σταδιακή αναδιάρθρωση του νέου μοντέλου, αποφεύγοντας τον «εύκολο δρόμο» της βίαιης προσαρμογής του στην νέα αναγκαιότητα.

Η δεύτερη, εύκολη, εκδοχή μπορεί να έχει μόνο φαινομενικά αποτελέσματα, στο βωμό της, δε, θα θυσιαστεί η πραγματική ουσία του ζητήματος.

Η όποια διαδικασία οφείλει να αρχίσει τάχιστα. Στην ορθή, προοδευτική της κατεύθυνση, θα βρει συμμάχους την εμπειρία των ΑΜΕΑ στην Ελλάδα, που έχουν ήδη βιώσει τα πρώτα βασικά στάδια προσαρμογής και τα καταγεγραμμένα της εμπειρίας αυτής στοιχεία, που αποτελούν πραγματικό μέτρο εκτίμησης των βασικών παραμέτρων που δρομολογούν της εξελίξεις.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ.

Επειδή έχει διαπιστωθεί ότι τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση συναντούν σοβαρές δυσκολίες στην εύρεση εργασίας, γι' αυτό, είναι απαραίτητο το διδακτικό πρόγραμμα να περιλαμβάνει διάφορες πληροφορίες. (π.χ. για τα σωματεία εργατών και το σκοπό τους, τη συνέντευξη, την υποβολή αιτήσεων κ.λ.π.)

Ένα πλήρες πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης περιλαμβάνει:

α. Παροχή πληροφοριών για τα διάφορα επαγγέλματα.

β. Επαγγελματικό προσανατολισμό, ανάλυση, δηλαδή, των απαιτήσεων κάθε επαγγέλματος, αξιολόγηση των⁵⁴ διαφερόντων και ικανοτήτων κάθε παιδιού και επιλογή ενός επαγγέλματος ή ομάδας επαγγελμάτων με απαιτήσεις ανάλογες προς τις ικανότητες του παιδιού.

γ. Απόκτηση ηθικό – κοινωνικής συμπεριφοράς και πολιτικής αγωγής, όπως είναι η ατομική υγεία και εμφάνιση, η συνεργασία με τους προϊσταμένους και τους συναδέλφους, η χρησιμοποίηση των μέσων συγκοινωνίας μέσα στην πόλη, η διαβίωση μακριά από την οικογένεια, η ψυχαγωγία, η ομαδική εργασία κ.λ.π.

δ. Απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων, παροχή, δηλαδή, στοιχειώδους γενικής τεχνικής μόρφωσης, όπως είναι η χρήση εργαλείων και υλικών, οι τρόποι συντήρησής τους, η ατομική ασφάλεια και η αποφυγή ατυχημάτων, καθώς και ειδικές δεξιότητες για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα.

ε. Εύρεση εργασίας και η τοποθέτηση του παιδιού σ' αυτή, διδασκαλία, δηλαδή, των βασικών γνώσεων για την εύρεση και

κατάληψη μιας εργασίας, καθώς και για την διατήρησή της και την προαγωγή σε αυτή.

στ. Τοποθέτηση του παιδιού σε μια εργασία και η παροχή βοήθειας για να την διατηρήσει.

Η επαγγελματική κατάρτιση επιδιώκεται σε όλη την διάρκεια της φοίτησης του παιδιού στο σχολείο. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις δύο τελευταίες βαθμίδες, δηλαδή στην προεπαγγελματική, στην οποία φοιτούν παιδιά ηλικίας 12 ως 14 ετών, και κυρίως στην επαγγελματική, στην οποία φοιτούν παιδιά από 14 ετών και άνω.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ"

Το Επιχειρησιακό αυτό πρόγραμμα εντάσσεται στις μεθοδικές προσπάθειες καταπολέμησης του οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων στην Ευρώπη.

Ο όρος "κοινωνικός αποκλεισμός" χαρακτηρίζει τόσο μια κατάσταση όσο και μια διαδικασία, δηλώνει την παρεμπόδιση απορρόφησης κοινωνικών και δημόσιων αγαθών, όπως είναι π.χ. αυτά της εκπαίδευσης, του συστήματος υγείας, της συμμετοχής στο πολιτικό γίνεσθαι και ιδιαίτερα της εργασίας, η έλλειψη των οποίων οδηγεί συνήθως και στην οικονομική ανέχεια.

Στην περίπτωση της Αγοράς Εργασίας, οι κοινωνικά αποκλεισμένοι δεν συμμετέχουν σ' αυτή

- είτε διότι αποκλείονται εξαιτίας της ύπαρξης διακρίσεων εις βάρος τους
- είτε διότι δεν έχουν πρόσβαση σ' αυτήν εξαιτίας του γεγονότος ότι διαθέτουν μειωμένα προσόντα.
- Ή τα υπαρκτά προσόντα τους ακυρώνονται εξαιτίας της ύπαρξης κάποιων άλλων αρνητικών παραγόντων.

Οι ομάδες, δηλαδή που βιώνουν αποκλεισμό από την αγορά εργασίας είναι ομάδες με σαφώς ορισμένα κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά των οποίων τα μέλη σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό, τι τα άτομα του υπόλοιπου πληθυσμού κινδυνεύουν να βρεθούν και να παραμείνουν εκτός αγοράς εργασίας.

Με το επιχειρησιακό πρόγραμμα "καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας", δηλώνεται η πολιτική βούληση να μεθοδευτεί η αντιμετώπιση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας με διάθεση πόρων και με επιστράτευση του συνόλου της τεχνογνωσίας που υπάρχει στον τομέα αυτό.

Οι ομάδες στόχου του προγράμματος, σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει στην Ελλάδα είναι οι παρακάτω:

I. ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ.

Άτομα με σωματικές, ψυχικές ή νοητικές ιδιαιτερότητες.

II. ΛΟΙΠΕΣ ΟΜΑΔΕΣ.

- παλιννοστούντες – μετανάστες – πρόσφυγες
- Φυλακισμένοι ή προσφάτως αποφυλακισμένοι και ανήλικοι παραβάτες
- Άτομα μονογονεϊκών γυναικών ΟΙ ΕΣΤΙΝ ΕΙΣ
- Άτομα απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών.
- Άτομα που ανήκουν σε ομάδες με γλωσσικές ή/και θρησκευτικές ή/και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες

Οι στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η καταπολέμηση των αντικειμενικών συνθηκών, αιτιών και μηχανισμών που οδηγούν στον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.
- Η καταπολέμηση των υποκειμενικών συνθηκών που οδηγούν στον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας
- Η διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων που βιώνουν

αποκλεισμό ή απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

- Την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής σύγκλισης.

Για την επίτευξη των σκοπών αυτών τα προγράμματα προωθούν για τα άτομα που βιώνουν αποκλεισμό:

- καταπολέμηση των διακρίσεων και προαγωγή της κοινωνικής αλληλεγγύης
- την κοινωνική συμμετοχή τους
- την ανάπτυξη δεξιοτήτων, ικανοτήτων και επαγγελματικών προσόντων
- τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης
- την δημιουργία υποστηρικτικών δομών
- την τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας.

ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ / ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ.

Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί αρκετά μοντέλα επαγγελματικής κατάρτισης και οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες αποκαταστάθηκαν επαγγελματικά με επιτυχία σε μια σειρά από θέσεις εργασίας. Ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες, δυνατότητες και περιορισμούς που συνοδεύουν έναν άνθρωπο με ειδικές ανάγκες, η επαγγελματική αποκατάσταση παίρνει τη μορφή:

- Απασχόληση στο σπίτι
- Εργασία σε συνεταιριστικές δραστηριότητες
- Εργασία στην ελεύθερη αγορά
- Εργασία σε επιχειρήσεις με μικτό προσωπικό
- Εργασία σε προστατευμένα τμήματα
- Εργασία σε προστατευμένα παραγωγικά εργαστήρια

Όσον αφορά στην επαγγελματική κατάρτιση, που οδηγεί με επιτυχία στους παραπάνω τρόπους αποκατάστασης, παίρνει τη μορφή:

- Κατάρτιση σε εργαστήριο
- Κατάρτιση σε συγκεκριμένη θέση εργασίας
- Κατάρτιση σε εργασία με παρουσία βοηθού

Η σημερινή πραγματικότητα

Μέχρι σήμερα η επιλογή των ειδικεύσεων που προσφέρονται στα άτομα με ειδικές ανάγκες – ελαφρά νοητική υστέρηση, στηρίζεται κυρίως

στην παράδοση. Οι πιο συνηθισμένες ειδικεύσεις επαγγελματικής κατάρτισης είναι : κοπτική - ραπτική, υφαντική, κηπουρική, πηλοπλαστική, κηροπλαστική, ξυλουργική, μεταξοτυπία, οικοκυρικά, βιβλιοδεσία, κέντημα και τυποποιημένη εργασία συναρμολόγησης.

Η εμμονή σε παραδοσιακές ειδικεύσεις οδηγεί στην παραγωγή αποφοίτων σε κλάδους που είναι ήδη κορεσμένοι και κατ' αυτόν τον τρόπο σε πολύ χαμηλά ποσοστά επαγγελματικής αποκατάστασης για τους συγκεκριμένους ανθρώπους. Γι' αυτό είναι αναγκαίο, πριν διαμορφωθεί ένα οποιοδήποτε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης, να εξετάζονται τέσσερις άξονες που είναι :

☞ 1. Δυνατότητες και περιορισμοί των διαφόρων κατηγοριών ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Η καταγραφή δυνατοτήτων πρέπει να γίνεται με σεβασμό όλων των κατηγοριών και με ιδιαίτερη φροντίδα για αντίστοιχες προσαρμογές. Ιδιαίτερη φροντίδα πρέπει να καταβάλλεται έτσι ώστε να μην παραληφθούν κατηγορίες ειδικών αναγκών με λιγότερο εμφανείς περιορισμούς, με περισσότερες ή λιγότερες δυνατότητες απορρόφησης στην ελεύθερη αγορά εργασίας.

☞ 2. Δυνατότητες και περιορισμοί της αγοράς εργασίας.

Επιβάλλεται μια συστηματική έρευνα αγοράς έτσι ώστε να επισημανθούν εκείνες οι ειδικεύσεις που επιτρέπουν την άμεση επαγγελματική αποκατάσταση. Η διερεύνηση των απαιτήσεων, προσδοκιών και διαθέσεων των εργοδοτών σε συγκεκριμένους τομείς απασχόλησης είναι απαραίτητη, για να προσδιοριστούν εκείνοι οι τομείς και τα χαρακτηριστικά που εξασφαλίζουν μέγιστη επαγγελματική αποκατάσταση.

3. Μελλοντικές τάσεις ανάπτυξης στην αγορά εργασίας.

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, η εισαγωγή της πληροφορικής σε όλα τα επίπεδα και η αυτοματοποίηση τεχνολογικών μεθόδων σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, επιβάλλουν την προσαρμογή του περιεχομένου και της μεθοδολογίας της επαγγελματικής κατάρτισης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί, όμως, όχι μόνο στις αυξημένες δυνατότητες που προσφέρει η τεχνολογία για ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων με ειδικές ανάγκες αλλά και στους πιθανούς περιορισμούς (π.χ. γρήγορη εξέλιξη και άρα ανάγκη για συχνή επανεκπαίδευση) που πιθανόν να φέρει.

4. Στάθμιση του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Σημαντικό ρόλο στην επιτυχή ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης παίζει η στάθμιση του κοινωνικού περιβάλλοντος, έτσι όπως αυτό χαρακτηρίζεται από τις στάσεις, τις κοινωνικές αντιλήψεις και τις προκαταλήψεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων (γονείς, εργοδότες, εκπαιδευτικοί, εργαζόμενοι).

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

Η επιτυχής επαγγελματική αποκατάσταση των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες, ελαφρά νοητική υστέρηση, συνδέεται με μια σειρά από παράγοντες, των οποίων η ύπαρξη οφείλει να αποτελεί τη βάση κάθε σχεδιασμού.

Οι κυριότεροι από αυτούς τους παράγοντες είναι:

- α. Εντοπισμός κατάλληλων ειδικεύσεων και θέσεων εργασίας.
- β. Ύπαρξη προηγούμενης εργασιακής εμπειρίας
- γ. Ύπαρξη εργασιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων
- δ. Στήριξη των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες / ελαφρά νοητική υστέρηση τουλάχιστο στην πρώτη φάση της επαγγελματικής τους αποκατάστασης.

Πιο συγκεκριμένα αυτοί οι παράγοντες αναλύονται σε ορισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά:

- 1) Η διάρκεια των προγραμμάτων πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να εξασφαλίζεται η ολοκληρωμένη εκμάθηση των εργασιακών δεξιοτήτων και να δίνεται η δυνατότητα για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- 2) Σε κάθε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης είναι απαραίτητο να υπάρχει μια προπαρασκευαστική περίοδος, έτσι ώστε να δίνεται η δυνατότητα του επαγγελματικού προσανατολισμού και της αξιολόγησης.

Συχνά, μέχρι σήμερα, η ένταξη των ανθρώπων με ελαφρά νοητική υστέρηση σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης γίνεται με βάση της διαθεσιμότητα των προγραμμάτων χωρίς όμως μια προσπάθεια

αντιστοίχισης ανάμεσα στις δυνατότητες των ίδιων των ανθρώπων, των προτιμήσεών τους, των περιορισμών κάθε ειδίκευσης και των προοπτικών για αποκατάσταση. Με αυτόν τον τρόπο πολλές φορές η ένταξη σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης δεν είναι η κατάλληλη, δεν εξασφαλίζει τη μέγιστη συμμετοχή του υποκείμενου και φυσικά δεν οδηγεί σε επαγγελματική αποκατάσταση.

3. Κάθε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης πρέπει να περιλαμβάνει μαθητεία του καταρτιζόμενου σε πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Η προηγούμενη εμπειρία σε χώρους εργασίας διευκολύνει την ομαλή και μόνιμη επαγγελματική αποκατάσταση, ενώ επίσης η πρακτική εξάσκηση εξασφαλίζει την υποστήριξη των ανθρώπων με ελαφρά νοητική υστέρηση στο περιβάλλον εργασίας.

4. Τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για ανθρώπους με ελαφρά νοητική υστέρηση οφείλουν να περιλαμβάνουν σε μεγάλο μέρος τις κοινωνικές δεξιότητες που απαιτούνται στους χώρους εργασίας.

Ο πλέον συνηθισμένος λόγος απόλυσης ή μη πρόσληψης των ατόμων αυτών, όπως δηλώνεται από τους εργοδότες, είναι η έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων, ενώ και οι υπόλοιποι εργαζόμενοι διατηρούν αρκετά στερεότυπα και ενδοιασμούς σχετικά με την κοινωνική συμπεριφορά των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες / ελαφρά νοητική υστέρηση.

5. Η επαγγελματική κατάρτιση των ανθρώπων με ελαφρά νοητική υστέρηση δεν μπορεί να συντελεστεί μόνο σε αίθουσες, τάξεις ή εργαστήρια. Οφείλει να γίνει μια μετακίνηση της κατάρτισης περισσότερο μέσα στην κοινότητα.

Με αυτόν τον τρόπο εμπλέκονται οι πιθανοί μελλοντικοί εργοδότες και εξοικειώνονται οι μελλοντικοί συνεργαζόμενοι, ενώ τα εκπαιδεύσιμα

άτομα έχουν την δυνατότητα να καταρτισθούν σε πραγματικό περιβάλλον εργασίας. Επιπλέον, ενισχύεται η σύνδεση της επαγγελματικής κατάρτισης με την τοποθέτηση σε συγκεκριμένες θέσεις εργασίας και βελτιώνονται οι προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης μέσα στην κοινότητα.

Γενικότερα το πρόγραμμα αυτό στοχεύει στο να εξασφαλίσει την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες / ελαφρά νοητική υστέρηση, στην αγορά εργασίας και να βελτιώσει το προσωπικό και οικογενειακό τους εισόδημα. Επίσης ^{να} συμβάλλει στην ανάπτυξη ικανοτήτων, δεξιοτήτων, στην ενίσχυση αυτοπεποίθησής τους και στην ισότιμη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και μέσω αυτής στην κοινωνία.

Τα μέτρα που παρέχονται για την επαγγελματική αποκατάσταση των ΑΜΕΑ και συγκεκριμένα των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση είναι τα παρακάτω:

Η Προκατάρτιση

Που στόχο έχει να καλύψει τα υφιστάμενα εκπαιδευτικά κενά, να συμβάλλει στο να καταστούν ικανά τα άτομα για συμμετοχή στην κυρίως κατάρτιση και να βελτιώσει τον σχεδιασμό και τις προϋποθέσεις εφαρμογής της κατάρτισης.

Οι ενέργειες του μέτρου της Προκατάρτισης είναι οι ακόλουθες:

- Εντοπισμός των εκπαιδευτικών προϋποθέσεων και δυνατοτήτων των προκαταρτιζομένων.
- Επιλεκτικός προεπαγγελματικός και επαγγελματικός προσανατολισμός, διερεύνηση των ικανοτήτων, δεξιοτήτων, κλίσεων και ενδιαφερόντων του μέλλοντος να καταρτισθεί.
- Αλφαριθμητισμός (όπου είναι αναγκαίος)

- Παρεμβάσεις για μείωση των αρνητικών επιπτώσεων των μειονεξιών στην συμμετοχή σε κατάρτιση και ένταξη στην αγορά εργασίας.
- Ανάπτυξη φυσικών δεξιοτήτων και πνευματικών ικανοτήτων που απαιτούνται για την ένταξη στην αγορά εργασίας.
- Περαιτέρω καλλιέργεια και ανάπτυξη τυχόν υφισταμένων επαγγελματικών δεξιοτήτων και αξιοποίηση των όποιων διαθέσιμων μορφωτικών και λοιπών προσόντων.
- Τεχνικές ανεύρεσης εργασίας και εισαγωγή στο απαιτούμενο εργασιακό ήθος.
- Ειδικά προγράμματα ενημέρωσης των ατόμων και της οικογένειας για την μείωση των κινδύνων και την αύξηση ικανότητας αυτονομίας και αυτοφροντίδας.
- Επιλογή των ατόμων τα οποία θα συνεχίσουν την κατάρτιση.
- Προώθηση στην απασχόληση για τα άτομα που δεν χρειάζεται ή δεν μπορούν ^{να} συνεχίσουν την κατάρτιση.
- Αξιολόγηση της Προκατάρτισης.

Η Κατάρτιση:

Που στόχο έχει ^{να} εκπονήσει το απαιτούμενο εκπαιδευτικό υλικό και να αναπτύξει ειδικές διδακτικές μεθόδους και κοινωνικο – παιδαγωγικές παρεμβάσεις, αξιοποιώντας τις διαθέσιμες σχετικές γνώσεις και πληροφορίες.

Επίσης, στόχο έχει να βελτιώσει και να αξιοποιήσει τις υπάρχουσες δομές επαγγελματικής κατάρτισης, να αυξήσει και να διαφοροποιήσει την προσφορά ειδικοτήτων και υπηρεσιών με τρόπο που να ανταποκρίνεται

καλύτερα στις ανάγκες των ατόμων με ελαφρά νοητική και γενικότερα των AMEA.

Οι ενέργειες του μέτρου της κατάρτισης είναι οι ακόλουθες:

- Επαγγελματικός προσανατολισμός
- Κατάρτιση με την εφαρμογή ειδικών μεθόδων προσαρμοσμένων στα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα, στις ιδιαιτερότητες αλλά και στα προσόντα και ικανότητες των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση
- Χρησιμοποίηση ειδικού διδακτικού υλικού, το οποίο θα έχει προετοιμαστεί ήδη στο στάδιο της προκατάρτισης
- Ειδική εποπτεία της κατάρτισης, από ομάδα εποπτών διδασκαλίας προκειμένου να εντοπίζονται αδυναμίες μεθόδου, διδακτικής ή ικανότητας παρακολούθησης της ύλης από τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση.
- Ίδρυση και λειτουργία ειδικών παραγωγικών κέντρων
- Επιλογή των κατάλληλων επιχειρήσεων για την πρακτική εξάσκηση των καταρτιζομένων.
- Εφαρμογή συστήματος εποπτείας της πρακτικής εξάσκησης
- Αξιολόγηση της Κατάρτισης.

Η Προώθηση:

Που στόχο έχει να εξασφαλίσει την δίκαιη μεταχείριση των μειονεκτούντων ατόμων στο τομέα της απασχόλησης, όχι μόνο με την ένταξη τους στην αγορά εργασίας, αλλά και με την εξασφάλιση της παραμονής τους στη θέση εργασίας και τον περιορισμό των απολύσεων λόγω μειονεξίας.

Οι ενέργειες του μέτρου της Προώθησης είναι οι ακόλουθες:

- Ενημέρωση και Συμβουλευτική των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση και των οικογενειών τους σε θέματα ένταξης ή επανένταξης στην αγορά εργασίας.
- Διερεύνηση της τοπικής αγοράς εργασίας για τον εντοπισμό εναλλακτικών μορφών απασχόλησης.
- Δημιουργία πλαισίου συνεργασίας με την ιδιωτική εργοδοσία, την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τους δημόσιους οργανισμούς και τον ΟΑΕΔ.
- Λειτουργία υπηρεσιών εργασιακής στήριξης για τους εντασσόμενους σε θέση εργασίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση της θέσης.
- Λειτουργία τοπικών κέντρων και κινητών συνεργειών για ζεύξη προσφοράς και ζήτησης, στην αγορά εργασίας
- Επιδότηση απασχόλησης, αυτοαπασχόλησης και πρόωθηση συνεταιριστικών μονάδων.
- Βελτίωση και παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας που αφορά στην απασχόληση των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση και στην προσφορά ποσοστού θέσεων στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.
- Λειτουργία προστατευμένων ή ημιπροστατευμένων εργαστηρίων
- Αξιολόγηση των ενεργειών της Προώθησης.

Στα παραπάνω μέτρα θα πρέπει αν εμπεριέχονται και ορισμένες συνοδευτικές – υποστηρικτικές ενέργειες, όπως:

- Ευαισθητοποίηση του κοινού και των εργοδοτών, καταπολέμηση του κοινωνικού στιγματισμού και άρση των προκαταλήψεων.

- Κοινωνικο – παιδαγωγική και ψυχολογική υποστήριξη των χρηστών και των οικογενειών τους
- Λειτουργία Ξενώνων για τους καταρτιζόμενους
- Βοήθεια στην διακίνηση και μεταφορά στους τόπους προκατάρτισης και κατάρτισης
- Παροχή κινήτρων για την βελτίωση της παρακολούθησης της κατάρτισης
- Παροχή κινήτρων για την βελτίωση της παρακολούθησης της κατάρτισης.
- Ανταλλαγές πληροφοριών, μεθόδων και τεχνογνωσίας
- Εργονομική διεύθυνση των χώρων προκατάρτισης, κατάρτισης, πρακτικής εξάσκησης και απασχόλησης
- Συμβολή στην αποϊδρυματοποίηση
- Ενίσχυση των ικανοτήτων αυτόνομης διαβίωσης, αυτοφροντίδας και τήρησης των κανόνων υγιεινής
- Εκμάθηση βασικών κανόνων κοινωνικής συμπεριφοράς
- Συνεργασία με πανεπιστημιακές σχολές για την προώθηση της έρευνας στα θέματα των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση και γενικότερα των ΑΜΕΑ
- Δημιουργία δικτύων αλληλοβοήθειας σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο
- Δημιουργία σχετικού Μητρώου.

- Σχεδιασμός ατομικού πλάνου.

(Καθορισμός αναγκών, στόχων. Προγραμματισμός)

- Γενική εκπαίδευση.

(Σε θέματα κοινωνικών δεξιοτήτων, προσωπικής ανάπτυξης, γνωστικής ανάπτυξης)

- Επαγγελματική κατάρτιση και εξειδίκευση.

- Ψυχολογική προετοιμασία

- Συνεργασία με τους γονείς

(Κατανόηση του συναισθηματικού κλίματος και ατμόσφαιρας του σπιτιού, των αξιών, των προσδοκιών των γονιών, της θέσης του ατόμου μέσα στην οικογένεια, των στάσεων για την διαφορετικότητά του και τη νοητική υστέρηση).

- Διερεύνηση – Μελέτη της αγοράς εργασίας

- Προετοιμασία εργοδοτικής πλευράς

- Προετοιμασία του προσωπικού στο χώρο εργασίας.

- Τοποθέτηση στον επαγγελματικό χώρο

- Προσαρμογή

- Παρακολούθηση

- Συνεχής αξιολόγηση

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ- ΔΟΜΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΜΕΑ.

Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής

Το Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής περιλαμβάνει τις εξής Υπηρεσίες:

1. Την ιατροπαιδαγωγική.

Διαγνωστική, Συμβουλευτική και Θεραπευτική παρέμβαση σε παιδιά και εφήβους που αντιμετωπίζουν ψυχολογικά ή ψυχιατρικά προβλήματα καθώς και Συμβουλευτική παρέμβαση στην Οικογένεια και την Κοινότητα.

2. Την Συμβουλευτική Ενηλίκων.

Διαγνωστική, Συμβουλευτική και Θεραπευτική παρέμβαση σε ενήλικες (άνω των 18 ετών) που αντιμετωπίζουν ψυχολογικά ή ψυχιατρικά προβλήματα καθώς και Συμβουλευτική παρέμβαση στην Οικογένεια και την Κοινότητα.

3. Την Μονάδα Γνωσιακών Ψυχοθεραπειών

Προσφέρει:

α. Ολοκληρωμένη εκπαίδευση στις Γνωσιακές Ψυχοθεραπείες σε Ψυχιάτρους, Παιδοψυχιάτρους (ειδικευόμενους και μη), Κλινικούς ψυχολόγους και Κοινωνικούς Λειτουργούς (με ψυχιατρικό αντικείμενο εργασίας)

β. Ψυχοθεραπεία βραχείας διάρκειας σε πρόσωπα με ειδικά ψυχιατρικά προβλήματα, που απαιτούν γνωσιακή ψυχοθεραπευτική αντιμετώπιση.

4. Την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Αποκατάσταση.

Απευθύνεται σε πρόσωπα με ειδικές ψυχιατρικές διαταραχές, ηλικίας 16-40 ετών, με στόχο την Επαγγελματική Εκπαίδευση, την Κοινωνική Επανένταξη και όπου είναι εφικτό την Επαγγελματική Αποκατάσταση.

Τα **Εργαστήρια** που λειτουργούν στο Κέντρο είναι:

- α. Ειδών Λαϊκής Τέχνης
- β. Κοπτικής – Ραπτικής
- γ. Εργασιών Γραφείου
- δ. Υφαντικής – Πλεκτικής

Οι **Δραστηριότητες** του Κέντρου είναι οι εξής:

- α). Ατομικές θεραπευτικές συναντήσεις
- β). Θεραπευτικές υποστηρικτικές ομάδες
- γ). Συνεργασία με τον Σύλλογο γονέων και κηδεμόνων των εκπαιδευομένων
- δ) Εκδηλώσεις με ενημερωτικό περιεχόμενο
- ε) Επισκέψεις σε εργασιακούς χώρους
- στ) Εκθέσεις έργων των εργαστηρίων
- ζ) Εκδρομές εκπαιδευτικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα
- η) Αθλητικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις
- θ) Συνεργασία με την Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλους φορείς
- ι) Συνεργασία με τον ΟΑΕΔ και άλλους αρμόδιους φορείς για την επαγγελματική αποκατάσταση
- ια) Ποικίλες κοινωνικές εκδηλώσεις με σκοπό την κοινωνική επανένταξη.

Κέντρο Στήριξης Πολιτών με Ειδικές Ανάγκες.

Ο Δήμος Πατρέων σεβόμενος το δικαίωμα στην διαφορά και στην ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες, δημιούργησε το 1994 το Κέντρο Στήριξης Πολιτών με Ειδικές Ανάγκες, το οποίο στοχεύει στην ενίσχυση των ατόμων αυτών, στην ενεργοποίησή τους για ίσα δικαιώματα

και ποιότητα ζωής. Το Κέντρο είναι μια καινοτόμος δομή με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Έρχεται να καλύψει την ανάγκη ενός χώρου προσωπικής και συλλογικής έκφρασης και δράσης. Η βασικότερη ανάγκη η οποία οδήγησε στην σύσταση αυτού του Κέντρου ήταν η αναγκαιότητα ύπαρξης κάποιου κέντρου που να αγκαλιάζει όλες τις υπηρεσίες, και όλα τα ιδρύματα που απευθύνονται σε ανθρώπους με ειδικά προβλήματα. Να είναι δηλαδή ο συνδετικός κρίκος όλων αυτών των υπηρεσιών και των πολιτών που εξυπηρετούνταν απ' αυτά και να επιτευχθεί ο συντονισμός.

Το κέντρο στελεχώνεται από:

1. Κοινωνική Λειτουργό
2. Ψυχολόγο
3. Ειδική παιδαγωγό
4. Υπεύθυνο Δημοσίων Σχέσεων.

Οι κατηγορίες προβλημάτων που αντιμετωπίζει είναι οι εξής:

1. Προβλήματα Όρασης
2. Προβλήματα Ακοής
3. Προβλήματα Κινητικά
4. Νοητικής Υστέρησης
5. Προβλήματα Μεσογειακής Αναιμίας και Νεφροπαθών.

Οι στόχοι του Κέντρου είναι:

- Η παροχή εξειδικευμένης πληροφόρησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες

- Η ψυχολογική υποστήριξη των ατόμων αυτών και των οικογενειών τους
- Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας
- Η δημιουργική απασχόληση και έκφραση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Τα προγράμματα που λειτουργούν είναι τα εξής:

α) Τράπεζα Πληροφοριών για θέματα που αφορούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες για τεχνικά βοηθήματα, νομοθεσία, ασφαλιστικές και άλλες παροχές καθώς και για συλλόγους και υπηρεσίες της περιοχής μας και πανελλαδικά για τα άτομα με ειδικές ανάγκες

β) Συμβουλευτική – ψυχολογική υποστήριξη.

Από εξειδικευμένα στελέχη παρέχεται ατομική και ομαδική συμβουλευτική στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, καθώς και στις οικογένειές τους. Παράλληλα στα πλαίσια του Κέντρου λειτουργεί η ομάδα Αυτοβοήθειας «Κίνηση Ζωής».

γ) Προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, θεατρικού παιχνιδιού και μουσικοκινητικής αγωγής για παιδιά με νοητική υστέρηση.

Μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες δίνεται η δυνατότητα στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο τους χρόνο και παράλληλα να εκπαιδευτούν και να αναπτύξουν τις ικανότητες τους.

Εδώ εντάσσονται και το **παιδαγωγικό πρόγραμμα** και το **πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης** όπου τα παιδιά βοηθούνται να ενταχθούν κοινωνικά.

Για παράδειγμα πώς να πάνε να ψωνίσουν, πώς να πάνε και να πουν έξω μια πορτοκαλάδα. Το παιδαγωγικό πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης παραμύθι, ιστορίες και συζήτηση.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ – ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο όρος «ένταξη» αναφέρεται στα δικαιώματα των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση, που είναι της εργασίας, της εκπαίδευσης, της ιδιωτικής ζωής και της αυτονομίας.

Η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων αυτών, είναι ένας παράγοντας που ενισχύει την κοινωνική τους ένταξη. Ο όρος «επαγγελματική αποκατάσταση» συνεπάγεται, πέρα από την εκμάθηση ενός επαγγέλματος, τη διαδικασία κοινωνικής μάθησης που σκοπό έχει να ενθαρρύνει την ένταξη των εκπαιδευσίμων ατόμων στην κοινότητα, βοηθώντας τους να γίνουν αυτοδύναμοι.

Στόχος της ένταξης στην αγορά εργασίας είναι να βοηθήσει τα άτομα:

- Να ελαχιστοποιήσουν τις επιπτώσεις της νοητικής τους ανεπάρκειας
- Να ξεπεράσουν τις ατέλειές τους
- Να αναπτύξουν τις ατομικές, κοινωνικές και εργασιακές τους δεξιότητες

Την πορεία της αποκατάστασης και της ένταξης επηρεάζουν άμεσα, η νομοθεσία, η πολιτική και οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της κάθε χώρας. Οι πιο ουσιαστικές νομοθετικές ρυθμίσεις στην επαγγελματική αποκατάσταση των Ελλήνων ατόμων με ειδικές ανάγκες, έγιναν μεταξύ 1978-1986 .

Από το 1982 η ΕΟΚ μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου επιχορηγεί κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης και προγράμματα αποκατάστασης για τα άτομα με νοητική υστέρηση.

Ωστόσο όμως έχει διαπιστωθεί ότι η κοινωνική και η επαγγελματική ενσωμάτωση των νοητικά υστερούντων επιτυγχάνεται με μεγάλη δυσκολία, και αυτό, γιατί η προσαρμογή ενός ατόμου, με νοητική υστέρηση, στην εργασία και η ανεξάρτητη διαβίωση του, εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, οι οποίοι είναι εξίσου σημαντικοί με τις διανοητικές τους ικανότητες.

Αυτοί οι παράγοντες είναι :

- Η προσωπικότητα
- Οι κοινωνικές δεξιότητες
- Η δύναμη του κοινωνικού συστήματος (φίλοι, συγγενείς, οι οποίοι προσφέρουν υποστήριξη και συμβουλευτική καθοδήγηση).
- Ο βαθμός ανταμοιβής και φύσης της δουλειάς, που μπορεί να είναι θετικός ή αρνητικός. (π.χ. ασταθής εργασία λόγω οικονομικών δυσκολιών ή χαμηλόμισθη εργασία, δυσκολεύοντας έτσι τα προς το ζην και γενικά την ανεξάρτητη διαβίωση).

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ.

Ο Θεσμός και οι σκοποί που εξυπηρετεί.

Η Επαγγελματική Αποκατάσταση με Στήριξη είναι ο θεσμός μέσα από τον οποίο, δίνεται η ευκαιρία σε άτομα με αναπηρίες να τοποθετηθούν και να παραμείνουν σε απασχόληση στην ανοικτή αγορά εργασίας. Η προσωπική στήριξη παρέχεται μέσα από τις υπηρεσίες ειδικού καθοδηγητή εργασίας ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εξεύρεση της κατάλληλης εργασίας σύμφωνα με τις προτιμήσεις και τις δυνατότητες του ατόμου, της εκπαίδευσης του ατόμου στο χώρο εργασίας και γενικά της μακρόχρονης εποπτείας του ατόμου και της επίλυσης οποιονδήποτε προβλημάτων προκύπτουν.

Από τις εμπειρίες των άλλων χωρών που εφαρμόζουν το θεσμό, αυτό φαίνεται καθαρά ότι εκτός από τα οικονομικά και κοινωνικά ωφέληματα των ατόμων με αναπηρίες, ο θεσμός εξυπηρετεί και τα συμφέροντα των εργοδοτών αφού τα άτομα αυτά αποτελούν υπόδειγμα εργαζομένων. Η σωστή σχέση εργοδοτούμενου-εργοδότη και οι κατάλληλοι όροι απασχόλησης αποτελούν προϋπόθεση για την επιτυχία του θεσμού.

Ο θεσμός της Επαγγελματικής Αποκατάστασης με Στήριξη ξεκίνησε από τις Η.Π.Α. εδώ και είκοσι χρόνια περίπου. Κατά την τελευταία δεκαετία έχει παρουσιαστεί αλματώδης ανάπτυξη και υπολογίζεται ότι περισσότερα από 16.000 άτομα στις Η.Π.Α. έχουν αποκατασταθεί μέσα από το θεσμό. Ο σημαντικότερος λόγος που έδωσε και το έναυσμα για την καινούργια αυτή ιδέα τότε, ήταν η διαπίστωση από επαγγελματίες που ασχολούνται με άτομα με αναπηρίες ότι, στις πλείστες περιπτώσεις τα

παραδοσιακά προστατευόμενα εργαστήρια αποτύγχαναν να εντάξουν τα άτομα στην ανοικτή αγορά εργασίας και στο κοινωνικό σύνολο.

Οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες βασίζεται ο θεσμός.

Για την επιτυχή εφαρμογή του θεσμού υπάρχουν δύο πολύ σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι έχουν πρωτεύοντα ρόλο: η εργασία και η στήριξη.

- Η εργασία πρέπει να είναι κανονική και όχι σε προστατευόμενα εργαστήρια, ο εργαζόμενος να αμείβεται και να εργοδοτείται πάνω σε τακτική βάση και να υπάρχουν οι κατάλληλες ευκαιρίες για απόκτηση εμπειριών καθώς και ευκαιρίες εργοδότησης σε διαφορετικές οικονομικές δραστηριότητες.
- Η στήριξη ξεκινά αφού ο καθοδηγητής επιτύχει, το ταίριασμα των δυνατοτήτων του ατόμου με τις απαιτήσεις, της εργασίας. Σε αντίθεση με άλλους θεσμούς γίνεται πρώτα η τοποθέτηση και ακολουθεί η κατάρτιση στον ίδιο το χώρο εργασίας από τον καθοδηγητή και σε συνεννόηση και συνεργασία με τον εργοδότη.

Η σημασία της στήριξης και ο τρόπος παροχής της στα άτομα.

Η στήριξη αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα στην όλη προσπάθεια για την αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρίες.

Η στήριξη πρέπει να είναι σε προσωπικό επίπεδο από εκπαιδευμένο καθοδηγητή (job coach) και η διάρκεια τής, όπου κρίνεται αναγκαίο να είναι μακροχρόνια. Επιπρόσθετα η στήριξη πρέπει να είναι

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ευέλικτη και να έχει σαν απώτερο σκοπό την ένταξη στην κοινωνία μέσω της ολιστικής συμμετοχής στις δραστηριότητες της κοινότητας.

Παράλληλα οι καθοδηγητές εργασίας θα πρέπει να έχουν εποπτεία και στήριξη οι ίδιοι από κατάλληλο συντονιστικό σώμα /οργανισμό.

Ο ρόλος του Καθοδηγητή.

Ο καθοδηγητής πρέπει να παρέχει την απαιτούμενη στήριξη και καθοδήγηση στον εργοδοτούμενο μέχρις ότου το άτομο αυτό αποκτήσει τις αναγκαίες δεξιότητες και προσαρμοστεί στην καθορισμένη εργασία που του έχει ανατεθεί. Όπου η παρουσία του καθοδηγητή δεν κρίνεται απαραίτητη συστήνεται να αποσύρεται διακριτικά από το χώρο εργασίας, θα πρέπει όμως να είναι πάντοτε στη διάθεση τόσο του εργοδότη όσο και του εργοδοτούμενου για στήριξη, οποιαδήποτε στιγμή του ζητηθεί.

Τα άτομα που μπορεί να εξυπηρετήσει ο θεσμός.

Ο θεσμός μπορεί να εξυπηρετήσει άτομα με οποιοδήποτε είδος

αναπηρίας, ιδιαίτερα άτομα με νοητική υστέρηση, άτομα με πολλαπλές αναπηρίες ή άτομα με αναπηρίες που αντιμετωπίζουν, προβλήματα προσαρμογής στο χώρο εργασίας.

Ο βαθμός και το είδος της αναπηρίας δεν αποτελούν, εμπόδιο για την αποκατάσταση και υπάρχουν χιλιάδες παραδείγματα ατόμων με ελαφριές ή σοβαρές αναπηρίες που αποκαταστάθηκαν.

Τα πλεονεκτήματα του θεσμού σε σύγκριση με τα, παραδοσιακά προστατευόμενα εργαστήρια.

Η λειτουργία προστατευόμενων εργαστηρίων αποτελεί ακόμη σε πολλές χώρες την πρώτη επιλογή για την επαγγελματική αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες καθότι ο θεσμός της επαγγελματικής αποκατάστασης με στήριξη είναι, σχετικά νέος. Έχει παρατηρηθεί ότι σε Ευρωπαϊκές χώρες όπου έχουν γίνει σημαντικές υποδομές και επενδύσεις σε προστατευόμενα εργαστήρια, η αποδοχή και η εφαρμογή του νέου αυτού θεσμού είναι ιδιαίτερα δύσκολη.

Όπως έχει αποδειχθεί μέσα από πολλές έρευνες η απασχόληση σε προστατευόμενα εργαστήρια έχει αποτύχει στην ενσωμάτωση των, ατόμων με αναπηρίες στο κοινωνικό σύνολο και στην ανεξαρτητοποίηση τους.

Πώς ο θεσμός συμβάλλει στην ένταξη των ατόμων στην κοινότητα.

Η επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες αποτελεί πολύ σημαντικό κεφάλαιο στην προσπάθεια που γίνεται για ομαλοποίηση, ένταξη και ενσωμάτωση των ατόμων αυτών στην κοινωνία.

Ο θεσμός αυτός λειτουργεί σαν ένα σημαντικό εργαλείο μέσω του οποίου θα μπορούν να μπου σε εφαρμογή οι τρεις πιο πάνω αρχές - ομαλοποίηση, ένταξη και ενσωμάτωση -έτσι που να παρέχονται όλες οι

ευκαιρίες σε άτομα με αναπηρίες να ζουν όσο το δυνατό πιο φυσιολογικά στο κανονικό περιβάλλον. Η επαγγελματική αποκατάσταση αποτελεί το πρώτο βήμα προς την ένταξη στην κοινότητα και το ουσιαστικότερο βήμα στην απεξάρτηση και αποϊδρυματοποίηση των ατόμων που βρίσκονται σε ιδρύματα. Επαγγελματική αποκατάσταση και ιδρυματική διαμονή είναι δύο πράγματα ασυμβίβαστα.

Η εφαρμογή του θεσμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω διαφόρων προγραμμάτων όπως το πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ -(Ανεξάρτητη Διαβίωση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση) έχει θέσει σαν στόχο την προώθηση της ενσωμάτωσης όλων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινότητα.

Τα προγράμματα αυτά αφορούν κυρίως την εκπαίδευση, την εργασία και την αυτόνομη διαβίωση στην κοινότητα.

Με βάση αυτές τις αρχές ο θεσμός της απασχόλησης με στήριξη

εφαρμόζεται με επιτυχία σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, όπως Ιρλανδία, Σκωτία, Αγγλία, Ισπανία, Πορτογαλλία, Ολλανδία και τις Σκανδιναβικές χώρες.

Η εφαρμογή του θεσμού στην Κύπρο.

Η εφαρμογή του θεσμού της επαγγελματικής αποκατάστασης με στήριξη στην Κύπρο άρχισε από το Σεπτέμβριο του 1996. Τα προγράμματα ανάλαβαν εθελοντικές οργανώσεις, με την τεχνική, επίβλεψη και καθοδήγηση της Επιτροπής Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων. Σύμφωνα με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, το 10% της χρηματοδότησης προέρχεται από την Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Το υπόλοιπο των εξόδων λειτουργίας επιβαρύνει την οργάνωση που αναλαμβάνει το πρόγραμμα. Σε κάθε πρόγραμμα προσλαμβάνεται ένας καθοδηγητής εργασίας, που είναι υπεύθυνος για την εργοδότηση περιορισμένου αριθμού ατόμων.

Για την καλύτερη προώθηση του θεσμού της επαγγελματικής αποκατάστασης με στήριξη ή Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων έχει συνεργασία με ευρωπαϊκές οργανώσεις που ήδη εφαρμόζουν με επιτυχία το θεσμό. Τέτοιες οργανώσεις είναι οι KARE (Kildare Association of Parents and Friends of Handicapped People), OPEN (One Person Employment Network), ENABLE (Scottish Society for the Mentally Handicapped), EUSE (European Union of Supported Employment), MENCAP (The Royal Society for the Mentally Handicapped) και C.C.C..(Cheshire County Council).

Σήμερα λειτουργούν 9 προγράμματα αποκατάστασης με στήριξη σε διάφορες περιοχές της Κύπρου με πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα. Εργοδοτούνται γύρω στα 60 άτομα με ελαφριά ή μέτρια νοητική υστέρηση, σε διάφορους οικονομικούς τομείς, ιδιαίτερα στη βιομηχανία τροφίμων. Μελλοντικά αναμένεται ότι θα ξεκινήσει και η εργοδότηση ατόμων με σοβαρότερα προβλήματα. Η βασική ιδέα είναι να εργοδοτηθούν όσα άτομα το επιθυμούν, ανεξάρτητα από τη σοβαρότητα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν .

Διαδικασία Επαγγελματικής Αποκατάστασης.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός και οι υπόλοιποι επιστημονικοί συνεργάτες, θα πρέπει να ακολουθούν τα παρακάτω στάδια, ώστε το εκπαιδευσιμο άτομο να έχει μια επιτυχημένη επαγγελματική αποκατάσταση.

- Αξιολόγηση.

(Νοητικού επιπέδου, συμπεριφοράς, προσωπικότητας, ατομικής και κοινωνικής λειτουργικότητας, δεξιοτήτων, ενδιαφερόντων).

δ) Αθλητικά προγράμματα για άτομα με ειδικές ανάγκες (μπάσκετ, κολύμπι, πινγκ-πονγκ, χορός κ.λ.π.)

Το Κέντρο στήριξης υλοποιεί αθλητικά προγράμματα, σύμφωνα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της κάθε κατηγορίας ατόμων με ειδικές ανάγκες.

ε) Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι για άτομα με ειδικές ανάγκες».

Το πρόγραμμα αφορά άτομα με βαριές κινητικές και πολλαπλές αναπηρίες που δεν βγαίνουν σχεδόν ποτέ από το σπίτι, γεγονός που έχει πολύ σοβαρές συνέπειες τόσο για τους ίδιους όσο και για την οικογένειά τους και το γενικότερο κοινωνικό σύνολο. Υλοποιήθηκε πειραματικά για ένα χρόνο με την συνεργασία εθελοντών σπουδαστών από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Πάτρας. Τα αποτελέσματα ήταν πολύ σημαντικά για την προσέγγιση και την στήριξη των ατόμων αυτών και των οικογενειών τους.

στ) Δραστηριότητες ενημέρωσης – Ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας

Μια σειρά εκδηλώσεων πραγματοποιούνται προκειμένου να καταδειχθούν οι ιδιαίτερες ικανότητες των ατόμων με ειδικές ανάγκες και η δυνατότητά τους να συμμετέχουν στην κοινωνία ως ενεργά μέλη αυτής.

ζ) Μια άλλη δραστηριότητα του κέντρου είναι να επεμβαίνει σε διάφορες υπηρεσίες και κυρίως του Δήμου, ώστε να φτιάχνονται κάποια πράγματα που θα διευκολύνουν αυτούς που έχουν κάποιο πρόβλημα. Έτσι που να μην στερούνται τίποτα σε σχέση με τους υπόλοιπους πολίτες και να έχουν την ίδια ποιότητα ζωής: π.χ κατάλληλους δρόμους γι' αυτούς που αντιμετωπίζουν κινητικό πρόβλημα. Γι' αυτό το λόγο και το κέντρο είναι αρχιτεκτονικά κατασκευασμένο για εύκολη πρόσβαση πολιτικών με κινητικές δυσκολίες.

Το Κέντρο Στήριξης Πολιτών με Ειδικές Ανάγκες συνεργάζεται με:

- α) Το ίδρυμα Μέριμνα
- β) Το Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής
- γ) Τον ΟΑΕΔ
- δ) Τα Ειδικά σχολεία
- ε) Συλλόγους
- στ) Το ΠΙΚΠΑ.

Μελλοντικές δραστηριότητες – Προοπτικές ανάπτυξης του Κέντρου.

Οι δραστηριότητες που πρόκειται να αναπτυχθούν εστιάζονται στους παρακάτω άξονες:

Έρευνα – καταγραφή του προφίλ και των αναγκών που έχουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην περιοχή, προκειμένου να υπάρχει μια σαφής εικόνα της υπάρχουσας κατάστασης

Προσβασιμότητα: σκοπός είναι η συμμετοχή του Κοινωνικού Τομέα στον σχεδιασμό του οικιστικού περιβάλλοντος και δημοσίων κτιρίων, προκειμένου να γίνει η πόλη μας πιο προσπελάσιμη στα άτομα με σωματικές αναπηρίες.

Αθλητισμός – πολιτισμός: Η ανάπτυξη του αθλητισμού για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην πόλη μας, καθώς και η δυνατότητα συμμετοχής τους στα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής αποτελεί μια από τις βασικές προοπτικές του Κοινωνικού Τομέα.

Επαγγελματική ένταξη: Κατανοώντας την ανάγκη για εργασιακή απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ο Κοινωνικός Τομέας προωθεί και ενισχύει δραστηριότητες που αφορούν την επαγγελματική ένταξη των ατόμων αυτών. Η δημιουργία προστατευομένων εργαστηρίων και κοινωνικών συνεταιρισμών είναι βασικές κατευθύνσεις του Τομέα, που

στοχεύει στην ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στον επαγγελματικό και κοινωνικό στίβο.

Γενικότερα βασικός στόχος είναι η ευαισθητοποίηση του Δήμου και όλων των πολιτών της Πάτρας.

Μακροπρόθεσμα το προσωπικό τους κέντρου στοχεύει στην αυτοαναίρεσή του (του κέντρου), ώστε κάποτε να μην υπάρχει κάποιο ειδικό κέντρο για ΑΜΕΑ και να μπορούν να υπάρχουν άνετα μέσα στο κοινωνικό σύνολο χωρίς προβλήματα.

Το προσωπικό του Κέντρου σας προσκαλεί και υποστηρίζει ότι:
«Ερχόμενοι στο κέντρο θα συναντήσετε ανθρώπους που νοιάζονται.
Ερχόμενοι στο κέντρο θα βοηθήσετε στην διαμόρφωση υγιών
κοινωνικών στάσεων προς εκείνους που διαφέρουν. Η δική σας
ευαισθησία και παρουσία στο κέντρο θα στηρίξει και εμάς να
συνεχίσουμε με μεράκι το έργο μας».

**ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ
«Η ΜΕΡΙΜΝΑ».**

Το κέντρο αυτό, που βρίσκεται δίπλα στην Μονή Γηροκομείου, λειτουργεί από το 1969 και ένας από τους στόχους του είναι η εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάρτιση και κοινωνική ενσωμάτωση των Ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση.

Γενικότερα στο κέντρο γίνονται δεκτά άτομα παιδικής, εφηβικής, μετεφηβικής ηλικίας καθώς και ενήλικες και των δύο φύλων, έως 45 ετών με:

- Νοητική υστέρηση
- Ψυχοσωματικές και νευρωτικές διαταραχές
- Διαταραχές προσωπικότητας
- Ειδικές εξελικτικές διαταραχές.

Τα άτομα που φοιτούν στο θεραπευτικό κέντρο μπορούν να παραμένουν σε αυτό με την προϋπόθεση ότι εμφανίζουν εξέλιξη στον εκπαιδευτικό, επαγγελματικό και κοινωνικό τομέα (ανάλογα με την βαθμίδα στην οποία έχουν στηριχθεί).

Η Επιστημονική – Ψυχοπαιδαγωγική υπηρεσία περιλαμβάνει:

- Διαγνωστικό – Ψυχοθεραπευτικό – Συμβουλευτικό Σταθμό
- Ειδικό Νηπιαγωγό – Τμήμα προμαθησιακής αγωγής
- Τμήμα Προκατάρτισης – Υποστήριξης
- Τμήματα Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Κέντρα Προστατευμένης Εργασίας

Τα προγράμματα που εφαρμόζονται στο κέντρο και εξυπηρετούν το σκοπό του είναι τα εξής:

α). Παιδαγωγικά – Εκπαιδευτικά προγράμματα Αγωγής για παιδιά ηλικίας 5-10 ετών, που σαν στόχο έχουν την αυτοεξυπηρέτηση και ανεξαρτητοποίηση τους σε δραστηριότητες καθημερινής ζωής καθώς και την κοινωνικοποίησή τους.

β). Εκπαιδευτικά προγράμματα Υποστήριξης για άτομα άνω των 14 ετών που διαχωρίζονται σε δύο τμήματα:

- Το τμήμα Υποστήριξης για άτομα με χαμηλότερα επίπεδα νόησης.
- Το τμήμα Εκπαίδευσης μέσω Απασχόλησης, που προετοιμάζει άτομα ηλικίας 14 ετών με υψηλότερα επίπεδα νόησης, να ενταχθούν σε τμήματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα Εργαστηρίων Επαγγελματικής κατάρτισης απευθύνονται σε άτομα άνω των 16 ετών και στοχεύουν:

- α) στην διατήρηση και ενίσχυση των ήδη υπάρχουσων γνώσεων
- β) στην καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων σε συγκεκριμένα αντικείμενα εργασίας.

Τα εργαστήρια που υπάρχουν είναι τα εξής:

- 1) Επιπλοποιίας
- 2) Αγγειοπλαστικής
- 3) Κηπουρικής
- 4) Βιβλιοδεσίας
- 5) Ραπτικής.
- 6) Ξενοδοχειακής Υποστήριξης, το οποίο αποτελείται από δύο τμήματα, Μαγειρικής και Οικιακής Οικονομίας.

Άμεση σχέση με τα παραπάνω εργαστήρια έχει και το πρόγραμμα Προώθησης στην Απασχόληση κατά το οποίο γίνονται προσπάθειες για την τοποθέτηση των αποφοίτων σε θέσεις που βρίσκονται είτε στην ελεύθερη είτε στην προστατευμένη αγορά εργασίας.

Επίσης στο κέντρο παρέχονται Συνοδευτικές Υπηρεσίες μέσα από την εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικοποίησης, επικοινωνίας, ψυχολογικής στήριξης, λογοθεραπείας, μουσικής, και φυσικής αγωγής προς την ομάδα στόχου.

Καλό είναι να αναφερθούν και κάποιες καινοτόμες δράσεις, που αναπτύχθηκαν στο χώρο, από ομάδα εκπαιδευόμενων Κοινωνικών Λειτουργών, και έχουν οι εξής:

- Καινοτόμος δράση, για τα εργαστήρια επαγγελματικής κατάρτισης, θεωρήθηκε η Ομάδα Κοινωνικής Ευαισθητοποίησης – Διαφώτισης Εκπαιδευόμενων. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα το οποίο δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ ξανά στην Οργάνωση ενώ εξυπηρετούσε άμεσα την σκοπιμότητά της, με την συμβολή στην βελτίωση και εξέλιξη της κοινωνικής ανάπτυξης και ομαλοποίησης των εκπαιδευόμενων.

- Άλλη μια καινοτομία που πραγματοποιήθηκε ήταν η Θεατρική Ομάδα, κάτι που τα τελευταία χρόνια, δεν είχε συμπεριλάβει στο πρόγραμμα της το κέντρο.

Κάποιες άλλες δραστηριότητες, που προτάθηκαν από τις σπουδάστριες για την καλύτερη λειτουργία της οργάνωσης και που συμφωνούμε κι εμείς πάνω σε αυτές, είναι :

- Η δημιουργία Ομάδας Γονέων, η ύπαρξη της οποίας θα ολοκλήρωνε την ουσιαστική εξυπηρέτηση της ομάδας στόχου. Μια τέτοια ομάδα όμως απαιτεί σταθερό πρόσωπο – επαγγελματία, ώστε να διαφυλάσσονται οι γονείς από την συχνή αλλαγή προσώπων.

- Η δημιουργία προγράμματος εκπαίδευσης Εθελοντών για Βοήθεια ατόμων με Νοητική Υστέρηση, η οποία και πάλι απαιτεί ως οργανωτές και συντονιστές, επαγγελματίες της οργάνωσης, ώστε να επιτευχθεί ένα πρόγραμμα με διάρκεια χρόνων και συστηματική εποπτεία της πορείας του.

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΑΜΕΑ.

Το Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων, Παράρτημα Πάτρας, ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, εποπτευόμενο από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας σκοπό έχει: την φυσική, κοινωνική και επαγγελματική αναπροσαρμογή και εκπαίδευση ΑΜΕΑ από 15 ετών και άνω καθώς και την παραπέρα μέριμνα για την Αποκατάσταση τους στην αγορά εργασίας.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ Ε.Ι.Α.Α.

Αναπηρία δεν σημαίνει ανικανότητα. Για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, η ανεργία αποτελεί διπλή αναπηρία, γιατί τα απομονώνει στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής. Για να διεκδικήσει όμως κάποιος σήμερα μια θέση στην αγορά εργασίας, όπου ο συναγωνισμός είναι τεράστιος και απαιτούνται ιδιαίτερα προσόντα και εξειδίκευση, θεωρείται απαραίτητη η επαγγελματική κατάρτιση.

Πολύ περισσότερο κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο για τα ΑΜΕΑ, τα οποία μέσα σε μια κοινωνία συνήθως εχθρική, καλούνται κάθε στιγμή να αποδείξουν ότι έχουν ικανότητες και επομένως, στην κατάλληλη θέση και μετά από σωστή εκπαίδευση μπορούν να αποδώσουν πολλά.

Η απασχόληση είναι αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου και καθήκον όλων είναι η προσέγγιση του θέματος, όχι επιφανειακά, αλλά

στην πλήρη διάστασή του. Πρέπει να γίνει συνείδηση ότι η επαγγελματική κατάρτιση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες δεν είναι δαπάνη, είναι "Κοινωνική Επένδυση" για το παραγωγικό μέλλον της χώρας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ Ε.Ι.Α.Α.

Για την αντιμετώπιση του απαράδεκτου φαινομένου της δια βίου ανεργίας των ΑΜΕΑ και του κοινωνικού στιγματισμού που αυτό συνεπάγεται, το Ε.Ι.Α.Α. Παράρτημα Πάτρας υλοποιεί προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης αυτών των ατόμων.

Συγκεκριμένα μέσα από ενέργειες Προκατάρτισης, Κατάρτισης, Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών αλλά και ενέργειες Προώθησης στην Απασχόληση, ο φορέας αυτός στοχεύει στην εξασφάλιση μιας αποτελεσματικότερης και μονιμότερης ένταξης / επανένταξης των ΑΜΕΑ στην αγορά εργασίας και την βελτίωση του προσωπικού και οικογενειακού τους εισοδήματος. Έτσι λοιπόν υπάρχουν τα εξής προγράμματα:

A. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΟΠΤΙΚΗΣ – ΡΑΠΤΙΚΗΣ.

Οι καταρτιζόμενοι εκπαιδεύονται στην κοπή και ραφή διαφόρων ενδυμάτων, επίσης εκπαιδεύονται να χρησιμοποιούν και να συντηρούν τις Ραπτικές Μηχανές. Στους καταρτιζόμενους παρέχεται επίδομα παρακολούθησης (Υπουργ. Αποφ. 109734/16-10-98/ ΦΕΚ 1103/13/22-10-98).

B. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΛΕΚΤΙΚΗΣ

Οι καταρτιζόμενοι εκπαιδεύονται στην παραγωγή πλεκτών ενδυμάτων με την χρήση πλεκτικών μηχανών. Επίσης εκπαιδεύονται να

χειρίζονται και να συντηρούν τις πλεκτομηχανές και γενικά τα μηχανήματα ενός πλεκτηρίου. Στους καταρτιζόμενους παρέχεται επίδομα παρακολούθησης (Υπουρ. Αποφ. 109734/16-10-98/ΦΕΚ 1103/13/22-10-98).

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΕΙ ΤΟ Ε.Ι.Δ.Α.

- ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ.

Για την φυσική αποκατάσταση, βελτίωση και συντήρηση σε καλή φυσική κατάσταση των ατόμων με κινητά προβλήματα, στο Φυσικοθεραπευτήριο, που είναι πλήρως εξοπλισμένο, παρέχονται:

- Υδροθεραπεία
- Παραφινόλουτρα
- Ηλεκτροθεραπεία
- Ηλεκτρομαλάξεις
- Έλξεις αυχενικής και οσφυϊκής μοίρας
- Κινησιοθεραπεία μετά Χειρομαλάξεων
- Μηχανοθεραπεία.

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, υπάρχει συνεργασία με διάφορα Ταμεία, όπως: ΟΓΑ, ΤΑΞΥ, ΙΚΑ, ΤΕΒΕ, ΔΗΜΟΣΙΟ, ενώ τα άτομα που δεν μπορούν να μετακινηθούν προς και από το φυσικοθεραπευτήριο, μεταφέρονται με τα Υπηρεσιακά αυτοκίνητα.

- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί του Φορέα με την πολυετή εμπειρία τους στην Αποκατάσταση ΑΜΕΑ παρέχουν στους καταρτιζόμενους Συνοδευτικές, Υποστηρικτικές Υπηρεσίες προκειμένου να υποστηρίξουν την κοινωνική τους ένταξη.

Οι Συνοδευτικές – Υποστηρικτικές αυτές Υπηρεσίες, είναι :

- Κοινωνική στήριξη τόσο σε ατομικό όσο και σε οικογενειακό και συλλογικό επίπεδο.
- Αποκατάσταση των σχέσεων με την οικογένεια, όπου έχουν διαταραχθεί.
- Συμβουλευτική για την Κοινωνική Ένταξη / Επανένταξη Α.Μ.Ε.Α
- Βοήθεια για τα μέλη της οικογένειας, των συμμετεχόντων στα προγράμματα κατάρτισης.
- Ευαισθητοποίηση του κοινού και των εργοδοτών
- Πληροφόρηση των ΑΜΕΑ για την Νομοθεσία, Παροχές, Δικαιώματα, που τους αφορούν

Το εξειδικευμένο προσωπικό του Ε.Ι.Α.Α. είναι σε θέση να ενημερώνει σε καθημερινή βάση αλλά και να παρέχει κάθε υποστήριξη στα ΑΜΕΑ που το έχουν ανάγκη.

Οι προϋποθέσεις συμμετοχής στα προγράμματα κατάρτισης του Ε.Ι.Α.Α Πάτρας είναι οι εξής:

- Γνωμάτευση της αναπηρίας
- Πιστοποιητικό σπουδών
- Κάρτα ανεργίας του ΟΑΕΔ.

Αξίζει να αναφερθεί ότι στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης, εκπαιδευόμενοι Κοινωνικοί Λειτουργοί, πραγματοποίησαν έρευνα με

σκοπό τη διερεύνηση της στάσης των εργοδοτών προς τα ΑΜΕΑ. Η έρευνα, συντονιζόταν από τις υπεύθυνες Κοινωνικές Λειτουργούς της υπηρεσίας του Ε.Ι.Α.Α. και τα μηνύματα που δέχτηκαν ήταν θετικά.

Σωματείο ΣΚΑΠΑΝΕΑΣ (Λευκωσία).

Το Σωματείο ΣΚΑΠΑΝΕΑΣ ιδρύθηκε το Μάρτιο του 1997 από γονείς και φίλους ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Στο ΣΚΑΠΑΝΕΑ υπάρχει η πίστη ότι η προσπάθεια για ένταξη σε επαγγελματικούς χώρους, δημιουργεί ανοίγματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες προς την κοινωνία.

Η εμφάνιση του σωματείου έφερε ελπίδα και φώτισε όπως τον ήλιο, κάποια απογοητευμένα και σκυθρωπά πρόσωπα.

Πρωτοπόρησε στον τομέα των υπηρεσιών του και έτσι οι εμπνευστές του, τον ονόμασαν ΣΚΑΠΑΝΕΑ.

Σκοποί και Στόχοι του ΣΚΑΠΑΝΕΑ.

Α. Η εφαρμογή προγραμμάτων με στήριξη, συμπαράσταση και καθοδήγηση για επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Β. Η προώθηση προγραμμάτων ψυχαγωγίας, κοινωνικοποίησης και ένταξης τους, στο κοινωνικό σύνολο.

Γ. Η παροχή ψυχολογικής και ηθικής στήριξης προς τις οικογένειες των ατόμων που εργοδοτούνται.

Θεσμός:

Η επαγγελματική αποκατάσταση με στήριξη είναι ο θεσμός μέσα από τον οποίο βοηθούνται άτομα με ειδικές ανάγκες, τα οποία για διάφορους λόγους, δεν μπορούν να τοποθετηθούν ή να παραμείνουν εργαζόμενοι στην ανοικτή αγορά εργασίας. Το σχέδιο εγκρίθηκε το 1995 από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Το Σωματείο ΣΚΑΠΑΝΕΑΣ εργάζεται καλλιεργώντας θετικές στάσεις τόσο μέσα στην οικογένεια όσο και στο επαγγελματικό περιβάλλον.

Γι' αυτό πρέπει η όλη προσπάθεια να αντιμετωπίζεται χωρίς τις παραδοσιακές προκαταλήψεις, αλλά και χωρίς αίσθημα οίκτου και φιλανθρωπίας.

Οι ίδιοι εργοδότες παρ' όλες τις αρχικές τους επιφυλάξεις, διαπιστώνουν στην πορεία ότι εκτός από την εξυπηρέτηση της οικονομικής και κατ' επέκταση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων αυτών, εξυπηρετεί και τα δικά τους συμφέροντα, αφού τα άτομα αυτά αποτελούν υπόδειγμα εργαζομένων.

Στον πρώτο χρόνο της λειτουργίας του το Σωματείο κατάφερε να εργοδοτήσει 20 άτομα σε διάφορους χώρους εργασίας. Επιδίωξη του είναι η πλήρης ενσωμάτωση των ατόμων στον εργασιακό χώρο έτσι ώστε να έχει τη δυνατότητα (το σωματείο) να βοηθήσει και άλλα άτομα τα οποία ενδιαφέρονται.

Ίδρυμα Χριστού Στέλιου Ιωάννου (Λευκωσία).

Η φιλοσοφία πάνω στην οποία στηρίζεται η λειτουργία του Ίδρυματος, είναι η αντιμετώπιση των ατόμων με πνευματική υστέρηση ως ανθρώπων με ανάγκες, αισθήματα, δικαιώματα, ικανότητες, ενδιαφέροντα αλλά και υποχρεώσεις. Κάθε άτομο αντιμετωπίζεται ως μια μοναδική και ανεπανάληπτη οντότητα, με τις ιδιομορφίες και τις ιδιαιτερότητές του. Μέσα στα πλαίσια της αρχής της **Εξατομίκευσης** – που μαζί με εκείνη της **Ομαλοποίησης** αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της λειτουργίας του ιδρύματος, διασφαλίζοντας την αποφυγή της «ισοπέδωσης» και της «ιδρυματοποίησης» - επιδιώκεται η ανάπτυξη όλων των δυνατοτήτων του ατόμου στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό και η προσφορά ευκαιριών σ' αυτό για μια ποιοτικά καλύτερη ζωή κοντά στους άλλους συνανθρώπους του.

A. Προκαταρτικές εξετάσεις υποψηφίων για πρόσληψη – Ψυχοπαιδαγωγική επιτροπή.

Οι υποψήφιοι για πρόσληψη αναφέρονται στο Ίδρυμα από το Γραφείο Ευημερίας, τις κατά τόπους σχολές ή τις οικογένειές τους. Η διαδικασία εξέτασής τους αρχίζει με συνάντηση της οικογένειας και του υποψήφιου με τον Κοινωνικό Λειτουργό του Ίδρυματος, ο οποίος και θα ετοιμάσει κοινωνικολειτουργική έκθεση για το ατομικό ιστορικό του υποψήφιου και την κατάσταση της οικογένειάς του. Ταυτόχρονα, ο υποψήφιος θα εξεταστεί και από την Ψυχολόγο του Ίδρυματος, η οποία, αφού κάνει την διάγνωσή της για το νοητικό του επίπεδο και τα διάφορα προβλήματα και αναπηρίες του, θα ετοιμάσει τη δική της έκθεση. Στο μεταξύ η Νοσοκόμα παραπέμπει τον υποψήφιο για διάφορες αναλύσεις, ακτινογραφήσεις και άλλες ιατρικές εξετάσεις.

Οι εκθέσεις όλων των ειδικών παρουσιάζονται στην συνέχεια στην **Ψυχοπαιδαγωγική Επιτροπή** του Ιδρύματος, στην οποία συμμετέχουν και εκπρόσωποι του Τμήματος Ευημερίας και του Υπουργείου Υγείας, για την λήψη της απόφασης. Η Επιτροπή θα αποφασίσει για τον υποψήφιο με βάση τα κριτήρια εισδοχής του Ιδρύματος. Παρά το γεγονός ότι η απόφαση λαμβάνεται από μια πολυεπιστημονική ομάδα, κάθε περίπτωση εξετάζεται ατομικά και λαμβάνονται υπόψη όλες οι ατομικές διαφορές, προβλήματα και ανάγκες, τόσο του υποψηφίου όσο και της οικογένειάς του.

Β. Εισδοχή.

Ο κάθε υποψήφιος μετά την απόφαση για πρόσληψη εντάσσεται σε μια **Ομάδα Εισδοχής**. Η φοίτησή του σ' αυτή, μπορεί να διαρκέσει από μερικές εβδομάδες, μέχρι ένα χρόνο, ανάλογα με την κατάστασή του, την προηγούμενη εκπαίδευση του και την πρόοδό του. Στόχοι των Ομάδων Εισδοχής είναι η προσαρμογή του υποψηφίου στο Ίδρυμα, η περαιτέρω διάγνωση των ικανοτήτων και ο προγραμματισμός της εκπαίδευσής του.

Γ. Εκπαίδευση.

Την φοίτηση στην ομάδα εισδοχής, ακολουθεί χρονικά η φοίτηση στην **Ομάδα Εκπαίδευσης**. Αυτή, μπορεί να διαρκέσει από ένα μέχρι τέσσερα χρόνια και πάλι ανάλογα με την κατάσταση, την προηγούμενη εκπαίδευση και την πρόοδο του μαθητή. Στις ομάδες εκπαίδευσης προσφέρεται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής, που αρχίζει από τα απλά βασικά μαθήματα, όπως την Ατομική Φροντίδα, την Κοινωνική Ανάγνωση, την Κοινωνική Αριθμητική, προχωρεί στη Μαγειρική, τη Σεξουαλική Αγωγή και την χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και φτάνει μέχρι την Γυμναστική, Μουσική, Τέχνη κ.α.

Δ. Προεπαγγελματική Εκπαίδευση.

Η φοίτηση στην Υπηρεσία Εισδοχής – Εκπαίδευσης ολοκληρώνεται με την ένταξη του μαθητή στην **Ομάδα Προεπαγγελματικής Εκπαίδευσης**. Σ' αυτή, πέρα από την θεωρητική και πρακτική επαγγελματική κατάρτιση, του δίνεται η ευκαιρία να επισκεφθεί όλα τα Εργαστήρια και να δοκιμάσει στην πράξη όλα τα επαγγέλματα που προσφέρονται στο Ίδρυμα για εκπαίδευση. Αυτό θα τον βοηθήσει να κάνει την σωστή επιλογή για τον κλάδο επαγγελματικής κατάρτισης που θα ακολουθήσει.

Ε. Επαγγελματική Εκπαίδευση.

Το ίδρυμα διαθέτει συνολικά επτά **Εργαστήρια**, στα οποία οι τρόφιμοι του εκπαιδεύονται και απασχολούνται επαγγελματικά. Το ένα από αυτά είναι ένα μεγάλο **Εργαστήριο Παραγωγής**, που έχει κτιστεί από το Σύνδεσμο Φίλων του ιδρύματος, για παραγωγική απασχόληση ατόμων που δεν μπορούν ή δεν μπορούν ακόμα να απασχοληθούν στην ελεύθερη αγορά.

Οι βασικοί επαγγελματικοί τομείς που προσφέρει το ίδρυμα είναι: **Ραπτική, Πλεκτική, Κέντημα, Καλαθοπλεκτική, Ξυλουργική, Επαναληπτική Εργασία, Συναρμολογήσεις, Συσκευασία, Γεωργικά και το Πλυντήριο.**

Οι απασχολούμενοι στα εργαστήρια έχουν την ευκαιρία, όπου χρειάζεται, να παρακολουθήσουν συμπληρωματικά εκπαιδευτικά προγράμματα για διατήρηση και συμπλήρωση των γνώσεών τους. Επίσης συμμετέχουν σε όλες τις θεραπευτικές, κοινωνικές, αθλητικές, ψυχαγωγικές και άλλες δραστηριότητες που προσφέρει το ίδρυμα μέσα στα

πλαίσια της προσπάθειάς του για ολοκληρωμένη και πολύπλευρη ανάπτυξη των ικανοτήτων και της προσωπικότητας κάθε ατόμου ξεχωριστά.

Στ. Αποκατάσταση.

Η Υπηρεσία Απασχόλησης – Αποκατάστασης έχει την ευθύνη και για την παρακολούθηση εκείνων που ήδη έχουν βρει το δρόμο τους και εργάζονται στην ελεύθερη αγορά. Ξενοδοχεία, Ζαχαροπλαστεία, Πλυντήρια, Αποθήκες, Σταθμοί βενζίνης, Οικοδομές, Εργοστάσια επίπλων, Βιομηχανίες, είναι μερικοί από τους επαγγελματικούς τομείς στους οποίους εργοδοτούνται με επιτυχία πρώην τρόφιμοι του ιδρύματος. Με τακτικές επισκέψεις και την προσφορά κάθε είδους υποστηρικτικής βοήθειας στους ίδιους και τους εργοδότες τους και χωρίς να αποκλείεται και το ενδεχόμενο επιστροφής τους στο ίδρυμα για επανεκπαίδευση, καταβάλλεται προσπάθεια να κρατήσουν για πάντα αυτό που με τόσους κόπους κατόρθωσαν.

Μια ισότιμη θέση στην κοινωνία.

Διαμονή

Οι 45 από τους 165 τροφίμους του Ιδρύματος είναι οικότροφοι. Η διαμονή στα **Οικοτροφεία** δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά είναι το μέσο για να μπορέσουν να φοιτήσουν στο Ίδρυμα άτομα, που κατοικούν μακριά, δεν έχουν οικογένειες, ή οι οικογένειες τους αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα. Για να μη διακοπούν οι δεσμοί με την οικογένεια και για να αποφευχθεί η ιδρυματοποίηση, οι οικότροφοι επιστρέφουν στα σπίτια τους τα Σαββατοκύριακα, τις αργίες και τις διακοπές. Η ζωή στα 4 Οικοτροφεία της **Υπηρεσίας Διαμονής-Διατροφής**, οργανώνεται κατά το πρότυπο μιας οικογένειας. Παρόλο που κάθε οικότροφος έχει το δικό του ατομικό

δωμάτιο, συμμετέχει ενεργά στη ζωή και τις δραστηριότητες του «σπιτιού του», στο οποίο ο και η Λειτουργός Οικοτροφείου αντιπροσωπεύουν τους γονείς και οι οικότροφοι τα παιδιά.

Στόχοι Οικοτροφείων

Τα Οικοτροφεία δεν είναι μόνο χώροι διαμονής, αλλά και χώροι εκπαίδευσης. Μέσα από την καθημερινή φροντίδα για την ατομική καθαριότητά τους, τη φροντίδα του δωματίου και του σπιτιού τους, τα ψώνια και το μαγείρεμα, τις εξόδους, τις διάφορες ασχολίες και την ψυχαγωγία τους, οι οικότροφοι προετοιμάζονται για τη σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό ανεξαρτητοποίηση τους. Η **ανεξαρτητοποίηση** αυτή αποτελεί τον κύριο στόχο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των Οικοτροφείων και προϋπόθεση για τη μετακίνηση των οικότροφων σε άλλες, πιο ανεξάρτητες συνθήκες διαμονής, όπως είναι οι **Ενταγμένες Οικιστικές Μονάδες**, που έχει κτίσει ο Σύνδεσμος Φίλων του Ιδρύματος, στα Λατσίδια.

Πολυεπιστημονική Προσέγγιση

Μια μοναδική ιδιαιτερότητα του Ιδρύματος, είναι η ικανοποίηση όλων των αναγκών του κάθε ατόμου με πνευματική καθυστέρηση, με ψηλού επιπέδου υπηρεσίες, οι οποίες όμως να εξακολουθούν να είναι ανθρώπινες.

Αυτό επιτυγχάνεται με την **πολυεπιστημονική προσέγγιση**, στην οποία ειδικοί διαφόρων ειδικοτήτων, όπως ο **Ψυχολόγος**, ο **Κοινωνικός Λειτουργός**, ο **Φυσιοθεραπευτής**, ο **Λογοθεραπευτής**, ο **Νοσοκόμος** κ.α., ο καθένας από τη δική του σκοπιά, προσπαθούν να βοηθήσουν κάθε άτομο

ξεχωριστά να ξεπεράσει τα προβλήματά του, να ικανοποιήσει τις ανάγκες του και να αναπτύξει τις δυνατότητές του.

Θεραπευτική Αγωγή

Μέσα στα πλαίσια της πολυεπιστημονικής προσέγγισης του, το Ίδρυμα προσφέρει μια μεγάλη ποικιλία θεραπευτικών και άλλων προγραμμάτων. Τα προγράμματα αυτά εκτός από την απαραίτητη Ιατροφαρμακευτική και Οδοντιατρική περίθαλψη, τη **Φυσιοθεραπεία, Λογοθεραπεία, Υδροθεραπεία, Ψυχοθεραπεία** κ.ά. φθάνουν μέχρι τη θεραπευτική αγωγή μέσω της **Μουσικής, της Κίνησης, του Χορού, της Ιππασίας, της Τέχνης** και άλλων δραστηριοτήτων που σταδιακά, αποβάλλουν το θεραπευτικό τους χαρακτήρα και γίνονται τρόπος μιας ποιοτικά καλύτερης ζωής.

Δραστηριότητες

Έχοντας μια ευρύτερη αντίληψη του ρόλου και της αποστολής του, το Ίδρυμα δεν περιορίζει την προσφορά του στα στενά πλαίσια των προγραμμάτων και υπηρεσιών του.

Για ικανοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων αναγκών και ενδιαφερόντων των τροφίμων του και για την προσφορά ευκαιριών για μια καλύτερης ποιότητας ζωή, το Ίδρυμα οργανώνει μια μεγάλη ποικιλία εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων, που περιλαμβάνουν εκδρομές, επισκέψεις, κατασκηνώσεις, ταξίδια, ανταλλαγές με άλλες χώρες, μουσική, χορό, δράμα, ζωγραφική, αθλητισμό, ψυχαγωγία κ.ά.

Επίσης οργανώνει επιμορφωτικά προγράμματα, όχι μόνο για το προσωπικό του, αλλά και για εκείνο όλων των Σχολών και Ιδρυμάτων της Κύπρου, κάθε είδους εκδηλώσεις για τους γονείς και τις οικογένειες, και

μια μεγάλη ποικιλία **διαφωτιστικών δραστηριοτήτων**, με σκοπό την όσο το δυνατό μεγαλύτερη ενημέρωση της κοινωνίας, για απαλλαγή από την άγνοια και προκατάληψη και καλύτερη αποδοχή των ατόμων με πνευματική καθυστέρηση.

Ο Σύνδεσμος Φίλων

Είναι φυσικό πως ένα Ίδρυμα που στοχεύει στην ένταξη ατόμων με πνευματική καθυστέρηση στην κοινωνία, δεν μπορεί να πετύχει τους στόχους του χωρίς την ενεργό ανάμειξη και συμπαράσταση του κοινωνικού συνόλου. Αυτό ήταν το σκεπτικό πίσω από την ίδρυση του Συνδέσμου Φίλων του Ιδρύματος Χρίστου Στέλιου Ιωάννου, που αποτελεί την οργανωμένη έκφραση της κοινωνικής αλληλεγγύης προς το Ίδρυμα και που σύμφωνα με το Καταστατικό του, αποβλέπει στην με κάθε τρόπο **ενίσχυση του έργου του, στην προαγωγή της ευημερίας των τροφίμων του και την ενίσχυση και συμπαράσταση των οικογενειών τους**. Ήδη ο Σύνδεσμος Φίλων οργανωμένος με δεκάδες Επιτροπές και Υπεπιτροπές σε όλη την Κύπρο και το εξωτερικό, δικαίωσε απόλυτα το σκοπό της ίδρυσής του.

Ουσιαστική και έμπρακτη συμπαράσταση

Η ουσιαστική και έμπρακτη συμπαράσταση του Συνδέσμου Φίλων προς το Ίδρυμα, φαίνεται μέσα από τη μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων με τις οποίες ο Σύνδεσμος ήρθε αρωγός στο έργο του. Η επιμόρφωση του προσωπικού, ο εμπλουτισμός του εξοπλισμού, η χρηματοδότηση πρωτοποριακών προγραμμάτων, οι ανταλλαγές με άλλες χώρες, η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των τροφίμων, η ενίσχυση των αθλητικών προγραμμάτων, η οργάνωση ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, η

διαφώτιση της κοινωνίας είναι λίγοι μόνο από τους τομείς δραστηριοποίησης του Ιδρύματος που ενισχύθηκαν από το Σύνδεσμο Φίλων. Μα πιο πολύ εκείνο που καταξιώνει την ύπαρξη του Συνδέσμου, είναι ο ενθουσιασμός, η ανεπιτήδευτη αγάπη και η ειλικρινής και απεριόριστη αποδοχή που επιδεικνύουν τα μέλη του προς τους τροφίμους του Ιδρύματος.

Διεθνές Παζάρι

Κύρια ετήσια εκδήλωση, βασικός χρηματοδότης, και απόλυτος εκφραστής του πνεύματος του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης, είναι το Διεθνές Παζάρι που διοργανώνει κάθε Οκτώβρη ο Σύνδεσμος Φίλων, με σύνθημα «**μέρα στοργής και κατανόησης**». Στην οργάνωση του εμπλέκονται εκατοντάδες μέλη του Συνδέσμου, μέλη διπλωματικών αποστολών και εθελοντές από την Κύπρο και το εξωτερικό. Είναι ένα πανηγύρι χαράς, προσφοράς και ανθρωπισμού που καθιερώθηκε σαν η μεγαλύτερη μονοήμερη φιλανθρωπική εκδήλωση της Κύπρου, η φήμη της οποίας ξεπέρασε ήδη προ πολλού τα γεωγραφικά σύνορα του νησιού μας.

Είδη ρουχισμού, είδη χειροτεχνίας, ξηρά λουλούδια, φυτά, καλλυντικά, είδη παντοπωλείου, μπαχαρικά, ποτά, είναι μερικά μόνο από τα είδη που διατίθενται σε πολύ χαμηλές τιμές ενώ στα εστιατόρια, την καφετηρία και το ζαχαροπλαστείο πωλούνται φαγητά και γλυκά από διάφορες χώρες. Η μεγάλη επιτυχία του Παζαριού συμπληρώνεται με το λαχείο του, καλλιτεχνικό του πρόγραμμα και τη μεγάλη ποικιλία παιχνιδιών που προσφέρει.

Τα μεγάλα έργα του Συνδέσμου Φίλων

Το σημαντικό έργο και η πολύχρονη ουσιαστική προσφορά του Συνδέσμου Φίλων καταξιώθηκε με τη συμπλήρωση δύο μεγάλων έργων, του Εργαστηρίου Παραγωγής και των Ενταγμένων Οικιστικών Μονάδων.

Το **Εργαστήριο Παραγωγής** που κτίστηκε στο Χώρο του Ιδρύματος με τη σημαντική οικονομική βοήθεια του ζεύγους Σύλβιας και Αθου Χριστοδούλου, είναι χώρος επαγγελματικής απασχόλησης ατόμων με πνευματική καθυστέρηση, που δεν μπορούν να εργοδοτηθούν στην ελεύθερη αγορά.

Οι **Ενταγμένες Οικιστικές Μονάδες** κτίστηκαν στα Λατσιά, με τη σημαντική οικονομική ενίσχυση του Δάκη και της Λιέτας Ιωάννου. Είναι ένα μικρό συγκρότημα διαμερισμάτων, στα οποία διαμένουν τρόφιμοι του Ιδρύματος που έχουν ανεξαρτητοποιηθεί σε βαθμό που να μπορούν να ζήσουν με μικρή μόνο επίβλεψη μέσα στην κοινωνία.

Ένα τρίτο μεγάλο έργο που προωθεί ο Σύνδεσμος Φίλων σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Γονέων και τη γενναιόδωρη βοήθεια του ζεύγους Ιωάννου, είναι η ανέγερση της **Στέγης Ενηλίκων** που θα δώσει απάντηση στο αγωνιώδες ερώτημα των γονιών, για το τι θα γίνουν τα παιδιά τους όταν οι ίδιοι δε θα υπάρχουν. Η Στέγη θα κτιστεί σε Χώρο που παραχώρησε η Κυβέρνηση δίπλα από το Ίδρυμα.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αν και στο παρελθόν έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες για τα Α.Μ.Ε.Α, θεωρούμε ότι μια τόσο εξειδικευμένη μελέτη – έρευνα δεν έχει υλοποιηθεί.

Ο όρος "νοητική υστέρηση", πιστεύουμε ότι είναι παρεξηγημένος και αυτό γιατί μια μεγάλη μερίδα πολιτών δεν γνωρίζει τις ιδιαιτερότητες των ατόμων αυτών. Έτσι όλα τα άτομα με νοητική υστέρηση, θεωρούνται ανήμπορα και ανίκανα. *(εξαιρετικά σπάνια)*

Η καταγραφή των υπηρεσιών που υπάρχουν γι' αυτά τα άτομα παρέχει πληροφορίες τόσο για τα ίδια, αλλά και για τους υπόλοιπους που βρίσκονται κοντά τους, είτε είναι γονείς, είτε είναι εργοδότες. Επίσης κύριος στόχος μας είναι η ευαισθητοποίηση των εργοδοτών, που αποτελεί και την βασική προϋπόθεση για την πρόσληψη ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση.

Η αποκατάσταση της λανθασμένης εντύπωσης που έχουν οι εργοδότες για τα εκπαιδύσιμα άτομα, ήταν ένα από τα κίνητρα μας για αυτή την εργασία.

Επίσης, με τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί, ίσως συμβάλλουμε στην ενημέρωση των εργοδοτών για τα υπάρχοντα προγράμματα αλλά και ίσως βοηθήσουμε τους υπεύθυνους φορείς (Ε.Ι.Α.Α, ΟΑΕΔ κ.λ.π.) να απευθυνθούν σε εργοδότες που ενδιαφέρονται πραγματικά να προσλάβουν άτομο με ελαφρά νοητική υστέρηση.

Ευελπιστούμε ότι η έρευνά μας, που μπορεί να θεωρηθεί και πιλοτική, λόγω του μικρού αριθμού δείγματος, δεν θα είναι και η τελευταία, αλλά να αποτελέσει ερέθισμα για κάποιους άλλους ερευνητές.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ.

1. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της έρευνας είναι να «σφυγμομετρήσει» την αγορά εργασίας σε ό,τι αφορά την πρόσληψη ατόμων με νοητική υστέρηση, την γνώμη και συμπεριφορά, τις δυνατότητες απορρόφησης και γενικά την στάση των εργοδοτών της συγκεκριμένης περιοχής έναντι των ατόμων με νοητική υστέρηση που περάτωσαν την παρακολούθηση των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κοινωνικής αποκατάστασης.

2. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ – ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ.

Οι επιμέρους μας στόχοι είναι να εξετάσουμε:

- α) την στάση των εργοδοτών έναντι της νοητικής υστέρησης
- β) την στάση των εργοδοτών έναντι των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση
- γ) τους παράγοντες που επηρεάζουν την στάση τους αυτή.
- δ) τις αντιλήψεις των εργοδοτών για τα παρεχόμενα προγράμματα.

Σύμφωνα με τους παρακάτω στόχους, οι υποθέσεις είναι:

- α) Υποθέτουμε ότι αν ο/η εργοδότης έχει συγγενή ή γνωστό που να είναι άτομο με ειδικές ανάγκες, η στάση του θα είναι θετική.
- β) Υποθέτουμε ότι αν οι εργοδότες είναι προκατειλημμένοι αρνητικά λόγω της μη επαρκούς ενημέρωσης τους, δεν θα προσλάβουν εκπαιδεύσιμα άτομα.
- γ) Υποθέτουμε ότι αν τα προγράμματα επιχορηγούνται η στάση των εργοδοτών θα είναι θετική.

δ) Υποθέτουμε ότι αν κάποιος ειδικός (όπως κοινωνικός λειτουργός) αποτελέσει τον συνδετικό κρίκο μεταξύ εργοδότη – υποψηφίου εργαζομένου, θα δημιουργηθούν ευνοϊκότερες συνθήκες για την μελλοντική πρόσληψη.

ΔΕΙΓΜΑ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.

Το δείγμα της έρευνας αποτελούν εργοδότες, που η επιλογή τους έγινε τυχαία. Ως όργανο μέτρησης χρησιμοποιήθηκε, γραπτό ερωτηματολόγιο – συνέντευξη, το οποίο συμπληρώθηκε ανώνυμα, είτε με τηλεφωνική επικοινωνία, είτε με επισκέψεις στους χώρους εργασίας. Οι επαγγελματικοί αυτοί χώροι είναι: βιομηχανίες, βιοτεχνίες, ζαχαροπλαστεία, σούπερ – μάρκετ, κατασκευή κεραμικών, φυτώρια, πιτσαρίες, αρτοποιεία, καθαριστήριο, βενζινάδικα.

Συνολικά απαντήθηκαν 61 ερωτηματολόγια, 41 στην Πάτρα και 20 στην Λευκωσία. Το ερωτηματολόγιο περιείχε 33 ερωτήσεις, οι 13 είναι ανοικτού τύπου, οι 7 είναι πολλαπλής επιλογής και οι υπόλοιπες 13 είναι διχοτομικές με απάντηση ΝΑΙ ή ΟΧΙ.

Όσον αφορά το περιεχόμενο των ερωτήσεων, οι πρώτες 5 αφορούν τα δημογραφικά στοιχεία, οι επόμενες 4 (6-9) αφορούν την επιχείρηση του εργοδότη, οι επόμενες 19 (10-29) στοχεύουν στην άντληση πληροφοριών για την στάση των εργοδοτών προς τα εκπαιδεύσιμα άτομα και οι τελευταίες 4 (30-33), αναφέρονται στην συμβολή του Κοινωνικού Λειτουργού ή κάποιου άλλου ειδικού, για την πρόσληψη ατόμου με ελαφρά νοητική υστέρηση.

Η όλη διαδικασία για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, διήρκεσε 3 μήνες για τους παρακάτω λόγους:

Οι επιχειρήσεις στην Πάτρα αλλά και στη Λευκωσία είναι ελάχιστες και κάποιοι από τους εργοδότες, είτε αρνήθηκαν να μας απαντήσουν, είτε η επιχείρησή τους υπολειπομένη. Επίσης αρκετές επιχειρήσεις ήταν οικογενειακές, δεν απασχολούσαν προσωπικό και δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν οι ιδιοκτήτες στα ερωτήματά τους. Για κάποιους εργοδότες

υπήρχε έντονη δυσκολία να μας αφιερώσουν χρόνο, για να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο, γι' αυτό και έπρεπε να επιμείνουμε αρκετές φορές.

Θα θέλαμε να αναφέρουμε ότι σκοπεύαμε να πάρουμε συνεντεύξεις και από γονείς παιδιών με ελαφρά νοητική υστέρηση, ώστε να έχουμε και πιο ολοκληρωμένη εικόνα της σημερινής πραγματικότητας.

Συγκεκριμένα απευθυνθήκαμε στο θεραπευτικό κέντρο "ΜΕΡΙΜΝΑ", όπου το Διοικητικό του Συμβούλιο, απεδέχθη το αίτημα μας, έπειτα από την ανάλογη αίτηση που τους κατατέθηκε. Διαπιστώθηκε όμως ότι μέλος του επιστημονικού προσωπικού, συγκεκριμένα η Ψυχολόγος, κ.α. Τσακάλου, είχε ήδη αρχίσει μια έρευνα προς τους γονείς, που πλησίαζε πλέον προς το τέλος της.

Επειδή κάποιες από τις ερωτήσεις της που απεύθυνε στους γονείς, απαντούσαν και στα δικά μας ερωτήματα, θεωρήσαμε ότι δεν θα έπρεπε να ταλαιπωρήσουμε τους γονείς, για δεύτερη φορά. Η κ.α. Τσακάλου ήταν πρόθυμη να συνεργαστεί μαζί μας και έτσι μας ενημέρωσε για τα συμπεράσματα από τις συνεντεύξεις που μας αφορούσαν.

Η όλη ερευνητική μας προσπάθεια διήρκεσε 1 ½ χρόνο.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ

Σκοπός της έρευνας μας είναι να «σφυγμομετρήσει» την αγορά εργασίας σε ό, τι αφορά την πρόσληψη ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση, τη γνώμη και συμπεριφορά, τις δυνατότητες απορρόφησης και γενικά τη στάση των εργοδοτών της συγκεκριμένης περιοχής έναντι των ατόμων με νοητική υστέρηση που περάτωσαν την παρακολούθηση των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κοινωνικής αποκατάστασης.

Τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα, η συνεργασία σας είναι πολύτιμη και υπολογίζουμε σ' αυτήν.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Φύλλο

2. Ηλικία

3. Τόπος Διαμονής

4. Γραμματικές Γνώσεις :

- Απόφοιτος Δημοτικού
- Απόφοιτος Γυμνασίου
- Απόφοιτος Λυκείου
- Απόφοιτος Ανώτερης
- Ανώτατης Σχολής
- Κάτι Άλλο

5. Τόπος Εγκατάστασης της Επιχείρησης

6. Είδος Επιχείρησης -Οικονομική Δραστηριότητα

7. Τι θέση έχετε στην Επιχείρηση :

- Ιδιοκτήτης / Ιδιοκτήτρια
- Διευθυντής / Διευθύντρια
- Προϊστάμενος / Προϊστάμενη

7. Το προσωπικό της επιχείρησής σας είναι :

-Μόνιμο

-Εποχιακό

-Ωρομίσθιο

-Με σύμβαση έργου

-Κάτι άλλο (διευκρινίστε)

9. Πόσα άτομα απασχολούνται στην επιχείρησή σας;

10. Απασχολούνται αυτή τη στιγμή άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση στην επιχείρησή σας ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11. Έχετε προσλάβει στο παρελθόν άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

12. Αν ΝΑΙ, αυτό έγινε σε συνεργασία με :

α) Ο.Α.Ε.Δ.

β) Ε.Ι.Α.Α.

γ) ΜΕΡΙΜΝΑ

δ) Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής

ε) Κάτι άλλο

13. Διαθέτει η επιχείρησή σας θέσεις εργασίας που ν' ανταποκρίνονται στις ανάγκες αυτών;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

14. Αν ΝΑΙ πόσες θέσεις και σε ποιους τομείς υπάρχουν;

15. Αν ΟΧΙ, θα δημιουργούσατε τις συνθήκες (π.χ. μετατροπή μηχανημάτων) ώστε ν' ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ατόμων αυτών;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

16 Έχετε κάποιον συγγενή ή γνωστό, που να είναι άτομο με ειδικές ανάγκες ή να έχει ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

17. Γνωρίζετε κάποια βασικά χαρακτηριστικά για τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση; (Δυνατότητες, Ιδιαιτερότητες)

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18. Αν ΝΑΙ, θα μπορούσατε να μας αναφέρετε κάποια;

19. Αν ΟΧΙ, που νομίζετε ότι οφείλεται αυτό;

α) Έλλειψη ενημέρωσης

β) Δεν δόθηκε η ευκαιρία

γ) Στην ανεπαρκή κρατική μέριμνα ως προς την
ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τα άτομα αυτά

δ) Κάτι άλλο _____

20. Θα επιθυμούσατε κάποια επιπλέον ενημέρωση για τα άτομα με
ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

21. Για ποιους λόγους θα προσλαμβάνατε ένα τέτοιο άτομο;

α) Συμπάθεια

β) Συμπόνια

γ) Λόγω χρηματικών ωφελειών

δ) Εμπιστοσύνη

ε) Κάτι άλλο _____

22. Πιστεύετε ότι θα υπάρχουν αντιδράσεις από τους υπόλοιπους
εργαζόμενους στην πρόσληψη ατόμου με νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

23. Τι είδους αντιδράσεις;

24. Με κλίμακα από το 0 μέχρι το 5, σημειώστε τον αριθμό στον οποίο σας επηρεάζει η γνώμη των εργαζομένων για το αν θα προσλάβετε άτομο με νοητική υστέρηση.

25. Θεωρείτε ότι η επιχορήγηση που δίνεται από την πολιτεία αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την πρόσληψη των ατόμων αυτών;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

26. Γνωρίζετε αν τα άτομα τυγχάνουν επαγγελματικής εκπαίδευσης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

27. Αν ΟΧΙ, θα σας ενδιέφερε να μάθετε για τα προγράμματα κατάρτισης που υλοποιούνται από αρμόδια Υπουργεία (Εργασίας, Υ.Π.Ε.Π.Θ.) μέσω του Ο.Α.Ε.Δ.;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

28. Αν ΝΑΙ, πιστεύετε ότι τα υπάρχοντα προγράμματα βοηθούν τα άτομα αυτά να ανταποκριθούν στις επαγγελματικές τους απαιτήσεις και γιατί;

29. Αν πιστεύετε ότι τα υπάρχοντα προγράμματα δε βοηθούν , ποιες αλλαγές θα προτείνατε για τη βελτίωσή τους;

30. Έχετε ποτέ συνεργαστεί με κάποιον Κοινωνικό Λειτουργό ή κάποιον άλλον ειδικό ώστε να προσλάβετε ένα άτομο με ειδικές ανάγκες ή με ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

31. Αν ΝΑΙ, από ποιόν Φορέα ήταν ο/η ειδικός;

32. Πιστεύετε ότι ο/η ειδικός ήταν βοηθητικός /η για την συνεργασία σας με τον /την εργαζόμενο /η σας;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

33. Σε ποιους τομείς θεωρείτε ότι σας βοήθησε ο/η ειδικός περισσότερο;

α) Ενημέρωση

β) Κίνητρα για πρόσληψη

γ) Στην καλύτερη συνεργασία με τον/την εργαζόμενο/η;

Σας ευχαριστούμε για την συνεργασίας σας !!!!!

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και τα στατιστικά συμπεράσματα του ερωτηματολογίου.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΑΤΡΑΣ.

1) Φύλο

Άνδρες 22 από 41

Γυναίκες 19 από 41

2) Ηλικία

Από 20 μέχρι 60 ετών.

3) Τόπος Διαμονής

Πάτρα.

5) Τόπος Εγκατάστασης της Επιχείρησης

Πάτρα.

10) Απασχολούνται αυτή την στιγμή άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση στην επιχείρησή σας;

ΝΑΙ 3 από 41

ΟΧΙ 38 από 41

11) Έχετε προσλάβει στο παρελθόν άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ 8 από 41

ΟΧΙ 33 από 41.

14) Αν ΝΑΙ, πόσες θέσεις και σε ποιους τομείς υπάρχουν;

Παρασκευή ψωμιού και γλυκισμάτων 9 θέσεις 5 από 20 ερωτ.

Κατασκευή κεραμικών/Ζωγραφική 6 θέσεις 5 από 20

Τακτοποίηση/Μεταφορά προϊόντων	7 θέσεις	3 από 20
Παρασκευή πίτσας / Καθαριότητα	6 θέσεις	3 από 20
Σιδερωτήριο/ Καθάρισμα χαλιών	3 θέσεις	1 από 20
Φροντίδα φυτών	2 θέσεις	1 από 20
Βοηθητική εργασία	1 θέση	1 από 20
Καθαριότητα χώρου	1 θέση	1 από 20

15) Αν ΟΧΙ, θα δημιουργούσατε τις συνθήκες (πχ μετατροπή μηχανημάτων) ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ατόμων αυτών;

ΝΑΙ 6 από 16 ερωτήματα

ΟΧΙ 10 από 16 ερωτήματα

16) Έχετε κάποιον συγγενή ή γνωστό που να είναι άτομο με ειδικές ανάγκες ή να έχει ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ 12 από 41

ΟΧΙ 29 από 41

18) Αν ΝΑΙ, θα μπορούσατε να μας αναφέρετε κάποια;

Τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση είναι ικανά για εργασία (5 από 20).

- Είναι άτομα ικανά για εργασία αν εκπαιδευτούν κατάλληλα (1 από 20)

- Μπορούν να εργαστούν σε ελαφριές δουλειές (1 από 20)

- Είναι άτομα ικανά για εργασία και ενσωματώνονται στην κοινωνία, όπως όλα τα άλλα άτομα (1 από 20)

- Μπορούν να εργαστούν και να ζήσουν μόνα τους (1 από 20)

- Μπορούν να εργαστούν να επικοινωνήσουν και να κατανοήσουν (1 από 20)

- Είναι σχεδόν φυσιολογικά άτομα και μπορούν να εργαστούν (1 από 20)
- Μπορούν να αποδώσουν στην εργασία όσο και ένα φυσιολογικό άτομο και ίσως ακόμη περισσότερο (1 από 20)
- Έχουν κάποιες δυνατότητες, μπορούν να κάνουν κάποιες εργασίες, χωρίς όμως να έχουν πολλές ευθύνες (1 από 20)
- Μπορούν να εργαστούν και να αυτοσυντηρηθούν, κάποια άτομα παίρνουν φάρμακα (1 από 20)
- Έχουν χαμηλό βαθμό νοημοσύνης και περιορισμένες δυνατότητες (1 από 20)
- Δεν αναπτύσσουν πρωτοβουλία (1 από 20)
- Πρέπει να τους συμπεριφέρονται όπως σε ένα μικρό παιδί (1 από 20)
- Δεν μπορούν να εργαστούν και δεν έχουν δυνατότητες (1 από 20)
- Κατανοούν το περιβάλλον τους, έχουν όμως δυσκολία να εκφραστούν άνετα (1 από 20)
- Έχουν δυσκολία στην ομιλία, μπορούν να κάνουν συγκεκριμένα πράγματα (1 από 20)

20) Θα επιθυμούσατε κάποια επιπλέον ενημέρωση για τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση;

NAI 22 από 41

OXI 19 από 41

23) Τι είδους αντιδράσεις;

- Φόβος από τους υπόλοιπους εργαζομένους 1 από 13
- Δεν θα το ήθελαν και δεν θα συνεργάζονταν 1 από 13
- Δεν θα συνεργάζονται και δεν θα υπάρχει ήρεμο κλίμα 1 από 13
- Εχθρική συμπεριφορά 3 από 13

- Φόβος και Προκατάληψη 1 από 13
- Κοινωνικός ρατσισμός, αποκλεισμός, μη συνεργασία 1 από 13
- Αν δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της δουλειάς, σίγουρα θα δημιουργείται πρόβλημα 1 από 13
- Υποτιμητική στάση 1 από 13
- Μη αρμονικές σχέσεις και έλλειψη εμπιστοσύνης 1 από 13
- Αντιδράσεις σε λεκτικό επίπεδο 1 από 13
- Επειδή η συγκεκριμένη εργασία είναι χειρωνακτική και σκληρή, αν υπήρχε κάποια καθυστέρηση στην παραγωγή, ίσως οι υπόλοιποι να κατηγορούσαν το συγκεκριμένο άτομο 1 από 13.

27) Αν ΟΧΙ, θα σας ενδιέφερε να μάθετε για τα προγράμματα κατάρτισης που υλοποιούνται από αρμόδια Υπουργεία (Εργασίας, Υ.Π.Ε.Π.Θ) μέσω το Ο.Α.Ε.Δ;

ΝΑΙ 17 από 26

ΟΧΙ 9 από 26

28) Αν ΝΑΙ, πιστεύετε ότι τα υπάρχοντα προγράμματα βοηθούν τα άτομα αυτά να ανταποκριθούν στις επαγγελματικές τους απαιτήσεις και γιατί; Απάντησαν 13 από 15.

- Βοηθούν τα άτομα να αισθάνονται φυσιολογικά μέσω της κατάλληλης εκπαίδευσης . 1 από 15

- Βοηθούν στο να αναπτυχθεί η προσωπικότητά τους, να κοινωνικοποιηθούν, να ενταχθούν καλύτερα στον εργασιακό χώρο. 1 από 15

- Τα προετοιμάζουν για την μελλοντική τους εργασία, γιατί χωρίς την εκπαίδευσή θα ήταν δύσκολη η προσαρμογή τους 4 από 15

- Βοηθούν πάρα πολύ γιατί το άτομο αποκτά αυτοπεποίθηση αναγνωρίζει ότι μπορεί να εργαστεί και έτσι συμβάλλει στην παραγωγή του έργου

1 από 15

- Βοηθούν γιατί τα άτομα εκπαιδεύονται και καταρτίζονται επαγγελματικά

2 από 15

- Βοηθούν, αλλά όχι αρκετά, χρειάζεται περισσότερος χρόνος εκπαίδευσης

2 από 15

- Βοηθούν αυτά τα προγράμματα, όπως θα βοηθούσαν και ένα φυσιολογικό άτομο στο να εκπαιδευτεί για την εργασία του. Και ο "φυσιολογικός" άνθρωπος όταν έχει κατάρτιση αποδίδει καλύτερα.

2 από 15

29) Αν πιστεύεται ότι τα υπάρχοντα προγράμματα δε βοηθούν, ποιες αλλαγές θα προτεινάτε για την βελτίωσή τους; Απάντησαν 2 από 15.

- Παροχή κατάλληλου εξοπλισμού, γιατί τα εργαστήρια εκπαίδευσης διαφέρουν από τον επαγγελματικό χώρο

1 από 15.

- Ομάδες κατάρτισης στους επαγγελματικούς χώρους

1 από 15

30) Έχετε συνεργαστεί με κάποιον Κοινωνικό Λειτουργό ή κάποιον άλλον ειδικό ώστε να προσλάβετε ένα άτομο με ειδικές ανάγκες ή με ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ 5 από 41

ΟΧΙ 36 από 41

31) Αν ΝΑΙ, από ποιόν Φορέα ήταν ο/η Ειδικός;

Μέριμνα 2 από 5 ερωτήματα

ΟΑΕΔ	1 από 5 ερωτήματα
Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής	1 από 5 ερωτήματα
Ιδιώτης	1 από 5 ερωτήματα

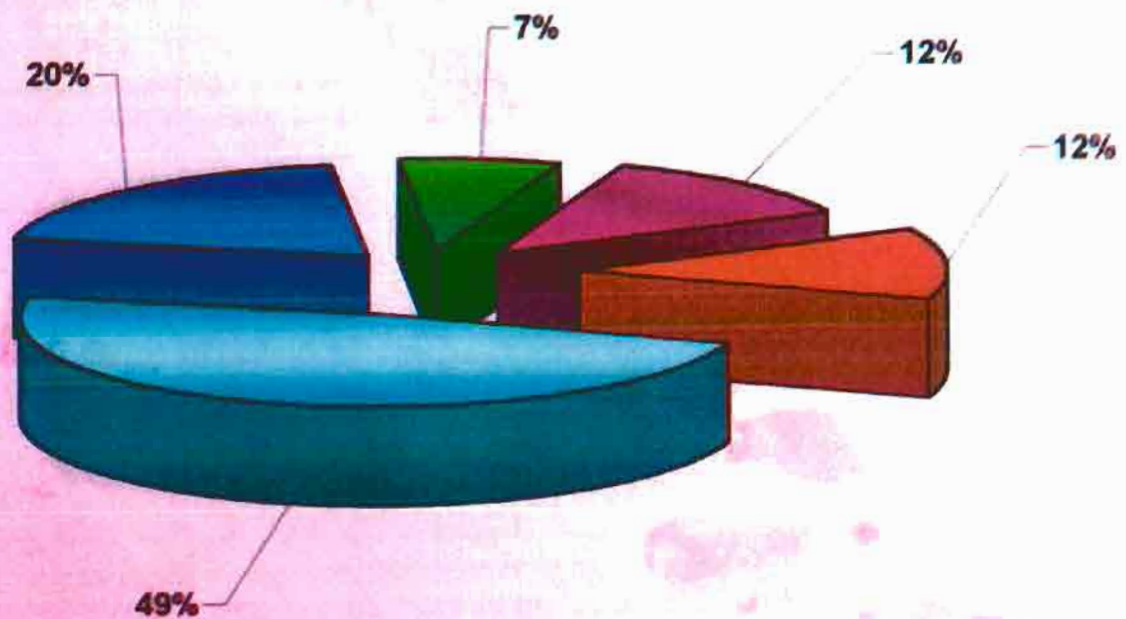
32) Πιστεύετε ότι ο/η ειδικός ήταν βοηθητικός /ή για τη συνεργασία σας με τον/την εργαζόμενο/η σας;

ΝΑΙ	5 από 5
ΟΧΙ	-

33) Σε ποιους τομείς θεωρείται ότι σας βοήθησε ο/η ειδικός περισσότερο;

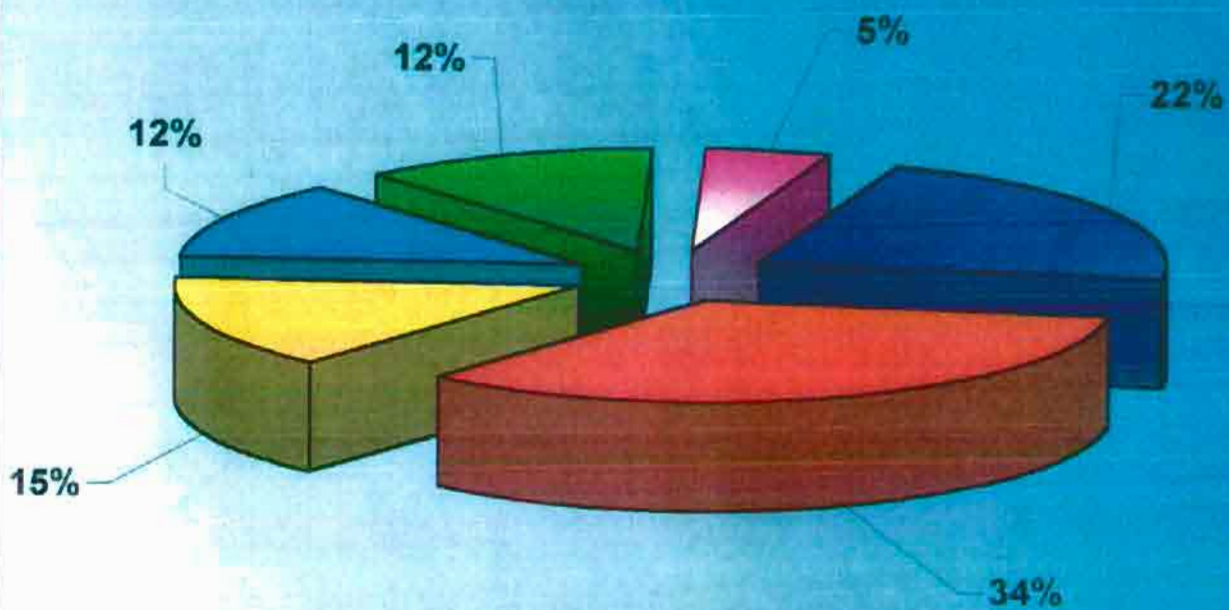
α) Ενημέρωση	5 από 5
β) Κίνητρα για πρόσληψη	5 από 5
γ) Στην καλύτερη συνεργασία με τον/την εργαζόμενο/η	5 από 5
δ) Κάτι άλλο.	
α), β), και γ) 5 από 5 ερωτήματα.	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ι Γραμματικές Γνώσεις

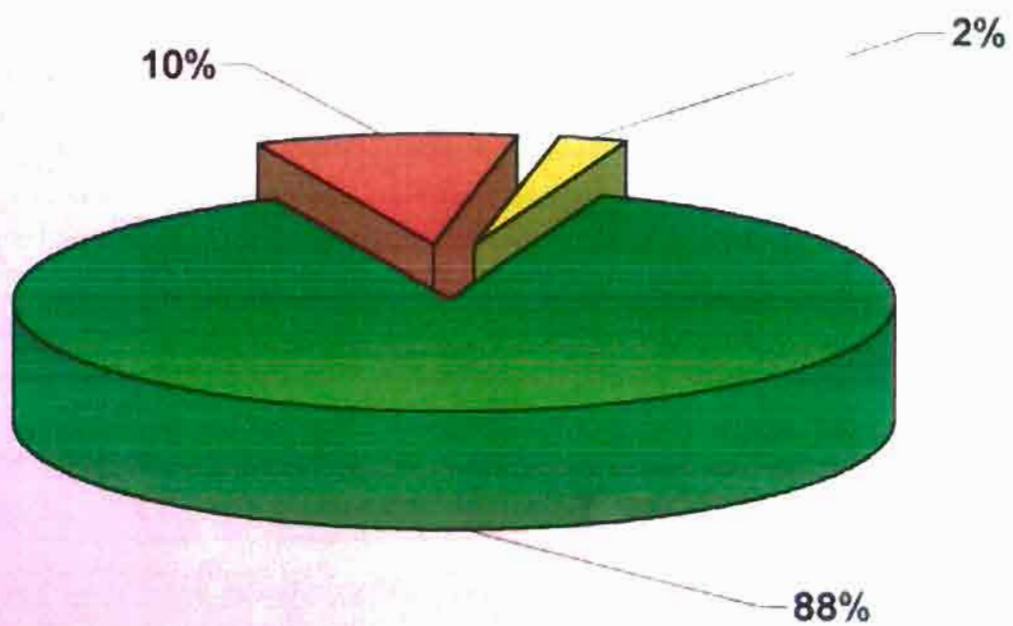
- Απόφοιτος Δημοτικού
- Απόφοιτος Γυμνασίου
- Απόφοιτος Λυκείου
- Απόφοιτος Ανώτερης / Ανώτατης Σχολής
- Κάτι άλλο (ΟΑΕΔ, ΙΕΚ)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ II Είδος επιχείρησης

- Βιοτεχνία
- Ζαχ/στέιο - Πιτσαρία - Αρτοποιείο
- Σούπερ - Μάρκετ
- Κεραμικά
- Φυτόριο
- Κάτι άλλο

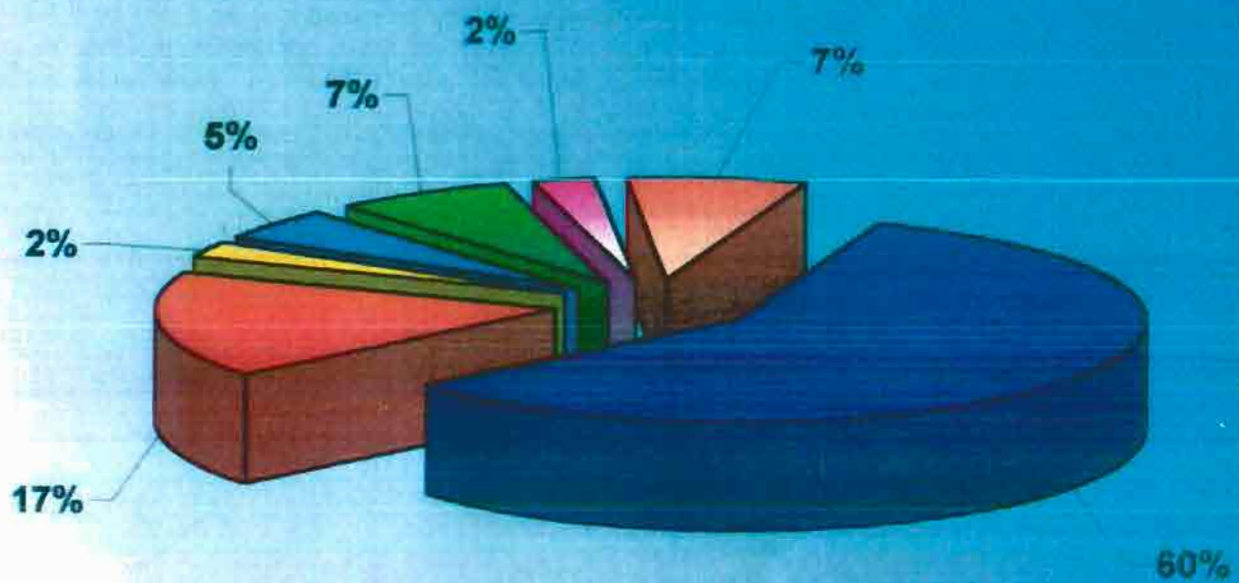
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ III
Θέση στην Επιχείρηση

- Ιδιοκτήτης / Ιδιοκτήτρια
- Διευθυντής / Διευθύντρια
- Προϊστάμενος / Προϊσταμένη

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ IV

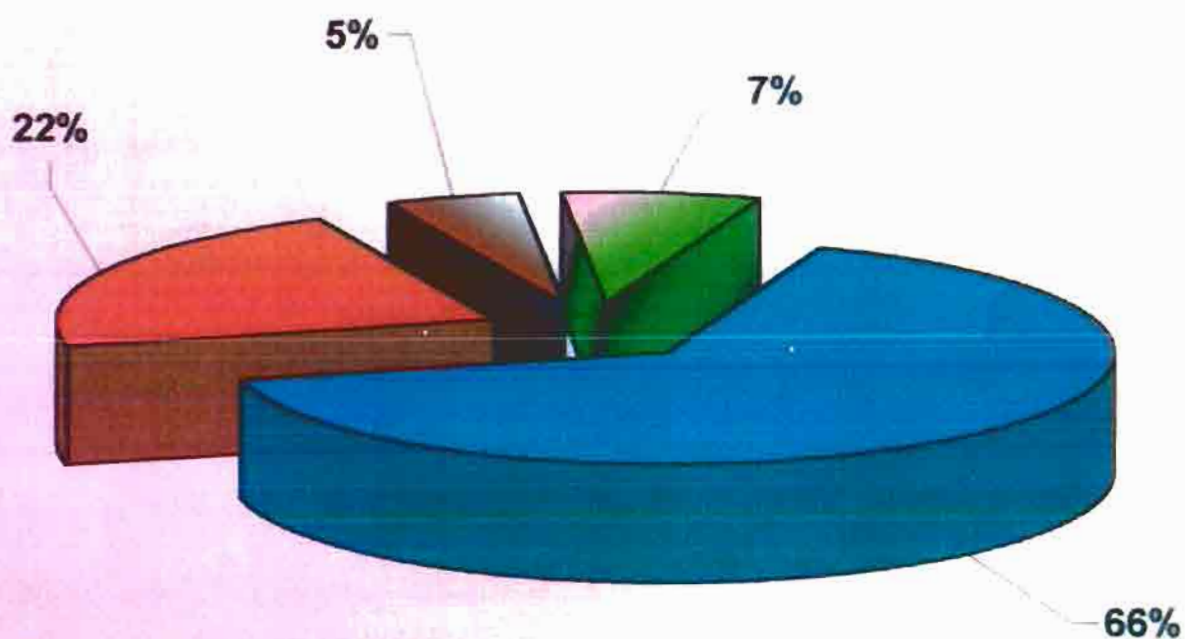
Κατηγορία Απασχολούμενου Προσωπικού
ανά Επιχείρηση

- Μόνιμο
- Εποχιακό
- Ωρομίσθιο
- Με σύμβαση έργου
- Μόνιμο και Εποχιακό
- Μόνιμο και με Σύμβαση έργου
- Κάτι άλλο (Οικογενειακή Επιχείρηση)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ V

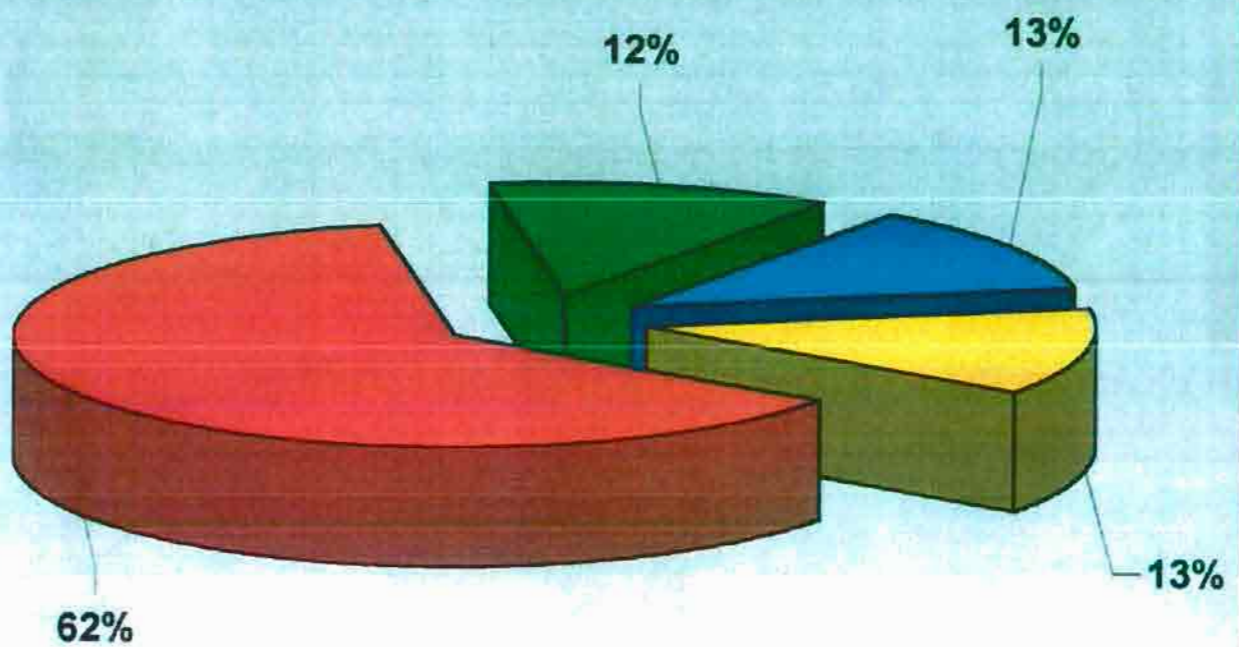
Πλήθος Απασχολούμενων ανά Επιχείρηση

- 1 έως 10 άτομα προσωπικό
- 11 έως 30 άτομα προσωπικό
- 31 έως 50 άτομα προσωπικό
- Οικογενειακή επιχείρηση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VI

Πρόσληψη ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση σε συνεργασία με:

■ Μέριμνα

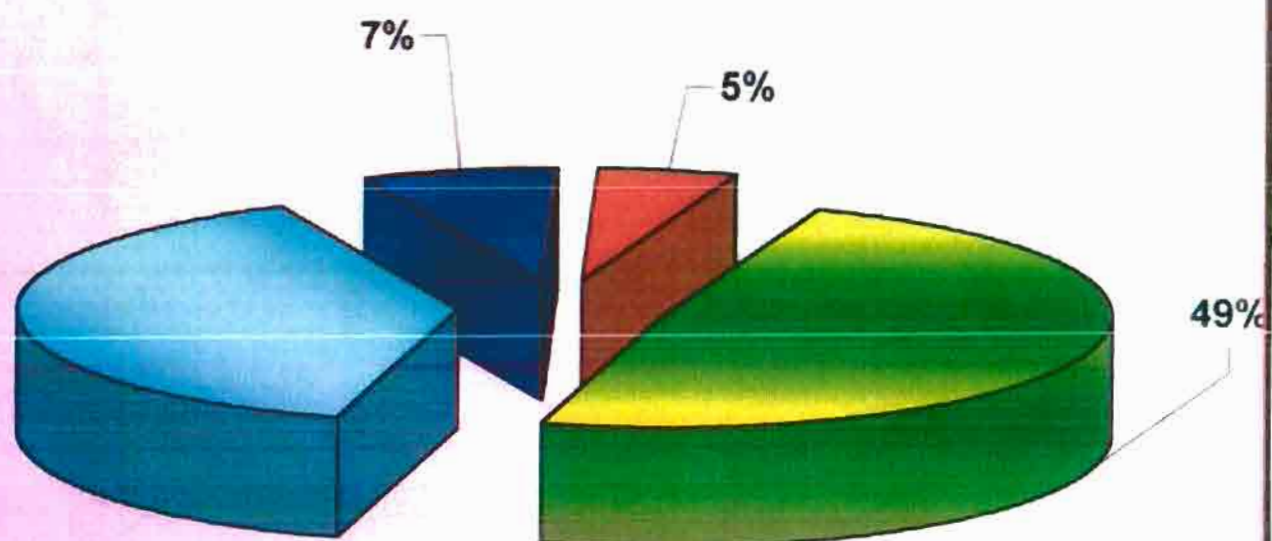
■ Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής

■ ΟΑΕΔ

■ Κάτι Άλλο: Προσωπική Πρωτοβουλία

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VII

Θέσεις εργασίας που ανταποκρίνονται στις ανάγκες
ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση

39%

■ ΝΑΙ

■ ΟΧΙ

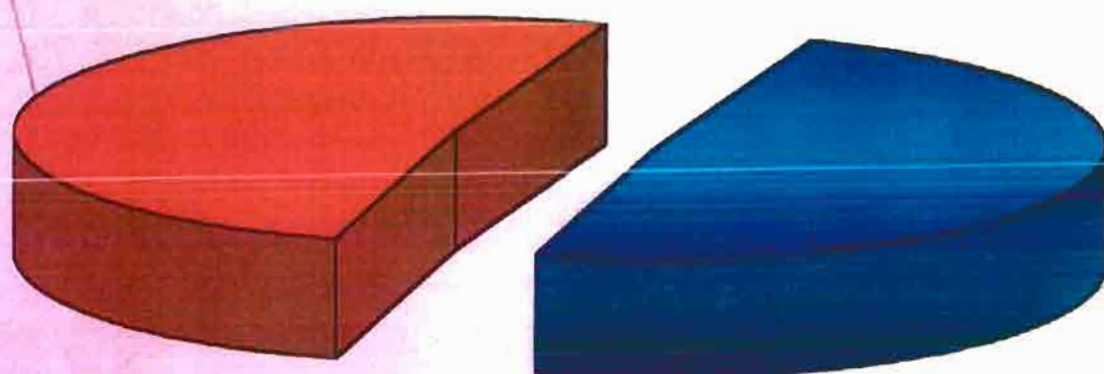
■ ΟΧΙ (Οικογενειακή Επιχείρηση)

■ ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ VIII

Γνώση των βασικών χαρακτηριστικών ατόμων με
ελαφρά νοητική καθυστέρηση

51%

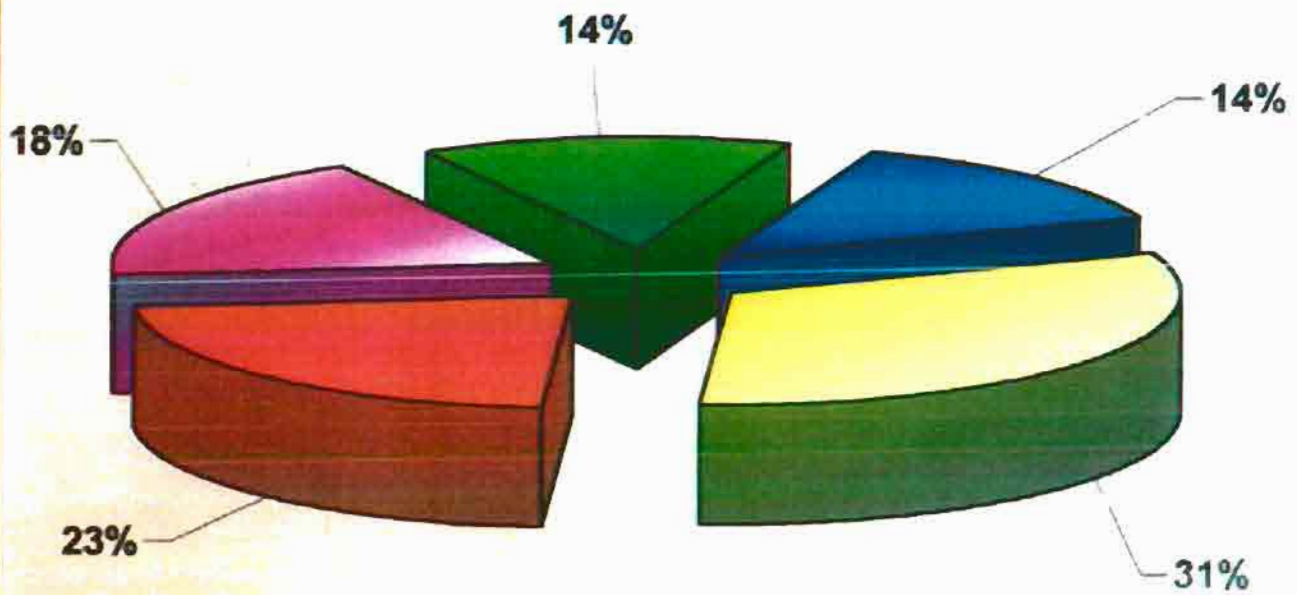
49%

■ ΝΑΙ

■ ΌΧΙ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΙΧ

Η άγνοια αποδίδεται σε:

■ α) Ελλειψη Ενημέρωσης

□ β) Δε δόθηκε η ευκαιρία

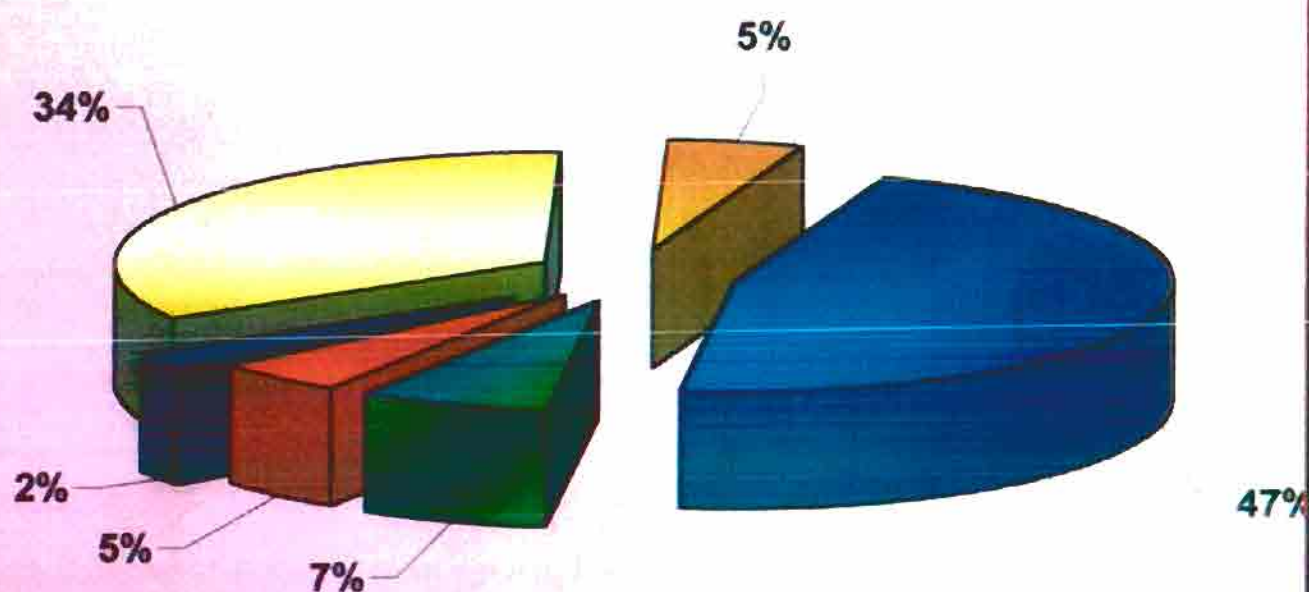
■ γ) Ανεπαρκής κρατική μέριμνα για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας

■ α) και β)

■ α) ,β) και γ)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Χ

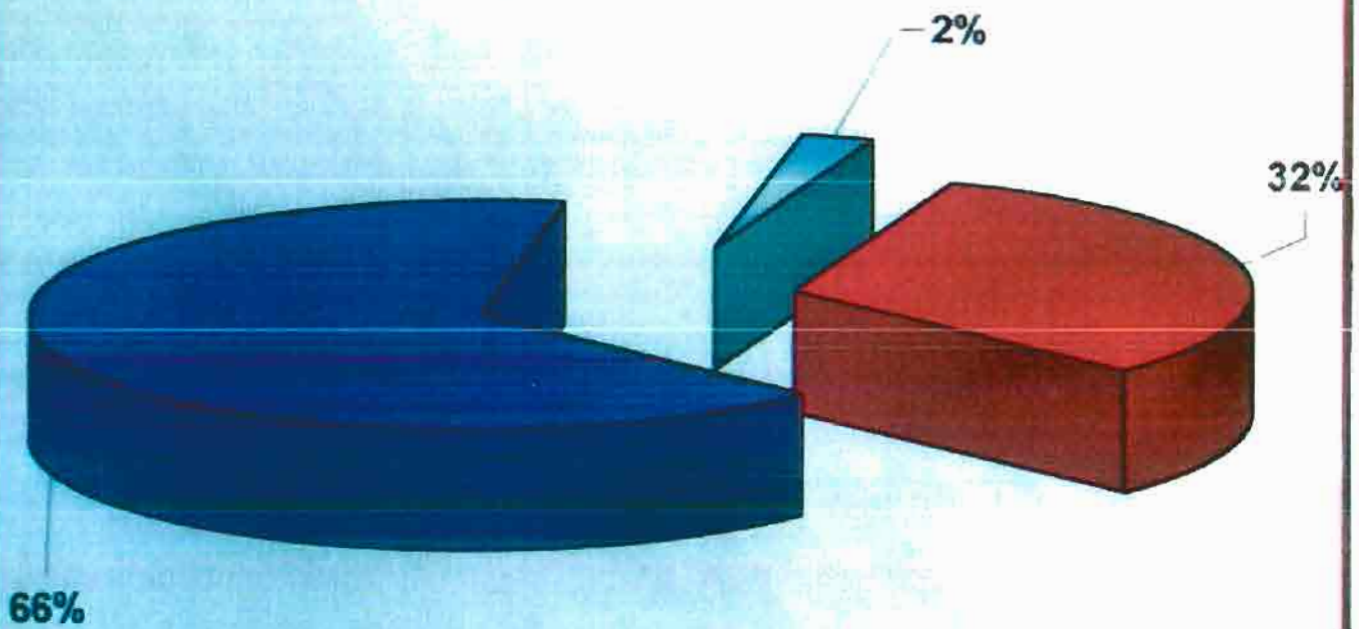
Λόγοι πρόσληψης ατόμου με ελαφρά νοητική υστέρηση

- α) Συμπάθεια και β) Συμπόνια
- α) Συμπάθεια, β) Συμπόνια, γ) Χρηματικές ωφέλειες
- α) Συμπάθεια, β) Συμπόνια και γ) Εμπιστοσύνη
- γ) Λόγω χρηματικών ωφελειών
- ε) Κάτι άλλο
- Δε θα προσλάμβαναν

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΙ

Πιθανές αντιδράσεις από τους άλλους εργαζόμενους
στη πρόσληψη ατόμων με νοητική καθυστέρηση

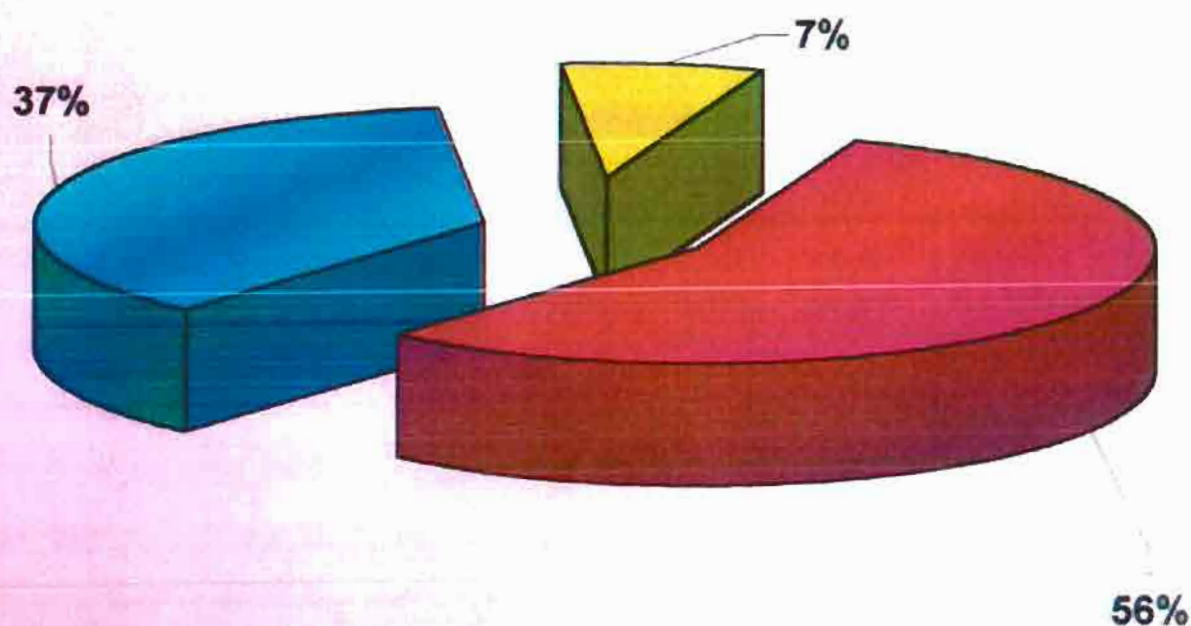
■ ΝΑΙ

■ ΟΧΙ

■ ΔΕ ΓΝΩΡΙΖΩ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΙΙ

Βαθμός επηρεασμού (κλίμακα 0 μέχρι 5) του
επιχειρηματία από τη γνώμη των εργαζομένων για τη
πρόσληψη ατόμων με νοητική υστέρηση

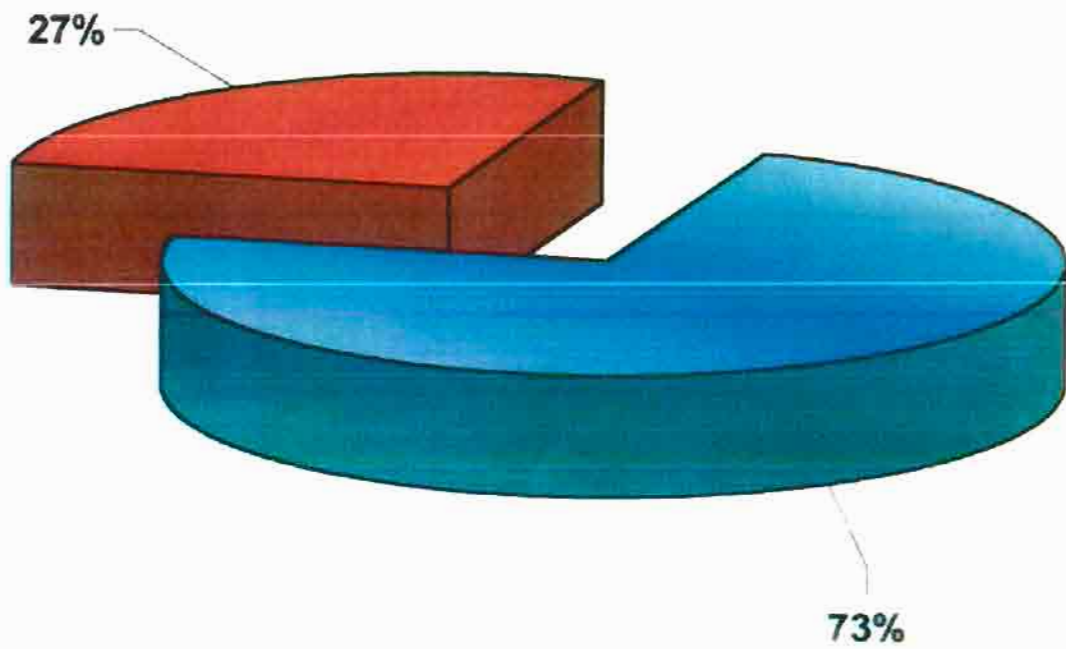
■ 0

■ 1 έως 4

■ 5

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ XIII

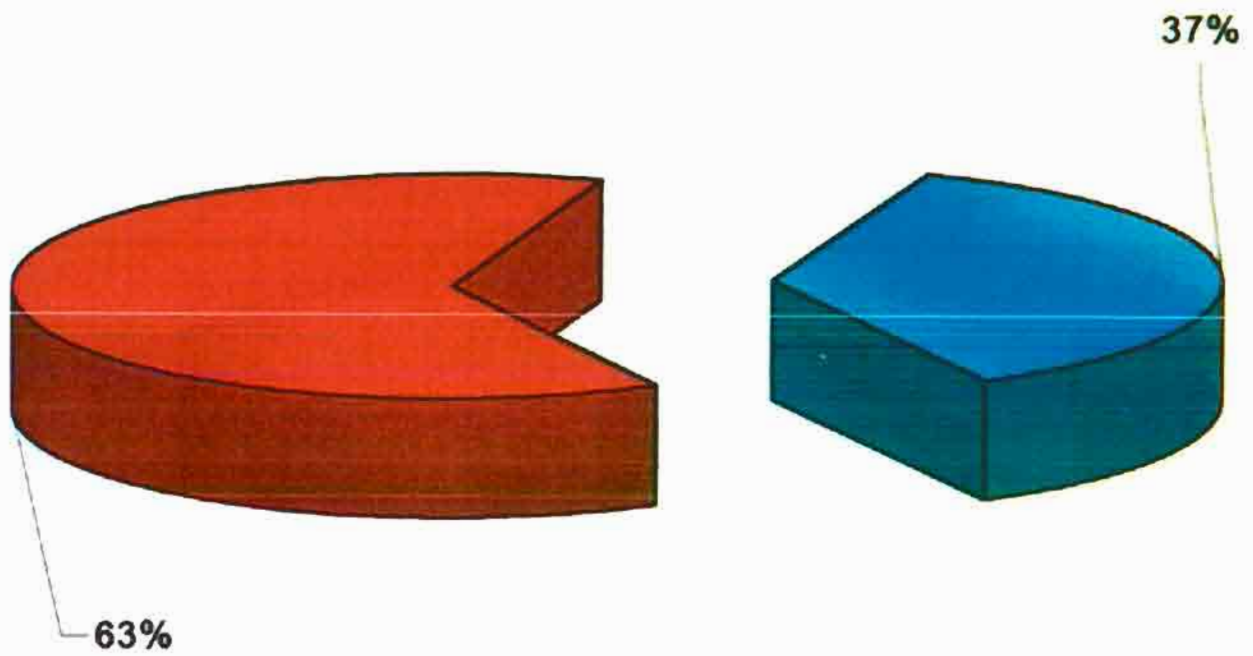
Η επιχορήγηση από την πολιτεία αποτελεί σημαντικό κίνητρο για την πρόσληψη των ατόμων αυτών:

■ NAI

■ OXI

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΙΥ
Επαγγελματική εκπαίδευση:

■ ΝΑΙ

■ ΟΧΙ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

1) Φύλο

Άνδρες 16 από 20 ερωτήματα

Γυναίκες 4 από 20 ερωτήματα

2) Ηλικία

Από 28 - 62 ετών

3) Τόπος Διαμονής

Λευκωσία.

5) Τόπος Εγκατάστασης της Επιχείρησης

Λευκωσία

10) Απασχολούνται αυτή την στιγμή άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση στην επιχείρησή σας;

ΟΧΙ 12 από 20

ΝΑΙ 8 από 20

11) Έχετε προσλάβει στο παρελθόν άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ 3 από 20

ΟΧΙ 17 από 20

14) Αν ΝΑΙ, πόσες θέσεις και σε ποιους τομείς υπάρχουν;

Συσκευασία και μεταφορά κιβωτίων 7 από 9

Βοηθοί αποθήκης 1 από 9

Έλεγχο προϊόντων (π.χ. έλεγχο φερμουάρ) 1 από 9

15) Αν ΟΧΙ, θα δημιουργούσατε τις συνθήκες (πχ μετατροπή μηχανημάτων) ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ατόμων αυτών;

ΟΧΙ 7 από 11

ΝΑΙ 4 από 11

16) Έχετε κάποιον συγγενή ή γνωστό που να είναι άτομο με ειδικές ανάγκες ή να έχει ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ 2 από 20

ΟΧΙ 18 από 20

18) Αν ΝΑΙ, θα μπορούσατε να μας αναφέρετε κάποια;

- Πρόβλημα στο να συνεννοηθείς μαζί τους 1 από 9
- Χρειάζονται ιδιαίτερη μεταχείριση 1 από 9
- Υπακούουν στις διάφορες εντολές 1 από 9
- Κάνουν δουλειά μερικές φορές καλύτερη από τους φυσιολογικούς εργαζόμενους 1 από 9
- Χρειάζονται κάποιες φορές βοήθεια 1 από 9
- Κάνουν σωστά την δουλειά τους 1 από 9
- Συνεργάζονται με τους υπόλοιπους 1 από 9
- Ακολουθούν τις οδηγίες που τους δίνεις 1 από 9
- Συνεργάζονται με όλους 1 από 9
- Κάνουν πολύ καλά αυτό που τους αναθέτεις 1 από 9
- Χρειάζονται βοήθεια 1 από 9
- Κάποιες φορές παθαίνουν black out 1 από 9
- Ακολουθούν τις οδηγίες που τους δίνεις 1 από 9

- Συνεργάζονται με το υπόλοιπο προσωπικό	1 από 9
- Θέλουν συνέχεια να τους δίνεις προσοχή	1 από 9
- Δεν μπορούν να χάσουν δικά τους πράγματα	1 από 9
- Αυτοτιμωρούνται (π.χ. χτυπούν τον εαυτό τους)	1 από 9
- Κάνουν τα πάντα άψογα και όλα στη σειρά	1 από 9

20) Θα επιθυμούσατε κάποια επιπλέον ενημέρωση για τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ 17 από τα 20

ΟΧΙ 3 από τα 20

23) Τι είδους αντιδράσεις;

Διαφωνία 2 από τα 2

25) Θεωρείται ότι η επιχορήγηση που δίνεται από την πολιτεία αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την πρόσληψη των ατόμων αυτών;

Δεν ισχύει για την Κύπρο, γιατί δεν δίνεται επιχορήγηση από την πολιτεία.

27) Αν ΟΧΙ, θα σας ενδιέφερε να μάθετε για τα προγράμματα κατάρτισης που υλοποιούνται από αρμόδια Υπουργεία (Εργασίας) μέσω διαφόρων ιδρυμάτων;

ΝΑΙ 5 από 6

ΟΧΙ 1 από 6

28) Αν ΝΑΙ, πιστεύετε ότι τα υπάρχοντα προγράμματα βοηθούν τα άτομα αυτά να ανταποκριθούν στις επαγγελματικές τους απαιτήσεις, και γιατί;

- Ναι, τα βοηθούν γιατί προσπαθούν να αποδώσουν όσο το δυνατό καλύτερα (2 από 14)
- Τα προγράμματα αυτά προωθούν και καλύτερεύουν την σχέση εργοδότη και ατόμου με νοητική υστέρηση (2 από 14)
- Μερικές φορές ναι, μερικές φορές όχι (1 από 14)
- Βοηθούν τα άτομα αυτά να ενταχθούν στον εργασιακό χώρο πιο ομαλά (7 από 14)
- Τα άτομα αυτά πρέπει να συμμετέχουν σε προγράμματα ώστε να αποδέχονται το πρόβλημά τους και να το αντιμετωπίζουν (1 από 14)
- Βοηθούν τα προγράμματα, αρκεί βέβαια το άτομο να εκπαιδεύεται κατάλληλα για την συγκεκριμένη θέση στον εργασιακό χώρο και να του παρέχεται συνεχή παρακολούθηση και ψυχολογική συμπαράσταση (1 από 14).

29) Αν πιστεύετε ότι τα υπάρχοντα προγράμματα δεν βοηθούν ποιες αλλαγές θα προτείνατε για την βελτίωσή τους;

- Περισσότερη ενημέρωση για την νοητική υστέρηση 1 από 14
- Εκπαίδευση επί τόπου 1 από 14
- Εκπαίδευση ανάλογα με το πρόβλημα του ατόμου 1 από 14
- Να μάθουμε για το πώς συμπεριφέρονται παιδιά με νοητική υστέρηση και πώς εμείς μπορούμε να τα βοηθήσουμε για καλύτερα αποτελέσματα. 1 από 14

14

30) Έχετε συνεργαστεί με κάποιον Κοινωνικό Λειτουργό ή κάποιον άλλο ειδικό, ώστε να προσλάβετε ένα άτομο, με ειδικές ανάγκες, ή με ελαφρά νοητική υστέρηση;

ΝΑΙ 14 από 20

ΟΧΙ 6 από 20

31) Αν ΝΑΙ, από ποιόν Φορέα ήταν ο/η ειδικός;

- Ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου 3 από 6

- Σωματείο Σκαπανέας 3 από 6

32) Πιστεύετε ότι ο/η ειδικός ήταν βοηθητικός/ή για τη συνεργασία σας με τον/την εργαζόμενο/η;

ΝΑΙ 6 από 6

33) Σε ποιους τομείς θεωρείτε ότι σας βοήθησε ο/η ειδικός περισσότερο:

α) Ενημέρωση

β) Κίνητρα για πρόσληψη

γ) Στην καλύτερη συνεργασία με τον/την εργαζόμενο/η (2 από 6)

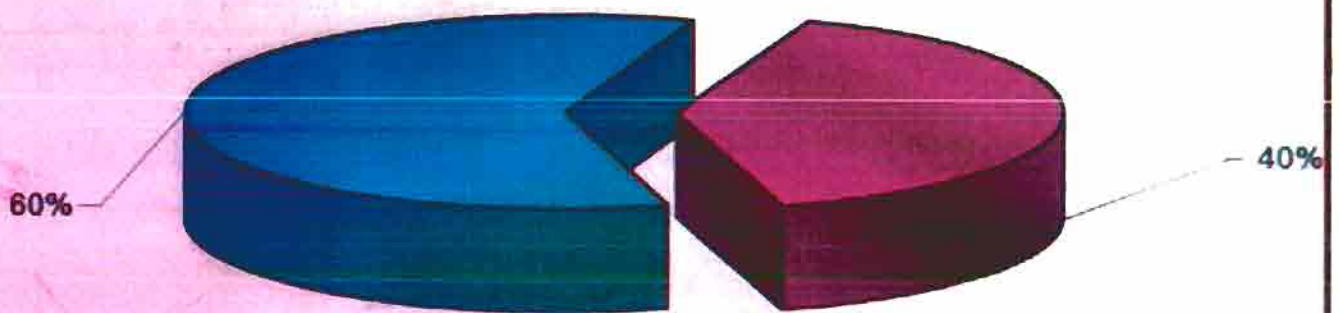
δ) Κάτι άλλο

α), β) και γ) 3 από 6

α), και γ) καθώς και στην γνώση για το συγκεκριμένο παιδί, πως αντιδρά σε κάποιες καταστάσεις και τι πρέπει αν κάνω 1 από 6.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

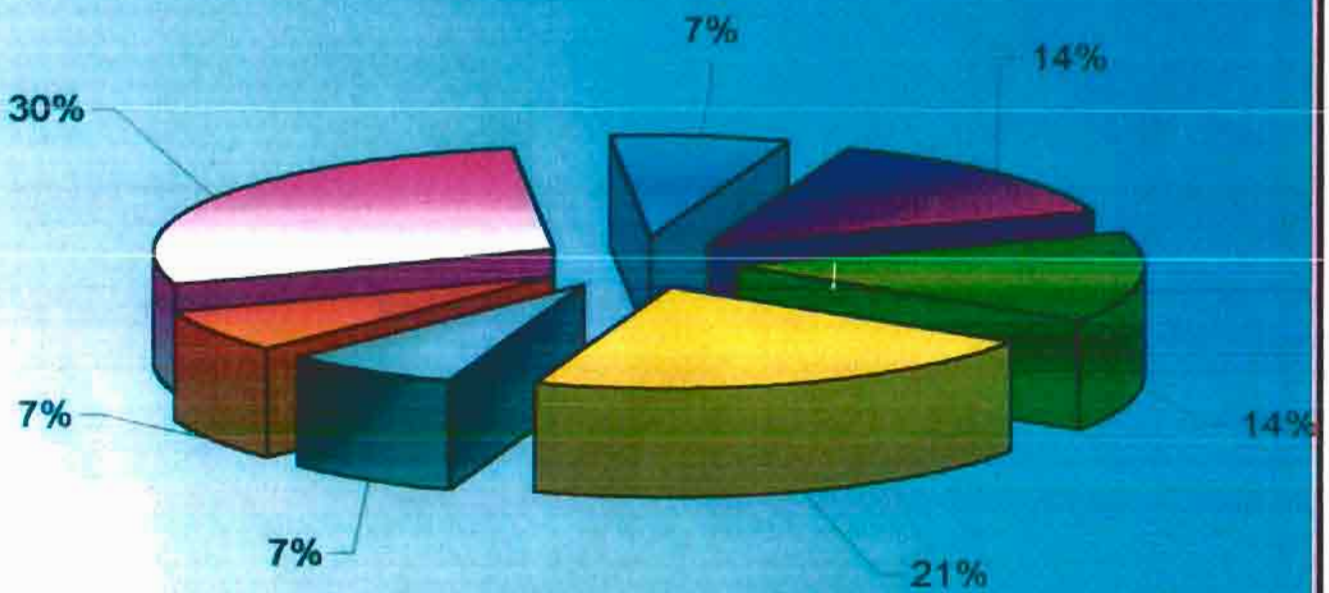
Γραμματικές Γνώσεις

■ Απόφοιτος Λυκείου ■ Απόφοιτος Ανωτέρας/Ανώτατης Σχολής

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

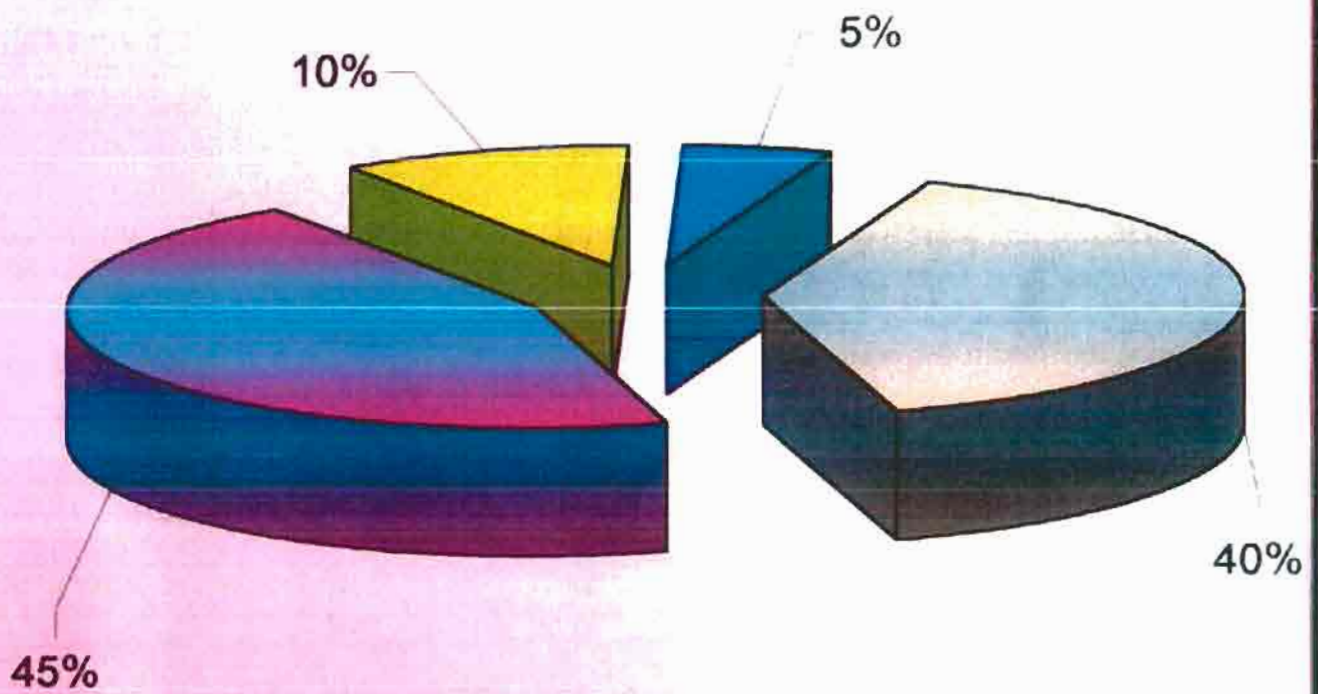
Είδος επιχείρησης

- Γαλακτ. Προϊόντα / Ζαχαρπλαστική
- Μπύρα / Νερό / Χυμοί / Ξύδι
- Χαρτικά
- Δερμάτινα Είδη
- Είδη παραγωγής και εμπορίας οικοδ. Υλικών
- Επιπλα / Εργοστάσιο Παραγωγής
- Βενζινάδικο

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

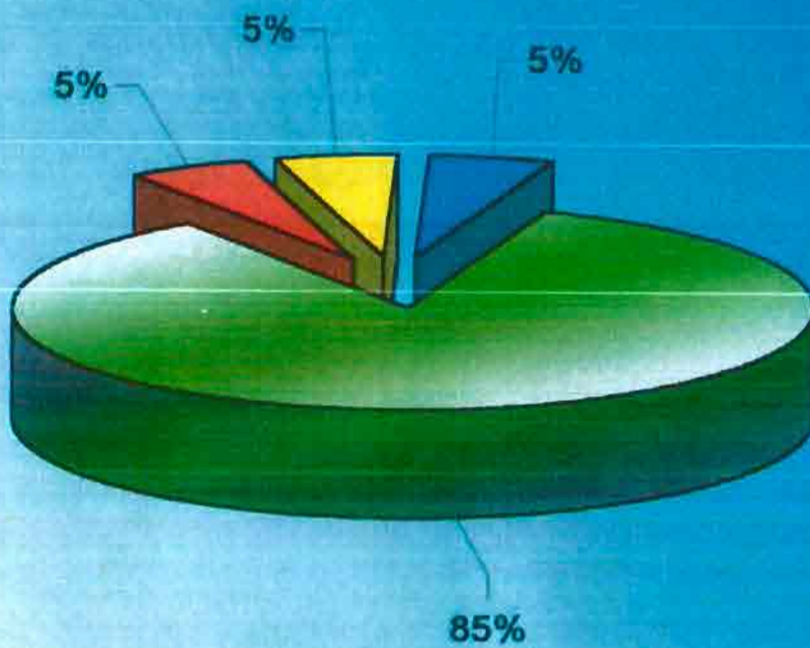
Θέση στην Επιχείρηση

- Ιδιοκτήτης / Ιδιοκτήτρια
- Διευθυντής / Διευθύντρια
- Προϊστάμενος / Προϊσταμένη
- Υπεύθυνος Τμήματος Προσωπικού

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Κατηγορία Απασχολούμενου Προσωπικού
ανά Επιχείρηση

■ Μόνιμο

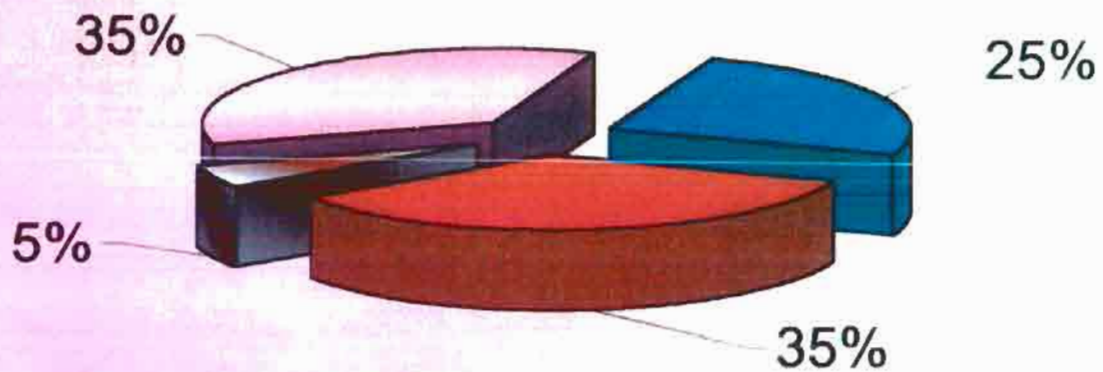
■ Μόνιμο και Ωρομίσθιο

■ Μόνιμο και Εποχιακό

■ Με συνεργάτη

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

Πλήθος Απασχολούμενων ανά Επιχείρηση

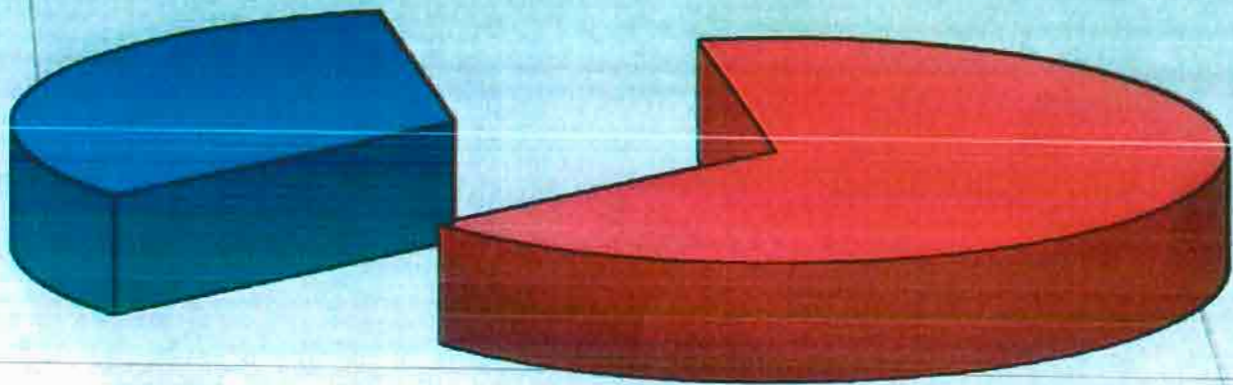

- 1 έως 10 άτομα προσωπικό
- 11 έως 30 άτομα προσωπικό
- 31 έως 70 άτομα προσωπικό
- 71 έως 150 άτομα προσωπικό

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

Πρόσληψη ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση σε
συνεργασία με:

33%

67%

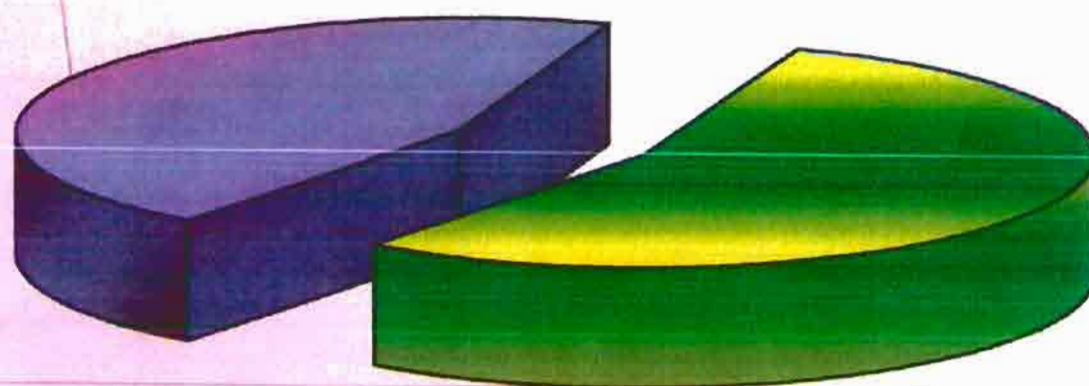
■ Ιδρυμα Χρίστου Στεργίου Ιωάννου

■ Με κανέναν

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

Θέσεις εργασίας που ανταποκρίνονται στις ανάγκες
ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση

45%

55%

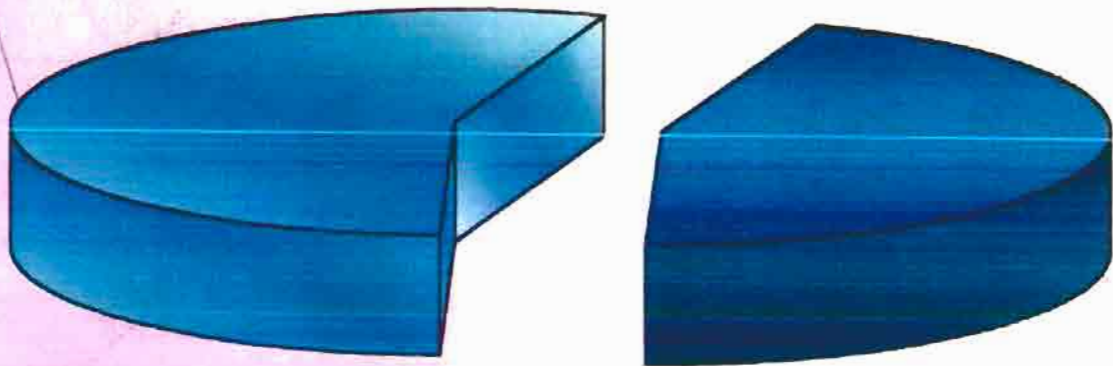
■ NAI

■ OXI

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8

Γνώση των βασικών χαρακτηριστικών ατόμων με ελαφρά νοητική καθυστέρηση

55%

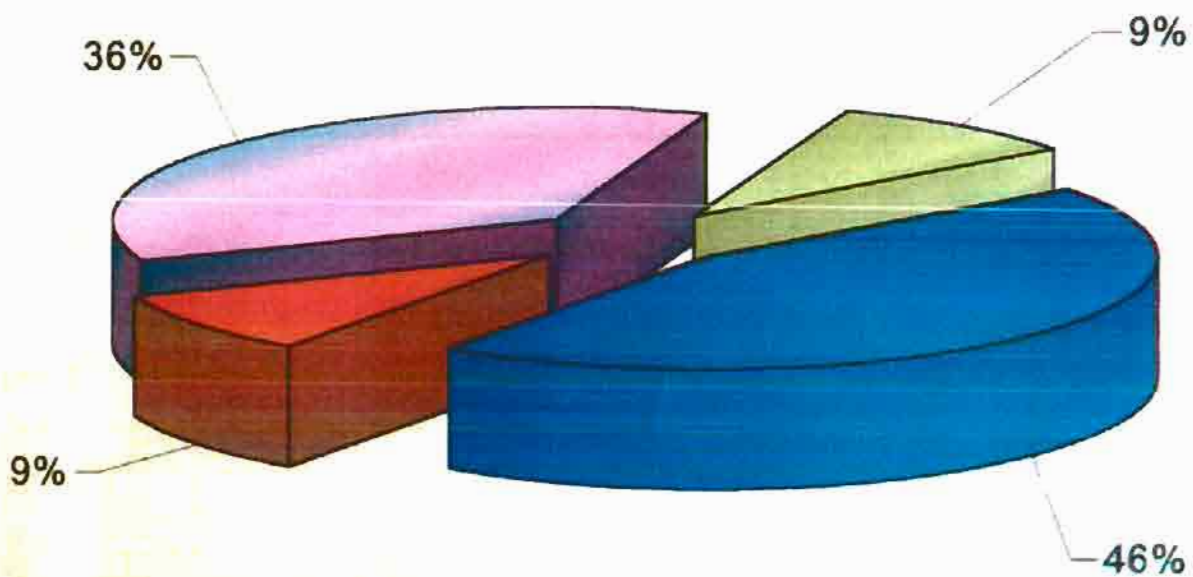
45%

■ ΝΑΙ

■ ΟΧΙ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9

Η άγνοια αποδίδεται σε:

■ α) Ελλειψη Ενημέρωσης

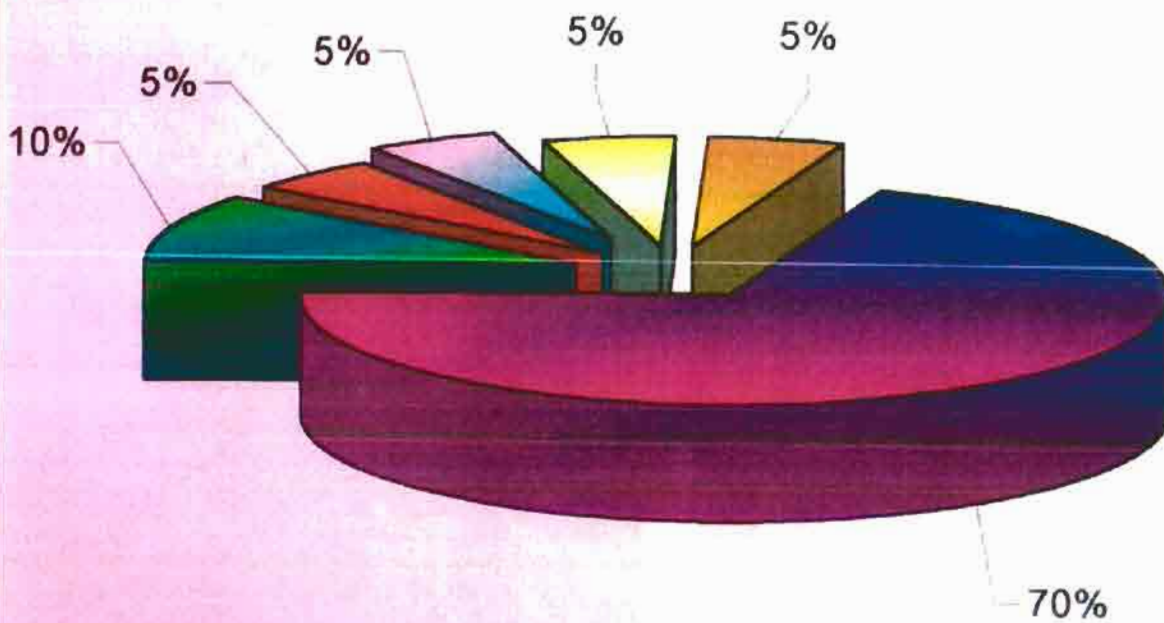
■ β) Δε δόθηκε η ευκαιρία

■ γ) Ανεπαρκής κρατική μέριμνα για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας

■ α) και β)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10

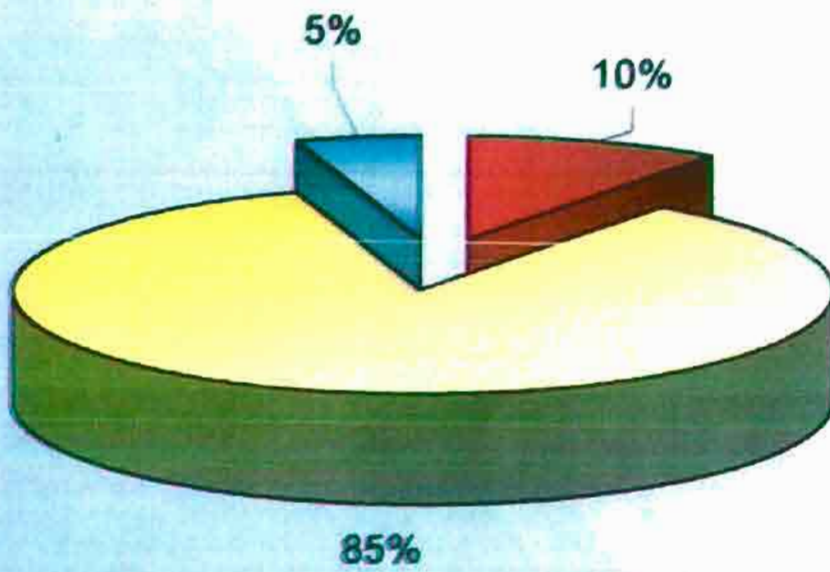
Λόγοι πρόσληψης ατόμου με ελαφρά νοητική υστέρηση

- Συμπάθεια και Συμπόνια ,Συμπάθεια ,Συμπόνια
- Συμπάθεια ,Συμπόνια ,Ανθρωπιά ,Συμπάθεια για βοήθεια
- Συμπάθεια ,Εμπιστοσύνη για βοήθεια
- Συμπάθεια ,Συμπόνια για βοήθεια
- Προσφορά κοινωνικού συνόλου και συμπαράσταση
- Συμπόνια και Συμπαράσταση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11

Πιθανές αντιδράσεις από τους άλλους εργαζόμενους στη πρόσληψη ατόμων με νοητική καθυστέρηση

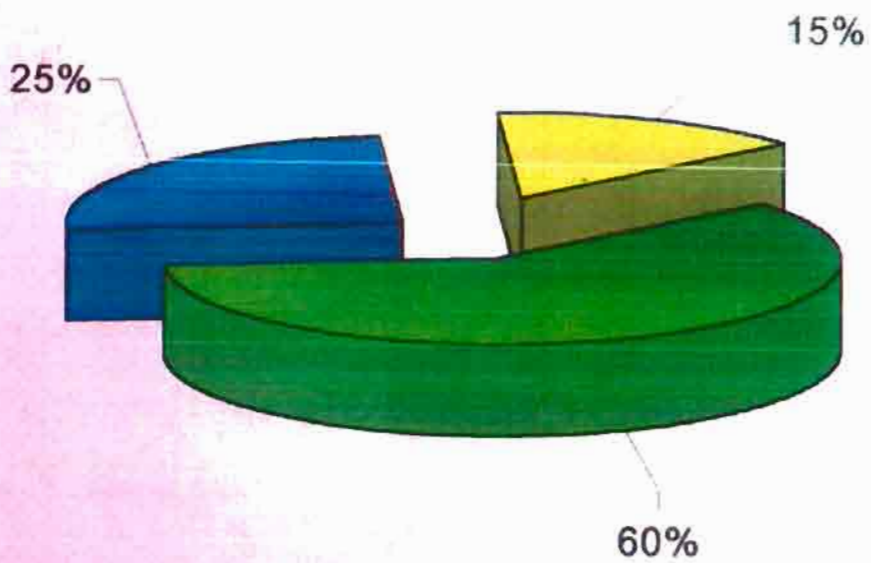
■ ΝΑΙ

■ ΟΧΙ

■ Μπορεί ΝΑΙ, Μπορεί ΟΧΙ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12

Βαθμός επηρεασμού (κλίμακα 0 μέχρι 5) του επιχειρηματία από τη γνώμη των εργαζομένων για τη πρόσληψη ατόμων με νοητική υστέρηση

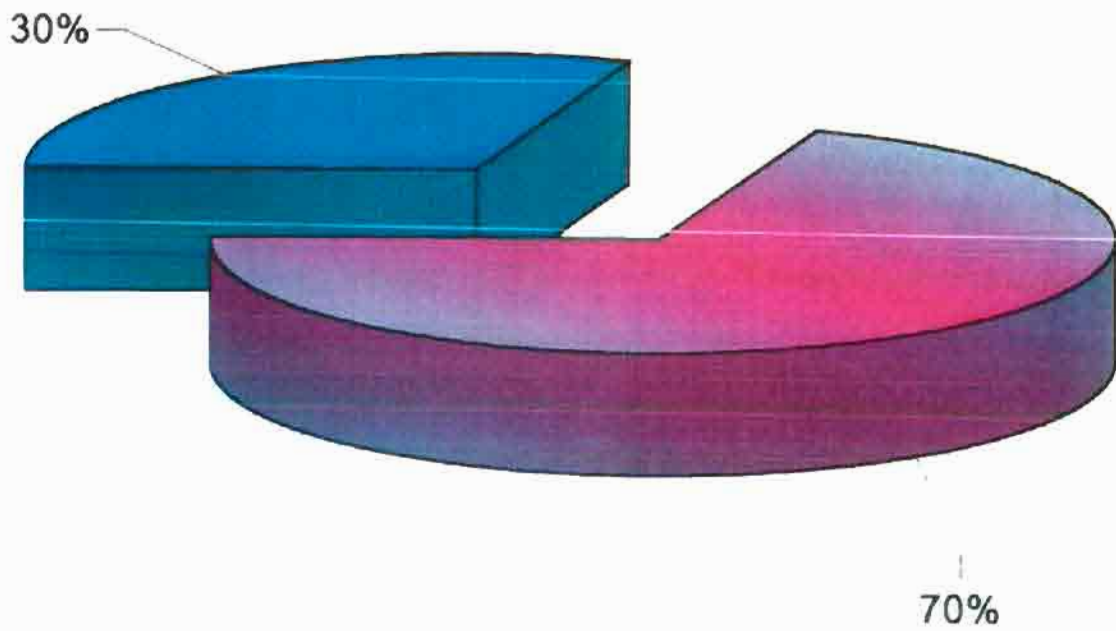
■ 0

■ 1

■ 5

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13

Επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων αυτών:

■ ΝΑΙ

■ ΟΧΙ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.

Από τις απαντήσεις των εργοδοτών διαπιστώθηκε ότι ούτε το φύλο, αλλά ούτε και οι γραμματικές γνώσεις, επηρεάζουν τη στάση τους προς τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση. Οι απαντήσεις τους, ελάχιστα διέφεραν αν και ανήκαν σε διαφορετική εκπαιδευτική βαθμίδα.

Αν και κάποιες επιχειρήσεις είχαν μικρό αριθμό προσωπικού, εντούτοις οι εργοδότες ήταν δεκτικοί στο $\alpha\tilde{\nu}$ προσλάβουν ένα εκπαιδεύσιμο άτομο. Για παράδειγμα σε φυτώριο προσφέρθηκαν 2 θέσεις εργασίας σε 12 άτομα προσωπικό, σε αρτοποιείο / ζαχαροπλαστείο από 1 θέση σε 6 και 7 άτομα προσωπικό αντίστοιχα. Σε κεραμικά 1 θέση σε 4 άτομα προσωπικό, σε καθαριστήριο 3 θέσεις σε 10 άτομα προσωπικό.

Επίσης διαφάνηκε ότι εργοδότες που είχαν γνωστό ή συγγενή άτομο με ειδικές ανάγκες, ήταν περισσότερο ευαισθητοποιημένοι, ως προς την πρόσληψη αυτών των ατόμων. Εδώ μόνο δύο αρνήθηκαν να προσλάβουν.

Στην ερώτηση για το αν θα δημιουργούσαν τις κατάλληλες συνθήκες εργασίας γι' αυτά τα άτομα, οι περισσότεροι απάντησαν ΟΧΙ και αυτό κυρίως για οικονομικούς λόγους, αλλά και για το ότι το κράτος δεν προσφέρει τα ανάλογα κίνητρα. Πάντως οι περισσότεροι εργοδότες υποστηρίζουν ότι η επιχορήγηση είναι ένα σοβαρό κίνητρο για την πρόσληψη των συγκεκριμένων ατόμων. Μια σημαντική διαφορά που αξίζει να αναφερθεί, είναι ότι στην Λευκωσία και γενικότερα στην Κύπρο, δεν δίνεται επιχορήγηση στους εργοδότες.

Υπήρχε, γενικότερα μια άγνοια για τα χαρακτηριστικά αυτών των ατόμων, οι εργοδότες, οι οποίοι δεν γνώριζαν κάτι για τα εκπαιδεύσιμα άτομα, παραδέχτηκαν την προσωπική τους ευθύνη αλλά επεσήμαναν ότι υπάρχει και γενικότερη έλλειψη ενημέρωση από την πλευρά του κράτους.

Οι περισσότεροι πάντως επιθυμούν να έχουν ενημέρωση γι' αυτά τα άτομα καθώς και για τα προγράμματα κατάρτισης που παρακολουθούν.

Οι εργοδότες, οι οποίοι γνώριζαν κάποια χαρακτηριστικά μας απάντησαν τα εξής:

- Υπάρχει πρόβλημα στο να συνεννοηθείς μαζί τους.
- Χρειάζονται ιδιαίτερη μεταχείριση.
- Υπακούουν στις διάφορες εντολές.
- Αποδίδουν, μερικές φορές, καλύτερα από τους φυσιολογικούς εργαζομένους.
- Χρειάζονται κάποιες φορές βοήθεια και φαρμακευτική περίθαλψη.
- Κάνουν σωστά την δουλειά τους.
- Συνεργάζονται με τους υπόλοιπους.
- Κάποιες φορές παθαίνουν black out.
- Θέλουν να τους δίνεις προσοχή.
- Είναι ικανά για εργασία.
- Κάνουν τα πάντα άψογα και όλα στη σειρά.
- Δεν μπορούν να χάσουν δικά τους πράγματα.
- Αυτοτιμωρούνται (χτυπούν τους εαυτούς τους)
- Δεν μπορούν να κάνουν όλες τις δουλειές
- Δεν αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.

Στην ερώτηση, για ποιους λόγους θα προσλάμβαναν ένα εκπαιδευμένο άτομο, επικράτησαν οι απαντήσεις: συμπάθεια, συμπόνια, λόγω χρηματικών ωφελειών. Ελάχιστοι ήταν οι εργοδότες που απάντησαν ότι εμπιστεύονται τις ικανότητες του ατόμου, ενώ κάποιοι απάντησαν ότι θα το προσλάμβαναν:

- Όπως θα προσλάμβαναν και ένα φυσιολογικό άτομο.
- Επειδή πιστεύουν ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα στην εργασία.
- Για λόγους καθαρά κοινωνικούς και ανθρωπιστικούς.

Στην ερώτηση για το αν θα υπήρχαν αντιδράσεις από τους υπόλοιπους εργαζομένους στην πρόσληψη ενός εκπαιδεύσιμου ατόμου, ένα μεγάλο ποσοστό απάντησε αρνητικά. Οι υπόλοιποι εργοδότες, που απάντησαν θετικά, πιστεύουν ότι θα επικρατεί κλίμα διαφωνίας και μη συνεργασίας, φόβος που ίσως να εκδηλωνόταν με εχθρική συμπεριφορά και υποτιμητική στάση. Έτσι, κατά την γνώμη τους, θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν οι απόψεις των εργαζομένων, ώστε να μην υπάρχουν προβλήματα στην επιχείρηση.

Ορισμένοι εργοδότες, οι οποίοι απάντησαν, ότι ίσως να υπήρχαν κάποιες αντιδράσεις, ισχυρίστηκαν ότι θα φρόντιζαν οι ίδιοι με την στάση τους, να τις εξαλείψουν.

Στην ερώτηση για το αν τα υπάρχοντα προγράμματα βοηθούν τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση, μας απάντησαν, όσοι γνώριζαν, ότι σίγουρα βοηθούν, γιατί προετοιμάζουν και εκπαιδεύουν τα άτομα, τα ενισχύουν, ώστε να ανταποκριθούν στις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις. Επίσης ότι ευνοούν τη σχέση μεταξύ εργοδότη – εργαζομένου.

Όσον αφορά τις αλλαγές που θα πρότειναν για την βελτίωση των προγραμμάτων, πρότειναν τα εξής:

- Περισσότερη ενημέρωση για την νοητική υστέρηση, για το πώς συμπεριφέρονται τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση και πώς μπορούν οι ίδιοι να βοηθήσουν για καλύτερα αποτελέσματα.

- Εξατομικευμένη εκπαίδευση, ανάλογα με την ιδιαιτερότητα του ατόμου.
- Εκπαίδευση επί τόπου, στο χώρο της εργασίας.
- Περισσότερος χρόνος κατάρτισης και εκπαίδευσης.
- Να δοθούν ευκαιρίες στα άτομα και από άλλους επαγγελματικούς χώρους, εκτός από τους συνηθισμένους.
- Συμπαράσταση και προς τον εργοδότη, κυρίως ψυχολογική.
- Παροχή κονδυλίων για τον απαραίτητο εξοπλισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Στην ερώτηση για το αν έχουν συνεργαστεί με Κοινωνικό Λειτουργό, απάντησαν θετικά συνολικά από Πάτρα και Λευκωσία 16 εργοδότες. Ο ρόλος του ειδικού αποδείχθηκε βοηθητικός στο τομέα της ενημέρωσης, στην παροχή κινήτρων για πρόσληψη και στην καλύτερη συνεργασία με τον/την εργαζόμενη/ο. Συγκεκριμένα ορισμένοι εργοδότες απάντησαν ότι ενημερώθηκαν ειδικότερα για τις ανάγκες του συγκεκριμένου ατόμου που απασχολούν και για το πώς θα πρέπει να αντιδρούν σε κάποιες καταστάσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ.

- Η υπόθεση μας, ότι αν ο εργοδότης έχει συγγενή ή γνωστό, άτομο με ειδικές ανάγκες, η στάση του θα είναι θετική, επαληθεύτηκε. Οι εργοδότες αυτοί είτε είχαν προσλάβει στο παρελθόν άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση, είτε θα προσλάβουν στο μέλλον.
- Η δεύτερη υπόθεση που αφορά την αρνητική προκατάληψη των εργοδοτών, προς τα εκπαιδύσιμα άτομα, που είχαν απόρροια της ελλιπούς ενημέρωσης τους, επαληθεύτηκε. Οι εργοδότες, οι οποίοι δεν γνωρίζουν για την νοητική υστέρηση, φοβούνται να προσλάβουν έχοντας στο μυαλό τους, ότι τα άτομα αυτά δεν μπορούν να προσφέρουν.
- Η υπόθεσή μας σχετικά με το αν τα προγράμματα επιχορηγούνται οι εργοδότες θα είναι περισσότερο θετικοί ως προς την πρόσληψη αυτών των ατόμων, επαληθεύτηκε. Τριάντα από τους σαράντα –ένα εργοδότες θεωρούν την επιχορήγηση ισχυρό κίνητρο για την πρόσληψή τους.
- Η τελευταία μας υπόθεση που αφορά το αν ο εργοδότης συνεργαστεί με κάποιον ειδικό θα βοηθηθεί περισσότερο στο να προσλάβει ένα εκπαιδύσιμο άτομο ή γενικότερα ένα Α.Μ.Ε.Α., επαληθεύτηκε. Σε ένα μικρό ποσοστό βέβαια, μόλις πέντε εργοδότες μας απάντησαν ότι έχουν συνεργαστεί με Κοινωνικό Λειτουργό, και οι εμπειρίες τους ήταν θετικές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΣΤΑΣΗ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ

Γνωστική Διάσταση.

Παρατηρήθηκε τόσο στην Λευκωσία όσο και στην Πάτρα, όσο στην Πάτρα, ότι υπάρχει μια έντονη έλλειψη ενημέρωσης για χαρακτηριστικά και τις ικανότητες των ατόμων με ελαφρά νοητική υστέρηση. Αυτό φάνηκε και από την δυσκολία τους να απαντήσουν κάποιες ερωτήσεις όπως π.χ για το αν διαθέτει η επιχείρησή τους θέσεις εργασίας που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες αυτών των ατόμων.

Το ότι δεν γνωρίζουν οφείλεται κυρίως, όπως μας απάντησαν και οι ίδιοι, στο ότι δεν τους δόθηκε η ευκαιρία και στην ανεπαρκή κρατική μέριμνα ως προς την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τα άτομα αυτά.

Οι περισσότεροι εργοδότες θεωρούσαν ότι η νοητική υστέρηση έχει βαθμίδες και ότι όλα τα άτομα κατατάσσονται σε μια κατηγορία. Εκείνα τα χαρακτηριστικά που γνώριζαν για αυτά τα άτομα, είναι ότι μπορούν να εργαστούν και να συνεργαστούν με άλλους εργαζομένους.

Ακόμη παρατηρήθηκε ότι, εργοδότες που είχαν γνωστό η συγγενή με ελαφρά νοητική υστέρηση επίσης δεν γνώριζαν αρκετά πράγματα.

Συναισθηματική Διάσταση.

Οι περισσότεροι εργοδότες αισθάνονται για αυτά τα άτομα συμπάθεια και συμπόνια. Και εξαιτίας αυτών των συναισθημάτων θα προσλάμβαναν και ένα εκπαιδεύσιμο άτομο. Ορισμένοι απάντησαν ότι θα προσλάμβαναν ένα τέτοιο άτομο για καθαρά ανθρωπιστικούς λόγους. Χαρακτηριστικές είναι οι εξής απαντήσεις: «όλα τα άτομα έχουν δικαιώματα στην εργασία», «συμπαράσταση προς αυτά τα άτομα».

EN.

και

τα

κη

ισ

ας

οι

κη

εν

α.

τι

ε

λ

ι

ι

.

.

Ελάχιστες ήταν οι εξαιρέσεις εργοδοτών που είχαν ήδη προσλάβει άτομο με ελαφρά νοητική υστέρηση και ήταν δυσαρεστημένοι από την επαγγελματική του παρουσία. Οι συγκεκριμένοι εργοδότες διαφάνηκε, ότι έχουν μια αρνητική προκατάληψη από την προσωπική τους εμπειρία.

Οι εργοδότες που είχαν συγγενή ή γνωστό ΑΜΕΑ, ήταν περισσότερο ευαισθητοποιημένοι ως προς τις ανάγκες των ατόμων αυτών.

Διάσταση της Συμπεριφοράς.

Από τις απαντήσεις που μας δόθηκαν και από τα παραπάνω στοιχεία προέκυψε ότι οι εργοδότες επιθυμούν να ενημερωθούν περισσότερο για τα υπάρχοντα προγράμματα και για τις ιδιαιτερότητες αυτών των ατόμων.

Διαπιστώθηκε ότι αν και δεν έχουν σκεφθεί μέχρι τώρα να προσλάβουν ένα εκπαιδεύσιμο άτομο, ένα ποσοστό εργοδοτών είναι διατεθειμένο να το κάνει μελλοντικά.

Εκείνο που έγινε κατανοητό είναι ότι οι εργοδότες θέλουν να παρέχουν ίσα επαγγελματικά δικαιώματα και υποχρεώσεις σ' αυτά τα άτομα, χωρίς να γίνονται διακρίσεις.

Οι εργοδότες που είχαν μια δυσάρεστη εμπειρία με ένα εκπαιδεύσιμο άτομο, δεν είναι διατεθειμένοι τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον, να προσλάβουν ξανά ένα τέτοιο άτομο.

ΣΤ. Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού.

Ο ρόλος τους Κοινωνικού Λειτουργού είναι σημαντικός τόσο κατά την περίοδο της προετοιμασίας και ειδίκευσης των ατόμων σε κάποιο αντικείμενο εργασίας, όσο και για την προώθησή τους στον επαγγελματικό χώρο.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός, ως μέλος της διεπιστημονικής ομάδας, είτε στο σχολείο, είτε σε κάποια υπηρεσία, μπορεί να εντοπίζει τις αδυναμίες και τις ικανότητες του ατόμου, έχοντας παράλληλα ρόλο υποστηρικτικό – ενθαρρυντικό. Τα εκπαιδεύσιμα άτομα λόγω της ιδιαιτερότητάς τους έχουν ανάγκη τόνωσης, στήριξης και ενίσχυσης της αυτοπεποίθησής τους, ώστε να καλλιεργήσουν τις ήδη υπάρχουσες δυνατότητές τους.

Το άτομο με νοητική υστέρηση είναι τρωτό μπροστά σε καταστάσεις και απαιτήσεις που προβλέπονται στα πλαίσια της απόκτησης και διατήρησης μιας εργασίας. Δεν έχει τους μηχανισμούς να αντιδράσει αυτόνομα, δεν έχει τη σκέψη να προδιαγράψει καταστάσεις και γι' αυτό χρειάζεται κατεύθυνση και προσανατολισμό. Η στήριξη βοηθά το εκπαιδεύσιμο άτομο να γεφυρώσει όσο το δυνατό πιο ομαλά, το πέραςμα από την προστατευμένη κατάσταση (του εκπαιδευτικού πλαισίου) σε μια πιο ανεξάρτητη και αυτόνομη κατάσταση (χώρος εργασίας).

Βασικά χαρακτηριστικά της στήριξης είναι η καθοδήγηση, η προσφορά δυνατότητας επιλογών και ρίσκου, η προσφορά βοήθειας για να ακουστεί ο δικός τους λόγος, και η δική του επιθυμία (του ατόμου με νοητική υστέρηση). Αυτά τα στοιχεία βοηθούν το άτομο να διατηρηθεί στην επαγγελματική αποκατάσταση, σε πλαίσια κοινωνικής ένταξης και έχοντας όσο το δυνατό καλύτερη ποιότητα ζωής. Βοηθούν το άτομο να

κατακτήσει την ενήλικη ταυτότητα, στα πλαίσια του ρόλου που η κοινωνία προσδίδει στα ενήλικα άτομα.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός μπορεί να συμβάλλει στην στήριξη του ατόμου μέσω της ομάδας αποκατάστασης που αποτελείται από το συντονιστή της υπηρεσίας, τον κοινωνικό λειτουργό, το ψυχολόγο και τον εκπαιδευτή. Η διαφοροποίηση των ρόλων στην ομάδα, δεν είναι αρνητικό στοιχείο, αλλά υποβοηθά στην καλύτερη οργάνωση και κατανόηση των φαινομένων και μηχανισμών που υπεισέρχονται στην διαδικασία της αποκατάστασης.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός πραγματοποιεί συναντήσεις με γονείς ή με άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος και γίνεται θεώρηση της συμπεριφοράς, των σχέσεων, της κοινωνικότητας, των στόχων, των προσδοκιών, τυχόν προβλημάτων.

Η ενημέρωση των εργοδοτών για τις δυνατότητες και επαγγελματικές δεξιότητες αυτών των ατόμων, αποτελεί κύριο μέλημα του Κοινωνικού Λειτουργού, παράλληλα χρειάζεται να ενημερώνεται και ο ίδιος για τα επαγγέλματα που έχουν ζήτηση στην αγορά εργασίας. Η ευαισθητοποίηση των συναδέλφων – εργαζομένων του εκπαιδευσιμου ατόμου, είναι επίσης μια προϋπόθεση για την ομαλή προσαρμογή του στο χώρο εργασίας. Όταν οι υπόλοιποι εργαζόμενοι είναι εγκαίρως ενημερωμένοι για τις ιδιαιτερότητές του, τότε πιθανότατα να το αποδεχτούν, δημιουργώντας αρμονικές σχέσεις μεταξύ τους.

Αφού το άτομο αποκατασταθεί επαγγελματικά, είναι απαραίτητο να γίνονται συστηματικές επισκέψεις στο χώρο εργασίας, βασισμένες σε προγραμματισμό. Ο Κοινωνικός Λειτουργός πραγματοποιεί συναντήσεις με το ίδιο το άτομο, τον εργοδότη, τους υπεύθυνους παραγωγής, άλλους

συναδέλφους, και γίνεται θεώρηση της αποδοτικότητας του ατόμου στην εργασία, της συμπεριφοράς, της κοινωνικότητας, τυχόν προβλημάτων.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να συμμετέχει σε πολυθεματικές συναντήσεις. Πρόκειται για συναντήσεις όλων των επαγγελματιών, εργοδότη, γονέων και όλων των εμπλεκόμενων στην διαδικασία αποκατάστασης του συγκεκριμένου ατόμου. Έχουν σαφή στόχο το συντονισμό και τον προγραμματισμό της όλης πορείας της επαγγελματικής αποκατάστασης.

Γίνεται σφαιρική θεώρηση των αναγκών του ατόμου, και των δυνατοτήτων του, τοποθέτηση στόχων, καθορισμός χρονοδιαγραμμάτων για την επίτευξη των στόχων και καθορισμός τρόπου αξιολόγησης.

Τέλος ο Κοινωνικός Λειτουργός μπορεί να κάνει και τις εξής παρεμβάσεις:

- Παρέμβαση σε κρίση.

Πρόκειται για παρέμβαση σε περίπτωση δημιουργίας κρίσης στο χώρο εργασίας ή στο σπίτι. Γίνεται άμεση συνάντηση με το άτομο και τα εμπλεκόμενα μέρη για να κατανοηθεί και να επιλυθεί όσο το δυνατό πιο ομαλά το πρόβλημα.

- Παρέμβαση σε θεραπευτικό πλαίσιο.

Πρόκειται για προσφορά συμβουλευτικής – ψυχολογικής βοήθειας για αυτογνωσία, συναισθηματική ωρίμανση και βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων. Προσφέρεται συμβουλευτική καθοδήγηση για χειρισμό προβλημάτων και για καλύτερη επικοινωνία.

Από όλα τα παραπάνω διαφαίνεται ότι ο Κοινωνικός Λειτουργός αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ εργοδοτών, εργαζομένων και

γονέων. Είναι εκείνος, ο οποίος κάνει τις πρώτες επαφές και δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη και διατήρηση υγιών επαγγελματικών σχέσεων.

Ζ. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Από την βιβλιογραφική μας μελέτη και τις επισκέψεις στις διάφορες υπηρεσίες, διαπιστώθηκαν τα παρακάτω:

Σε σχέση με το εκπαιδεύσιμο άτομο.

- Το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευσιμων ατόμων μπορεί να εργαστεί σε κάποιο χώρο, αφού έχει προηγηθεί η αγωγή και η εκπαίδευσή του.
- Παρατηρήθηκαν περιπτώσεις που δεν υπάρχει συσχετισμός μεταξύ επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής αποκατάστασης. Ορισμένα άτομα δεν ασκούνε στον εργασιακό χώρο, το επάγγελμα για το οποίο εκπαιδεύτηκαν στο εργαστήριο.
- Παρατηρήθηκε η δυσκολία προσαρμογής τους στους εργασιακούς χώρους και η ελαττωμένη τους ικανότητα να συναλλάγουν με το κοινωνικό σύνολο.
- Πολλά άτομα παρουσιάζουν αδυναμία να ασκήσουν ικανοποιητικά και εκτός εργαστηρίου, το επάγγελμα στο οποίο εκπαιδεύτηκαν, γιατί δεν έχουν αναπτύξει τις κοινωνικές τους δεξιότητες.
- Κάποιες συνηθισμένες δυσκολίες (για φυσιολογικά άτομα) αποτέλεσαν αρνητικά ερεθίσματα για τα εκπαιδευσιμα άτομα, με αποτέλεσμα να εγκαταλείψουν τη δουλειά τους.
- Ορισμένα παιδιά δεν έχουν φοιτήσει καν σε ειδικό σχολείο, αλλά είναι τοποθετημένα από πολύ μικρή ηλικία, μέχρι τώρα, στο θεραπευτικό κέντρο "Μέριμνα".

Σε σχέση με τους γονείς.

- Υπάρχει η υπερπροστατευτικότητα των γονιών, εξαιτίας της οποίας, αρνούνται η παρουσιάζουν δυσκολίες και φόβους έναντι της αποκατάστασης των παιδιών τους.

Από στοιχεία του θεραπευτικού κέντρου "Μέριμνα", περίπου 20 άτομα, με ελαφρά νοητική υστέρηση, από 25 μέχρι 30 ετών, δεν έχουν εργαστεί σε κάποιο χώρο, εκτός από αυτό του εργαστηρίου. Αυτό συμβαίνει επειδή οι γονείς φοβούνται ότι τα παιδιά τους θα γίνουν θύματα εκμετάλλευσης από τους εργοδότες.

- Ορισμένοι γονείς αν και ενημερώνονται για τα προγράμματα απασχόλησης που υπάρχουν, αδιαφορούν, μη θέλοντας να βυρβαστούν με κάποιο φορέα.
- Κάποιοι γονείς δεν θέλουν να ρισκάρουν το επίδομα που δικαιούνται τα παιδιά τους, επειδή η επαγγελματική τους αποκατάσταση, προϋποθέτει διακοπή του επιδόματος.
- Υπάρχουν γονείς, που για λόγους οικονομικούς, επίσης, επιζητούν την ένταξη των παιδιών τους, προτού είναι καν έτοιμα για εργασία.
- Υπάρχουν βέβαια και γονείς που συνεργάζονται και πρωτοπορούν, στην προσπάθειά τους να εντάξουν το παιδί τους στην κοινότητα.

Σε σχέση με τους εργοδότες.

- Ένα ποσοστό εργοδοτών έχει αρνητική προκατάληψη προς τα εκπαιδεύσιμα άτομα, λόγω της άγνοιας για τις δυνατότητές τους.
- Σε κάποιες περιπτώσεις ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η απόλυση από την εργασία για λόγους διακοπής του επιδόματος του Ο.Α.Ε.Δ. προς τον εργοδότη, αν και ως συνήθης δικαιολογία απόλυσης προβάλλεται η κακή απόδοση.
- Οι περισσότεροι εργοδότες δεν ενδιαφέρονται τόσο για την νοητική κατάσταση του ατόμου όσο για την απόδοσή τους στην παραγωγή της επιχείρησης.
- Δεν υπάρχει ενημέρωση για τα υπάρχοντα προγράμματα που αφορούν τους εργοδότες.

Σε σχέση με το σχολείο.

- Τα περισσότερα ειδικά σχολεία στερούνται εποπτικών μέσων και χρήσιμου υλικού για την σωστή εκπαίδευση των παιδιών.
- Υπάρχει έντονα η έλλειψη ειδικευμένου διδακτικού προσωπικού καθώς και σημαντικών επιστημονικών συνεργατών.
- Διαπιστώθηκε έλλειψη επιμόρφωσης του διδακτικού προσωπικού.
- Η ενσωμάτωση της ειδικής τάξης σε μια γενική θεωρείται ένα θετικό βήμα για την εξέλιξη των εκπαιδεύσιμων παιδιών μέσω της αλληλεπίδρασής τους με «φυσιολογικά» παιδιά.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

Για να ενταχθεί το εκπαιδεύσιμο άτομο τόσο στον εργασιακό του χώρο όσο και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, χρειάζεται να προηγηθεί μια διαδικασία κοινωνικοποίησης στα πλαίσια της εκπαίδευσης του. Γι' αυτό θα ήταν πολύ καλό, το πρόγραμμα ενός ειδικού σχολείου να περιλαμβάνει τις παρακάτω δραστηριότητες:

1. Επισκέψεις των παιδιών στην πόλη ώστε να χρησιμοποιούν τα μέσα συγκοινωνίας, να κάνουν αγορές, να συζητούν με τον κόσμο.
2. Επισκέψεις σε χώρους διασκέδασης και γενικού ενδιαφέροντος π.χ. σε διάφορους αρχαιολογικούς χώρους, σε μουσεία, σε εκθέσεις, αλλά και εκδρομές σε ακρογιαλιές και τουριστικές περιοχές.
3. Επισκέψεις των παιδιών σε κανονικά σχολεία, (δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια) καθώς και το αντίστροφο, έτσι ώστε να συναναστραφούν και να ανταλλάξουν εμπειρίες και παραστάσεις.

Ίσως με αυτά τα μέτρα διαπιστωθεί το μέγεθος του προβλήματος, οι ελλείψεις που υπάρχουν στα υπάρχοντα προγράμματα και ίσως έτσι αντιληφθεί ακόμα και ο απλός πολίτης την ευθύνη που έχει για την πρόοδο αυτών των ατόμων. Θεωρούμε ότι αν εφαρμοστούν τα παραπάνω μέτρα, τα άτομα με Ε.Ν.Υ θα ^{αποκτήσουν} απαιτήσουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, θα αναπτύξουν κοινωνική συμπεριφορά και φιλίες με «φυσιολογικά» παιδιά.

Επίσης θα ήταν καλό να επεκταθεί το Νέο Μοντέλο αποκατάστασης ΑΜΕΑ ΝΥ όπου υπάρχουν τα Παραγωγικά Εργαστήρια με τα ανάλογα Κέντρα Προώθησης των Προϊόντων τους (Δίκτυο Praxis).

Προτείνεται η αντικατάσταση των μεγάλων ιδρυμάτων με σπίτια στην κοινότητα και με κατάλληλα κέντρα ημέρας τα οποία να προφέρουν αυτονομία στα άτομα με νοητική υστέρηση και να τους παρέχουν τις συνθήκες για μια φυσιολογική ζωή.

Οι γονείς είναι σημαντικό να ενημερώνονται για τα προγράμματα που παρακολουθεί το παιδί τους και να συμμετέχουν στην κοινωνική και επαγγελματική αποκατάσταση.

Σύμφωνα με ένα άρθρο της Ελευθεροτυπίας (Τρίτη, 12 Σεπτεμβρίου 2000, σελ 13) εφαρμόστηκε ένα πιλοτικό πρόγραμμα που απευθυνόταν σε οικογένειες που έχουν παιδιά με ειδικές ανάγκες (οποιασδήποτε μειονεξίας) και είχε τους εξής στόχους:

1. Επιμόρφωση /Στήριξη/ Ενδυνάμωση των γονέων που θα συμμετείχαν στο πρόγραμμα.
2. Καταγραφή των απόψεων/ προτάσεως των γονέων.
3. Δημιουργία οδηγού για μελλοντικά προγράμματα επιμόρφωσης / στήριξης γονέων.
4. Προώθηση ομάδων αλληλοϋποστήριξης γονέων.

Πιστεύουμε ότι η εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων στοχεύει στην ενημέρωση και προσφέρει τη δυνατότητα στους γονείς να μοιραστούν κοινές εμπειρίες, να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, να συζητήσουν και να δοκιμάσουν νέες δεξιότητες, να αναπτύξουν μεγαλύτερη κατανόηση για την συμπεριφορά του παιδιού τους και να εμπλακούν όσο το δυνατό καλύτερα στην αποκατάσταση του.

Όσον αφορά τους εργοδότες όπως διαπιστώθηκε και από την έρευνά μας, είναι απαραίτητη η σωστή και ολοκληρωμένη ενημέρωση τόσο για τα ΑΜΕΑ γενικότερα, όσο και για την κατηγορία των εκπαιδευσίμων ατόμων.

Διαφάνηκε ότι οι εργοδότες δεν είχαν γνώση των υπάρχοντων προγραμμάτων γι' αυτό και θα πρέπει να γίνει μια συστηματική προσέγγιση των εργοδοτών από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Σε πολλές περιπτώσεις αποδείχτηκε ότι με την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση οι εργοδότες αντιμετωπίζουν την κατάσταση πιο θετικά και αντιλαμβάνεται ότι όντως το εκπαιδευσιμο αποδίδει και ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις.

Τέλος θα είναι καλό να υπάρχει συνεργασία μεταξύ εργοδότη και οικογένειας αλλά και μεταξύ εργοδότη, οικογένειας και ομάδας αποκατάστασης, έτσι ώστε να αναπτύσσεται η αντίληψη του εργοδότη και να υιοθετείται κάθε φορά τη σωστή στάση προς τον εργαζόμενο. Και σίγουρα για μια πιο αποτελεσματική παρακολούθηση της πορείας των εκπαιδευσίμων ατόμων στον χώρο της εργασίας θα ήταν καλό η απασχόληση Κοινωνικών Λειτουργιών στον εκάστοτε χώρο.

Γενικότερα η στάση των εργοδοτών είναι θετική προς τα άτομα με ελαφρά νοητική υστέρηση, όμως δεν αρκεί μόνο αυτό. Χρειάζεται συνεχή προσπάθεια από γονείς, εκπαιδευτικούς, υπευθύνους προγραμμάτων Ειδικής Αγωγής, Κοινωνικούς Λειτουργούς και άλλους επαγγελματίες ειδικούς που εργάζονται σε αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες.

Ένα μεγάλο μερίδιο ευθύνης βαρύνει τους ίδιους του γονείς, είναι εκείνοι οι οποίοι διαμορφώνουν το χαρακτήρα του παιδιού και του παρέχουν τα εφόδια για να ζήσει αυτόνομα και ανεξάρτητα στη ζωή του.

Οι γονείς θα πρέπει να αποβάλλουν φόβους και ανασφάλειες που τυχόν έχουν και θα πρέπει να ενημερώνονται και να συνεργάζονται στενά

με τους ειδικούς. Δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να επιτρέπουν τα δικά τους "θέλω" και το άγχος που τους κυριεύει, να εμποδίζουν την ανάπτυξη και την εξέλιξη του παιδιού τους.

Η έλλειψη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης αποτελεί τροχοπέδη στην ενσωμάτωση των ΑΜΕΑ στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, γι' αυτό απαιτείται η ανάληψη μέτρων μέσω της κρατικής μέριμνας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ .

- American Psychiatric Association, Diagnosis and Statistical Manual of Mental Disorders, 2nd edition, Washington D.C., 1968
- Anne M. Bauer, Ellen M. Lynch, «Children who challenge the system», Norwood : Ablex Publishing Corporation, 1993
- Anstolz, Christoph «Βασικές αρχές της παιδαγωγικής για τα νοητικά – καθυστερημένα άτομα», μεταφ. Λευτέρης Αναγνώστου, επιμ. Αθηνά Ζώνιου.
- Σιδέρη, 2^η έκδοση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.
- Burus Y.- Gunn P., «Εκπαίδευση ατόμων με σύνδρομο Dawn». Εκδ. Ελλην, Αθήνα, 1997.
- Christine O' Manlon «Inclusive education in Europe», David Fulton Publishers, London 1995.
- Descoeudres, Alice «Η αγωγή των καθυστερημένων παιδιών, οι αρχές της και οι μέθοδοι της», Μεταφ. Γ. Α Βασδέκης, εκδόσεις Δίπτυχο, 2^η έκδοση, Αθήνα, 1985
- Heward, William L. «Exceptional children :an introduction to special education», 5th edition, Englewood Cliffs NJ: Prentice Hall, 1996.
- Kas Mazurel, Margaret A. Winzer, «Comparative studies in special education», editors: Gallaudet, University Press, Washington, 1944
- Kauffman, J.M and Hallahan, D.P., «The Medical Model and the Science of Special Education, Exceptional Children, 1974.

- KIRKS S., «Η εκπαίδευση των αποκλινόντων παιδιών», μεταφ. Κ. Τσιμπούκης, Αθήνα, 1973.
- Kirk, Samuel A., Anastasiou, Nicholas J, Gallagher, James J «Educating exceptional children», 8th edition, Boston : Moughton Mifflin Company, 1997.
- KONTIE ANNY, «Κουμπούρες δεν υπάρχουν», εκδ. Όγκος, Αθήνα, 1995.
- Miller Arnold, Eileen Eller Miller, «From ritual to repertoire: a cognitive developmental system approach with behaviour – disordered children», New York: John Wiley & Sons, 1989.
- Moseley David, «Ειδική εκπαίδευση: επιβοηθητική αγωγή για προβλήματα μάθησης» μτφ: Π. Κουτσούμπας, Αθήνα, 1985.
- Robert Gaylord – Ross « Issues and research I special education», New York: Teachers College Press, 1990
- Winzer, Marget A. «The history of special education : from isolation to integration Callaudet, University Press, Washington, 1994.
- Arhtur E. Dell Orto, Robert D. Marinelli, «Encyclopedia of disability and rehabilitation», New York : Simon and Schuster Macmillan, 1995.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ.

- Βασιλείου Γ., «Τα εκπαιδεύσιμα νοητικά καθυστερημένα παιδιά και έφηβοι», εκδ Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998
- Γεωργιάδης Δ., «Κοινωνική Ψυχολογία», εκδ, Ελληνικά Γράμματα, Α΄ τόμος, Αθήνα, 1995
- Γεωργιάδης Α. Π., « Το πρόβλημα της πνευματικής καθυστέρησης », εκδ. Παγκ. Συντον. Επιτροπή Ιδρυμάτων Καθυστερημένων παιδιών, Λευκωσία, 1972.
- Δελασούδας Λαυρέντιος, «Η ειδική επαγγελματική κατάρτιση», α΄ εκδ., εκδ Παρουσία, Αθήνα, 1992.
- Δελτίο Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής, «Σχολική και Κοινωνική Ενσωμάτωση», ε΄ εκδ. Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 1992.
- Ζώνιου – Σιδέρη Αθήνα, «Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης», εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Ιμεριώτη Ρ., «Ανώμαλα και καθυστερημένα παιδιά», εκδόσεις Εκδοτική Εταιρεία Α.Ε., 1939
- Καΐλα Μ. – Πολεμικός Ν. – Φιλίππου Γ., «Άτομα με Ειδικές Ανάγκες», εκδ 2^η, εκδ Ελληνικά Γράμματα, τόμοι Α΄ και Β΄, Αθήνα, 1995
- Καλαντζής Κ, «Διδακτική των ειδικών σχολείων. Για ειδικά νοητικά καθυστερημένα παιδιά», εκδ. Καρασίας – Ρουσόπουλος, 1972
- Καλατζής Κ., «Το πρόβλημα των Μειονεκτικών παιδιών και εφήβων και η αντιμετώπισή τους», Αθήνα, 1977

- Κρουσταλάκης Γ., «Παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες», εκδόσεις Μπαρμπουνάκης, Αθήνα, 1994
- Κυπριωτάκης Α., «Τα ειδικά παιδιά και η αγωγή τους», εκδ 1^η, εκδ Ψυχοτεχνική, επίτομος, Ηράκλειο, 1985
- Μάνου Νίκος, «Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής», εκδ. Επιστημονικών Βιβλίων και Περιοδικών, Θεσσαλονίκη, 1988
- Νιτσόπουλος Μ., «Ειδικά πνευματικά καθυστερημένα άτομα», εκδ 1^η, εκδ Παρατηρητής, επίτομος, Θεσσαλονίκη, 1981
- Ξηρομερίτη Αφροδίτη, «Ειδική εκπαίδευση: Θεωρητικές αρχές, ερευνητικά δεδομένα και διδακτική παρέμβαση», Πάτρα, 1997
- Παπαϊωάννου Μ.Σ., «Επαγγελματική εκπαίδευση και προσανατολισμός. Αναφορά σε άτομα με ειδικές ανάγκες», εκδ Γρηγόρη, Αθήνα, 1990.
- Παπαναστασίου Νίκος, «Στοιχεία Γενετικής και Πνευματική Καθυστέρησης», επιμ. Γεωργακόπουλος, Ι, Αθήνα, 1977
- Παρασκευόπουλος Ι., «Νοητική Καθυστέρηση. Διεθνές έτος παιδιού», εκδ 1^η, εκδ ΟΕΔΕ, Αθήνα, 1979
- Παρασκευόπουλος Ι, «Εξελικτική Ψυχολογία», τόμος 1 και 2, Αθήνα, 1985
- Παρδή Π., «Νοητική Καθυστέρηση», Αθήνα, 1985
- Ρούσκα Γ., «Τα καθυστερημένα και δύσκολα παιδιά», εκδ Ι.Ω. Καμπάνα Ο.Ε., Αθήνα.
- Στάθης Γ., «Θέματα ειδικής αγωγής», εκδ. Έλλην, Αθήνα, 1994
- Σταθόπουλος Π., «Κοινωνική Πρόνοια, μια γενική θεώρηση, Αθήνα, 1995

- Στασινός Π.Δ., «Η ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα – Αντιλήψεις, Θεσμοί και πρακτικές. Κράτος και ιδιωτική πρωτοβουλία». Εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1991.
- Σταύρου Λ., «Ψυχοπαιδαγωγική αποκλινόντων νηπίων, παιδιών και εφήβων», εκδ Γρηγόρη, Αθήνα, 1986
- Τάφα Ευφημία, (επιμ), «Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς», 2^η εκδ, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1988
- Τσιμπούκης Κ., «Η ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα», Αθήνα, 1975
- Τσιμπούκης Κ., «Πορίσματα του Β΄ Διεθνούς Σεμιναρίου για την επαγγελματική αποκατάσταση των νοητικώς καθυστερημένων», Αθήνα, 1976
- Χαρτοκόλλη Π., «Εισαγωγή στην Ψυχιατρική», εκδ 2^η, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1989.

ΛΕΞΙΚΑ.

- Abercrombie Nicholas, Hill Stephen, S Turner Brayan., «Λεξικό Κοινωνιολογικών Εννοιών», εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1987
- Βασιλείου Θ.Α., Σταματάκης, Ν., «Λεξικό Επιστημών του Ανθρώπου», εκδ Gutenberg, Αθήνα, 1992
- «Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια – Λεξικό», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, τόμος 3^{ος}, Αθήνα, 1989
- Χουντουμάδη Αναστασία, Πατεράκη Λένα, «Σύντομο Ερμηνευτικό Λεξικό», εκδ. Δωδώνη, Αθήνα, 1989.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Sieffert A κ.α., «Γονείς που συμμετέχουν στην αποκατάσταση των καθυστερημένων παιδιών τους», Εκλογή, τευχ. 40, Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος, Αθήνα, 1976.
- William Antony, «Κοινωνική αποκατάσταση, πως αλλάζουν οι στάσεις απέναντι στο σωματικά και ψυχικά ανάπηρο», Εκλογή, τευχ. 40, Απρίλιος, 1981.
- Ζάρναρη Όλγα, «Στάσεις και προβλήματα γονέων καθυστερημένων παιδιών», Εκλογή τεύχ. 36, Σεπτέμβριος, 1975
- Κωστάκη Λίνα., «Εργοθεραπεία σε Προγράμματα Ειδικής Αγωγής», Εκλογή, τευχ. 96, Ιανουάριος – Φεβρουάριος – Μάρτιος, 1993
- Ματινοπούλου – Περρή Υπάτια., «Οδηγός Κοινωνικών Υπηρεσιών για παιδιά με Ειδικές Ανάγκες», Εκλογή, τευχ. 63, Απρίλιος, 1984.

- Ματινοπούλου – Περρή Υπατία., «Η σημερινή κατάσταση της επαγγελματικής απασχόλησης των νοητικά υστερούντων ατόμων», Εκλογή, τευχ. 78, Ιούλιος – Αύγουστος – Σεπτέμβριος, Αθήνα, 1988
- Μελιγκόπουλος Ε.Ι., «Μαθησιακές δυσκολίες, επειδή η διαφορά είναι δικαίωμα», τευχ. 6-7, εκδ Εταιρεία Σπαστικών Βορείου Ελλάδος, (Ε.Σ.Β.Ε.), Ιανουάριος, 1985
- Νιτσόπουλος Μ., «Μέθοδος κοινωνικοποίησης ειδικών ατόμων και αντιμετώπιση προκαταλήψεων», Εκλογή, τευχ. 56, Δεκέμβριος 1981
- Πιτσικίδου – Δρόσου Λ., «Επαγγελματική αποκατάσταση, - κοινωνική ένταξη. Επειδή η διαφορά είναι δικαίωμα», τεύχ. 12-13, εκδ. Εταιρεία Σπαστικών Βορείου Ελλάδος (Ε.Σ.Β.Ε), Αθήνα, 1986

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

- Ευσταθίου Μηνάς, «Ειδική Αγωγή 2000: Η Πολιτεία χρειάζεται μαθήματα ευαισθησίας», εφ. Ελευθεροτυπία, 3 Ιουλίου 2000
- Κουζέλης Α., «Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες και η ελληνική νομοθεσία», εφ. Ελευθεροτυπία, 2 Φεβρουαρίου, 2000
- Φιάκας Φαίδωνας., «Κύπρος και ΑΜΕΑ: Η λογική της μέριμνας», εφ. Ελευθεροτυπία, 2 Φεβρουαρίου, 2000
- Φιάκας Φαίδωνας, «Προγράμματα στήριξης οικογενειών ΑΜΕΑ», εφ. Ελευθεροτυπία, 12 Σεπτεμβρίου, 2000

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄
ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

Γ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ

Επισημαίνεται ότι σκοπός της εργονομικής διευθέτησης του χώρου εργασίας των ΑΜΕΑ, που εντάσσονται στα Προγράμματα Ν.Θ.Ε. και Ν.Ε.Ε., δεν είναι τη βελτίωση, γενικά, των συνθηκών εργασίας τους, αλλά η προσαρμογή του χώρου εργασίας και η διευκόλυνση της απασχόλησής τους, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από το είδος της αναπηρίας τους.

Δ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ

1. ΛΗΞΗ ΙΣΧΥΟΣ

Η ισχύς της παρούσας Υπουργικής Απόφασης λήγει στις 31/12/2001.

2. ΥΠΑΓΩΓΗ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ – ΑΠΕΞΑΡΤΗΜΕΝΩΝ

- 2.1. Αποφυλακισμένα άτομα, ο λόγος φυλάκισης των οποίων σχετίζεται με παράβαση του Νόμου περί Ναρκωτικών, δεν υπάγονται στο πρόγραμμα.
- 2.2. Απεξαρτημένα άτομα δικαιούνται να υπαχθούν στο πρόγραμμα, εφ' όσον προσκομίσουν βεβαίωση από θεσμοθετημένο φορέα απεξάρτησης (ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ, 18ΑΝΩ) ότι ολοκλήρωσαν Πρόγραμμα Απεξάρτησης ή ότι βρίσκονται στο Στάδιο της Κοινωνικής Επανάταξης ή ότι παρακολουθούν το σταθεροποιητικό πρόγραμμα μεθαδόνης του ΟΚΑΝΑ

και όχι βεβαίωση μη χρήσης ουσιών από ειδικό επιστήμονα (ψυχίατρος κλπ) που εργάζεται είτε ως ιδιώτης, είτε ως στέλεχος σε δημόσιο ή ιδιωτικό νοσηλευτικό ίδρυμα.

3. ΥΠΑΓΩΓΗ Ν.Ε.Ε.

Κατά την υπαγωγή ατόμων στο πρόγραμμα επιδότησης Ν.Ε.Ε., ο υπολογισμός του ορίου του εισοδήματος, όπως αναφέρεται στην παρ. Β.5.2. της παρούσας Υπουργικής Απόφασης, γίνεται με βάση το καθαρό εισόδημα και όχι το φορολογητέο ατομικό ή οικογενειακό εισόδημα.

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ

4.1. Για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες:

Οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και άτομα, προκειμένου να υπαχθούν στο πρόγραμμα επιχορήγησης Ν.Θ.Ε. και Ν.Ε.Ε., θα απευθύνονται:

4.1.α. Για τους Νομούς Αττικής (πλην των Τ.Υ. Μεγάρων, Ελευσίνας, Λαυρίου), Αχαΐας (πλην της Τ.Υ. Αιγίου), Ηρακλείου Κρήτης, Θεσσαλονίκης, Λάρισας και Μαγνησίας, στα Γραφεία Εργασίας Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων :

Αθηνών	Πειραιώς 52	5242327-5245605
Βόλου	Μαγνητών 153	0421-72726/48288
Ηρακλείου Κρήτης	Αρχ. Μακαρίου & Φαϊτάκη 2	081- 280905
Θεσσαλονίκης	Δωδεκανήσου 10Α	031- 554418
Λάρισας	Ερμογένους 10	041- 256293
Πατρών	Κορίνθου 217	061- 622613

4.1.β. Για τους υπόλοιπους Νομούς στις κατά τόπους αρμόδιες Υπηρεσίες (Κ.Π.Α., Γρ. Εργασίας, Τ.Υ., Υ.Ν.)

Α. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Νέων Θέσεων Εργασίας

1. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα διαρθρώνεται σε:

1.α. Πλήρους απασχόλησης τετραετούς διάρκειας

Ο εργοδότης επιδοτείται για τρία έτη, ενώ το τέταρτο έτος υποχρεούται να απασχολήσει το άτομο χωρίς επιχορήγηση.

1.β. Μερικής απασχόλησης τετραετούς διάρκειας

Ο εργοδότης επιδοτείται για τρία έτη, ενώ το τέταρτο έτος υποχρεούται να απασχολήσει το άτομο χωρίς επιχορήγηση.

1.γ. Σύμβασης Ορισμένου Χρόνου

Ο εργοδότης υποχρεούται να απασχολήσει το άτομο από πέντε (5) μηνών το λιγότερο ως εννέα (9) μηνών το ανώτερο.

2. ΠΟΣΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο ορίζεται ως εξής:

Πρόγραμμα Πλήρους Απασχόλησης:

- επτά χιλιάδες πεντακόσιες (7.500) δρχ. την ημέρα και για τους τριάντα έξι (36) μήνες απασχόλησης.

Πρόγραμμα Ορισμένου Χρόνου Σύμβασης:

- επτά χιλιάδες πεντακόσιες (7.500) δρχ. την ημέρα και για τους εννέα (9) μήνες απασχόλησης.

Πρόγραμμα Μερικής Απασχόλησης:

- πέντε χιλιάδες (5.000) δρχ. την ημέρα και για τους τριανταέξι (36) μήνες απασχόλησης.

Η επιχορήγηση θα υπολογίζεται για κάθε εργάσιμη ημέρα και μέχρι 26 ημέρες για κάθε μήνα, κατ' ανώτατο όριο.

Επισημαίνεται ότι, με την παραπάνω επιχορήγηση, ο ΟΑΕΔ καλύπτει ένα μέρος του εργοδοτικού κόστους για κάθε εργαζόμενο, τον οποίο ο εργοδότης οφείλει να αμείβει και να ασφαλίζει σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

3. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

3.1. Το πρώτο τρίμηνο από την πρόσληψη του ατόμου θεωρείται «Περίοδος Προσαρμογής».

Στο διάστημα αυτό η επιχείρηση - εργοδότης που υπάγεται στο πρόγραμμα, υποχρεούται να ορίσει άτομο της επιχείρησης, το οποίο θα έχει την ευθύνη να εκπαιδεύσει τον εργαζόμενο στο αντικείμενο απασχόλησής του και να τον βοηθήσει να ενταχθεί ομαλά στην παραγωγική διαδικασία.

Η επιχείρηση επιδοτείται για τις ενέργειες προσαρμογής του ατόμου με το ποσό των 100.000 δρχ.

Το ποσό αυτό θα καταβάλλεται μετά τη λήξη του πρώτου δωδεκαμήνου απασχόλησης του κάθε ατόμου και ύστερα από εισηγητική έκθεση του αρμοδίου υπαλλήλου της Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ, ότι ο εργαζόμενος βοηθήθηκε ουσιαστικά και είχε θετική προσαρμογή στον εργασιακό χώρο.

Δεδομένου ότι η θέσπιση του μέτρου αυτού έχει ως στόχο να βοηθήσει την ένταξη του ατόμου στον εργασιακό του χώρο, θα πρέπει κατά την εφαρμογή του να λαμβάνονται υπ' όψιν τα εξής:

- Στην περίπτωση που ο/η εργαζόμενος/-η (ΑΜΕΑ, αποφυλακισμένο, απεξαρτημένο, νεαρό Πιπραβατικό άτομο ή νεαρό άτομο που βρίσκεται σε κοινωνικό κίνδυνο) απεχώρησε ή απολύθηκε σε σύντομο διάστημα μετά την ολοκλήρωση της Περιόδου Προσαρμογής, θα εξετάζεται με μεγάλη προσοχή, από τον αρμόδιο υπάλληλο του ΟΑΕΔ, αν θα καταβάλλεται ή όχι στην επιχείρηση το ποσό της επιχορήγησης για τις ενέρονειες προσαρμογής, σύμφωνα με την κρίση του
- Στην περίπτωση που κατά την διάρκεια του προγράμματος το ΑΜΕΑ αντικατασταθεί από άλλο ΑΜΕΑ, αλλά η επιχορήγηση της Περιόδου Προσαρμογής έχει ήδη καταβληθεί στην επιχείρηση, αυτή δε θα καταβάλλεται και για δεύτερη φορά, εκτός εάν υπάρχουν ιδιαίτερα σοβαρές δυσκολίες προσαρμογής του/της εργαζόμενου /-ης και πάντα κατά την κρίση του αρμοδίου υπαλλήλου του ΟΑΕΔ.
- Στην περίπτωση που η επιχείρηση διακόψει πρόγραμμα επιδότησης, στο οποίο δεν προβλέπεται υποχρεωτική αντικατάσταση (αποφυλακισμένα, απεξαρτημένα και νεαρά παραβατικά άτομα ή νεαρά άτομα που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο) και υπαχθεί εκ νέου σε πρόγραμμα, πρόσλαμβάνοντας άλλο άτομο των παραπάνω ομάδων, καταβάλλεται η επιδότηση της Περιόδου Προσαρμογής μόνο για μία ακόμη φορά και εφόσον ο αρμόδιος υπάλληλος της Υπηρεσίας του ΟΑΕΔ το κρίνει σκόπιμο.

Ε. ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

τροώθηση των Προγραμμάτων Ν.Θ.Ε. και Ν.Ε.Ε. για την στήριξη και την ένταξη τανένταξη στην αγορά εργασίας των ευπαθών κοινωνικά ομάδων υποστηρίζεται, ός από το προσωπικό των Υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Δ. και από τους Συμβούλους ροχής Σ.Υ.Υ., έργο των οποίων είναι:

- Η παροχή ενημέρωσης, συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής στήριξης στα άτομα.
- Η ενδυνάμωση, ενεργοποίηση και προώθηση των ευπαθών κοινωνικά ομάδων στην αγορά εργασίας.
- Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση εργοδοτών – επιχειρήσεων για τα ισχύοντα προγράμματα απασχόλησης του Οργανισμού με στόχο την πρόσληψη ατόμων που ανήκουν στις ομάδες που απειλούνται ή βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό.
- Η υποβοήθηση των ατόμων για την προσαρμογή τους στον εργασιακό χώρο και την διατήρηση της θέσης εργασίας μετά την λήξη του προγράμματος.
- Η ενεργοποίηση των ατόμων των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, προκειμένου να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα (ατομικής, εταιρικής ή συνεταιριστικής μορφής).
- Η παροχή στήριξης και συμβουλευτικής στους Νέους Ελεύθερους Επαγγελματίες.
- Η συμβουλευτική και στήριξη της οικογένειας των ατόμων, για την επίλυση προβλημάτων που συμβάλλουν στον κοινωνικό αποκλεισμό τους.
- Η συνεργασία με όλους τους κοινωνικούς εταίρους και φορείς της τοπικής κοινωνίας για την ανάπτυξη κοινών δράσεων και μέτρων στήριξης των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.
- Η παρακολούθηση και αξιολόγηση των υλοποιούμενων προγραμμάτων απασχόλησης και της πορείας ένταξης -επανάταξης των ατόμων στην αγορά εργασίας.
- Η βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών στους χρήστες των προγραμμάτων του ΟΑΕΔ (άτομα, εργοδότες, φορείς κλπ)

Η παροχή του παραπάνω έργου από τους Συμβούλους παροχής ΣΥΥ, σε συνεργασία με τους Προϊσταμένους και το προσωπικό των Υπηρεσιών Απασχόλησης του ΟΑΕΔ, συμβάλλει ουσιαστικά στην καλύτερη προώθηση και υλοποίηση των προγραμμάτων

Ενδεικτικά, παραθέτουμε στατιστικά στοιχεία για την απασχόληση ατόμων των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, στο πλαίσιο των αυτοχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων Νέων Θέσεων Εργασίας και Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών:

ΕΤΟΣ	ΑΜΕΑ	ΑΠΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΙ	ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΝΕΑΡΑ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΑ	ΣΥΝΟΛΟ
1994	200	25	5	231
1995	413	65	24	502
1996	509	186	70	765
1997	570	195	98	863
1998	700	210	110	1.020
1999	1.265	205	165	1.635
2000	2.700	400	450	3.550

Επισημαίνεται ότι η κάλυψη μεγάλου αριθμού θέσεων αποτελεί βασικό στόχο των προγραμμάτων.

Όμως, εξίσου σημαντική είναι η παραμονή του ατόμου στην θέση εργασίας και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος.

Γι' αυτό κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση του συμβουλευτικού και παρεμβατικού ρόλου των Συμβούλων Σ.Υ.Υ., τόσο προς τους εργοδότες όσο και προς τους εργαζόμενους, καθ' όλη την διάρκεια υλοποίησης των προγραμμάτων ΝΘΕ και ΝΕΕ.

Η εξασφάλιση εργασίας και η επαγγελματική αποκατάσταση θεωρείται ουσιαστική και θεμελιώδης:

➤ **τόσο για το ίδιο το άτομο, διότι**

- του παρέχει ένα εισόδημα
- ενισχύει την αυτοεικόνα του
- το εισάγει σε μια άλλη θεώρηση ζωής, διασπώντας έτσι τον κύκλο «ανεργία - φτώχεια - απομόνωση» και συμβάλλοντας στην κοινωνική και οικονομική αυτονόμησή του.

➤ **όσο και για την κοινωνία, διότι**

- καλλιεργείται και διαμορφώνεται μια κοινωνική συνείδηση – αντίληψη απαλλαγμένη από αρνητικά στερεότυπα και διακρίσεις, μειώνοντας τον κοινωνικό στιγματισμό,
- αξιοποιείται αυτό το ανθρώπινο δυναμικό με την ενεργό συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας (του ΑΕΠ, φορολογικών εσόδων, ασφαλιστικών εισφορών κλπ)
- ενισχύεται η κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη.

Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην αναστρεψιμότητα των εμποδίων ένταξης στην αγορά εργασίας των ατόμων αυτών, διασφαλίζοντας ίσες ευκαιρίες συμμετοχής ανάλογα με τις ικανότητες και δεξιότητες του κάθε ατόμου.

Ειδικότερα, η εργασία

1. για το Άτομο με Ειδικές Ανάγκες:

- ενδυναμώνει την αυτοεικόνα και την αυτοεκτίμηση του ατόμου
- συμβάλλει στην κοινωνικο-οικονομική αυτονόμησή του
- διευρύνει τις δυνατότητες επιλογής και συμμετοχής του ΑΜΕΑ σε όλες τις κοινωνικές δραστηριότητες

2. για το Απεξαρτημένο Άτομο:

- συμβάλλει στην κοινωνική επανένταξη του ατόμου στο κρίσιμο διάστημα που έπεται της απεξάρτησής του από τις ουσίες
- ενδυναμώνει το άτομο και σταθεροποιεί τους νέους στόχους ζωής του, ιδιαίτερα όταν η απασχόλησή του εξασφαλίζεται για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα,
- απαλείφει τις δευτερογενείς συνέπειες της χρήσης ουσιών, όπως η παραβατικότητα του ατόμου ή/και η μύηση νέων χρηστών, οι οποίες προκύπτουν από την επιτακτική ανάγκη του χρήστη να προμηθευτεί τις εξαρτησιογόνες ουσίες.

Σημειώνεται ότι, από διεθνή ερευνητικά στοιχεία έχει καταγραφεί πως ο κάθε χρήστης, προκειμένου να εξασφαλίσει τις ουσίες που χρειάζεται, μισεί

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

1. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ειδική Αγωγή είναι η ειδική βοήθεια που παρέχεται στα παιδιά με ειδικές ανάγκες. Η βοήθεια αυτή παρέχεται βάσει ενός σχεδιασμένου εκπαιδευτικού προγράμματος που οργανώνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αντιμετωπίζει τις ειδικές ανάγκες κάθε παιδιού.

Η ειδική αυτή βοήθεια προσφέρεται στο παιδί όχι μόνο στο ειδικό σχολείο αλλά και στο κανονικό.

Η εξατομικευμένη διδασκαλία που δίνεται στο παιδί με μαθησιακές δυσκολίες στην ειδική τάξη ή μέσα στην κανονική τάξη είναι ειδική αγωγή.

Η συστηματική ανάπτυξη και οργάνωση της Ειδικής Αγωγής στη χώρα μας εισήλθε στην τρίτη δεκαετία. Η ανάπτυξη αυτή έχει συντελέσει στη σημαντική διαφοροποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου έναντι των στόμων αυτών και ιδιαίτερα των παιδιών με ειδικές ανάγκες και στην ανάληψη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων από τους αρμόδιους φορείς, σε σύγκριση με την υπάρχουσα κατάσταση κατά την πρό του 1970 περίοδο, οπότε η αντιμετώπιση των παιδιών αυτών γινόταν κατά τρόπο ιδρυματικό ή φιλανθρωπικό.

Ιδρυτικός Νόμος της Ειδικής Αγωγής στη χώρα μας θεωρείται ο Ν. 1143/81 (ΦΕΚ 80/31-3-81 τεύχος Α') που, όπως αναφέρει το άρθρο 1, σκοπός του είναι "η παροχή ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης εις αποκλίνοντα εκ του φυσιολογικού άτομα-ηλίθις-μέτρων κοινωνικής μερίμνης και η αντίστοιχος προς τας δυνατότητάς των ένταξις αυτών εις την κοινωνικὴν ζωὴν και την επαγγελματικὴν δραστηριότητα, δια της εφαρμογῆς ειδικῶν εκπαιδευτικῶν προγραμμάτων εν συνδυασμῶ προς ιατρικά και ἄλλα κοινωνικά μέτρα".

Ο Ν. 1143 καθιέρωσε την Ειδική Αγωγή ως τομέα του Εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Άρθρο 32

Σκοπός και μορφή

1. Στα άτομα που έχουν ειδικές ανάγκες παρέχεται ειδική αγωγή και ειδική επαγγελματική εκπαίδευση, η οποία στα πλαίσια των σκοπών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επιδιώκει ιδιαίτερα:

α) την ολόπλευρη και αποτελεσματική ανάπτυξη και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και ικανοτήτων τους.

β) την ένταξή τους στην παραγωγική διαδικασία και

γ) την αλληλοσποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο.

Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται με την εφαρμογή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σε συνδυασμό με άλλα επιστημονικά και κοινωνικά μέτρα.

Ν. 1566/85 Άρθρο 32 παρ. 4

"Πού παρέχεται η Ειδική Αγωγή"

4) Η ειδική αγωγή και η ειδική επαγγελματική εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες παρέχεται:

α) σε κανονικά σχολεία στα οποία είναι ενταγμένα τα άτομα αυτά.

β) σε ειδικές τάξεις, τμήματα ή ομάδες που λειτουργούν μέσα σε κανονικά σχολεία ή σε ειδικές τάξεις ή τμήματα παρατήρησης που λειτουργούν με σκοπό τη βαθύτερη διάγνωση δύσκολων περιπτώσεων και εφαρμόζουν ειδικά προγράμματα.

γ) σε ειδικά νηπιαγωγεία και σε αυτοτελή ειδικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

δ) σε ειδικά σχολεία, ειδικές τάξεις ή τμήματα ή ομάδες που λειτουργούν ως παραρτήματα σε νευροψυχιατρικά, ορθοπαιδικά και άλλα νοσοκομεία και κλινικές ή ιατροπαιδαγωγικά κέντρα ή θεραπευτικά καταστήματα ανηλίκων,

ε) σε ειδικές επαγγελματικές σχολές ή σε ειδικά τμήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα σε κανονικά σχολεία καθώς και σε ειδικά επαγγελματικά εργαστήρια.

και οι έφηβοι έχουν για οποιονδήποτε λόγο ειδικές συνθήκες διαβίωσης

Ν. 1566/85 Άρθρο 32 παρ. 5

5. Η ίδρυση, η προαγωγή, η κατάργηση, ο υποβιβασμός και η συγχώνευση ειδικών σχολείων και άλλων μονάδων ειδικής αγωγής και η ανάλογη αύξηση ή μείωση των οργανικών θέσεων προσωπικού γίνονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του συναρμόδιου σε κάθε περίπτωση υπουργού, καθώς και του Υπουργού Οικονομικών, όταν πρόκειται για αύξηση οργανικών θέσεων προσωπικού. Οι θέσεις προσωπικού που συνιστώνται προσυξάνουν τις οικείες θέσεις κατά κατηγορίες και κλάδους που προβλέπονται από αυτόν το νόμο. ↑

Άρθρον 10

Φορείς

1. Δια την ειδικήν αγωγήν, την ειδικήν επαγγελματικήν εκπαίδευσιν, την απασχόλησιν και την κοινωνικήν μέριμναν και προστασίαν των αποκλινόντων ατόμων αρμόδιοι φορείς είναι:

α. Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, επί παντός θέματος αφορώντος εις την ειδικήν αγωγήν, την ειδικήν επαγγελματικήν εκπαίδευσιν και την διαγνωστικήν και συμβουλευτικήν εργασίαν.

β. Το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών, επί παντός θέματος αφορώντος εις την ιατρικήν βοήθειαν (πρόληψιν, προφύλαξιν, διάγνωσιν, θεραπείαν) και την κοινωνικήν μέριμναν των αποκλινόντων ατόμων κατά τα εν άρθρω 9 του παρόντος οριζόμενα.

γ. Ο Ο.Α.Ε.Δ., επί παντός θέματος αφορώντος εις την επαγγελματικήν ένταξιν, ως και τον έλεγχον και την βελτίωσιν των όρων και συνθηκών εργασίας των αποκλινόντων ατόμων κατά τα εν άρθρω 8 του παρόντος οριζόμενα.

δ. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, επί παντός θέματος αφορώντος εις την ίδρυσιν, οργάνωσιν, λειτουργίαν και εποπτείαν θεραπευτικών καταστημάτων ανηλικών (άρθρον 123 Ποινικού Κώδικος), πλην της εις αυτά παρεχομένης ειδικής αγωγής και γενικής ή

Φορείς

1. Αποκλειστικός φορέας για κάθε θέμα που αναφέρεται στην ειδική αγωγή και στην ειδική επαγγελματική εκπαίδευση είναι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

2. Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός της ειδικής αγωγής και της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης αποτελούν έργο του Σ.Ε.Α., οι αρμοδιότητες του οποίου καθορίζονται με το προεδρικό διάταγμα που προβλέπεται από την παράγραφο 2 του άρθρου 22.

Ν. 1566/85

Άρθρο 36

Αρμοδιότητες άλλων υπουργείων και οργανισμών

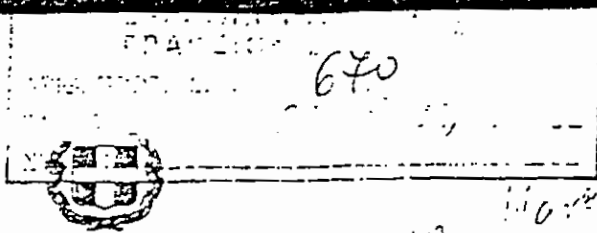
Με το νόμο αυτόν δε τίγονται ειδικές διατάξεις που αναφέρονται στις αρμοδιότητες:

α) του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για κάθε θέμα ιατρικής βερίθειας (προφύλαξη, πρόληψη, διάγνωση, θεραπεία) και κοινωνικής μέριμνας των ατόμων που έχουν ειδικές ανάγκες.

β) του Υπουργείου Δικαιοσύνης για κάθε θέμα ίδρυσης, οργάνωσης, λειτουργίας και εποπτείας των θεραπευτικών καταστημάτων ανηλίκων, εκτός από την ειδική αγωγή και τη γενική ή επαγγελματική εκπαίδευση που παρέχεται σ' αυτά, τα οποία υπάγονται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και

γ) του Ο.Α.Ε.Δ., για κάθε θέμα επαγγελματικής αποκατάστασης, ελέγχου και βελτίωσης των όρων και συνθηκών εργασίας των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Ν. 1143/81 άρθρο 23 παρ. 7

670

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Ι

Με ...
Προβλεπόμενα

Αθήνα 15-6-99
Αριθ. Πρωτ.: 33605

ΠΡΟΣ :

Ταχ. Δ/ση : Πειραιώς 40
Ταχ.Κώδικας : 101 82 - Αθήνα
TELEFAX :
Πληροφορίες : Γ.Καφετζή
Τηλέφωνο : 5295401

Α Π Ο Φ Α Σ Η
Ο
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΘΕΜΑ : Κατάρτιση προγράμματος απασχόλησης (Νέων Θέσεων Εργασίας και Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών) στα πλαίσια του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας».

Έχοντας υπόψη :

1. Τις διατάξεις του άρθρου 29 του Ν. 1262/82 όπως συμπληρώθηκε με τα άρθρα 6, 7 και 8 του Ν. 1836/89 για παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και το Π.Δ. 245/86 (ΦΕΚ 117/29-7-1986) και το άρθρο 6 του Ν. 2434/96.
2. Τις Αποφάσεις 115372/94 και 115373/94 του Υφυπουργού και του Υπουργού Εργασίας αντίστοιχα, με τις οποίες καθορίστηκαν τα κριτήρια πιστοποίησης των ΚΕΚ, καθώς και το σύστημα διαχείρισης και παρακολούθησης των ενεργειών της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης.
3. Τις Αποφάσεις της Επιτροπής της Ε.Ε. με αριθ. C (94) 1421 και C (94) 1420 της 29-7-1994, για την έγκριση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Καταπολέμησης του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας αντίστοιχα, που εντάσσονται στο Β' ΚΠΣ.
4. Την υπ' αριθ. 180373/13-5-1995 εγκύκλιο της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Εφαρμογών Προγραμμάτων ΕΚΤ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με την οποία προκηρύχθηκαν οι όροι του Συστήματος Πιστοποίησης και Διαχείρισης Ενεργειών του Λειτουργικού Προγράμματος του Β' ΚΠΣ «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας» για το έτος 1996.

5. Την υπ' αριθ. 108489/11-8-1997 Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σχετικά με το «Σύστημα Διαχείρισης, Αξιολόγησης, Παρακολούθησης και Ελέγχου Ενεργειών Καταπολέμησης του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας» χρηματοδοτούμενων από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) κατά τη μεταβατική περίοδο 1997.
6. Την υπ' αριθ. 108139/20-7-1998 Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σχετικά με «Τροποποίηση, συμπλήρωση και επέκταση της με αριθ. 108489/97 Απόφασης του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για τη συμπλήρωση και επέκταση ενεργειών που υλοποίησαν εγκεκριμένοι φορείς κατά την μεταβατική περίοδο έτους 1997 και αφορούσαν άτομα με ειδικές ανάγκες που προκύπτουν από σωματικές, ψυχικές και νοητικές μειονεξίες».
7. Τις αποφάσεις της 4^{ης}, 5^{ης} και 6^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του ανωτέρω Επιχειρησιακού Προγράμματος.
8. Την υπ' αριθ. 111238/12-12-97 απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για τα κριτήρια Πιστοποίησης Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης που υλοποιούν ενέργειες του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας» και αντίστοιχες ενέργειες που εντάσσονται στα άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα και Κοινοτικές Πρωτοβουλίες.
9. Το υπ' αριθ. 105731/21-1-1999 έγγραφο του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διεύθυνση Σχεδιασμού και Εφαρμογής Προγραμμάτων ΕΚΤ, το οποίο αφορά τα εγκεκριμένα ποσά για την επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ. του Μέτρου 2 «Πρώθηση στην Απασχόληση του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας».
10. Το άρθρο 13 του Ν. 2150/94 (ΦΕΚ 98/Α) «Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας».
11. Την υπ' αριθ. 1163/18-5-99 απόφαση του Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ. (αριθ. συνεδρ. 20/18-5-99) που μας υποβλήθηκε με το υπ' αριθ. Β 110578 έγγραφό του.

Αποφασίζουμε

ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΥΜΕ

Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για απασχόληση ανέργων και επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών, ατόμων ηλικίας 16 έως 65 ετών που ωφελήθηκαν από άλλες δράσεις (Προκατάρτιση - Κατάρτιση - Σ.Υ.Υ. - Πρώθηση στην Απασχόληση) στα πλαίσια του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας», κατά τα έτη 1996 - 1999, για την δημιουργία τριών χιλιάδων (3.000) συνολικά θέσεων εργασίας, το οποίο ανά υποπρόγραμμα διαρθρώνεται ως εξής :

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1	θέσεις 690
Άτομα με Ειδικές Ανάγκες,	

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2	θέσεις 650
Για Μετανάστες - Παλιγγες - Πρόσφυγες, κλπ,	

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3	
<p><u>Ομάδα Στόχος 3</u> για Φυλακισμένους - Αποφυλακισμένους - Ανήλικους παραβάτες → θέσεις 155</p> <p><u>Ομάδα Στόχος 4</u> για Αποθεραπευμένους και πρώην χρήστες ναρκωτικών ουσιών → θέσεις 235</p> <p><u>Ομάδα Στόχος 5</u> για Αρχηγούς Μονογονεϊκών Οικογενειών → θέσεις 300</p> <p><u>Ομάδα Στόχος 6</u> για Άτομα απομαχρυσμένων ορεινών & γησιωτικών περιοχών → θέσεις 200</p> <p><u>Ομάδα Στόχος 7</u> για Άτομα με πολιτιστικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες → θέσεις 200</p>	<p>Στο Υποπρόγραμμα 3 δημιουργούνται συνολικά σε όλες τις ομάδες στόχο 1.090 θέσεις</p>

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 4	θέσεις 570
Για Άτομα με διανοητικά προβλήματα και ψυχικές ασθένειες	

19-12-2000

Αρ. Πρωτ. 8132997

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΙΔΙΚΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

ΠΡΟΣ: 1) Όλες τις Περιφέρειες, ΚΠΑ,
Γρ. Εργασίας, Υ. Νομού, Τ.Υ.,
Γρ. Ανταποκριτών του Οργανισμού
2) Γραφεία Εργασίας Ειδικών
Κοινωνικών Ομάδων Αθήνας,
Βόλου, Ηρακλείου Κρήτης,
Θεσ/νίκης, Λάρισας, Πάτρας

Ταχ. Δ/ση : Εθνικής Αντίστασης 8
16610 Γλυφάδα

Κοιν : Όπως ο Πίνακας Διανομής

Τηλ. : 9989185
9989183
9989192
9989193
FAX : 9989500

Θ Ε Μ Α: Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 33605/15-6-99 Απόφασης του Υπουργείου Εργασίας και Κοιν. Ασφαλίσεων, του Προγράμματος ΝΘΕ και ΝΕΕ στο πλαίσιο του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την αγορά εργασίας»

Σας αποστέλλουμε την υπ' αριθμ. 31006/12-12-2000 Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοιν. Ασφαλίσεων, με την οποία τροποποιείται η υπ' αριθμ 33605/15.6.1999 Υπ. Απόφαση, η οποία σας είχε αποσταλεί με την υπ' αριθμ. Β117241/23.8.1999 εγκύκλιο, σχετικά με την υλοποίηση του προγράμματος ΝΘΕ και ΝΕΕ στο πλαίσιο του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την αγορά εργασίας».

Επισημαίνεται ότι με την ανωτέρω τροποποιητική απόφαση:

1. Προστίθενται στις ομάδες στόχου για ένταξη στο πρόγραμμα, η ομάδα στόχος 8 που περιλαμβάνει «άτομα ηλικίας 45-64 ετών», ενώ στην ομάδα στόχο 4 – που ήδη υπήρχε – προστίθεται η ομάδα «οροθετικοί».
2. Ορίζεται ως καταληκτική ημερομηνία :
α) υποβολής αίτησης για υπαγωγή στο Πρόγραμμα η 31.12.2001 και
β) υλοποίησης του Προγράμματος η 31.12.2003
3. Δικαιούχοι του Προγράμματος είναι – πλην των ατόμων που ολοκλήρωσαν ενέργειες προκατάρτισης – κατάρτισης – συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών – προώθησης στην απασχόληση, κατά τα έτη 1996 – 1999 και τα άτομα που στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ θα έχουν ολοκληρώσει τις ενέργειες αυτές, κατά τα έτη 2000 – 2001.

Υποπρόγραμμα	Φορέας 650 Κωδικός
Υπ. 3 : Ομάδα - Στόχος 4 : Αποθεραπευμένοι πρώην χρήστες ναρκωτικών ουσιών - Οροθετικοί	0639β6
Υπ. 3 : Ομάδα - Στόχος 5 : Αρχηγοί Μονογονεϊκών Οικογενειών	0639β3
Υπ. 3 : Ομάδα - Στόχος 6 : Άτομα απομακρυσμένων ορεινών & νησιωτικών περιοχών	0639β4
Υπ. 3 : Ομάδα - Στόχος 7 : Άτομα με πολιτισμικές & θρησκευτικές ιδιαιτερότητες	0639β5
Υπ. 3 : Ομάδα - Στόχος 8 : Άτομα ηλικίας 45 - 64 ετών	0639β8
Υπ. 4 : Άτομα με διανοητικά προβλήματα και ψυχικές ασθένειες	0639β9

Η Δ/τρια
Α. Μανουσάκη

Ο Αντιπρόεδρος
Καρατζάς
ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ ΔΙΕΚΣΗΣ
Β. ΜΠΟΥΝΤΟΥΒΗΣ

Β'ΚΠΣ «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας» για το έτος 1996.

5. Την υπ' αριθ. 108489/11-8-1997 Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σχετικά με το «Σύστημα Διάχειρισης, Αξιολόγησης, Παρακολούθησης και Ελέγχου Ενεργειών Καταπολέμησης του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας» χρηματοδοτούμενων από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) κατά τη μεταβατική περίοδο 1997.
6. Την υπ' αριθ. 108139/20-7-1998 Απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σχετικά με «Τροποποίηση, συμπλήρωση και επέκταση της με αριθ. 108489/97 Απόφασης του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για τη συμπλήρωση και επέκταση ενεργειών που υλοποίησαν εγκεκριμένοι φορείς κατά την μεταβατική περίοδο έτους 1997 και αφορούσαν άτομα με ειδικές ανάγκες που προκύπτουν από σωματικές, ψυχικές και νοητικές μειονεξίες».
7. Τις αποφάσεις της 4^{ης}, 5^{ης} και 6^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του ανωτέρω Επιχειρησιακού Προγράμματος.
8. Την υπ' αριθ. 111238/12-12-97 απόφαση του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για τα κριτήρια Πιστοποίησης Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης που υλοποιούν ενέργειες του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας» και αντίστοιχες ενέργειες που εντάσσονται στα άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα και Κοινοτικές Πρωτοβουλίες.
9. Το υπ' αριθ. 105731/21-1-1999 έγγραφο του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διεύθυνση Σχεδιασμού και Εφαρμογής Προγραμμάτων ΕΚΤ, το οποίο αφορά τα εγκεκριμένα ποσά για την επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ. του Μέτρου 2 «Πρωώθηση στην Απασχόληση του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας».
10. Το άρθρο 13 του Ν.2150/94 (ΦΕΚ 98/Α) «Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας».
11. Την υπ' αριθ. 2694/24-10-2000 απόφαση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ. συνεδρ. 43/24-10-2000) που μας υποβλήθηκε με το υπ' αριθ. 126-10-2000
B 127648
έγγραφο του.

Ο περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος του 1989 εκδίδεται με δημοσίευση στην επίσημη εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 117 του 1989

ΝΟΜΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΝΟΗΤΙΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕ-
ΡΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ, ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥΣ, ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙ-
ΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΟΥ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΑΥΤΩΝ.

ΕΠΕΙΔΗ η αξιοπρεπής διαβίωση και κοινωνική ασφάλιση αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου, κατοχυρωμένο από το Άρθρο 9 του Συντάγματος και την αρχή της ισότητας έναντι του Νόμου και της Διοίκησης που επίσης κατοχυρώνεται από το Άρθρο 28 και εξυπακούει την παροχή στα αδύνατα μέλη της κοινωνίας των αναγκαίων μέσων για διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καθώς επίσης και τις διακηρύξεις της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών του 1971 και 1975 για τα δικαιώματα των νοητικά καθυστερημένων ατόμων, ως και τις υποχρεώσεις της πολιτείας έναντι μελών της που μειονεκτούν, όπως διακηρύσσονται στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη που έχει επικυρωθεί με τον Κυρωτικό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτου Νόμο του 1967 και

Προώμιον

4 του 1967.

ΕΠΕΙΔΗ είναι επιβεβλημένη και η θέσπιση νόμου που να καθορίζει τα δικαιώματα των νοητικά καθυστερημένων ατόμων, τον προσδιορισμό του κλάσιου των υποχρεώσεων της πολιτείας έναντι τους ως επίσης και άλλες συναφείς πρόνοιες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος του 1989.

Συνοπτικός
τίτλος.

2. Για τους σκοπούς του Νόμου αυτού και εκτός αν διαφορετικά προκύπτει από το κείμενο:

Ερμηνεία.

«Ανάπηρος» σημαίνει νοητικά καθυστερημένο άτομο·

«Διαχειριστής» περιλαμβάνει επιτροπή ή παραλήπτη·

«Επιτροπή» σημαίνει την Επιτροπή που ιδρύεται με βάση το άρθρο 5·

«Κατάλληλη Σχολή» σημαίνει σχολείο ή υπηρεσία στο οποίο εφαρμόζεται πρόγραμμα ειδικό για νοητικά καθυστερημένα άτομα·

«Νοητικά καθυστερημένο άτομο», εκτός αν διαφορετικά ορίζεται για τους σκοπούς άλλου Νόμου, σημαίνει πρόσωπο οποιασδήποτε ηλικίας που είναι μόνιμα ανίκανο να εξασφαλίσει μόνο του όλες ή μερικές από τις απαραίτητες ανάγκες για ομαλή ατομική ή κοινωνική διαβίωση λόγω ελλειπούς ανάπτυξης ή ανεπάρκειας, εκ γενετής ή μη, των νοητικών του δυνατοτήτων·

«Ταμείο» σημαίνει το Ταμείο που ιδρύεται με βάση το άρθρο 11·

«Υπουργός» σημαίνει τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων·

«Ψυχοπαιδαγωγική Επιτροπή» σημαίνει την Επιτροπή που έχει συσταθεί με βάση το Νόμο περί Ειδικής Εκπαίδευσης.

47 του 1979.

νοητικά
καθυστερημένο
ατομικό
ατομικό
ατομικό
ατομικό

3.- (1) Το νοητικά καθυστερημένο άτομο δικαιούται αξιοπρεπώς διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλισης ανάλογα προσανατολισμένης στις ανάγκες και ικανότητές του. Η ευθύνη για τη νομική κατοχύρωση και πλήρη ασφάλιση των δικαιωμάτων αυτών βαρύνει την πολιτεία. Αποτελεί ευθύνη της πολιτείας η παροχή στο καθυστερημένο άτομο των αναγκαίων μέσων φροντίδας και περιθαλψής για διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, υγιούς διαβίωσης και ανάπτυξης στο βαθμό που οι δυνατότητές του το επιτρέπουν.

(2) Αφού τηρηθούν οι διατάξεις του εδαφίου (3) του παρόντος άρθρου και του άρθρου 4, αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας να καταχερώνει την αξιοπρέπεια του νοητικά καθυστερημένου ατόμου και να παρέχει ή συνεισφέρει ανάλογα με τις ανάγκες του φροντίδα, περιθαλψη και βοήθεια που θα περιλαμβάνει:

- (α) Ειδική εκπαίδευση σε κατάλληλα σχολεία ή κέντρα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης·
- (β) ιδιωματική διαμονή, φροντίδα και περιθαλψη·
- (γ) δημιουργία ευκαιριών για επαγγελματική αποκατάσταση·
- (δ) φροντίδα και βοήθεια στο σπίτι όπου το νοητικά καθυστερημένο άτομο διαμένει με γονείς ή συγγενείς·
- (ε) εξασφάλιση διαμονής και φροντίδας του καθυστερημένου ατόμου που διαμένει με γονείς ή συγγενείς μετά το θάνατό τους ή όταν αυτοί καταστούν ανίκανοι να προσφέρουν την αναγκαία φροντίδα στο καθυστερημένο άτομο·
- (στ) ενοίκια μεταχείριση στο σχέδιο κοινωνικών ασφαλίσεων·
- (ζ) λήψη νομοθετικών μέτρων για προστασία του νοητικά καθυστερημένου ατόμου στον κοινωνικό χώρο·
- (η) παροχή αναγκαίας βοήθειας για κοινωνικοποίηση νοητικά καθυστερημένων ατόμων και ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο στο βαθμό που οι ικανότητές τους το επιτρέπουν· και
- (θ) διορισμό κατάλληλων προσώπων για τη διαχείριση των περιουσιών και για την προστασία των συμφερόντων των νοητικά καθυστερημένων ατόμων.

(3) Οι πρόνοιες του εδαφίου (2) δεν απαλλάσσουν τους γονείς από τις υποχρεώσεις τους έναντι των παιδιών τους.

Υποχρεώσεις
πολιτείας

4. Η πολιτεία αναλαμβάνει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της έναντι των αναπήρων ως εκτίθενται στο άρθρο 3 άμεσα ή έμμεσα, μερικής ή εξ' ολοκλήρου ως θέμα προτεραιότητας μέσα στα πλαίσια των κρατικών δυνατοτήτων λαμβάνοντας υπόψη και τις διαπιστώσεις της Επιτροπής για τις ανάγκες καθυστερημένων ατόμων.

Επιτροπή

5.—(1) Ιδρύεται επιτροπή με την επωνυμία «Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων» η οποία θα απαρτίζεται από αριθμό μελών που δε θα είναι μικρότερος των έξι (6) ούτε μεγαλύτερος των δώδεκα (12) και τα οποία θα διορίζονται από τον Υπουργό για την εκτέλεση των καθηκόντων που παρέχονται σ' αυτή από τον παρόντα Νόμο. Ο Υπουργός δύναται με απόφασή του να τροποποιήσει την πρόνοια του παρόντος άρθρου, όσο αφορά τον αριθμό των μελών.

(2) Από τα μέλη της Επιτροπής τα μισά θα πρέπει να είναι κρατικοί λειτουργοί και θα είναι γνωστά ως τα κρατικά μέλη, και τα υπόλοιπα θα είναι ιδιώτες και θα είναι γνωστά ως μέλη ιδιώτες. Οι Υπουργοί Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας και Παιδείας θα υποδεικνύουν ονομαστικά από ένα τουλάχιστο λειτουργό του Υπουργείου τους για διορισμό ως κρατικό μέλος της Επιτροπής. Τα

μέλη ιδιώτες θα διορίζονται από γονείς και αδελφούς αναπήρων που θα υποδεικνύονται από τον Πυγκύριο Σύνδεσμο Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων.

(3) Ο Υπουργός διορίζει ένα από τα μέλη της Επιτροπής ως Πρόεδρο και άλλο ένα ή περισσότερα ως αναπληρωτή πρόεδρο ή αναπληρωτές προέδρους. Ο πρόεδρος της Επιτροπής θα πρέπει να είναι κρατικό μέλος και σε περίπτωση ισοψηφίας, θα έχει δεύτερη ψήφο.

(4) Αφού τηρηθούν οι διατάξεις των εδαφίων (6) και (7) η θητεία της Επιτροπής είναι τέσσερα (4) χρόνια.

(5) Σε περίπτωση κατά την οποία ο Πρόεδρος της Επιτροπής ή άλλο κρατικό μέλος της παύσει να κατέχει την οργανική θέση που κατείχε κατά το χρόνο του διορισμού του λόγω αφυπηρέτησης ή μετάθεσης σε άλλο Υπουργείο, ο Υπουργός τερματίζει το διορισμό του και προβαίνει σε διορισμό νέου μέλους για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα της θητείας της Επιτροπής:

Νοείται ότι, μέχρις ότου τερματιστεί ο διορισμός του και γίνει νέος διορισμός, το κρατικό μέλος το οποίο θα αντικατασταθεί θα συνεχίζει να ασκεί τα καθήκοντά του ως πρόεδρος ή μέλος της Επιτροπής για περίοδο η οποία δε θα υπερβαίνει τις πέντε (5) εβδομάδες. Κατά την εκπνοή της περιόδου αυτής η θέση θα θεωρείται κενή και ο διορισμός τερματισθείς.

(6) Ο Υπουργός δύναιτο ανεξαρτήτως των διατάξεων του εδαφίου (5) του παρόντος άρθρου οποτεδήποτε να τερματίσει το διορισμό του Προέδρου, Αναπληρωτή Προέδρου ή Μέλους, κρατικού ή μη, για τους ίδιους λόγους που τερματίζονται οι υπηρεσίες επιτρόπων εμπιστευμάτων. Χωρίς περιορισμό της γενικής αυτής πρόνοιας, ο Υπουργός δύναιτο οποτεδήποτε να τερματίσει το διορισμό Προέδρου, Αναπληρωτή Προέδρου ή Μέλους, κρατικού ή μη, αν

- (α) λόγω ασθένειας δεν είναι σε θέση να μετέχει στις συνεδρίες Επιτροπής.
- (β) απουσιάζει αδικαιολόγητα από τρεις συνεχείς συνεδρίες της Επιτροπής.
- (γ) λόγω απρεπών συμπεριφορών στον ιδιωτικό ή δημόσιο βίο του, καθίσταται ανεπιθύμητος στην εκτέλεση των καθηκόντων του ως Προέδρου ή Μέλους της Επιτροπής, και
- (δ) τούτο είναι προς το δημόσιο συμφέρον.

(7) Ο Πρόεδρος, Αναπληρωτής Πρόεδρος ή Μέλος της Επιτροπής δύναται να υποβάλει οποτεδήποτε ιδιογράφως παραίτηση απευθυνόμενη προς τον Υπουργό και η οποία θα έχει ισχύ σε πέντε (5) εβδομάδες από την ημέρα που υποβάλλεται ή από την ημέρα που ο Υπουργός διερίζει νέο μέλος της Επιτροπής σε αντικατάσταση του παραιτηθέντα, αν τούτο συνέβαινε πριν την εκπνοή των πέντε (5) εβδομάδων.

(8) Κενές θέσεις που δημιουργούνται για οποιοδήποτε λόγο, πληρούνται με διορισμό νέων μελών για την υπόλοιπη περίοδο της θητείας της Επιτροπής:

Νοείται ότι η εγκυρότητα οποιασδήποτε πράξεως ή εργασίας της Επιτροπής δεν επηρεάζεται λόγω δημιουργίας κενής θέσεως, εφόσο ο αριθμός των μελών δεν είναι μικρότερος του μισού.

(9) Για τη λειτουργία της Επιτροπής καταρτίζονται από την ίδια Κανονισμοί οι οποίοι καυτίθενται στο Υπουργικό Συμβούλιο προς έγκριση.

Αρμοδιότητες
της Επιτροπής:

6. Άνω επηρεασμού άλλων νομοθετικών διατάξεων και εξουσιών η Επιτροπή θα έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες και καθήκοντα:

- (α) Την καταγραφή σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 7 όλων των νοητικά καθυστερημένων ατόμων και τον καταρτισμό μητρώου με αναφορά στο είδος της αναπηρίας, στις ειδικές ανάγκες και προβλήματα και οτιδήποτε άλλο σχετικό με τον ίδιο τον ανάπηρο, τους συγγενείς του και την περιουσία του.
- (β) τη συνεχή παρακολούθηση των προβλημάτων των αναπήρων και τον καταρτισμό εκθέσεων και εισηγήσεων σχετικά με την επίλυσή τους.
- (γ) τον καταρτισμό προγραμμάτων σε συνεργασία με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, για την εφαρμογή και υλοποίηση των δικαιωμάτων των αναπήρων και τον καθορισμό προτεραιοτήτων ανάλογα με τη σοβαρότητα και την οικονομική δαπάνη που η εφαρμογή ή υλοποίηση των δικαιωμάτων συνεπάγεται.
- (δ) την παρακολούθηση των ενεργειών και μέτρων που θα λαμβάνονται για την υλοποίηση και εφαρμογή των διακηρυχθέντων δικαιωμάτων των αναπήρων και τη συνεχή ενημέρωσή της για όλα τα μέτρα που λαμβάνονται από άλλα τμήματα, λειτουργούς, οργανώσεις, σωματεία και άτομα, σχετικά με τα προβλήματα των αναπήρων.
- (ε) την παρακολούθηση της εφαρμογής του Νόμου αυτού και τον εντοπισμό τυχόν ατελειών με σκοπό την πρόκληση τροποποίησής του.
- (στ) την κατάρτιση καταλόγου κατάλληλων προσώπων ή οργανισμών για διορισμό ως διαχειριστών, επιτροπών ή παραληπτών περιουσιών νοητικά καθυστερημένων ατόμων.
- (ζ) την κατάρτιση μητρώου και την περίληψη σ' αυτό, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 9, όλων των ιδρυμάτων και υπηρεσιών που ασχολούνται με νοητικά καθυστερημένα άτομα.
- (η) την καθοδήγηση των ενδιαφερομένων για την ίδρυση και λειτουργία ιδρυμάτων και υπηρεσιών (ιδιωτικός τομέας) σχετικά με την αντιμετώπιση προβλημάτων των αναπήρων.
- (θ) την καθοδήγηση ιδιωτών σχετικά με εισφορές, δωρεές ή κληροδοτήματα που θα παραχωρούνται για την ανακούφιση ή αντιμετώπιση των αναγκών των αναπήρων.
- (ι) την αποδοχή από την ίδια την Επιτροπή ή υπόδειξη μελών ή μελών της για προσωρινό διορισμό ως κηδεμόνων, διαχειριστών ή επιτρόπων του προσώπου ή της περιουσίας του ανάπηρου ατόμου, μέχρις ότου εξευρεθεί άλλο κατάλληλο πρόσωπο.
- (ια) την επιθεώρηση, σε συνεννόηση με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, ιδρυμάτων και χώρων, όπου διαμένουν, εργοδοτούνται ή απασχολούνται νοητικά καθυστερημένα άτομα και την υποβολή εισηγήσεων αναφορικά με τις συνθήκες, τους όρους εργασίας και την ασφάλεια των αναπήρων.
- (ιβ) την παροχή κάθε είδους συμβουλής ή καθοδήγησης στους αναπήρους, στους συγγενείς και κηδεμόνες τους ή στους διαχειριστές ή επιτρόπους της περιουσίας τους.
- (ιγ) τη φροντίδα για την κατάλληλη απασχόληση των αναπήρων και για την τοποθέτησή τους σε κατάλληλα ιδρύματα, στέγες ή κέντρα και γενικά τη μόρφωση, εκπαίδευση και αποκατάστασή τους.

7.--(1) Η Επιτροπή καταρτίζει:--

(α) Για σκοπούς στατιστικής και ερευνών, μητρώο νοητικά καθυστερημένων ατόμων. Το μητρώο αυτό θα είναι εμπιστευτικής μορφής και θα φέρει το χαρακτηριστικό «Α».

(β) για σκοπούς παροχής ωφελημάτων και, αφού τηρηθούν οι πρόνοιες των εδαφίων (2), (3) και (4) δεύτερο μητρώο νοητικά καθυστερημένων ατόμων που θα φέρει το χαρακτηριστικό «Β».

(2) Ο καταρισμός του μητρώου «Β» γίνεται κατόπιν αιτήσεων που υποβάλλονται από γονείς, ή αν δεν υπάρχουν γονείς, από συγγενικά ή άλλα πρόσωπα τα οποία έχουν την κηδεμονία, φροντίδα ή/και επίβλεψη των νοητικά καθυστερημένων ατόμων.

(3) Η Επιτροπή θα περιλαμβάνει στο μητρώο «Β» και τα νοητικά καθυστερημένα άτομα για τα οποία δεν υπάρχει ένσταση για την περίληψή τους στο μητρώο αυτό. Η διαδικασία που ακολουθείται θα είναι η εξής. Η Επιτροπή επιδίδει: ειδοποίηση προς τους γονείς ή, αν δεν υπάρχουν γονείς, προς συγγενικά ή άλλα πρόσωπα που έχουν την κηδεμονία ή φροντίδα και/ή επίβλεψη του νοητικά καθυστερημένου ατόμου. Στην ειδοποίηση θα αναφέρεται ότι η Επιτροπή προτίθεται να περιλάβει το νοητικά καθυστερημένο άτομο στο μητρώο «Β», αν μετά την παρέλευση 30 ημερών από την επίδοση της ειδοποίησης δε γίνει γραπτή ένσταση από το γονέα, κηδεμόνα ή άλλο πρόσωπο προς το οποίο επιδόθηκε η ειδοποίηση. Αν υποβληθεί ένσταση, τότε η Επιτροπή δεν περιλαμβάνει το νοητικά καθυστερημένο άτομο στο μητρώο αυτό. Αν δεν υποβληθεί ένσταση, τότε μετά την παρέλευση της προαναφερμένης προθεσμίας, η Επιτροπή περιλαμβάνει το νοητικά καθυστερημένο άτομο στο μητρώο αυτό.

(4) Η εξέταση των αιτήσεων για περίληψη στο μητρώο «Β» σύμφωνα με το εδάφιο (2), όπως και η περίληψη στο μητρώο αυτό από την ίδια την Επιτροπή σύμφωνα με το εδάφιο (3), γίνεται από την Επιτροπή στην ολομέλειά της και κατόπιν γνωμάτευσης της Ψυχοπαιδαγωγικής Επιτροπής.

(5) Νοητικά καθυστερημένα άτομα που καταγράφονται στο μητρώο «Β» περιλαμβάνονται ταυτόχρονα και στο μητρώο «Α».

(6) Η Επιτροπή με την καταχώρηση προσώπων στο μητρώο «Β» υποβάλλει σχετική έκθεση στον Υπουργό την οποία αφού εγκρίνει, η Επιτροπή προβαίνει στην έκδοση πιστοποιητικού με βάση το οποίο το νοητικά καθυστερημένο άτομο που αναφέρεται σ' αυτό δικαιούται όλων των ωφελημάτων που παρέχονται κατά καιρούς και κάτω από οποιοδήποτε νόμο σε άτομα με νοητική καθυστέρηση.

8. Η Επιτροπή, στην εκτέλεση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της, θα συμβουλευέται και συνεργάζεται με τις διάφορες οργανώσεις, ιδρύματα και σωματεία που ασχολούνται με θέματα ατόμων με νοητική καθυστέρηση ή με οποιαδήποτε άλλη μορφή αναπηρίας.

9. Η Επιτροπή καταρτίζει μητρώο ιδρυμάτων, σωματείων, υπηρεσιών και οργανισμών που ασχολούνται με θέματα νοητικά καθυστερημένων ατόμων τα οποία λειτουργούσαν κατά την ημέρα της έναρξης της ισχύος του Νόμου αυτού.

Μετά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του Νόμου αυτού, η Επιτροπή περιλαμβάνει στο μητρώο ιδρύματα, σωματεία, υπηρεσίες και οργανώσεις κατόπιν υποβολής και εξέτασης σχετικής αίτησης:

Κατάσταση
Μητρώου.

Συνεργασία
της Επιτροπής
με οργανώσεις.

Μητρώο
ιδρυμάτων.

Νοείται ότι, ανεξάρτητα από οποιεσδήποτε πρόνοιες σε οποιοδήποτε άλλο νόμο, οι αρχές οι αρμόδιες για την έκδοση άδειας για την ίδρυση και λειτουργία ιδρυμάτων, σωματείων, υπηρεσιών και οργανώσεων για νοητικά καθυστερημένα άτομα δε θα επιτρέπουν την ίδρυση ή λειτουργία, αν δεν περιληφθεί το ίδρυμα στο μητρώο ιδρυμάτων της Επιτροπής.

Έκδοση
Συμβου-
λευτικής
Επιτροπής.

10.—(1) Το Υπουργικό Συμβούλιο ιδρύει Συμβουλευτική Επιτροπή που απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες με σκοπό την παροχή βοήθειας στην Επιτροπή για καλύτερη εκπλήρωση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της.

(2) Η σύσταση, αρμοδιότητες και λειτουργία της Επιτροπής ρυθμίζονται με Κανονισμούς τους οποίους εκδίδει το Υπουργικό Συμβούλιο.

Ίδρυση
Ταμείου.

11.—(1) Ίδρύεται Ταμείο με την επωνυμία «Ταμείο Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων» για την επίτευξη και προώθηση των σκοπών του παρόντα Νόμου. Το Ταμείο θα είναι νομικό πρόσωπο και με το όνομά του θα έχει διαρκή διαδοχή και σφραγίδα καθορισμένου σχήματος και θα έχει εξουσία να κατέχει περιουσία, να συμβάλλεται, να εγείρει και υπερασπίζει αγωγές ή άλλες νομικές διαδικασίες και γενικά να πράττει όλα όσα είναι απαραίτητα για τους σκοπούς της ίδρυσής του.

(2) Στο Ταμείο θα κατατίθενται όλες οι εισφορές, δωρεές, κληροδοτήματα και χορηγίες.

(3) Όλες οι συνεισφορές στο Ταμείο, οποιοσδήποτε μορφής, θα θεωρούνται ότι γίνονται για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

(4) Το Ταμείο θα διαχειρίζεται η Επιτροπή η οποία θα συνέρχεται ειδικά ως Διαχειριστής του Ταμείου.

(5) Εκτός αν η συνεισφορά γίνεται για συγκεκριμένο σκοπό, η διάθεση, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 11, παρ. 1, από το Ταμείο θα γίνεται κατά την κρίση της Επιτροπής με βάση τις προτεραιότητες και τα προγράμματα που κατά καιρούς θα καταρτίζει.

Κεφ. 41.

(6) Το αρμόδιο Δικαστήριο και ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας θα έχουν και θα ασκούν σε σχέση με το Ταμείο τις ίδιες εξουσίες που έχουν σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Αγαθοεργών Ιδρυμάτων Νόμου, Κεφ. 41, ως εάν το Ταμείο είναι αγαθοεργό ίδρυμα και έχει εγγραφεί σύμφωνα με τις πρόνοιες του εν λόγω Νόμου και οι διαδικαστικοί θεσμοί που έγιναν με βάση το Νόμο αυτό θα ισχύουν σε οποιαδήποτε διαδικασία που εγείρεται με βάση τον παρόντα Νόμο. Για σκοπούς του εδαφίου αυτού, «Αρμόδιο Δικαστήριο» σημαίνει το Δικαστήριο το οποίο έχει αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται θεμάτων σχετικών με τις πρόνοιες του περί Αγαθοεργών Ιδρυμάτων Νόμου, Κεφ. 41, ή άλλου Νόμου ο οποίος θα τροποποιούσε ή αντικαθιστούσε το Νόμο αυτό.

(7) Με την επιφύλαξη του εδαφίου (9) η Επιτροπή ως Διαχειριστής του Ταμείου δύναται να επενδύει και αξιοποιεί χρήματα του Ταμείου με οποιοδήποτε τρόπο θα έκρινε αναγκαίο για την ενίσχυση και καλύτερη ανάπτυξή του.

(8) Η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να αποκτά κινητή και ακίνητη περιουσία στο όνομα του Ταμείου, να πωλεί και υποθηκεύει περιουσία του και γενικά να πράττει κάθε τι το αναγκαίο για την αξιοποίησή του.

(9) Σε περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή σκοπεύει να χρησιμοποιήσει χρήματα του Ταμείου για σκοπούς επένδυσης ή ανάπτυξης του και το ποσό το οποίο θα χρησιμοποιηθεί υπερβαίνει το μισό του συνόλου των καταθέσεων στο Ταμείο, τότε η Επιτροπή θα πρέπει να υποβάλει την απόφασή της στον Υπουργό για έγκριση.

(10) Η Επιτροπή ως Διαχειριστής του Ταμείου με έγκριση του Υπουργού εκδίδει κανονισμούς για την καλύτερη λειτουργία του Ταμείου, περιλαμβανομένου του τρόπου διάθεσης των πόρων και της περιουσίας του Ταμείου.

12. Ανεξάρτητα από τη γενικότητα του προηγούμενου άρθρου η Επιτροπή θα έχει την ευθύνη να συμβάλλεται για την ίδρυση ή να ιδρύει ή να παρέχει βοήθεια στην ίδρυση εμπιστευμάτων ή να ενεργεί ως επίτροπος εμπιστεύματος από δωρεές ή κληροδοτήματα με καθορισμένο σκοπό και, εκτός αν διαφορετικά διαλαμβάνεται στο ιδρυτικό του εμπιστεύματος, η διαχείριση θα γίνεται με βάση Κανονισμούς που η Επιτροπή θα ετοιμάζει για τη διαχείριση του Ταμείου.

Συνεισφορές
για ειδικούς
σκοπούς.

13. Αφού τηρηθούν οι διατάξεις του άρθρου 15 η Επιτροπή με έγκριση του Υπουργού δύναται:

Παραχή
Υπηρεσιών
Εμπιστο-
γυμνάσιων.

(α) Να αναλαμβάνει η ίδια τη διεξαγωγή ή να παρέχει βοήθεια στην ανάληψη από άλλους οποιασδήποτε επιστημονικής έρευνας ή μελέτης η οποία κατά την κρίση της είναι αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών του Νόμου.

(β) Να προσλαμβάνει προσωπικό με εξειδικευμένες γνώσεις και πείρα πάνω σε μόνιμη ή μερική βάση για να την βοηθούν στην εκτέλεση των καθηκόντων της γενικά ή ειδικότερα για τη διεξαγωγή έρευνας ή μελέτης κάτω από τις πρόνοιες της προηγούμενης παραγράφου.

14. Ανεξάρτητα από τις διατάξεις άλλων Νόμων για σκοπούς διορισμού κηδεμόνων ή διαχειριστών της περιουσίας νοητικά καθυστερημένων ατόμων θα εφαρμόζονται οι πρόνοιες του περί Κηδεμονίας Ανηλικών και Ανώτων Νόμου, Κεφ. 277, ή άλλου νόμου που τροποποιούσε ή αντικαθιστούσε αυτόν:

Κηδεμονία
και Διαχείριση
περιουσιών.
Κεφ. 277

Νοείται ότι για την εφαρμογή των προνοιών που περί Κηδεμονίας Ανηλικών και Ανώτων Νόμου, και αφού τηρηθούν οι διατάξεις διαδικαστικών θεσμών που ισχύουν, θα πρέπει να κατατίθεται στο Δικαστήριο και να επισυνάπτεται, σε κάθε σχετικό έγγραφο ή τρίτηση, έκθεση της Ψυχοπαιδαγωγικής Επιτροπής σχετικά με την ανάγκη διορισμού κηδεμόνα ή διαχειριστή ή διαχειριστών της περιουσίας αναπήρου.

15.—(1) Όποιος παραλαμβάνει περιουσία ή δέχεται μεταβίβαση περιουσίας οποιασδήποτε φύσεως από πρόσωπο το οποίο σε γνώση του είναι νοητικά καθυστερημένο, ανεξάρτητα αν αυτό έχει περιληφθεί ή όχι στους καταλόγους που ετοιμάζει η Επιτροπή σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 7, διαπράττει αδίκημα τιμωρούμενο σύμφωνα με τις πρόνοιες του εδαφίου (3).

Αδίκημα.

(2) Όποιος έχει υπό τη φροντίδα και μεριμνά το νοητικά καθυστερημένο άτομο ανεξάρτητα αν η εν λόγω φροντίδα ή μέριμνα αναλήφθηκε δυνάμει διορισμού του ως κηδεμόνα με βάση τις πρόνοιες του άρθρου 13 ή δυνάμει σύμβασης ή επιβλήθηκε σ' αυτόν δι' νόμου ή έχει αναφύει λόγω συγγένειας ή λόγω οικειοθελούς πράξης του και εσκεμμένα:

(α) Παραλείπει, παραμελεί ή αρνείται να το εφοδιάσει με τα απαραίτητα χρεώδη για άνοτη και υγιή διαβίωση·

(β) κακομεταχειρίζεται αυτό·

(γ) αρνείται να επιτρέψει σε οποιοδήποτε αρμόδιο λειτουργό την επιθεώρηση του χώρου και συνθηκών διαβίωσης ή εργασίας του εν λόγω αναπήρου.

διαπράττει αδίκημα τιμωρούμενο σύμφωνα με τις πρόνοιες του εδαφίου (3).

(3) Πρόσωπο το οποίο καταδικάζεται για αδίκημα κατά παράβαση των προνοιών του παρόντος άρθρου, υπόκειται σε φυλάκιση μέχρι 2 ετών ή σε πρόστιμο μέχρι £2.000 ή και στις δυο ποινές. Το Δικαστήριο στην περίπτωση καταδίκης για αδικήματα κατά παράβαση του εδάφιου (1) κέκτηται πρόσθετη εξουσία:

- (α) Να διατάζει την ακύρωση οποιασδήποτε μεταβίβασης περιουσίας και την επαναμεταβίβαση ή την επιστροφή περιουσίας που έχει γίνει ή έχει παραληφθεί κατά παράβαση των προνοιών του εδάφιου αυτού στον εν λόγω ανάπηρο, και
- (β) άνευ επηρεασμού άλλων νομοθετημάτων, διατάξεων και άλλων δικαιωμάτων τα οποία δυνατόν ο ανάπηρος να έχει, να διατάζει την καταβολή αποζημιώσεων μέχρι του ποσού το οποίο το Δικαστήριο στην ενάσκηση της ποινικής του δικαιοδοσίας δύναται να διατάζει με βάση τις πρόνοιες του περί Δικαστηρίων Νόμου ή άλλου νόμου ο οποίος βεβαιώνει ή τροποποιεί ή αντικαθιστούσε αυτόν.

Επίσημη
Έκθεση.

16. Η Επιτροπή ετοιμάζει και υποβάλλει στο Υπουργικό Συμβούλιο επίσημη έκθεση στην οποία θα περιλαμβάνεται γενική εκτίμηση της κατάστασης των δραστηριοτήτων της Επιτροπής και των εξελίξεων που έγιναν κατά την περίοδο που καλύπτει η έκθεση, καθώς επίσης και προϋπολογισμό εσόδων και εξόδων της Επιτροπής και του Ταμείου για τον επόμενο χρόνο.

Αναθεώρηση
αποφάσεων
από τον
Υπουργό.

17.—(1) Οι αποφάσεις της Επιτροπής με βάση τα άρθρα 6, 7 και 9 δύνανται με γραπτή αίτηση του παραπονουμένου να υποβληθούν στον Υπουργό για αναθεώρηση. Η αίτησή υποβάλλεται εντός δεκαπέντε ημερών από της κοινοποίησης σ' αυτόν της απόφασης της Επιτροπής. Ο αιτητής εκθέτει στην αίτησή του τους λόγους που προβάλλει για υποστήριξή της.

(2) Ο Υπουργός εξετάζει την αίτηση και εντός 30 ημερών κοινοποιεί την απόφασή του στον αιτητή.

Νοείται ότι ο Υπουργός, προτού εκδώσει την απόφασή του, δύναται κατά την κρίση του να ακούσει τον αιτητή ή να δώσει σ' αυτόν την ευκαιρία να εκθέσει τους λόγους που προβάλλει προς υποστήριξη της αίτησής του.

Νοείται περαιτέρω ότι ο Υπουργός, προτού εκδώσει την απόφασή του, δύναται να αναθέσει σε λειτουργό ή επιτροπή λειτουργών του Υπουργείου του την εξέταση ορισμένων θεμάτων που αναφέρονται στην αίτηση και την υποβολή σ' αυτόν του σχετικού πορίσματος της εξέτασης.

(3) Σε περίπτωση που ο αιτητής δεν είναι ικανοποιημένος με την απόφαση του Υπουργού δύναται να προσφύγει στο αρμόδιο Δικαστήριο, αλλά μέχρι την έκδοση της απόφασης από τον Υπουργό ή στην περίπτωση που δεν υποβάλλεται αίτηση για αναθεώρηση μέχρι την παρέλευση της προθεσμίας που προβλέπεται στο εδάφιο (1) για την υποβολή της σχετικής αίτησης, η απόφαση της Επιτροπής δε θα είναι εκτελεστή.

Κανονισμοί.

18. Το Υπουργικό Συμβούλιο εκδίδει κανονισμούς για την καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Νόμου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

Ειδική Αγωγή 2000: Η Πολιτεία

Του ΜΗΝΑ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ*

Πανελληνίος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής διοργάνωσε με επιτυχία το 3ο Συνέδριό του στις 10 και 11 Ιουνίου 2000 με θέμα: «Προγράμματα σπουδών στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής: η στήριξη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Το Πανεπιστήμιο Πειραιά φιλοξένησε τους εκατοντάδες συνέδρους, τους προσώπους του υπουργείου Παιδείας, των μόνων της ΟΛΜΕ-ΚΕΜΕΤΕ, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, τους σχολικούς συμβούλους και τους προϊσταμένους της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που συμμετείχαν στις εργασίες του 3ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής.

Αξιολογώντας τις εισηγήσεις των δωδεκά (12) πληθύν/τριών και τις παρεμβάσεις των συνέδρων προέκυψαν σημαντικά πορίσματα, που θα γίνουν κρήνη για το υπουργείο Παιδείας, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας, τα πολιτικά κόμματα, ως εκπαιδευτικούς και τους κοινωνικούς φορείς όταν θα εισηγούνται ή θα διαμορφώνουν εκπαιδευτικές πολιτικές και θα τις προωθούν ή τις αμφισβητούν ή θα τις αναθεωρούν.

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ 3ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής.

Ένα τμήμα των συνέδρων παρακολουθεί με ενδιαφέρον τις εργασίες του 3ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής του ΠΕΕΕΑ

οιδητικό σύγχρονης Καιάδων σχολικού και κοινωνικού αποκλεισμού.

2 Έ' ό,τι αφορά: α) το περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων, β) τις διδακτικές μεθόδους και γ) τα διδακτικά μέσα, είναι εμφανής η έλλειψη των πολιτικών αποφάσεων και προθέσεων στο νεοφιλελεύθερο νόμο. Συνεχίζεται μια παράδοση νομικοκρατικών κενών που διαρκεί εδώ και πολλές δεκαετίες.

Με δεκάδες υπουργικές αποφάσεις και προεδρικά διατάγματα (άρθρο 1 παράγ. 20, 21, 22, 24 και 25 και άρθρο 3 παράγ. 1) θα ρυθμιστούν στο απώτερο μέλλον: α) η ένταξη, η φοίτηση και η αποφοίτηση των α.μ.ε.α. ** σ' όλους τους τύπους σχολείων ειδικής αγωγής και τα τμήματα ένταξης, β) η προσωποφιλία και ο τίτλος, καθώς και ο εξειδικευμένος τύπος των σχολείων ειδικής αγωγής και ο ελάχιστος αριθμός μαθητών που φοιτούν στις μονάδες αυτές και τις επιμέρους τάξεις ή βαθμίδες, γ) ο τρόπος παροχής της εκπαίδευσης στο σπίτι,

«Κατασκευασμένες προκαταλήψεις οδηγούν στο στίσιμο νέων Καιάδων»

τι, δ) τα καθήκοντα του ειδικού προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α και των Κ.Δ.Α.Υ., ε) η εντόπιση, διάγνωση, έγγραφη, μετεγγραφή και κατάταξη των α.μ.ε.α. στα σχολεία των παραγ. 11, 12 και 13 του παρόντος άρθρου, στ) το εβδομαδιαίο ωράριο διδακτικής εργασίας, ζ) η ένορξη και λήξη του διδακτικού έτους, η) η διάρθρωση

και οι βασικές ενότητες του αναλυτικού προγράμματος των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής, το είδος και τη μορφή των υποστηρικτικών υπηρεσιών, καθώς και το περιεχόμενο της δημιουργικής απασχόλησης των μαθητών, θ) (), ι) (), ια) () και ιβ) κάθε άλλη λεπτομέρεια για την οργάνωση και λειτουργία των Σ.Μ.Ε.Α.

Και στις επόμενες παραγράφους του άρθρου 1, σημαντικά ζητήματα που αφορούν την εκπαίδευση των α.μ.ε.α. περιμένουν την έκδοση υπουργικών αποφάσεων και προεδρικών διαταγμάτων για να λυθούν.

Ο Πανελληνίος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής (Π.Ε.Ε.Α.), η Διδακτοκλική Ομοσπονδία Ελλάδας (Δ.Ο.Ε.) και η Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (Ο.Λ.Μ.Ε.) με τη συμμετοχή τους μπορούν να συμβάλλουν τα μέγιστα στη διαμόρφωση λειτουργικών θεσμών για τις Σ.Μ.Ε.Α., που θα οδηγήσουν στη ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΝΤΑΣΗ των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

3 Στις εργασίες του 3ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής του Π.Ε.Ε.Α. κατατέθηκαν δύο έρευνες που έγιναν στο χώρο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Η πρώτη έρευνα αφορούσε την εκπαιδευτική πολιτική, τις παιδαγωγικές πρακτικές και την προνοιακή μέριμνα για τους δυσλεκτικούς μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Το 96% των καθηγητών, που συμμετείχε στην έρευνα, παραδέχεται ότι η εκπαιδευτική πολιτική για τους δυσλεκτικούς μαθητές είναι αποσπασματική και αναποτελεσματική για τα παιδιά.

Το 87,1% των εκπαιδευτικών αρνιούνται έντονα τη διάγνωση και τα ποσοποιοτικά κέντρα, και διαπιστώνει ότι αυτή η διαδικασία είναι ανεπαρκής και ακριβή για την εκπαιδευτική στήριξη του μαθητή.

Το 88% των εκπαιδευτικών απαντά, ως υπάρχουν: όχημα εκπαίδευσης για τους δυσλεκτικούς είναι η γενική τάξη, ενώ το 98,4% - πιο υψηλό ποσοστό - δεν έχουν δεχτεί ειδική εκπαίδευση μη προηγούμενες χρονιές στο γυμνάσιο και το λύκειο.

Το 95% των εκπαιδευτικών της Β' βαθμίδας δηλώνουν ότι δεν μπορούν να διαθέσουν αποτελεσματικά σε δυσλεκτικούς μαθητές.

Το 99% παρατηρεί ότι δεν υπάρχει εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής για υποστήριξη τόσο των καθηγητών όσο και των μαθητών. Το 98% δηλώνει ότι δεν υπάρχει ειδικό αναλυτικό πρόγραμμα για να κατευθούν τους άσχετους της

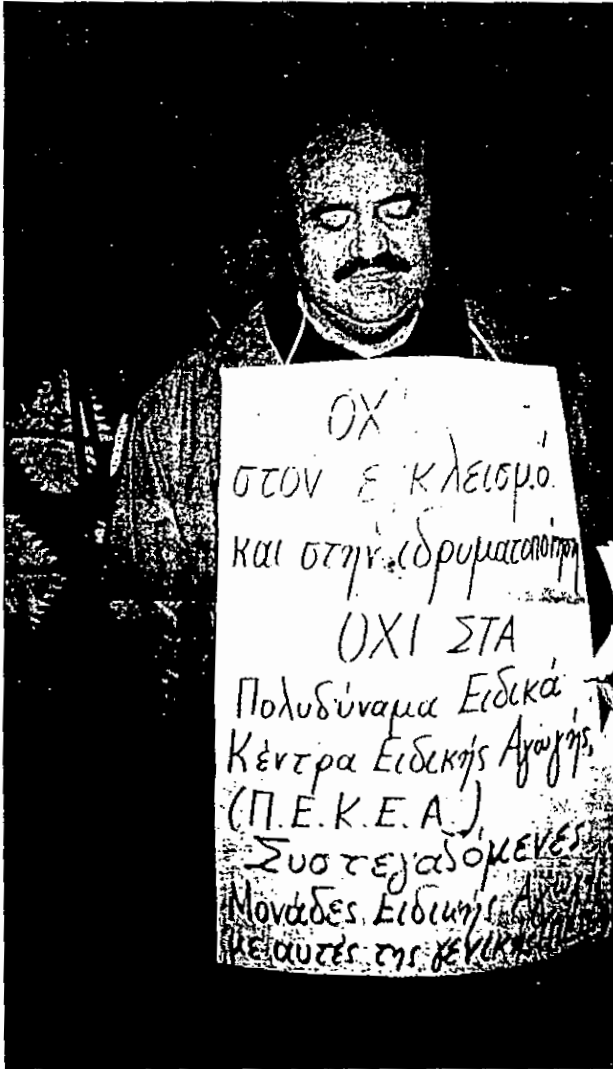
«Δεν υπάρχει μέριμνα για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών»

Κατασκευασμένες προκαταλήψεις για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που ενθαρρύνονται στο νέο νόμο κι οδηγούν στο

Κατασκευασμένες προκαταλήψεις για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που ενθαρρύνονται στο νέο νόμο κι οδηγούν στο

ειάζεται μαθήματα ευαισθησίας

Τα πορίσματα του 3ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής

Από τη συγκέντρωση του ΠΕΕΕΑ και Οργανώσεων των ΑΜΕΑ στις 22/2/2000 έξω από τη Βουλή, με ομορμήτη φέση του νέου νόμου.

...αίας. Το 82,3% δηλώνει ότι δεν έγινε σχετική επιμόρφωση στους εκπαιδευτι-
...μνταρκτικά αυτά ερευνητικά στοιχεία
...μύων την πρόταση του Π.Ε.Ε.Α. να
...οστών προγράμματα διετούς μετεκπαί-
...στα Διδακταλεία Δημοτικής Εκπαίδευ-
...εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαί-
...που προορίζονται να διδάξουν σε σκο-
...δικής αγωγής και σε ειδικά τμήματα ε-
...ς.

Η δεύτερη έρευνα έγινε σε 19 σχολικές μονάδες ειδικής επαγγελματικής κατάρ- (σεξόν όλες ιδιωτικές). Διαπιστώθηκε ό- εφαρμόζονται προγράμματα ανάπτυξης κτικών δεξιοτήτων σε εφήβους με δυσκό- κτη νοητική ανάπτυξη. Υποστηρίχθηκε ό- τα παιδιά αυτά είναι δυνατή η χρήση ραμμάτων σπουδών σε τρεις βασικούς τύ- Α) Πρόγραμμα που στηρίζεται στη μη- ριστική θεωρία (behavioural curricula). Β) Πρόγραμμα, που στηρίζεται στις αρ- λες διαδικασίες (process curriculum) και πρόγραμμα που καθιστά το μαθητή ερευνη- mer as researcher).

Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Ει- ς Αγωγής, τα τελευταία χρόνια, με υπο- στή του ζητεί από το υπουργείο Παιδείας ροσκήριξη άμεσα την ίδρυση τριών τεχνικού επαγγελματικού εκπαιδευτηρι- τής αγωγής, ενός γυμνασίου ειδικής αγω- κός ενός ενιαίου λυκείου ειδικής αγωγής σε ε νομό. Οι μαθητές μας μόλις ολοκληρώ- η φοίτησή τους σε ειδικές τάξεις και σε κά σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευ- δεν έχουν καμιά διέξοδο κι οδηγούνται ε- ; σχολείου.

Στο Συνέδριο παρουσιάστηκε και μια έ- ρευνα που έγινε με τη μεθοδολογία των ημερήσιων καταγραφών σε γονείς και παιδιά Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αφορούσε ανίχνευση αρνητικών συμπεριφορών σε παγωτά, δημοτικά και ειδικές τάξεις υπο- ρισμένων περιοχών του Δήμου Αθηναίων ελε ως στόχο την οργάνωση και το σχεδια- ο αναλυτικών προγραμμάτων για την πα- ρίξη μικρών παιδιών ηλικίας 4, 6-10 ετών. γκε ότι η διδακτική παρέμβαση μέσα από ομικευμένα προγράμματα μπορεί να «δώ- χερί βοήθειας» στο δυστροπο και υπό ε- πάλειψη παιδί για να περάσει στην ενου- σθητά στάση, που του επιτρέπει να ελέγχει δσκαλίες κατωστάσεις.

Δύο μουσικοπαιδαγωγοί από το χώρο της ειδικής αγωγής δοκίμασαν εφαρμογές οσικών προγραμμάτων για παιδιά: τυφλά, φά, με δυσκολίες στη νοητική τους ανάπτυ- με εγκεφαλική παράλυση, με υπερκίνη- κτητα. Κατέγραψαν θετικά αποτελέσματα και ροτήρησαν ότι είναι απορριπτική και θα βοή- ρει σε πολλά επίπεδα η συντομία και η εφαρ- γή ολοκληρωμένων προγραμμάτων μουσι- κότητας στις Σ.Μ.Ε.Α.

Στο Συνέδριο παρουσιάστηκαν προγράμ- ματα σπουδών σε δημόσιες Σ.Μ.Ε.Α. με κρήση Η/Υ και νέων τεχνολογιών στις Ει- κές Τάξεις και τα Ειδικά Σχολεία.

Η εφαρμογή προγραμμάτων με τη χρήση των Η/Υ συμβάλλει θετικά κι ελαστικά στην πρό- σκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων από τα παι- διά.

Να συζητηθούν και να αντιμετωπιστούν οι αρνη- τικές πλευρές που αφο- ρούν: α) την έλλειψη προγραμμάτων. Αξιοποί- ηση των επιστημών της ψυχοπαιδαγωγικής στη διαμόρφωση του λογισμ- κού (software) και β) την πρόκληση βλαβών στη σωματική και ψυχική ο- γεία των παιδιών.

Στις εργασίες του Συνεδρίου συζητή- θηκε έντονα το θέμα: «Η Μετεκπαίδευση Δα- σκάλων Ειδικής Αγωγής στο Μαρόλλιο Διδα- σκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης - Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για τους μετεκπαιδευ- μένους» κι όλοι συμφώνησαν την αναγκαιότη- τα της Μετεκπαίδευσης και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής και του

προσωπικού ειδικοτήτων, των επανακαθορισμό του ρόλου της, και την αναβάθμισή της. Η ελ- ληνική πολιτεία τη χρηματοδοτεί και τη στηρί- ζει, γιατί η επιστημονική κατάρτιση και επα- νακατάρτιση των εκπαι- δευτικών έχει πάντοτε ως τελικούς αποδέκτες το σύνολο των παιδιών που ζουν στην Ελλάδα και πρέπει να είναι ε- νταγμένα στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα.

Για την επίτευξη των προαναφερθέντων, ο Πα- νελλήνιος Επιστημονι- κός Σύλλογος θέτει τρεις προϋποθέσεις: Α) Διεξα- γογή ενός διαρκούς και ομοιαστικού διαλόγου για το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης και επιμόρφω- σης των εκπαιδευτικών ειδικής και γενικής α- γωγής της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η ΕΝΤΑΣΗ και η στήριξη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ΑΠΑΙΤΕΙ πνευματισματικές σπουδές με αποσο-

«Η διδασκαλία με εξατομικευμένα προγράμματα μπορεί να δώσει λύσεις»

φνημισμένες στόχους ως προς την ποιότητα και τη δομή: 1) της παρεχόμενης επιστημονικής γνώσης, 2) τη διεξαγωγή πανεπιστημιακών ε- ρευνών και μελετών σε συνεργασία με Παιδι- γωγικό Ινστιτούτο για να παραχθούν ή να ανα- παραχθούν προγράμματα σπουδών στις Σ.Μ.Ε.Α. καθώς και μοντέλα εξαιρτικευμένων διδασκαλιών, και 3) τη διασφάλιση της φιλοσο- φίας των Δικαιωμάτων του Έθνους και της Ο- κογενικής Διακρίσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Κοινωνιολογία, να υπάρχει πλήρης σε- βασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών κάθε ανθρώπου οποιασδήποτε ηλικίας.

Β) Αξιολογώντας την όποια θετική συνει- σφορά των τμημάτων Ειδικής Αγωγής του Μα- ρολλίου Διδακταλείου και την ένταξή τους στη σφαίρα επιρροής των Παιδαγωγικών Τμη- μάτων των Α.Ε.Ι. σύμφωνα με το Ν. 2327/1995 οι εισηγητές θεωρούν ότι υπήρξε απεγκλωβισμός της Μετεκπαίδευσης από τον αυστηρό έλεγχο του υπουργείου Παιδείας κι ότι απέκτησε αυτο- νομία με τη συνδεδεση με το πανεπιστήμιο. ΕΚΦΡΑΖΟΥΜΕ τις ενστάσεις μας κατά πόσο α- ντιπροκρίνεται στις συνταγματικές ρήτρες του άρθρου 16 του Συντάγματος που θέλουν την α- νισοτή εκπαιδευση να παρέχεται από Ν.Π.Δ.Δ. πλήρως αυτοδιοικούμενα, στα οποία η επιστήμη, η τέχνη, η έρευνα κι η διδασκα- λία είναι ελεύθερες. Ο κομματισμός κι ο κρα- τικός έλεγχος στη λειτουργία των Διδακταλεί- ων είναι εμφανής και δεν επιτρέπει διέξοδο από την κρίση στο πνεύμα των διατάξεων του Ελ- ληνικού Συντάγματος.

Γ) Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, παρατη- ρείται μια πολύμορφη κρίση στα ελληνικά πα- νεπιστήμια. Τείνει να κυριαρχήσει ο μονόλο- γος κι ο δογματισμός συνεπικουρούμενοι από αποασματισμικές και προκριότητες, που α- δυνατίζουν τον επιστημονικό λόγο ως πηγή ε- πίλυσης σημαντικών προβλημάτων κι αναγκών των κοινωνιών μας και των εκπαιδευτικών τους συστημάτων. Σύνθετες κι επαναλαμβανόμενα το φαινόμενο να παρελαύνουν αξιόλογοι επιστή- μων από το χώρο της μάχιμης εκπαίδευσης και του πανεπιστημίου, να καθιέσκουν τις ερευ- νητικές, τις εμπειρικές και τις γνωστικές τους προσπαθειές, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα να συζητηθούν, να σχολιαστούν, να αμφισβη- θούν οι απόψεις τους για να υπέρχουν προσθέ- σεις, αφαιρέσεις, συνθέσεις κι ολοκληρωμένες προτάσεις.

Το αίτημά μας για ποσοτική και ποιοτι- κή ειδική αγωγή και εκπαίδευση ενι- σχύεται, αφού συνταξιοδοτείται με το άρθρο 16 πα- ράγ. 4 του Συντάγματος: «Πάντες οι Έλληνες έ- χουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας. Το Κράτος ε- νισχύει τους διακρινόμενους, ως και τους δεύ- μενους αγωγής ή ειδικής προστασίας σπουδα- σιάς, αναλόγως προς τις ικανότητες αυτών».

Γι' αυτό ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλ- λογος Ειδικής Αγωγής δεν αποδέχεται το κώ- δεξ δίλημμα: Ποσοτική ή ποιοτική εκπαίδευ- ση, που μεταφράζεται σε πολιτικό πρόταγμα α- ποδοχής της ποιοτικής εκπαίδευσης με ταύτο- χρονη μείωση του μαθητικού πληθυσμού στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα. Πρόκειται για «νομιμοποίηση» του σχολικού αποκλεισμού και άρνηση της συνταγματικής επιταγής για καθολικό δικαίωμα στην εκπαίδευση όλων των ανηλίκων που ζουν στην Ελλάδα.

* Ο Μηνάς Ευσταθίου είναι πρόεδρος του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Ειδικής Αγωγής (Π.Ε.Ε.Α.), αντιπρόεδρος του Συλλόγου Εκπαιδευτικών Π.Ε. Πειραιά «Η Πρόδοξ» και εκδότης του περιοδικού «Θέματα Ειδικής Αγωγής» * α.μ.ε.ε.α.: όνομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

ΑΝΕΒΡΟΪΤΙΝΟ
ΔΑΠΛΟΥΣΙΑ
ΒΑΝ

Την ευκαιρία να αλληλογωριστούν αλλά και να γνωρίσουν τη Χίο είχαν 37 νέοι με ειδικές ανάγκες, από Ελλάδα, Σουηδία, Γερμανία και Βρετανία, χάρη στην «Αργώ» και τη γ.γ. Νέας Γενιάς. Όλα πήγαν περίφημα και οι όποιες δυσκολίες γρήγορα ξεπεράστηκαν

Με την «Αργώ» στη Χίο

Πολυμερές πρόγραμμα ανταλλαγής νέων με ειδικές ανάγκες πραγματοποιήσε, από 9/9 έως 14/9/2001 στη Χίο, το Σωματείο Ναυαγίων Γονέων Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες «Η Αργώ», στο πλαίσιο της κοινοτικής προπομπούλας «Νέοι για την Ευρώπη» και με την υποστήριξη της γ.γ. Νέας Γενιάς. Το δραστήριο σωματείο, ως οργανωτής φορέας, συμμετείχε με 13 εκπαιδευμένους του ΑμΕΑ και 8 συνοδούς και φιλοξένησε αντίστοιχες ομάδες ΑμΕΑ από τη Σουηδία (6 άτομα), τη Γερμανία (10) και τη Βρετανία (8). Να σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες είναι άνθρωποι με νοητική υστέρηση και ελαφρύτερες ή σοβαρότερες μαθησιακές δυσκολίες. Όπως μας λέει ο επιστημονικός υπεύθυνος του σωματείου κ. Κωνσταντίνος Παπαευσταθίου «όλοι οι εκπαιδευμένοι, μέσω του προγράμματος "Παράδοση και Εργασία στη Χίο", είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν το νησί και τις παραδόσεις του, πραγματοποιώντας επισκέψεις-εκδρομές στα

Μαστιχοχώρια, σε βυζαντινές μονές, σε παραδοσιακούς οικισμούς και σε εργαστήρια κατασκευής πηλινων, ενώ δεν έλειψαν και οι δραστηριότητες άθλησης και ιμνητωγίας, όπως κολύμπι, μπιτς βόλεϊ, μπάσκετ, κατασκευή μουσικού οργάνου από καλάμι, έκφραση μέσω μουσικής και κίνησης, παραδοσιακοί χοροί αλλά και ντόπιες νοστιμιές». Όπως, και ίσως το κυριότερο, μία πολύ σημαντική παράμετρος του προγράμματος ήταν η προσπαθεια να ξεπεραστούν οι δυσκολίες επικοινωνίας μεταξύ των συμμετεχόντων, κυρίως λόγω της γλώσσας αλλά και της διαφορετικής κουλτούρας, με τον κ. Παπαευσταθίου να σημειώνει: «Με έκπληξη και ικανοποίηση διαπιστώσαμε ότι όλοι, πολύ γρήγορα και σε μεγάλο βαθμό, ξεπέρασαν αυτά τα εμπόδια, βρισκοντας τρόπους επικοινωνίας μέσα από τις διάφορες κοινές δραστηριότητες και επέδειξαν πολύ μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα απ' ό,τι εμείς οι "ψυσιολογικοί"».

Μια πρωτιά που μετράει

Πολλοί άνθρωποι είναι αυτοί που δεν χάνουν ευκαιρία, ενίστη δημιουργούν κιόλας τις ευκαιρίες, για να πουν «Είμαι ο πρώτος και καλύτερος». Οι πολιτικοί μόνιμως προσπαθούν να πουν στο λαό ότι αυτοί είναι οι πρώτοι και καλύτεροι, μόνο που λίγοι τους πιστεύουν. Το ίδιο κάνουν οι έμποροι, οι διαφημιστές, αλλά και αυτοί που, ανασφαλές καθώς είναι, θέλουν να τραθήσουν τα βλέμματα των άλλων πάνω τους. Τελευταία το ίδιο βροντοφωνάζει και η μόνη υπερδύναμη αλλά και ο ταβερνιάρης που επιδεικνύει τα θαρρέλια του που είναι γεμάτα με οινό. Με σεβασμό προς το πρόσωπο του θεού Διόνυσου μετά από λίγο ποτηράκι οίνου πολλοί είναι αυτοί που θα συμφωνήσουν πως μάλλον ο ταβερνιάρης έχει δίκιο... και ίσως να είναι ο μόνος που είναι «Πρώτος και καλύτερος».

ΦΩΤΗΣ ΜΑΡΑΖΟΠΟΥΛΟΣ

epal@enet.gr
Είπαν δεν είναι

Για τον homo demens

Στην Ελλάδα ο διάλογος (ο Θεός να του κάνει τέτοιο) για την τρομοκρατία, όπως και για κάθε μεγάλο θέμα, διεξάγεται εν πολλοίς μεταξύ αναρμάτων και α-νοϊκών. Διότι οι πολλοί λογομαχούμε ότι ο άνθρωπος εκτός από sapiens είναι και demens (ακράτος συναισθηματικά και σπασμοδικός, πιστεύει στην ύπαρξη μύθων και θεών, παθιάζεται, θυμώνει κ.λπ.). Ελάχιστοι σκέφτηκαν -μας το θυμίζει ο Εντγκάρ Μορέν- ότι σε κάθε άνθρωπο ον ενυπάρχει μια μόνιμη εστία της Ubris, της υπέρβστας του μέτρου των Ελλήνων. Χωρίς κανένα ευδοσισμό, με πλήρη αυθάδεια και υπερφάνεια υπερβαίνουμε, όχι απλώς υπερβόνοουμε, σκοτώνουμε το μέτρο, το δολοφονούμε. Οι μεγαλύτεροι φιλόσοφοι, από τον Πλάτωνα ως τον Νίτσε, αλλά και πολλοί σύγχρονοι αφιέρωσαν τις καλύτερες σελίδες τους σ' αυτό το παράδοξο: να κατακρίνουν τα πάθη, την τρέλα και ταυτοχρόνως να τα υμνούν. Πιθανώς διότι αντελήφθησαν την τραγική μοίρα του ανθρώπου, την πτωτική φύση του. Σαφώς και δεν

υπάρχει διάλογος μεταξύ λογικής και τρέλας, διότι εκλείπει ο κοινός λόγος. Υπάρχει όμως σκέπη αποκλεισμού: όπου υπάρχει λογική δεν υπάρχει τρέλα, διότι οι άνθρωποι, για να ζήσουν αρμονικά, εκδιώκουν την τρέλα. Πώς; Με κανόνες. Όλοι υποκροούμεθα να τηρούσαμε αυτούς τους κανόνες, καλούμεθα να γίνουμε αλεξιθymi. Οι κανόνες επιβάλλονται, από την ισχύ όμως και όχι από την αλήθεια. Άρα λογική είναι το θεμέλιο του ισχυρού και όχι του αληθούς. Να γιατί οι θασαυτές του ορθού λόγου είναι με τη εξουσία, χωρίς να το γνωρίζουν οι καμμένοι. Όταν υπερασπίσει με πάθος τη λογική, από homo sapiens καταντάς homo demens. Και πώς μετά να καταθεί στο σίβο του διαλόγου; Κλασσικευόμεθα ότι είμαστε απόγονοι μεγάλων τραγωδίων αλλά, δυστυχώς, δεν είμαστε τίποτε άλλο από εγγονάκια του Καρτέσιου και ψιπκάκια ενός εγκληματικού διαφωτισμού. Οι υπέρμαχοι της λογικής στην κατάλληλη στιγμή μπορούν να διαπράξουν το απειθετέρο των εγκλημάτων. Γι' αυτό są είναι πιο φειδωλοί στην ανελέητη κριτική τους: są μη υτρέπονται τόσο για τους συυανθρώπους τους.

ΓΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ευκαιρία
 Κυριακή
 Τετάρτη
 Παρασκευή
 Κάθε
 στα περίπτερα

Χορευτικό Εργαστήρι
 Στις μέρες μας η γλώσσα με τη παρέμβαση και τις ρίκες μας έχει μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον. Και ο χορός και τα τραγούδι είναι θεμελιώδη κομμάτια της παράδοσής μας. Είστε εδώ στη Χορευτικό Εργαστήρι του Νεανικού Πνευματικού Κέντρου της Ενότητας του Αγίου Χαραλάμους Ψιδιού (Δραγουμλί 7) θέλουμε με τον δικό μας τρόπο να εδεικνύμε ότι υπαρκτός το παρελθόν, είναι το παρόν και οραματισμούστέ το μέλλον. Γι' αυτό, όπως νέος φίλος ή φίλη συμπληρώστε τις ιδέες μας και έχει κέρη και όρεξη να μάθει να χορεύει παραδοσιακούς χορούς της πατρίδας μας και να παίξει παραδοσιακά όργανα (κλαρίνο, λαούτι, βιολί, σασταύδι κ.ά.) ΔΩΡΕΑΝ, μπορεί να λάβετε στην πόρτα μας. Οι εγγραφές αρχίζουν στις 23/9/2001. Τηλ: 7223860, 7291456.

Σήμερα κυκλοφορούν όλα

Ανοθεματα νερού σε διαμ. μέτρο		
ΧΩΣΙ	ΠΕΡΥΣΙ	1965
403,01	824,04	971,02

Με την «Ε» on line στο Internet. Συνδέσθε με τη ηλεκτρονική έκδοση (www.enet.gr) να να όστε συνδέσθε πάντα με τα γεγονότα

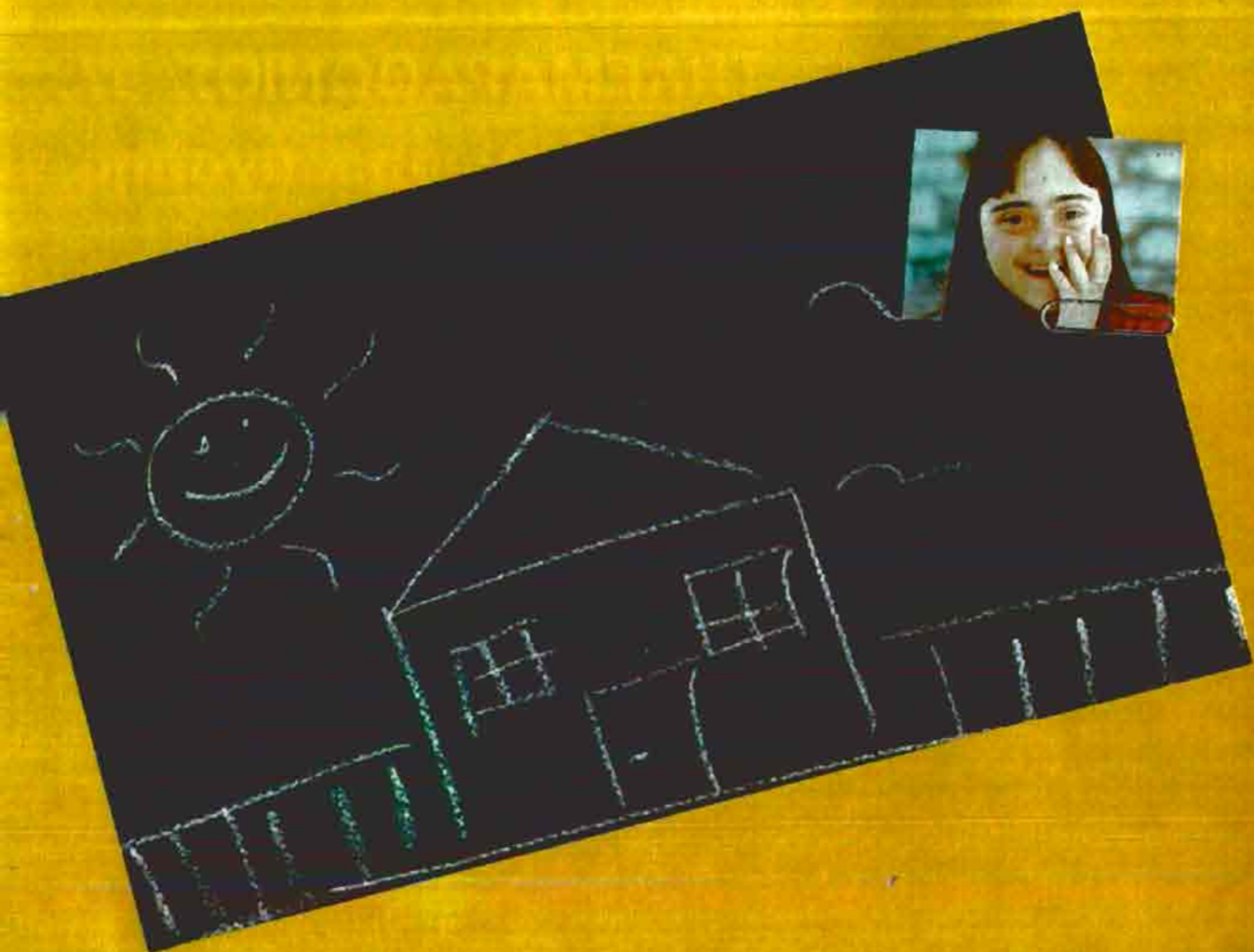
Εγώ τον... έχασα στη Γουγκοσλαβία

«Φιλία με τις ΗΠΑ δεν σημαίνει μόνο να τις υποστηρίζουμε, αλλά και να τους φράζουμε το δρόμο όταν ετοιμάζονται να κάνουν λάθος».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄

ΑΡΘΡΑ.

**Εγώ μπόρεσα να το ζωγραφίσω.
Εσύ μπορείς να με βοηθήσεις
να το χτίσω, γιατί... σε αυτό θα ζήσω.**

ΤΗΛΕΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ '97

Η αγάπη σας... είναι η ελπίδα μας.

ΤΗΛΕΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ '97. Εκδήλωση... αγάπης.

Ρωτάω πολλές φορές τι θα κάνω όταν οι γονείς μου δε θα ζουν πια για να με αγαπούν και να με φροντίζουν. Μου λένε ότι τότε θα πάω σε κάποιο άσυλο. Τα αδελ-

φια και η οικογένεια μου θέλουν να με φροντίζουν, αλλά εγώ δε θέλω να γίνωμαι βάρος σε κανέναν. Έχω και εγώ όνειρα όπως και εσύ: Να έχω ένα δικό μου σπίτι, καλωμένο ειδικά για τις ανάγκες μου, να ζω μαζί με τους φίλους μου, να έχω τη δουλειά και τα ενδιαφέροντά μου. Γι' αυτό, θέλω να με βοηθήσεις

να φτιάξω το σπίτι μου. Θέλω να ζω ανθρώπινα. Θέλω και εγώ να προσφέρω, όσο μπορώ, σε εσένα, όπως μου προσφέρεις και εσύ.

“ΜΕΛΕΔΩΝΗ” σημαίνει φροντίδα.

Η “ΜΕΛΕΔΩΝΗ” αποτελεί μία Ένωση που έχει καταφέρει κάτι σημαντικό. Να φέρει κοντά και να εκπροσωπήσει τους φορείς Στήριξης Ατόμων με Νοητική

Υστέρηση. Πρόκειται για μια μη κερδοσκοπική Αστική

Εταιρία που στηρίζει με κάθε τρόπο όλα τα άτομα που

πάσχουν από νοητική υστέρηση. Η στήριξη αυτή σημαίνει: •

Επαγγελματική Κατάρτιση • Κοινωνικοποίηση • Δημιουργική

Εκφραση και Ψυχαγωγία • Επαγγελματική Αποκατάσταση

και βεβαίως... • **Αυτόνομη Κατοικία.** Στο σημείο αυτό εστιάζεται και η σημαντική

συμβολή του φετινού ΤΗΛΕΜΑΡΑΘΩΝΙΟΥ. Η “ΜΕΛΕΔΩΝΗ” θα συνεχίσει το έργο

της, όσο θα δέχεται τη μεγάλη ανταπόκριση και την ειλικρινή σας συμπαράσταση.

Γιατί πάνω από όλα “ΜΕΛΕΔΩΝΗ” σημαίνει φροντίδα και αγάπη. Τα ιδρυτικά μέλη

της Ένωσης είναι οι παρακάτω φορείς: 1. "Κέντρο Ειδικής Αγωγής" στη
Θεσσαλονίκη. 2. "Εστία Άγιος Νικόλαος" στο Γαλαξίδι. 3. "Εστία Ειδικής
Επαγγελματικής Αγωγής" στο Νέο Ψυχικό Αττικής. 4. "Εργαστήρι Ειδικής
Αγωγής Μαργαρίτα" στη Νέα Πεντέλη Αττικής. 5. "Ένωση Γονέων Νοητικώς
Υστερούντων Ατόμων / Στέγη Ειδικής Θεραπευτικής Αγωγής"
στη Νέα Ερυθραία Αττικής.

ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ. Έργο... ζωής.

Η ανέγερση της Αυτόνομης Κατοικίας για τα άτομα που πάσχουν από νοητική
υστέρηση πραγματικά αποτελεί έργο ζωής! Από αυτό εξαρτάται η ίδια η επι-

βίωση τους, επειδή μόνο μέσα στην Αυτόνομη Κατοικία θα
έχουν τη δυνατότητα να ζουν ανθρώπινα. Να ζουν σε ένα
χώρο ζεστό, ασφαλή και φιλόξενο. Εκεί, όπου θα μπορούν
να αναπτύξουν τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα και τη δημι-
ουργικότητά τους. Στο "δικό τους" σπίτι.

Πώς θα βάλουμε το δικό μας... λιθαράκι.

Η συμμετοχή όλων μας στον ΤΗΛΕΜΑΡΑΘΩΝΙΟ '97 που θα φιλοξενηθεί και

θα προβληθεί στις 24 Σεπτεμβρίου από το Mega Channel είναι πολύ ση-

μαντική. Ακόμη και η ελάχιστη χρηματική προσφορά σας έχει
μεγάλη σημασία για τα άτομα με νοητική υστέρηση. Οι δωρε-
ές μπορούν να κατατίθενται στην Εθνική Τράπεζα στον εξής
λογαριασμό: 100/94686846 και στην Τράπεζα Εργασίας στον

εξής λογαριασμό: 29/92034/50